

LA TRANSFORMACIÓ ECONÒMICA DE LLEIDA: REALITATS I PERSPECTIVES DE FUTUR

Oriol Amat, BSM Universitat Pompeu Fabra (Director del treball)

Andrei Boar, Universitat Pompeu Fabra

Gabriel Bracons, Barcelona Graduate School of Economics

Pilar Lloret, Universitat Oberta de Catalunya

Ramon Saladrigues, Universitat de Lleida

Abril 2019

Índex

Resum executiu	4
1. Presentació	13
Agraïments	14
2. La visió macroeconòmica. L'economia de Lleida des de 2000 fins avui	15
2.1. Introducció i evolució de l'economia mundial, europea, espanyola i catalana	15
2.2. Població	18
2.3. Activitat econòmica i renda	23
2.3.1. PIB	23
2.3.2. Renda per càpita	25
2.4. Principals sectors econòmics	27
2.4.1. Agricultura	30
2.4.2. Indústria	35
2.4.3. Sector exterior	38
2.4.4. Construcció	41
2.4.5. Serveis	45
2.4.5.1. Turisme	46
2.4.5.2. Sanitat	51
2.4.5.3. Comerç	55
2.4.5.4. Empreses del sector tecnològic	56
2.5. Mercat de treball i renda disponible	58
2.5.1. Afiliats a la Seguretat Social	58
2.5.2. Atur	60
2.5.3. Autònoms	64
2.6. Inflació	65
2.7. Conclusions	66
2.8. Bibliografia	66
3. Els factors impulsors de la transformació econòmica de Lleida	70
3.1. Introducció	70
3.2. Administracions Públiques	70
3.2.1. Unió Europea	70
3.2.2. Govern Central	77
3.2.3. Generalitat de Catalunya	82
3.2.4. Diputació de Lleida	85
3.2.5. Consells Comarcals	88
3.2.6. La Paeria	90
3.3. Les infraestructures	102
3.3.1. Xarxa viària	102
3.3.2. Transport aeri	104
3.3.3. Xarxa ferroviària	106
3.3.4. Polígons industrials	110
3.3.5. Canal Segarra – Garrigues	112
3.3.6. Infraestructura digital	117
3.4. Promoció econòmica	119
3.4.1. GlobaLleida	119

3.4.2. Fira de Lleida	121
3.4.3. Cambres de Comerç	122
3.4.4. Altres organitzacions	122
3.5. Projecció turística	123
3.6. Innovació i coneixement	125
3.6.1. Universitat de Lleida	126
3.6.2. Parc Científic i Tecnològic Agroalimentari de Lleida	134
3.7. Conclusions	136
3.8. Bibliografia	137
4. El teixit empresarial	140
4.1. Introducció	140
4.2. Nombre d'empreses i dimensió	140
4.3. La durada de les empreses	141
4.4. Activitats empresarials	143
4.5. Situació financera i econòmica de les empreses	145
4.6. Conclusions	147
4.7. Bibliografia	148
5. Creació d'empreses i empenedoria a Lleida	149
5.1. Introducció	149
5.2. La intenció d'emprendre	149
5.3. La creació d'empreses	151
5.4. Classificació sectorial i evolució de la creació d'empreses	152
5.5. La taxa de supervivència	154
5.6. La xifra de negoci de les empreses de nova creació	158
5.7. La generació d'ocupació de les empreses de nova creació	166
5.8. Conclusions	170
5.9. Bibliografia	170
6. Perspectives de futur	172
6.1. Fortaleses, debilitats, oportunitats i amenaces	172
6.2. Actuacions que poden contribuir a la millora de l'economia de Lleida	175
Annex 1. Empreses de la província de Lleida per municipi i evolució de vendes des de 2000 fins a 2016	180
Annex 2. Classificació de les 100 empreses de la província de Lleida amb més ingressos d'explotació en 2017 i 2016	185
Annex 3. <i>Startups</i> de la província de Lleida	188
Annex 4. Empreses d'alt creixement en el període 2015/2017 de la província de Lleida	189

RESUM EXECUTIU

Lleida ha experimentat en el segle XXI una important transformació econòmica i, actualment, es troba en una excel·lent situació amb importants reptes i amenaces.

El present Informe s'ha proposat quatre objectius:

- Descriure els trets principals de la transformació econòmica de Lleida.
- Analitzar els factors que han contribuït a la transformació.
- Elaborar un diagnòstic de la situació actual des del punt de vista econòmic i empresarial.
- Visualitzar les perspectives de futur (oportunitats i amenaces).

En aquest informe ens referirem a Lleida província, com el territori provincial que inclou Lleida capital, i quan fem referència a la ciutat ens referirem a Lleida capital.

La visió macroeconòmica. L'economia de Lleida des de 2000 fins avui

De l'anàlisi de la situació macroeconòmica de Lleida, podem concloure que l'evolució de les principals variables (activitat, renda per càpita, atur, inflació...) des de l'any 2000 fins avui ha estat molt similar a la del conjunt de Catalunya. S'ha vist molt influenciada pel cicle expansiu fins 2007, la posterior recessió fins 2013 i, finalment, per una nova expansió.

Actualment, s'està produint una desacceleració de l'activitat econòmica a nivell mundial i europeu que pot afectar negativament l'evolució futura de l'economia lleidatana.

A l'igual que l'economia dels països occidentals, compta amb un pes molt rellevant dels serveis. Entre els aspectes diferencials de Lleida podem destacar la importància de l'agricultura i la indústria agroalimentària.

Entre les dades que han evolucionat favorablement podem destacar el PIB total i la renda per càpita, que des de 2007 està evolucionant millor que a Catalunya. Una possible explicació està en el pes més gran de l'agricultura i de la indústria agroalimentària que tradicionalment resisteixen millor les recessions. Un altre aspecte molt positiu és l'increment del pes de la indústria que ja està en el nivell del 20% del total de l'activitat econòmica i que, per tant, ja compleix amb l'objectiu que la Unió Europea ha fixat pel 2025. El sector exportador és una de les grans forteses de Lleida que li permet generar un saldo comercial molt positiu, a diferència del que passa al conjunt de Catalunya on hi ha dèficit comercial. Un altre aspecte positiu és el mercat de treball que té un menor percentatge d'atur que el que hi ha al conjunt de Catalunya.

Els factors impulsors de la transformació econòmica de Lleida

Entre els factors impulsors de l'economia de Lleida podem destacar, en primer lloc, el paper de les Administracions Públiques:

- **Unió Europea:** Desenvolupa iniciatives com la PAC, que contribueix a la millora de les explotacions i els productes agraris; i els fons FEDER, que milloren el creixement i l'ocupació. La majoria d'aquestes iniciatives estan cofinançades per la Generalitat de Catalunya.

- **Govern Central:** Fa polítiques que també incideixen en el desenvolupament econòmic. En l'àmbit de les infraestructures, la inversió a Lleida és menor a la que li correspondria si tenim en compte el pes de la població i el de la superfície en el total d'Espanya. Per aquest motiu, des del territori és força unànime la demanda de diverses infraestructures (xarxa viària, xarxa ferroviària, aigua, telecomunicacions i energia). També es pot destacar la positiva contribució de diversos organismes estatals com el CDTI, COFIDES, ENISA o l'ICO. Un aspecte rellevant és la necessitat de millorar l'entorn legal i l'excés de burocràcia que augmenta els costos de les empreses i retarda els terminis d'execució. Aquesta és una problemàtica que afecta a la totalitat de les Administracions Públiques.
- **Generalitat de Catalunya:** També fa polítiques amb els diferents departaments que incideixen en el desenvolupament econòmic. En l'àmbit autonòmic, com en l'estatal, existeix un important dèficit que afecta la xarxa viària, la ferroviària, el transport aeri i l'aigua. Aquest dèficit s'ha agreujat molt en els darrers anys, especialment a partir de 2009, un cop es varen notar els efectes de la recessió. A més dels diferents Departaments de la Generalitat, entre els organismes que incideixen positivament en l'economia podem destacar ACCIÓ, CCAM i l'ICF.
- **Diputació de Lleida i Consells Comarcals:** Són ens supramunicipals que donen suport al món local i també afavoreixen el desenvolupament.
- **Ajuntaments:** Les polítiques municipals també han tingut una incidència decisiva en el desenvolupament econòmic. A part de les actuacions en matèria d'ocupació, serveis socials, comerç i turisme, es pot destacar l'aposta de La Paeria per la Smart Green City, com a ciutat intel·ligent i sostenible, i la transparència.

El desenvolupament econòmic futur de Lleida vindrà molt condicionat per la possibilitat de que es millorin infraestructures fonamentals com les viàries, ferroviàries, aèries, digitals, aigua i polígons industrials.

En l'àmbit de la promoció econòmica es pot esmentar l'important paper que desenvolupen institucions com les Cambres de Comerç, GlobalLleida, COELL, FCAC, FECOM i PIMEC; i iniciatives com Ara Lleida i la Trobada Empresarial al Pirineu.

En l'àmbit del coneixement són cabdals les contribucions de la Universitat de Lleida i el Parc Científic i Tecnològic Agroalimentari de Lleida; i d'altres entitats com els instituts de recerca.

De cara al futur, és fonamental aprofundir en la cooperació de les diverses Administracions Públiques i la col·laboració publico-privada amb iniciatives que poden tenir un impacte molt positiu en el territori.

El teixit empresarial

Pel que fa al teixit empresarial:

- El nombre d'empreses està creixent en els darrers anys, però encara no s'han recuperat els nivells previs a l'any 2007.

- La dimensió mitjana de les pimes de Lleida és menor a la de les pimes del conjunt de Catalunya. En canvi, el pes de les empreses grans es similar al de la mitjana de Catalunya.
- La durada de les empreses de Lleida és de 15,5 anys, xifra equivalent a la mitjana internacional.
- Les activitats principals de les empreses lleidatanes són el comerç, la indústria agroalimentària, l'agricultura, la construcció i el transport. La resta del teixit empresarial lleidatà està molt diversificat, ja que la resta de l'activitat es reparteix entre molts sectors amb percentatges del voltant de l'1% o 2% sobre el total.
- En línies generals, les empreses de Lleida compten amb una bona posició financera i millor que la del conjunt de les empreses catalanes. En canvi, la rendibilitat de les empreses lleidatanes, tot i ser positiva, és una mica menor a la del conjunt de Catalunya.
- Pel que fa a l'anàlisi de la creació d'empreses a Lleida, malgrat la bona taxa d'activitat emprenedora i l'elevada taxa de supervivència, hem posat en evidència, a través de l'anàlisi de l'evolució de la xifra de negocis de les noves empreses i de la seva creació d'ocupació, que les empreses creades són de dimensió reduïda.

Entre les propostes de millora es poden citar la necessitat d'una major implicació de les grans empreses lleidatanes en el desenvolupament econòmic i social del territori i una major inversió en polítiques de responsabilitat social.

Punts forts de Lleida

- Entorn físic:
 - Bona climatologia amb molt de sol i recursos naturals: hídrics, eòlics....
 - Una de les àrees més fèrtils del sud d'Europa.
 - Bellesa del paisatge. S'ha preservat el medi ambient molt millor que en d'altres zones desenvolupades de Catalunya.
 - Localització geogràfica excel·lent. A una distància raonable de Barcelona, Saragossa, Madrid, Montpeller i Tolosa. I a prop dels ports de Tarragona i Barcelona.
- Nivell de vida: bona qualitat de vida, bona oferta educativa (guarderies, col·legis, Universitat de Lleida), preu de l'habitatge més assequible, sense riscos naturals, seguretat i renda per càpita.
- Proximitat entre les autoritats locals i el teixit empresarial.
- Lleida ciutat amb bona oferta d'oci (cultural, esportiva) i de serveis; i sense congestió.
- Infraestructures:
 - Xarxa de comunicacions potent: Autovia A-2, Autopista AP-2, via d'alta velocitat amb ample internacional, Aeroports d'Alguairé i de la Seu d'Urgell.
 - Les zones industrials tenen preus raonables.

- Un sector primari potent que és el motor agrícola de Catalunya:
 - Alt nivell de volum de producció i qualitat en fruita (poma, préssec, pera...), oli, porcí, aviram, vacu de carn i de llet; i altres.
 - Cooperativisme agrari en la major part de les poblacions.
 - Suport de la Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya.
 - Forta integració al sector ramader.
 - Important nivell d'exportacions.
 - Pes de l'agroindústria: centrals fruiteres, escorxadors, fabriques de pinsos, producció d'oli...
 - Estabilitat basada en la interrelació que té amb la indústria agroalimentària i empreses agroalimentàries molt consolidades.
- Teixit empresarial:
 - Alta diversificació industrial i de serveis.
 - Clúster de maquinaria agrícola i de tecnologies de rgadiu.
 - Internacionalització: saldo comercial positiu al superar les exportacions a les importacions.
 - Entitats que donen suport al teixit empresarial: Cambres de Comerç, CEEI Lleida, GlobaLleida, FECOM, COELL, PIMEC...
 - A nivell financer, les empreses de Lleida estan suficientment capitalitzades i més que la mitjana de Catalunya.
 - La rendibilitat de les empreses lleidatanes que és positiva.
- Emprenedoria: Les taxes d'activitat emprenedora i de supervivència observades de les empreses lleidatanes són superiors a les taxes habituals en les economies desenvolupades.
- Turisme.
 - Excel·lent oferta gastronòmica.
 - Oferta molt completa a tota la província de turisme d'estiu i d'hivern; i de turisme esportiu.
 - Bona capacitat turística. Gaudeix d'un turisme d'hivern referent i d'un turisme d'interior molt estable.
- Innovació i recerca:
 - Bones infraestructures de recerca: Parc Tecnològic i Universitat de Lleida (referència en docència i recerca en enginyers agrònoms, veterinària, producció animal...) i actuació d'entitats com CREBA, CTFC, FEMAC, IRB i IRTA.
- Mercat de treball:
 - El nivell d'atur més baix de tot Catalunya i amb menor rotació laboral i major estabilitat de l'ocupació.
 - Bona relació entre qualitat i cost de la mà d'obra.
 - Costos laborals més competitius en relació a Barcelona i altres capitals.

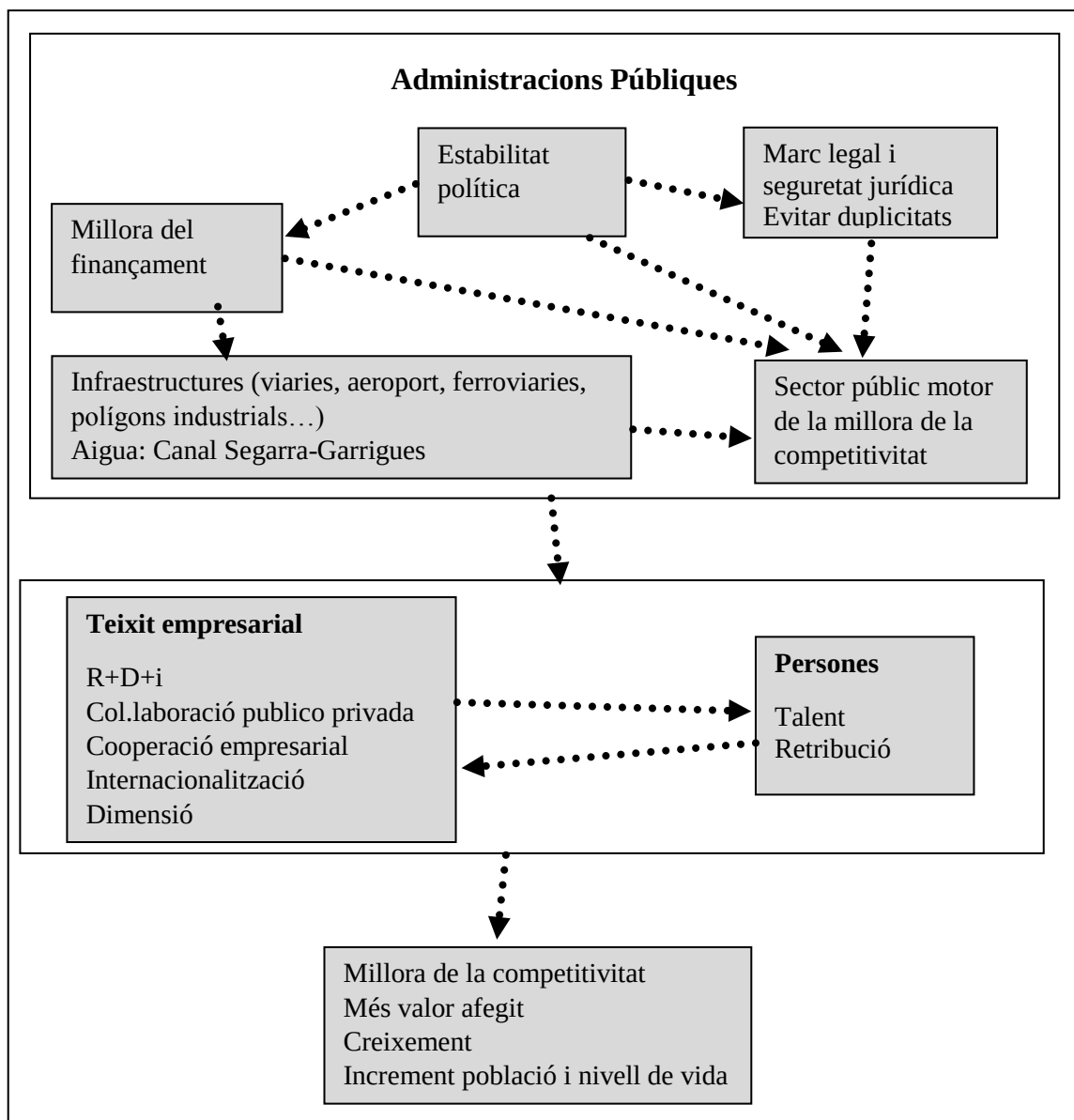
Oportunitats

- Entorn físic: El fet de ser la zona menys poblada de Catalunya ha de permetre un creixement prioritzant els valors de la sostenibilitat a tots els nivells, preservant la qualitat de vida de les persones i del medi ambient.
- Aprofundir en l'oferta de turisme de qualitat.
- Aconseguir la celebració d'uns futurs Jocs Olímpics d'Hivern al Pirineu.
- Infraestructures:
 - Treure més rendiment de diverses infraestructures: Aeroport de Lleida-Alguaire, Canal Segarra-Garrigues...
 - Lleida disposa de sòl industrial i logístic qualificat urbanísticament amb dimensió suficient i amb molt bones ubicacions. Per això, cal desenvolupar aquest sol amb la creació de polígons industrials de qualitat.
 - Crear una plataforma logística aprofitant el futur Corredor Mediterrani i la xarxa de comunicacions ja existent.
 - La autovia del Pirineu per atraure més oportunitats turístiques al territori.
- Teixit empresarial:
 - Aprofundir en la col·laboració entre empreses i en la col·laboració publico privada com a impulsor de la innovació, la internacionalització i la competitivitat.
 - Elaborar un pla estratègic industrial i comercial per al territori de Lleida.
 - Passar d'una economia basada en l'explotació agrícola i ramadera a un clúster agroalimentari i de valor afegit. Les potencialitats en el sector porcí, en el vitivinícola i en el de l'oli d'oliva extra verge de qualitat, per exemple, són importants.
 - Afavorir l'augment de la dimensió empresarial a través de la cooperació i l'augment del valor afegit que s'incorpora a la producció agrària.
 - Impulsar la automatització i digitalització de les empreses.
 - Atracció de noves empreses oferint una immillorable posició estratègica i serveis.
 - Seguir apostant per l'especialització en docència i recerca universitària, i en formació professional dual, i aprofitar el Parc Científic per al desenvolupament de sectors com l'agroalimentari, logístic i turístic.

Actuacions que poden contribuir a la millora de l'economia de Lleida

Tot seguit es fan diverses propostes d'actuació per part de les Administracions Públiques (Govern espanyol, Generalitat de Catalunya...) i les organitzacions privades que podrien ser beneficioses per a l'economia de Lleida. En molts casos es tracta de continuar i aprofundir en accions que ja es fan actualment.

Donats els bons resultats d'iniciatives posades en marxa a Lleida que s'han fet amb ampla col·laboració publico privada, cal seguir apostant per plans estratègics del conjunt del territori que comptin amb el suport de tot el sector públic i també del sector privat.

Visió global de les mesures proposades

Govern Central:

Hi ha diverses actuacions que podria portar a terme el Govern espanyol que tindrien un impacte molt favorable en l'economia de Lleida:

- Entorn polític:
 - Contribuir a l'estabilitat política.
 - Millorar el finançament autonòmic per reduir el dèficit fiscal que té Catalunya.
- Infraestructures:

Xarxa viària:

- A-14 Tram: Lleida (A-2) Alfarràs.
- A-22 Autovia Lleida-Osca que ha de connectar amb l'eix de l'Ebre.
- A-27 Ha de connectar Lleida amb Montblanc, Tarragona i el seu port.
- N-230 El Pont de Suert-Boca Sud Túnel de Vielha. N-230: Connecta la plana amb la Val d'Aran i amb França per Vielha. És una de les vies més perilloses de l'Estat i amb problemes de congestió.
- Desdoblament de la carretera N-240 (autovia de Lleida a Tarragona).
- N-260 (Eix pirinenc). Variants de la Seu d'Urgell, Adrall-Canturri, Gerri de la Sal, de la Pobla de Segur, Xerallo-El Pont de Suert. És una infraestructura transversal d'est a oest que trenca les valls dels Rius que van de nord a sud i les connecta.

Xarxa ferroviària de mercaderies:

- Conversió a ample mixt de la línia convencional Saragossa-Lleida-Reus / Sant Vicens de Calders.
- Adaptació i apartadors per trens 750 m del corredor Barcelona-Saragossa-Madrid.

Aigua (competències compartides):

- Interconnexió de xarxes Ebre/Ter/Llobregat.
- Acabament de la xarxa principal Canal Segarra-Garrigues, inclosa la Presa d'Albagés.

Telecomunicacions (competències compartides):

- Extensió de la xarxa de fibra òptica.
- Desplegament d'antenes de telefonia.

Energia:

- Completar les línies d'alta tensió.
- Millorar la capacitat i la qualitat de la xarxa elèctrica i implantar noves subestacions i línies elèctriques.
- Desenvolupar *smart grid* i l'autoconsum.
- Educació i mercat laboral:
 - Millorar les condicions dels autònoms.
 - Reforma del sector educatiu per a promoure el talent.
 - La Formació Professional dual com a gran oportunitat per a l'especialització i millora del talent.
- Millora de la competitivitat empresarial:
 - Promoure la col·laboració publico privada.
 - Legislació encaminada a promoure la competitivitat empresarial.
 - Seguretat jurídica: donant estabilitat a les lleis i les polítiques relacionades amb l'activitat econòmica.

- Reducció de la burocràcia i els terminis per a la realització de tràmits (creació d'empreses...).
- Impulsar l'R+D+i, ja sigui amb la inversió pública i/o amb beneficis fiscals pel sector privat.
- Ajudar a millorar les relacions amb Aragó i Andorra.

Generalitat de Catalunya:

- Entorn polític:
 - Contribuir a l'estabilitat política.
 - Comptar més amb Lleida i reduir el centralisme de Barcelona.
- Infraestructures:
 - Millorar les prestacions de l'Aeroport de Lleida-Alguaire pel transport de mercaderies i la senyalització per la boira.
 - Construir plataformes logístiques per aprofitar el corredor del mediterrani i el de l'Ebre.
 - Acabar el Canal Segarra-Garrigues i explotar-lo en el màxim del possible.
 - Interconnexió de les xarxes Ebre-Llobregat.
 - Millora de la xarxa viària (C-53, C-26 Tram: Tàrraga-Balaguer-Alfarràs, C-12 Tram: Sant Carles de la Ràpita-Amposta-Lleida, C-17, C-14 Tàrraga-Adral, C-233. Eix de les Garrigues...).
 - Eix Transversal Ferroviari de Catalunya.
- Educació i mercat laboral:
 - Millorar les condicions dels autònoms.
 - Reforma del sector educatiu.
 - Fomentar la formació tecnològica en l'educació.
- Millora de la competitivitat empresarial:
 - Promoure la col·laboració publico-privada.
 - Seguretat jurídica: donant estabilitat a les lleis i les polítiques relacionades amb l'activitat econòmica.
 - Reducció de la burocràcia i els terminis per a la realització de tràmits (creació d'empreses...).
 - Impulsar l'R+D+i i la inversió internacional a Lleida.
 - Estímuls a la concentració de cooperatives, a l'augment de la dimensió de les explotacions, a la concentració d'oferta, a l'exportació, al comerç de proximitat.
 - Potenciar els programes de desenvolupament rural i facilitar la incorporació de joves a l'activitat agrària.
 - Afavorir la transformació de l'agricultura i la resta del teixit empresarial cap a la digitalització.
 - Fer plans estratègics de comerç de proximitat a Lleida i la resta de principals ciutats i comarques, per evitar la desaparició de la xarxa de comerç urbà versus les grans superfícies comercials.

- Crear una marca de territori de Lleida, associada a la qualitat de vida, a la qualitat del treball, sostenibilitat, qualitat alimentària...
- Ajudar a millorar les relacions amb Aragó i Andorra.

Administracions Locals (Ajuntaments, Diputacions, Consells Comarcals...):

- Infraestructures:
 - Diputació: Millorar la seva xarxa de carreteres i de camins.
- Promoure la col·laboració publico-privada.
- Promoure més serveis mancomunitats.
- Millora de la competitivitat empresarial:
 - Reducció de la burocràcia i els terminis per a la realització de tràmits (licències d'obres, tramitacions de sòl industrial...).
 - Facilitats i estímuls per a la instal·lació de noves empreses.
 - Impulsar parcs tecnològics i industrials.
 - Impulsar un pla de comerç que permeti atendre els nous models de consum, tot potenciant el comerç de proximitat i l'atracció comercial de Lleida capital. Aquestes mesures han d'afavorir que la ciutat pugui atraure consumidors de la ciutat i de la seva zona d'influència.

Cambres de Comerç, patronals, associacions, sindicats...:

- Promoure la col·laboració publico-privada.
- Facilitar la col·laboració entre empreses del mateix sector.
- Ajudar i assessorar en matèries d'exportació i noves tecnologies.
- Impulsar el desenvolupament de l'economia de valor afegit (innovació, transformació de matèries primeres, comercialització arreu del món), donant suport a totes aquelles empreses que formen part d'aquesta economia i que tenen la capacitat i voluntat de créixer.

Empreses

- Major implicació de les grans empreses lleidatanes en el desenvolupament econòmic i social del territori.
- Promoure la col·laboració publico-privada i la cooperació empresarial.
- Invertir més en R+D.
- Promoure les actuacions que incrementen la productivitat i el valor afegit.
- Augmentar la dimensió empresarial.
- Augmentar les retribucions dels treballadors.
- Augmentar la inversió en polítiques de responsabilitat social.

L'estudi ha evidenciat que Lleida ha experimentat en el segle XXI una important i positiva transformació econòmica. I, actualment, es troba en una excel·lent situació. En la mesura que es potenciïn les fortaleses i s'aprofitin les oportunitats, Lleida seguirà avançant en la millora del benestar de la població, que és el principal objectiu de l'economia.

1. Presentació

Lleida és de les quatre províncies catalanes la que té una major extensió de terreny (12.168 km², que representa un 37,9% del territori de Catalunya i un 2,4% del territori d'Espanya) però alhora té el menor nombre d'habitants (427.833 en 2017, que representen el 5,7% de la població catalana i el 0,91% de la població d'Espanya).

D'acord dades de l'INE, és la província catalana amb una renda per càpita més elevada (27.635 euros en 2015) i la quarta en l'àmbit espanyol, només superada per Navarra i les tres províncies basques. Per contra, pel que fa al PIB absolut és la vint-i-setena de l'estat espanyol i la quarta a Catalunya. L'agricultura té un pes molt important en la seva economia i compta amb un gran nombre d'indústries agroalimentàries.

La província és seu d'algunes de les grans empreses catalanes com el Grup Vall Companys, la Corporació Alimentària de Guissona, Borges o el Grup Sorigué que són una referència internacional. La província de Lleida també es caracteritza per tenir un gran nombre de pistes d'esquí amb una bona reputació i que atrauen un bon nombre de turistes d'arreu de l'estat. En aquest camp destacariem la pista de Baqueira-Beret, la més gran i la més visitada de tot l'Estat espanyol.

A Lleida també trobem la Universitat de Lleida (UdL) que ofereix tota mena d'estudis encara que posa un especial èmfasi en oferir estudis que s'adaptin a les necessitats del territori, i per tant, la seva oferta formativa està enfocada en els sectors agrònom, veterinari i forestal. Segons l'U-Ranking de l'any 2017, la Universitat de Lleida ha estat posicionada com la tercera universitat de l'estat en docència i la sisena en recerca. La UdL acull el Parc Científic que té la finalitat de potenciar la recerca i la innovació en l'àmbit agroalimentari i incentivar l'arribada d'empreses.

Lleida ha experimentat en el segle XXI una important transformació econòmica. Actualment, es troba en una excel·lent situació, però té importants reptes, oportunitats i amenaces. Aquest Informe es proposa quatre objectius:

- Descriure els trets principals de la transformació econòmica de Lleida.
- Analitzar els factors que han contribuït a la transformació.
- Elaborar un diagnòstic de la situació actual des del punt de vista econòmic i empresarial.
- Visualitzar les perspectives de futur (reptes, oportunitats i amenaces).

En aquest informe ens referirem a Lleida província, com el territori provincial que inclou Lleida capital, i quan fem referència a la ciutat ens referirem a Lleida capital.

Agraïments

Volem manifestar el nostre agraïment als experts que han contestat el qüestionari:

- Jordi Baiget, ex Conseller d'Empresa i Coneixement de la Generalitat de Catalunya.
- Joan Blanch, Coordinador Tècnic de Planejament Urbanístic de La Paeria.
- Santi Bonet, Fruits de Ponent.
- Jordi Carbonell, ex Secretari General d'Indústria de la Generalitat de Catalunya.
- Carmina Castellví, ex Diputada al Parlament de Catalunya per Lleida, advocada.
- Vicente Cebollero Leris, Gestoría Cebollero, SL.
- Marc Ceron Castelló, Ilerda Serveis, SA.
- Violant Cervera, ex Diputada al Parlament de Catalunya per Lleida.
- Xavier Esquerda, Transerveto, SL.
- Federació Provincial d'Empresaris de Comerç de Lleida (FECOM).
- Jesús Font Pijoan, Banc Sabadell.
- Josep Maria Forné, Diputat al Parlament de Catalunya per Lleida.
- Oscar López Gombau, director General de SEMIC.
- Ramon Morell Rosell, ex Professor honorari d'Economia Política de la Universitat de Lleida.
- Josep Ramon Paris, Secretari General de la Cambra de Comerç de Lleida.
- Rafael Peris, Tinent d'Alcalde, Promoció Econòmica. Ajuntament de Lleida.
- Enric Pedrós, Clúster FEMAC.
- Vicenç Voltes, Director General de Voltes SLU.
- Maria Alba Zaragoza Faré, Bufet Assessor Lleida.

I també a d'altres persones i institucions que han facilitat informació, opinió i suggeriments:

- Anabel Arévalo, Departament de Comunicació de RENFE.
- María José Badia Peiró, Cap de Direcció de l'Institut Municipal d'Ocupació de l'Ajuntament de Lleida.
- Meritxell Barant i David Villar, ICAEN (Institut Català de l'Energia).
- Félix González, soci fundador de FÒRUM EMPRESA.
- Gerard Guiu, Director de Desenvolupament Internacional de Negoci, Lorente & Cuenca.
- Montse de Riquer, Start-Up Catalonia, ACCIÓ.
- Sandra Jiménez Arteaga, Directora d'Estratègia i Intel·ligència Competitiva, ACCIÓ.
- PIMEC.
- Clara Porta, Responsable d'ACCIÓ a la Delegació de Lleida.
- Francesc Reguant, Vicepresident de la Comissió d'Economia Agrària del Col·legi d'Economistes de Catalunya.
- Frederic Udina, Director de l'IDESCAT.
- Muntsa Vilalta, Directora General de Comerç de la Generalitat de Catalunya.
- Unitat de Dret d'accés a la informació de la Generalitat de Catalunya.

Cal agrair també a FÒRUM EMPRESA l'encàrrec del treball; i a les següents empreses i entitats que han col·laborat perquè es pugui portar a terme l'estudi:

ARITMOS
BENITO ARNÓ e HIJOS
CAFES BATALLA 2000
CAIXABANK
CONSELL SOCIAL UDL
CROM2
DISTFORM
EKKE
FRUITS DE PONENT
GLOBALLEIDA
GRUP VITRAL
GRUP ARGAL
GRUP VOLTES
GRUPO BBVA
ILERDA SERVEIS
INDULLEIDA
MAHOU SAN MIGUEL
MERCADONA
MIR SIURANA ASSESSORS
MUNS AGROINDUSTRIAL
NEW FARMS
PLUSFRESC
SEMIC
SORIGUÉ
URGASA

2. La visió macroeconòmica. L'economia de Lleida des de 2000 fins avui

2.1. Introducció i evolució de l'economia mundial, europea, espanyola i catalana

Aquest capítol tracta de la macroeconomia de Lleida. La macroeconomia es defineix com l'anàlisi de les relacions entre les grans magnituds econòmiques agregades, com ara la població, l'activitat o el consum, per exemple, i la seva evolució.

Els objectius del capítol són, en primer lloc, analitzar l'evolució, des de l'any 2000 fins avui, de les principals magnituds macroeconòmiques de Lleida com són la població, el PIB, la renda, les exportacions, el mercat de treball o l'atur, entre d'altres.

En segon lloc, es tracta de determinar quines són les debilitats i les fortaleces que actualment té l'economia lleidatana.

En tots els casos en els quals hi hagi dades disponibles farem una comparativa amb l'evolució de l'economia catalana i, en alguns casos també compararem amb la resta d'Espanya i de la Unió Europea.

Per començar recordarem què ha passat a l'economia mundial des de l'any 2000, d'aquesta manera podrem contextualitzar totes les dades que repassarem. Després ens fixarem en com ha evolucionat la població de la província de Lleida. Seguidament entrarem a analitzar l'activitat econòmica (PIB, PIB per càpita, Valor Afegit, sector exterior, etc.), el mercat de treball i la renda disponible i, breument, la inflació.

En un món globalitzat, l'economia d'un territori està fortament condicionada per la marxa de l'economia mundial i l'europea. Per això, abans d'analitzar l'economia lleidatana convé entendre què ha passat amb l'economia a escala mundial, a l'Eurozona, a Espanya i a Catalunya. Com es comprova a la figura 2.1, des de l'any 2000 hi ha tres etapes diferenciades:

- **2000-2007:** És un període d'important creixement per a Catalunya i Espanya gràcies, sobretot, a la bombolla immobiliària. Per altra banda, la zona euro experimentà una recessió a l'inici del nou mil·lenni com a resultat de la introducció de l'euro, el baix creixement francès i alemany (encara que l'any 2002 es van iniciar les reformes per revertir aquesta tendència, l'anomenat Pla Hartz) i l'explosió de la bombolla puntcom als Estats Units. El món també patí un descens en la taxa de creixement interanual com a resultat de la recessió europea i la bombolla puntcom (Eichengreen, 2007; i Dustmann, 2014). La recuperació mundial i la dels EUA fou més ràpida que a la zona euro. Entre l'any 2004 i 2007 hi hagué un període de tranquil·litat econòmica fins que explotà la bombolla immobiliària als Estats Units. Aleshores, l'economia mundial, s'enfonsà, especialment a les economies desenvolupades on s'originà el xoc i on se sentí especialment. Aquest fou l'inici de la Gran Recessió que provocà un seguit d'anys de baix creixement tant als Estats Units com a Europa.
- **2008-2013:** Com podem veure a la figura 2.1, tant a Catalunya com a Espanya, on la bombolla fou el motor del creixent econòmic en el període anterior,

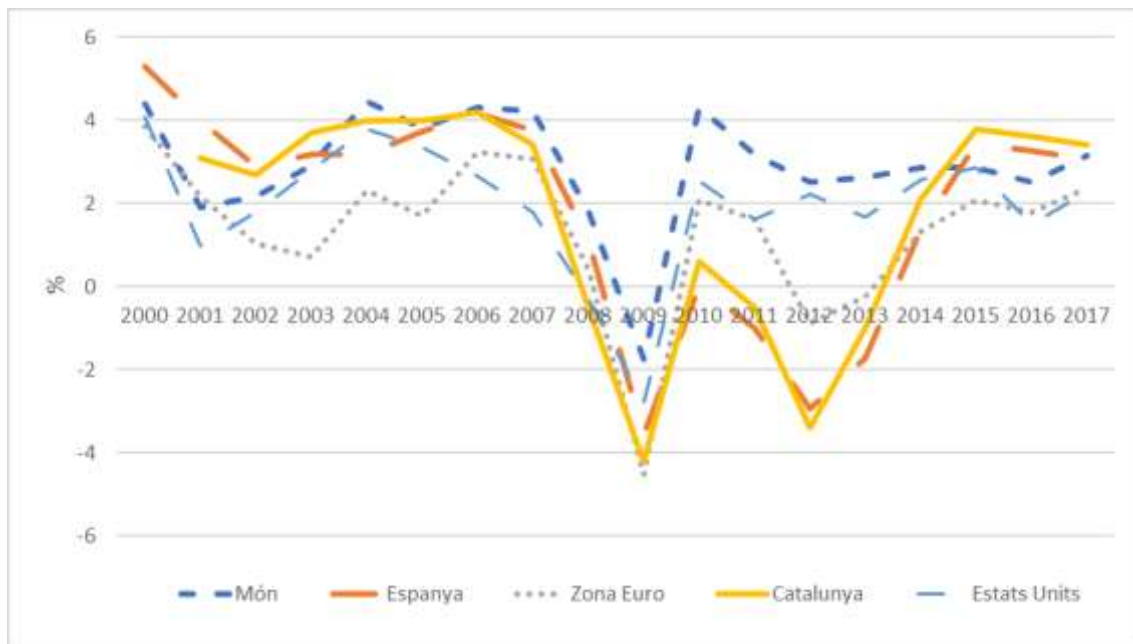
l'impacte econòmic fou superior que a la resta de la zona euro (i al món). Inicialment l'Eurozona i els EUA patiren situacions similars encara que les reaccions de les autoritats monetàries i fiscals foren diferents. Als Estats Units la Reserva Federal nord-americana (FED) activà una política monetària molt expansiva de compra d'actius, l'anomenat *Quantitative Easing* (QE), i les autoritats federals aplicaren una política d'augment de la despesa pública. L'objectiu del QE era retirar actius relacionats amb les hipoteques escombraries o *subprime* dels bancs i així sanejar els seus balanços perquè reactivessin el crèdit i augmentés la inversió. D'aquesta manera l'economia retornaria al creixement (Rickets, 2011). Mentrestant, a Europa el Banc Central Europeu (BCE) tardà més a reaccionar i quan ho feu fou menys agressiu que la FED (Kang et al., 2015). A més, els països que patiren més la crisi foren aquells que durant l'època de creixement rebien importants entrades de capitals que els ajudaven a mantenir el *boom* creditici. Un cop caigué Lehman Brothers en setembre de 2008, el mercat de crèdit internacional es va paraitzar i aquests països (Espanya, Irlanda, Grècia i Portugal, els anomenats PIGS) van patir una forta reducció en l'activitat econòmica, ja que a més de la situació de crisi interna s'afegí la dràstica caiguda de la demanda externa, i l'entrada de capitals frenà en sec. La resposta dels governs fou un increment de la despesa pública. Aquest augment implicà que els nivells de deute poguessin considerablement en molt poc temps. En conseqüència, quan el 2010 el BCE apujà els tipus d'interès i Grècia sol·licità el primer rescat financer una nova crisi atacà aquests països durament (Lane, 2012). Com a resultat Espanya i Catalunya caigueren de nou en el creixent negatiu, quan el 2010 ja semblava que la situació es recuperava. La temible doble V es va fer realitat. Val la pena destacar que a la resta de països no es produí la recaiguda. La situació no millorà fins a l'any 2013 quan Mario Draghi, director del BCE, prometé fer el que fes falta per salvar l'euro ("*the European Central Banc is ready to do whatever it takes to preserve the euro*") i la pressió sobre el deute sobirà va desaparèixer (Nelson, 2017). A partir d'aquell moment el Banc Central Europeu va començar a injectar diners a l'economia de manera massiva i, a poc a poc, l'economia dels PIGS va començar a recuperar-se.

- **2014 fins avui:** Vam haver d'esperar fins a l'any 2014 per tornar al creixement econòmic. Des d'aleshores l'Eurozona creix a un ritme aproximat del 2% (menor que el que presenta els EUA i el món). Contràriament, és remarcable el fet que des de 2014, Catalunya té unes taxes de creixement més grans que Espanya i que la resta de països de l'euro, els EUA i el món. La raó d'aquest creixement accelerat és el bon comportament de les exportacions, el turisme i la inversió estrangera; i també a l'augment de la demanda interna (consum i inversió) després d'anys d'estancament (Stothard, 2018).

A finals de l'any 2018 l'economia catalana i l'espanyola mostra símptomes d'estar desaccelerant a causa d'una reducció en el creixement del consum per l'estancament dels salaris, les turbulències a països emergents amb els quals hi ha importants

l·ligams econòmics com Argentina i Turquia, la guerra comercial i l'augment del preu del petroli (Sérvulo, 2018). Així i tot, pel 2019 s'espera que Catalunya creixi un 2,4%, la qual cosa és una taxa de creixement important.

A escala europea i mundial l'economia els símptomes d'una certa frenada encara són més evidents per la guerra comercial, l'augment dels tipus d'interès als EUA i l'augment del preu de petroli (Jamrisko, 2018).

Font: Elaboració pròpia amb dades del Banc Mundial i de l'IDESCAT.

Figura 2.1. Taxa de creixement interanual del PIB d'Espanya, Catalunya, l'Eurozona i el món entre l'any 2000 i 2017.

2.2. Població

Com s'ha exposat a la introducció, Lleida és la província de Catalunya amb el nombre d'habitants més baix, segons l'IDESCAT en té 427.833 (el 5,7% de la població catalana i el 0,91% de la població espanyola). En canvi, la seva superfície és la més gran de Catalunya amb uns 12.168,4 km² (un 37,9% del territori català i un 2,4% del territori espanyol). Això explica que tingui una densitat de població molt baixa (36 habitants per km² el 2017 enfront dels 235 habitant/km² de Catalunya). És la menor densitat de població de totes les províncies catalanes.

Com podem veure en les figures 2.2 i 2.3, la població de Lleida província va augmentar significativament entre l'any 2000 i el 2007, amb una xifra molt pròxima al 15%, lleugerament inferior a la catalana que fou del 15,75%. Un cop esclatà la bombolla immobiliària, el creixement tant a Catalunya com a Lleida província caigué significativament entre l'any 2007 i el 2017 fins al 4,89% i 4,05% respectivament. Tot i aquesta dada i l'augment d'un 19,7% de la població des del 2000, podem observar a la figura 2.2 com la tendència a la província és descendent mentre a Catalunya després

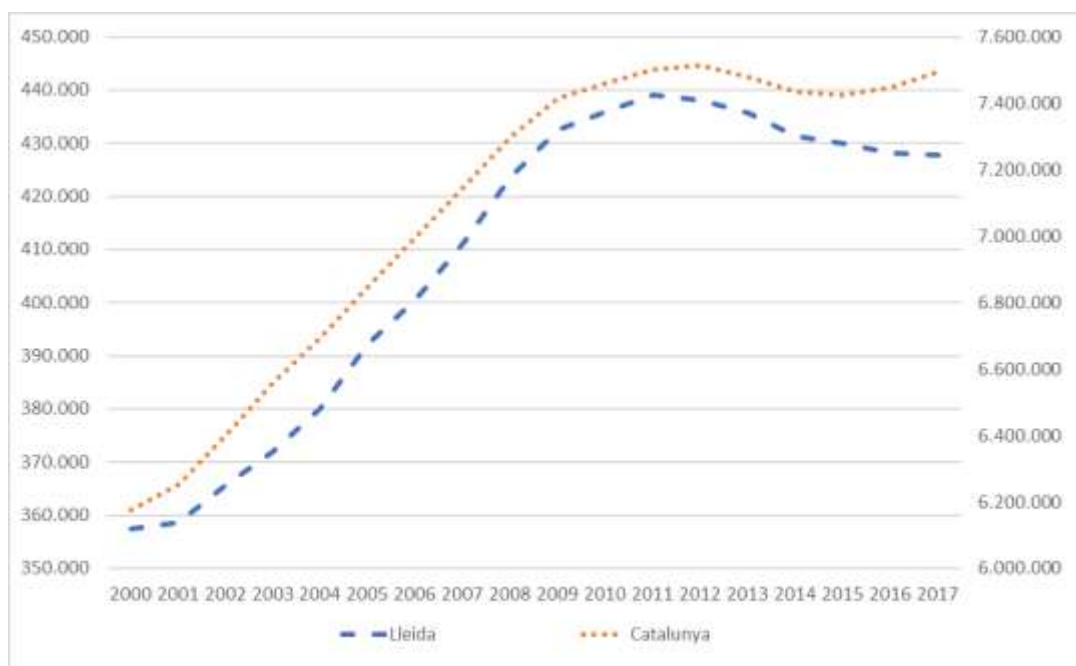
d'un cert estancament ja ha recuperat una tendència ascendent. Entre les possibles causes podem destacar que amb l'esclat de la crisi s'ha produït una sortida d'immigrants cap als seus països d'origen o cap a altres províncies, com s'exposa més endavant. Aquest fet accentua la despoblació del territori i pot generar problemes en l'economia de la província. La pèrdua de talent jove, l'anomenada «fuga de cervells», i la dificultat per atraure'n són problemes pel futur de la província.

La raó és que no només es perd mà d'obra formada sinó que s'intensifica l'envelliment de la província i la seva despoblació (el 70% dels municipis lleidatans estan en risc de despoblació, mentre a Catalunya només és el 50%). Entre les raons d'aquesta pèrdua de talent hi ha la falta d'empreses més grans a les Terres de Ponent que implica uns salaris menors als quals una persona ben formada pot trobar a altres llocs com Barcelona (Lleida té el salari mig més baix de Catalunya, 16.905 euros l'any). Per altra banda, molta de la demanda de treball no requereix una elevada formació i, en conseqüència, els salaris i les possibilitats d'ascendir són menors. D'acord amb l'informe de 2015 del Ministeri de Treball prop del 56% dels desocupats que busquen feina a Lleida només tenen l'ESO i el perfil del treballador contractat respon a un home d'entre 25 i 44 anys amb educació secundària.

Aquesta limitació en l'oferta de feina redueix l'atractiu de quedar-se al territori. Una altra de les raons és l'elevada estacionalitat de la feina que s'ofereix a la província i que també limita les possibilitats de feina estable. De fet, les reduccions d'atur més importants es donen amb la recollida de la fruita i durant la campanya d'esquí, encara que cada vegada més Lleida està intentant desestacionalitzar el turisme. L'informe del Ministeri de nou en deixa constància en afirmar que el sector de serveis i l'agricultura produeixen al voltant del 85% de les contractacions (59% els serveis i el 26% l'agricultura). La indústria produeix el 10% dels contractes i l'altre 5% la construcció. Un altre aspecte a considerar és que a Lleida les contractacions de menors de 30 anys és inferior a la mitjana nacional mentre que superior pels majors de 45 anys.

També podem tenir en compte que la sortida de gent en la franja d'edat més comuna per a tenir fills augmenta el descens de la taxa de creixement natural.

Aquesta pèrdua de gent jove és compensada per la immigració. Malgrat l'esmentat, cal destacar que per intentar pal·liar la fuga de talents, hi ha diverses iniciatives com les de la Diputació de Lleida amb les beques post-MIR per a metges interns residents que hagin fet la residència a Lleida.

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'IDESCAT.

Figura 2.2. Evolució de la població de Lleida província i Catalunya de 2000 a 2017. A l'eix vertical de la dreta es representa la població catalana i a l'esquerra la de Lleida.

Evolució de la població per edats

Si ens fixem detalladament en la figura 3.3, observarem que podem dividir les comarques lleidatanes en tres grups:

- Comarques amb un creixement poblacional menor al 10% entre l'any 2000 i el 2017:** En el primer grup inclouríem les comarques de l'Alt Urgell, l'Alta Ribagorça, les Garrigues i el Pallars Jussà. El seu creixement respectiu en aquests 10 anys és 6,7%, 9,5%, -0,1% i 6,3%. Totes aquestes comarques, a excepció de les Garrigues i el Pallars Jussà, presenten taxes de creixement poblacional majors del 10% entre l'any 2000 i el 2007. Però un cop s'inicià la Gran Recessió, totes elles presenten un decreixement poblacional important major del 5%. Al Pallars Jussà la població augmentà però el seu creixement fou gairebé nul (0,3%). Per entendre les raons d'aquest descens poblacional hem d'anar a l'IDESCAT. Allà veiem que totes elles tenen un saldo migratori negatiu, és a dir, marxen més persones que les que van a viure a la zona. A aquest factor també cal afegir-hi una taxa de creixement natural negativa (mor més gent que la que neix).

- **Comarques amb un creixement d'entre un 10-20%:** En aquest grup tenim la Noguera (amb un creixement aproximat de l'11%), el Pallars Sobirà (14%) l'Urgell (17%) i el Solsonès (19%). Lleida província estaria en aquest grup, ja que té un creixement del 19,7%. En aquest grup hi ha un comportament similar a l'anterior. La diferència és que abans de l'any 2007 aquestes comarques presentaven un creixement poblacional major que les del grup anterior i tot i que el Solsonès i el Pallars Sobirà tingueren un descens en el nombre d'habitants després de 2007, l'augment inicial va compensar. Les raons del baix creixement, d'acord a la informació de l'IDESCAT, són que després de la crisi el saldo migratori és negatiu i el creixement natural també.
- **Comarques amb un creixement poblacional major al 20%:** en aquest grup tenim la Cerdanya, el Pla d'Urgell, la Segarra, el Segrià i la Val d'Aran. Totes elles augmenten la seva població per sobre de la mitjana de Catalunya (21,5%) en els anys estudiats. En aquest cas, el seu creixement tant abans com després de l'esclat de la bombolla és superior a la resta de comarques. D'acord amb l'IDESCAT la causa del creixement més gran és que no presenten una taxa de creixement natural negativa regularment, és a dir, hi ha anys de creixement positiu i altres de negatiu. De manera molt semblant passa amb el saldo migratori, encara que els últims anys és negatiu per gairebé totes les comarques menys el Pla d'Urgell. Així i tot, la combinació de factors frena el descens de població i fa que encara presentin una xifra millor que l'any 2007.

	2000	2005	2007	2010	2015	2017	Creixement poblacional en % de 2000 a 2017	Creixement poblacional en % de 2000 a 2007	Creixement poblacional en % de 2007 a 2017
Alt Urgell	18.938	20.297	21.016	21.631	20.568	20.220	6,769	10,973	-3,788
Alta Ribagorça	3.504	3.889	4.060	4.237	3.912	3.840	9,589	15,868	-5,419
Cerdanya	13.448	16.547	17.723	18.290	17.815	17.756	32,035	31,789	0,186
Garrigues	19.037	19.581	19.784	20.197	19.288	19.017	-0,105	3,924	-3,877
Noguera	34.520	36.835	37.935	39.721	38.669	38.300	10,950	9,893	0,962
Pallars Jussà	12.291	12.652	13.037	13.780	13.366	13.075	6,379	6,069	0,291
Pallars Sobirà	6.014	6.879	7.178	7.537	6.988	6.896	14,666	19,355	-3,929
Pla d'Urgell	29.267	32.557	34.669	37.008	36.656	36.850	25,910	18,458	6,291
Segarra	17.746	20.906	21.612	22.911	22.453	22.374	26,079	21,785	3,526
Segrià	163.922	180.015	190.082	204.066	205.084	204.549	24,784	15,959	7,611
Solsonès	11.265	12.778	13.467	13.760	13.412	13.463	19,512	19,547	-0,030
Urgell	30.429	33.527	35.054	37.025	36.007	35.870	17,881	15,199	2,328
Val d'Aran	7.586	8.917	9.663	10.063	9.799	9.850	29,844	27,379	1,935
Lleida	357.413	392.247	411.154	435.836	429.870	427.833	19,703	15,036	4,057
Catalunya	6.174.547	6.846.692	7.146.734	7.462.044	7.424.754	7.496.276	21,406	15,745	4,891

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'IDESCAT.

Figura 2.3. Evolució de la població a Catalunya i les diverses comarques de Lleida entre el 2000 i el 2017.

Evolució de la població per edats

La població per franges d'edat de Lleida província té un patró de població molt semblant al conjunt de Catalunya (vegeu la figura 2.4). Només apreciem diferències importants l'any 2017 quan el percentatge de població major de 65 anys és 5 punts percentuals major que a Catalunya a causa d'una proporció menor de població entre 30-44 anys i 45-64 anys. La raó d'aquesta divergència és que fins a l'any 2014 no es comença a produir una evolució diferent de la població a Catalunya i Lleida. Si observem la figura 2.2, veurem com ambdós creixen en termes poblacionals fins a l'any 2011 i després es produeix un retrocés durant tres d'anys en els dos territoris. Tot i això, des de l'any 2014, a Catalunya torna a incrementar el nombre d'habitants i a Lleida el descens continua, i les dues línies de cada territori divergeixen. La raó d'aquesta diferenciació és el fet que a Lleida continua la despoblació a causa d'un saldo migratori negatiu i una taxa de creixement natural també negativa (Garcia Morera, 2016). La gent que marxa del territori són persones de mitjana edat encara en plena edat laboral que decideixen anar a buscar feina a altres províncies. Això provoca un descens de la franja d'edat de persones d'entre 30 i 44 anys. També el grup de gent d'entre 45-64 anys disminueix per la marxa de gent en edat laboral que no troba feina i per aquelles persones que ara són dins el grup de 65 anys o més. Com a resultat d'aquests moviments poblacionals la franja d'edat de gent més gran de 65 anys augmenta en relació a la resta, ja que en aquesta franja la població no es mou de la província.

Si entrem a analitzar en detall les comarques de Lleida, veiem que hi ha dos grups diferenciats:

- **Comarques amb una major taxa de població més envellida:** en aquest grup tenim les comarques amb una taxa de majors de 65 anys o més superior a la mitjana i una per sota pel grup de 0-15 anys. Les comarques en qüestió són l'Alt Urgell, l'Alta Ribagorça, les Garrigues, el Pallars Jussà, la Noguera i el Pallars Sobirà. Si ens fixem, veurem que el Solsonès i l'Urgell estan sempre prop de la mitjana de Lleida província i, per tant, alguns cops estan per sobre i altres per sota. Si recordem, quan hem analitzat la figura 2.3, aquestes són les comarques que hi havia al primer i segon grup. Pel que fa al pes relatiu del grup de gent entre 15-29 anys, 30-44 i 45-64 anys, aquestes comarques acostumen a estar per sota de la mitjana del territori per les dues primeres franges (15-29 i 30-44) mentre que el grup de gent d'entre 45-64 anys té un pes relatiu major que al conjunt de Lleida província.
- **Comarques amb una menor taxa de població més envellida:** la Cerdanya, el Pla d'Urgell, la Segarra, el Segrià i la Val d'Aran, normalment presenten unes xifres de població menor de 15 anys major que la mitjana de Lleida província mentre una de majors de 65 anys per sota la mitjana. Aquí el percentatge del grup de gent entre 15-29 anys, 30-44 i 45-64 anys, pel Segrià, la Segarra i el Pla d'Urgell és el contrari al grup vist anteriorment, és a dir, la franja de 15-29 anys

i 30-44 té més pes. La Val d'Aran i la Cerdanya mostren un comportament diferent de les altres perquè en el seu cas els grups d'edat de 15-29 i 45-64 anys estan molt a prop de la mitjana i depenent de l'any, estan per sobre o per sota. Per altra banda, el grup d'habitants entre 30-44 anys per aquestes comarques està molt per sobre de la mitjana de Lleida província.

2000	0-15 anys	15-29 anys	30-44 anys	45-64 anys	65 i més anys
Alt Urgell	13,33	11,34	30,30	22,29	22,73
Alta Ribagorça	12,90	10,96	32,91	21,03	22,20
Cerdanya	14,57	11,99	32,66	22,81	17,97
Garrigues	12,81	11,27	25,79	23,15	26,98
Noguera	13,46	11,90	28,52	21,96	24,16
Pallars Jussà	11,89	9,45	27,88	21,70	29,09
Pallars Sobirà	12,60	9,21	32,52	21,18	24,48
Pla d'Urgell	14,42	12,20	29,48	21,84	22,07
Segarra	14,85	11,73	30,14	20,99	22,29
Segrià	15,24	13,05	30,99	22,35	18,38
Solsonès	14,22	11,99	30,12	22,64	21,03
Urgell	14,50	11,98	29,60	21,35	22,56
Val d'Aran	17,53	12,18	36,65	19,88	13,76
Lleida	14,52	12,26	30,19	22,06	20,97
Catalunya	14,92	13,06	31,27	23,45	17,30

2005	0-15 anys	15-29 anys	30-44 anys	45-64 anys	65 i més anys
Alt Urgell	12,77	9,67	32,40	24,15	21,01
Alta Ribagorça	12,68	9,05	35,18	23,37	19,72
Cerdanya	14,57	10,46	35,76	23,64	15,58
Garrigues	12,20	9,76	27,88	24,49	25,67
Noguera	13,68	9,93	30,82	22,90	22,67
Pallars Jussà	11,74	8,94	27,81	23,52	28,00
Pallars Sobirà	13,08	8,56	33,59	23,46	21,30
Pla d'Urgell	14,67	10,15	33,13	22,13	19,93
Segarra	15,18	10,22	34,75	20,77	19,07
Segrià	15,31	10,63	33,75	22,96	17,37
Solsonès	15,34	9,99	32,02	23,42	19,24
Urgell	14,87	10,24	32,12	22,29	20,48
Val d'Aran	15,30	11,01	38,35	23,03	12,30
Lleida	14,56	10,24	32,83	22,92	19,45
Catalunya	15,15	10,30	34,02	23,94	16,59

2007	0-15 anys	15-29 anys	30-44 anys	45-64 anys	65 i més anys
Alt Urgell	13,22	9,42	32,42	25,05	19,89
Alta Ribagorça	12,81	9,46	35,12	24,26	18,35
Cerdanya	15,38	9,85	35,93	24,05	14,80
Garrigues	12,36	9,33	28,35	25,05	24,92
Noguera	13,97	9,41	30,93	23,68	22,00
Pallars Jussà	12,18	8,32	27,74	24,78	26,98
Pallars Sobirà	13,33	8,65	33,80	24,63	19,59
Pla d'Urgell	15,46	9,65	33,74	22,34	18,80
Segarra	16,29	9,34	34,71	21,38	18,28
Segrià	15,72	10,04	34,30	23,22	16,72
Solsonès	15,85	9,85	32,28	23,15	18,87
Urgell	15,57	9,76	31,94	23,05	19,68
Val d'Aran	14,93	10,54	39,80	23,62	11,11
Lleida	15,04	9,73	33,22	23,38	18,64
Catalunya	15,53	9,64	34,37	24,04	16,42

2010	0-15 anys	15-29 anys	30-44 anys	45-64 anys	65 i més anys
Alt Urgell	13,92	9,07	31,61	26,36	19,03
Alta Ribagorça	12,96	9,11	34,34	26,10	17,49
Cerdanya	15,40	8,42	34,75	26,27	15,17
Garrigues	12,88	8,93	28,16	25,76	24,28
Noguera	14,88	9,19	30,60	24,34	20,99
Pallars Jussà	13,08	8,18	28,12	25,65	24,97
Pallars Sobirà	14,42	8,07	32,69	26,63	18,19
Pla d'Urgell	16,33	9,45	33,43	22,94	17,86
Segarra	17,04	9,55	33,72	22,43	17,26
Segrià	16,29	9,69	33,85	24,01	16,15
Solsonès	16,85	8,92	30,95	24,63	18,66
Urgell	16,44	9,22	31,65	23,95	18,74
Val d'Aran	15,21	9,92	38,71	24,91	11,25
Lleida	15,74	9,39	32,75	24,26	17,86
Catalunya	16,25	9,01	33,66	24,58	16,50

2015	0-15 anys	15-29 anys	30-44 anys	45-64 anys	65 i més anys
Alt Urgell	14,43	8,32	27,99	28,61	20,65
Alta Ribagorça	13,96	7,39	30,11	28,71	19,84
Cerdanya	15,68	7,76	30,89	28,52	17,14
Garrigues	13,65	7,63	26,13	27,07	25,52
Noguera	15,51	8,38	27,80	26,69	21,62
Pallars Jussà	13,33	8,21	26,22	27,41	24,82
Pallars Sobirà	14,15	7,51	27,83	30,90	19,61
Pla d'Urgell	17,43	8,49	29,59	25,88	18,61
Segarra	17,84	9,63	29,29	25,65	17,59
Segrià	16,88	8,86	30,46	26,53	17,27
Solsonès	16,87	8,25	27,61	27,29	19,97
Urgell	17,26	8,54	28,04	26,55	19,61
Val d'Aran	15,55	8,62	34,49	28,20	13,13
Lleida	16,38	8,62	29,36	26,79	18,84
Catalunya	16,91	8,45	29,97	26,38	18,29

2017	0-15 anys	15-29 anys	30-44 anys	45-64 anys	65 i més anys
Alt Urgell	14,14	8,67	26,31	29,58	21,30
Alta Ribagorça	13,54	7,73	28,59	29,95	20,18
Cerdanya	15,26	8,36	29,18	29,69	17,52
Garrigues	13,64	7,70	25,55	27,75	25,37
Noguera	15,60	8,43	26,61	27,46	21,90
Pallars Jussà	13,47	8,10	25,40	27,81	25,22
Pallars Sobirà	13,99	7,67	26,99	31,74	19,61
Pla d'Urgell	17,36	8,56	28,54	26,76	18,78
Segarra	17,52	9,94	27,93	26,80	17,81
Segrià	16,89	8,97	28,80	27,69	17,66
Solsonès	17,16	8,98	28,37	28,32	17,17
Urgell	16,50	8,50	26,90	27,75	20,34
Val d'Aran	17,14	8,81	27,15	27,24	19,66
Lleida	16,83	8,67	28,72	27,15	18,63
Catalunya	15,17	8,57	33,07	29,30	13,90

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'IDESCAT.

Figura 2.4. Franges d'edat per Lleida província, les comarques lleidatanes i Catalunya pels anys 2000, 2005, 2007, 2010, 2015 i 2017. La figura presenta el percentatge de cada franja respecte al total de la comarca.

En aquesta secció hem vist com Lleida ha experimentat un creixement poblacional significatiu des de l'any 2000 encara que la figura 2.2 ens mostra un decreixement en el nombre d'habitants des de l'any 2011 que no s'ha revertit i que ha implicat un augment de la despoblació i de l'envelliment a la província. Això implica una fuga de talent de

Lleida província cap a Lleida capital i de tot el territori lleidatà cap a altres províncies que ofereixen més oportunitats, com pot ser Barcelona.

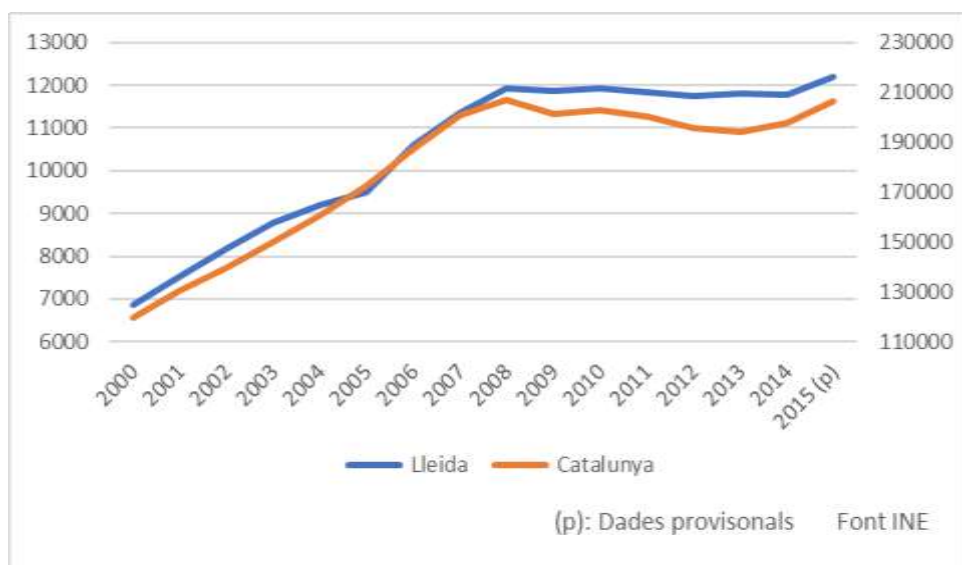
En l'àmbit comarcal hem vist que hi ha un grup de comarques més dinàmiques econòmicament i, per tant, poden retenir més població. Per aquesta raó, presenten una menor taxa d'envelliment i un descens poblacional menys pronunciat.

2.3. Activitat econòmica i renda

2.3.1. PIB

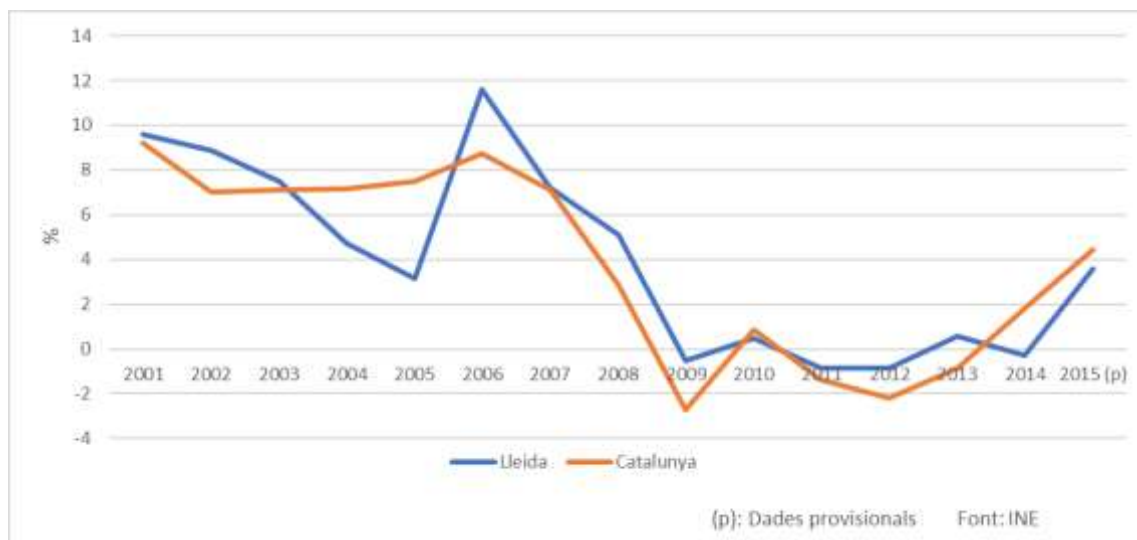
El PIB (Producte Interior Brut) es defineix com el valor de mercat de tots els béns i serveis finals produïts dins d'un territori en un període de temps determinat. I el PIB per càpita o renda per càpita és el PIB total dividit entre la població total del territori.

A la figura 2.5, on hi ha representada l'evolució del PIB de Lleida i Catalunya en milions d'euros a preus corrents, observem com entre el 2000 i el 2007, els anys de bonança econòmica, el PIB va créixer de manera important tant a Catalunya com a Lleida (un 75%). Si observem la taxa de creixement interanual del PIB (figura 2.6) entenem per què, ja que el creixement del PIB nominal a Catalunya és al voltant del 8% durant aquests set anys, mentre que Lleida presenta una taxa més volàtil però amb una mitjana semblant a la catalana. Un cop s'inicià la Gran Recessió, observem com el PIB nominal presenta un estancament i lleuger retrocés en el cas català donat que entre el 2009 i el 2013 presenta un creixement negatiu. A la província de Lleida el creixement es manté vora el 0%, motiu pel qual no apreciem un retrocés substancial. Una possible explicació està en el pes més gran de l'agricultura i de la indústria agroalimentària que tradicionalment resisteixen millor les recessions (FAO, 2009). En ambos casos, a partir del 2013 hi ha un punt d'inflexió i el PIB comença a augmentar, en línia amb el que va succeir a Espanya i hem vist anteriorment a la figura 2.1.

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'INE.

Figura 2.5. Evolució del PIB de Lleida província i Catalunya (eix de l'esquerra i la dreta respectivament) entre el 2000 i el 2015. Les dades són a preus corrents.

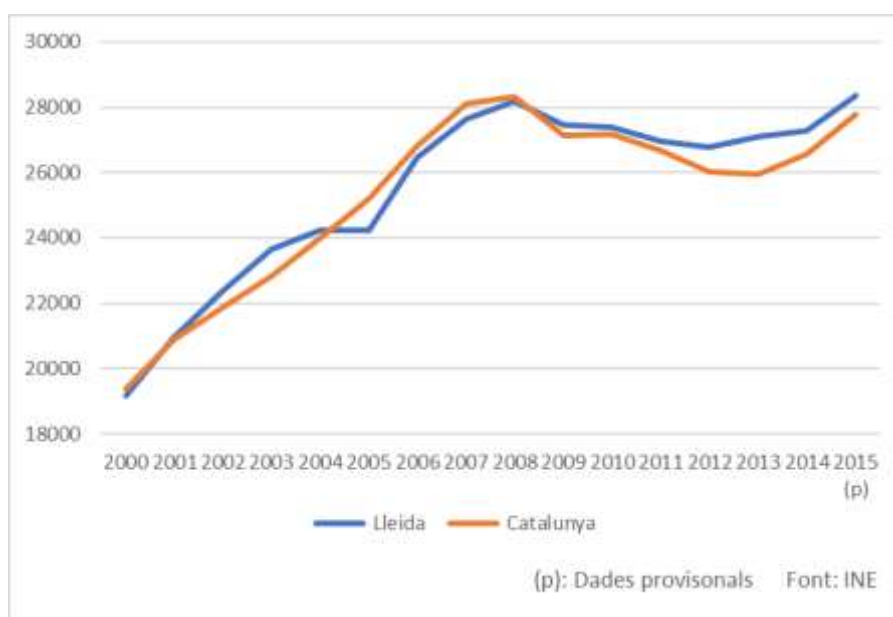

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'INE.

Figura 2.6. Taxa de creixement interanual del PIB de Lleida província i Catalunya entre el 2001 i el 2015.

2.3.2. Renda per càpita

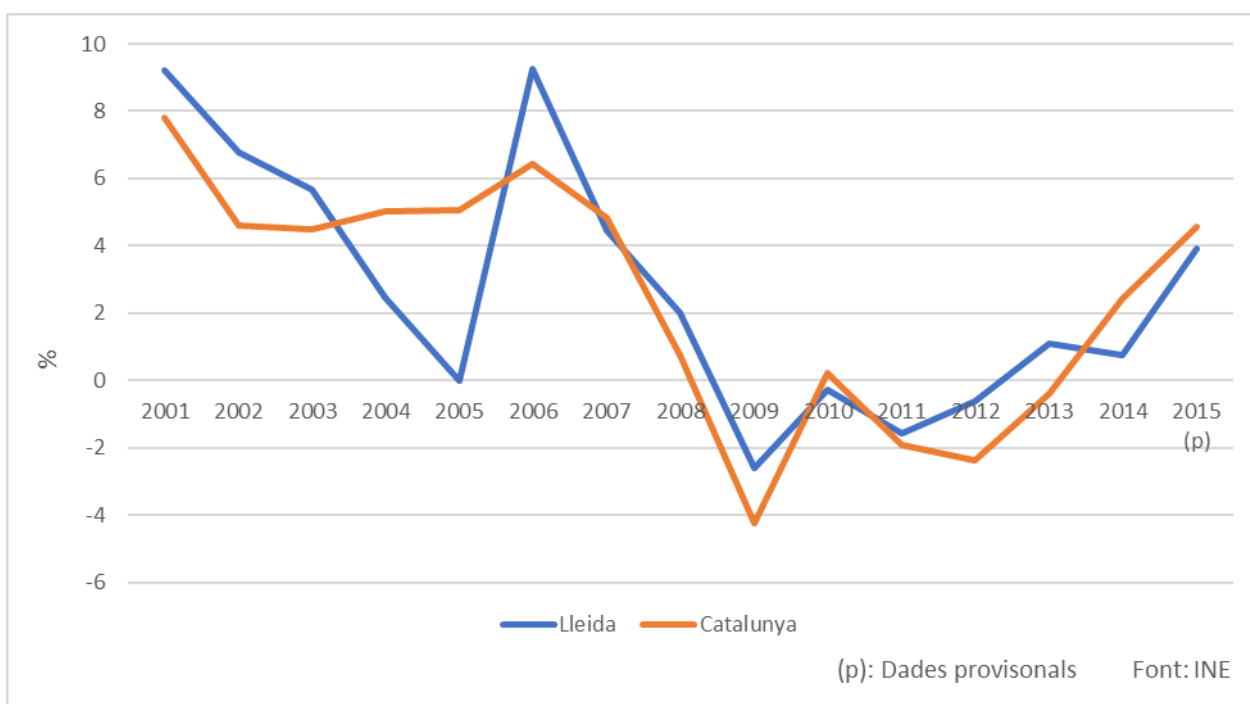
A continuació, ens fixarem en l'evolució de la renda per càpita i el seu creixement interanual (figures 2.7 i 2.8). Com podem observar, el comportament anterior al 2007 és semblant al del PIB nominal, és a dir, elevat i en constant increment. En aquest cas del 45% a causa de l'augment de la població lleidatana i catalana. De nou, el creixement interanual de Lleida és més volàtil que el català tot i tenir una mitjana de creixement mitjana equivalent. Un cop esclatà la crisi, el PIB per càpita entra en període de decreixement fins al 2013 quan la recuperació de l'economia en l'àmbit català i espanyol fa que el PIB per càpita comenci a créixer de nou. Com podem comprovar a la figura 2.7, es produeix un descens aproximat del 7% per Catalunya i del 4% per Lleida entre el 2007 i el 2013. Actualment, d'acord amb les dades provisionals de l'INE de 2015, la província ja ha recuperat i superat el nivell de PIB per càpita anterior al 2007.

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'INE.

Figura 2.7. Evolució del PIB per càpita (en euros) a Lleida província i Catalunya entre l'any 2000 i el 2015.

En relació amb les dades incloses a la figura 2.7, cal tenir en compte que hi ha diferències amb les dades que subministra l'IDESCAT a causa de la diferent metodologia aplicada per cadascuna de les dues institucions.

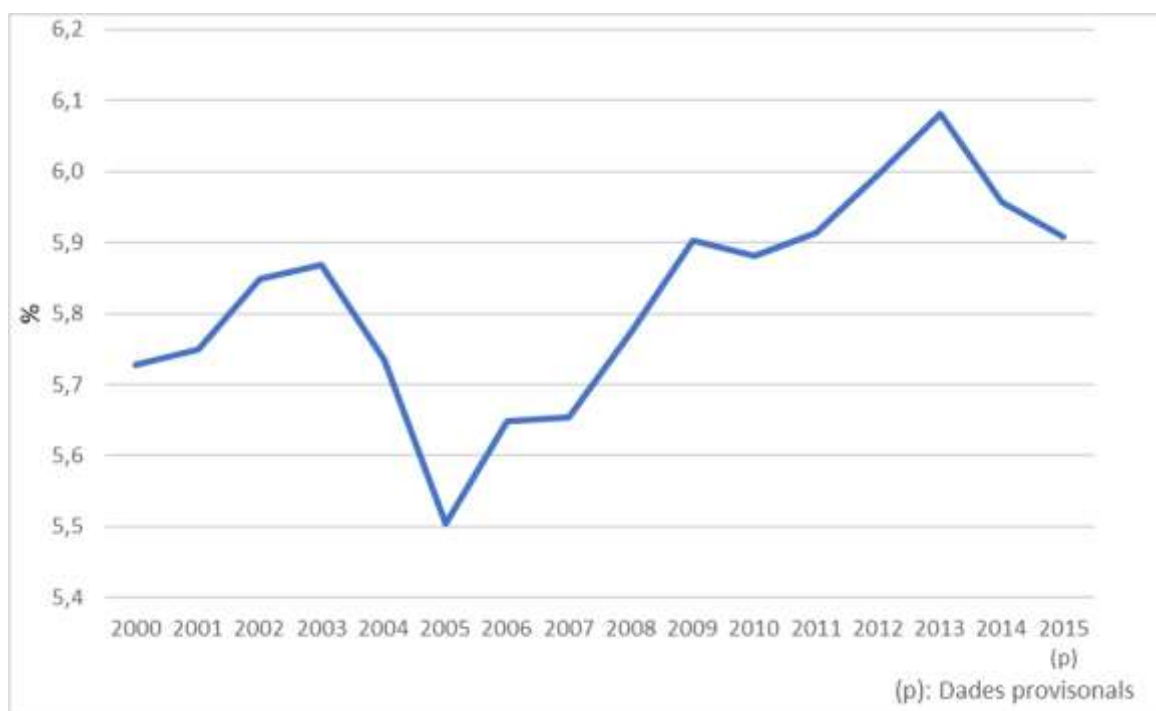
Font: Elaboració pròpia amb dades de l'INE.

Figura 2.8. Taxa de creixement interanual (2001-2015) del PIB per càpita de Lleida província i Catalunya.

En aquest punt, convé fer una referència a la desigualtat i la pobresa. D'acord amb Enciso i altres (2017), la taxa de risc de pobresa de la societat lleidatana està un punt per sobre de la mitjana catalana (20,5% a Catalunya i 21,4% a Lleida província). També la taxa de privació material (un 12,5% a la província pel 7,2% català). Tant la renda mitjana com el poder adquisitiu de la població lleidatana són inferiors al de la catalana, en bona part pel fet que l'estructura econòmica de la província no és prou generadora d'ocupació, hi ha molt professional autònom i l'envelliment de la població és més gran que en altres zones. En aquest treball també s'alerta sobre l'aparició d'un nou perfil de pobre a la província. Es tracta de persones o famílies que abans vivien amb certa comoditat –entre 2.500 i 3.000 euros mensuals– i que per una situació sobrevinguda, normalment la pèrdua del lloc de treball que els du a endeutar-se, acaben acudint als serveis socials. Solen ser el que s'anomena "pobres vergonyants" que no demanen l'ajuda que els convindria per vergonya, sobretot en localitats petites on tothom es coneix. Aquest estudi també posa de manifest que el sector poblacional més afectat per la pobresa és la infància i la joventut, mentre que les persones grans solen ser les que estan esmorteint la manca de recursos dels seus descendents.

2.4. Principals sectors econòmics

Abans d'analitzar la composició de l'activitat econòmica, convé assenyalar que Lleida província representa actualment el 5,9% de l'economia catalana (vegeu la figura 2.9). Aquesta xifra ha augmentat lleugerament respecte a l'any 2000, però sempre ha estat un percentatge relativament constant, fluctuant entre el 5,5% i el 6,1%.

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'INE.

Figura 2.9. Percentatge que representa l'economia lleidatana sobre l'economia catalana (sobre el PIB) entre el 2000 i el 2015.

Tal com es pot comprovar a la figura 2.10, del total de l'activitat econòmica de Lleida, la part més important és al sector de serveis (64,1%), seguit de la indústria (20,6%), l'agricultura (8,1%) i la construcció (7,2%).

	Agricultura	%	Indústria	%	Construcció	%	Serveis	%	Total	%
Alt Urgell	16,2	4,2%	48,3	12,5%	36,2	9,4%	284,4	73,9%	385,1	100,0%
Alta Ribagorça	1,5	1,7%	21,1	24,1%	8,4	9,6%	56,5	64,5%	87,6	100,0%
Aran	0,8	0,2%	42,7	13,3%	30,2	9,4%	246,4	77,0%	320,1	100,0%
Cerdanya	5,6	1,5%	16,3	4,4%	61,9	16,7%	287,4	77,4%	371,2	100,0%
Garrigues	74,9	21,0%	104,8	29,4%	33,7	9,5%	142,9	40,1%	356,3	100,0%
Noguera	145,5	19,2%	171,7	22,7%	57,5	7,6%	382	50,5%	756,7	100,0%
Pallars Jussà	18,1	7,3%	62,6	25,1%	24,2	9,7%	144,3	57,9%	249,3	100,0%
Pallars Sobirà	5,0	3,3%	33,0	21,6%	17,4	11,4%	97,4	63,7%	152,8	100,0%
Pla d'Urgell	95,7	11,6%	301,3	36,5%	56,1	6,8%	373,0	45,1%	826,2	100,0%
Segarra	44,4	7,5%	317,6	53,5%	28,2	4,8%	202,9	34,2%	593,2	100,0%
Segrià	301,9	6,2%	611,7	12,6%	276,3	5,7%	3.668,1	75,5%	4.858,0	100,0%
Solsonès	26,4	9,6%	77,0	28,0%	29,0	10,5%	143,1	52,0%	275,4	100,0%
Urgell	76,2	9,8%	253	32,7%	56,8	7,3%	388,1	50,1%	774,0	100,0%
Lleida província	812,2	8,1%	2061,1	20,6%	715,9	7,2%	6416,5	64,1%	10.005,9	100,0%
Catalunya	1.859,8	0,9%	41.692,6	21,1%	9.331,6	4,7%	145.017,8	73,3%	197.901,8	100,0%
Pes de Lleida sobre Catalunya	43,7%		4,9%		7,7%		4,4%		5,1%	

Font: IDESCAT.

Figura 2.10. Valor Afegit Brut per sectors de Lleida i les seves comarques i del total de Catalunya. Dades de 2015 en milions d'euros.

Al llarg dels darrers anys, el pes de cada sector en el total de l'economia ha canviat força. Com es comprova a la figura 2.11, l'agricultura i la construcció han reduït el seu pes, mentre que la indústria (que inclou la indústria agroalimentària) i els serveis han augmentat molt. De l'evolució esmentada es pot destacar com a molt positiva l'evolució del pes de l'economia lleidatana cap a la indústria, que ja supera el 20% del total. És un percentatge que està en línia amb el que la Unió Europea s'ha marcat com a objectiu per a tot Europa en 2020. Aquesta valoració positiva es deu, entre altres factors, al fet que la indústria genera llocs de treball més estables i amb millors salaris i condicions de treball.

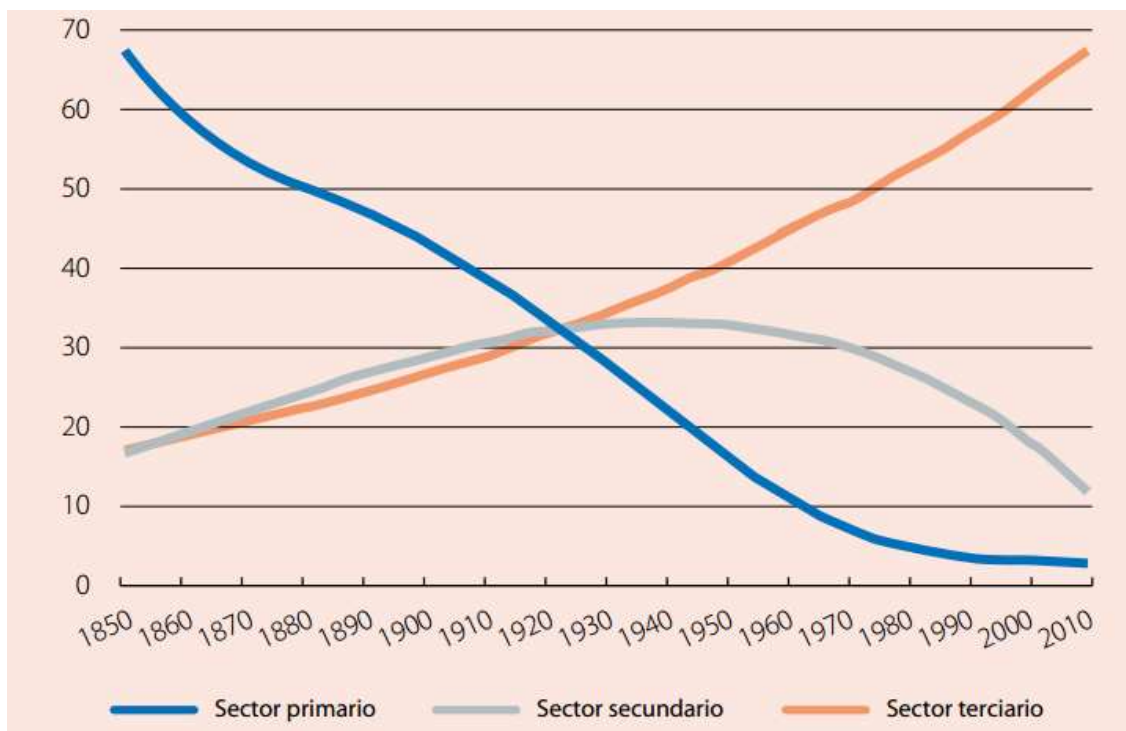
2001	Lleida	Catalunya	Espanya
Agricultura, ramaderia i pesca	11,2%	2,0%	4,3%
Indústria	14,1%	25,1%	17,6%
Construcció	11,2%	7,6%	8,9%
Serveis	63,6%	65,4%	69,2%
Total	100,0%	100,0%	100,0%

2015	Lleida	Catalunya	Espanya
Agricultura, ramaderia i pesca	8,1%	0,9%	2,5%
Indústria	20,6%	21,1%	17,6%
Construcció	7,2%	4,7%	5,7%
Serveis	64,1%	73,3%	74,2%
Total	100,0%	100,0%	100,0%

Font: IDESCAT.

Figura 2.11. Pes dels grans sectors econòmics en el Valor Afegit Brut de Lleida, Catalunya i Espanya en 2001 i 2015.

De tota manera, cal tenir en compte que aquesta evolució s'emmarca en la transformació que s'està produint a escala internacional. A la figura 2.12 es comprova com als Estats Units, des de l'any 1850, l'agricultura ha anat perdent el seu pes en l'economia i, simultàniament, el sector de serveis no ha parat de créixer.

Font: Caixabank Research amb dades del US Census Bureau i del BEA.

Figura 2.12. Evolució del pes del sector primari (agricultura), secundari (indústria) i terciari (serveis) en el total de l'economia dels EUA de 1850 a 2010.

2.4.1. Agricultura

El sector primari és un dels grans motors de l'economia lleidatana. Com s'ha pogut veure a la figura 2.10, l'agricultura de Lleida representa el 43,7% del total de la producció de Catalunya. Segons Enric Pedrós de Clúster Femac *“el sector agrícola (amb el suport de la PAC) ha sigut un dels impulsors de la transformació econòmica de Lleida en els darrers 20 anys”*. Vicente Cebollero ho complementa dient que un altre dels factors impulsors de la transformació econòmica de Lleida ha sigut el fet que *“a l'ombra del sector agrari s'han desenvolupat empreses de maquinària agrícola i ramadera”*. Una mostra del pes de l'agricultura és l'elevat percentatge de població ocupada en l'agricultura (10,4%) tal com es pot comprovar a la figura 2.13.

Territori	Superfície total	Població	Superfície agrícola utilitzada		Població ocupada en agricultura	% sobre població ocupada total	Nombre d'explotacions agràries	SAU per explotació
	Km ²	Milers habitants	Milers hectàrees	% sobre total	Milers	%	Milers	Hectàrees
Lleida	12.168	427	793	65,2%	19,5	10,4%	20,2	39,2

Catalunya	32.108	7.496	1.115	34,7%	49,4	1,6%	57,5	19,4
Espanya	505.970	46.528	23.229	45,9%	760,9	4,2%	946,0	24,6
UE	4.463.719	511.523	171.288	38,4%	8.735,9	4,0%	10.322,2	16,6

Font: Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, amb dades de l'IDESCAT i l'Eurostat (dades de 2017). Les dades de Lleida de superfície agrícola, explotacions agràries i SAU són de 2009.

Figura 2.13. Superfície, població i explotacions agràries a Lleida, Catalunya, Espanya i la UE.

Una característica del sector a Lleida és que la part de producció agrària és molt important en relació al total de Catalunya. En canvi, la part d'indústria agroalimentària, que és la que pot aportar més valor afegit, és molt menys significativa i es fa a la resta de Catalunya (vegeu la figura 2.14). Per tant, el sector no s'ha integrat verticalment, Això és una feblesa del model econòmic de Lleida però, al mateix temps, representa una gran oportunitat de creixement de cara al futur.

	Lleida província		Catalunya		% Lleida sobre Catalunya
	Facturació (milions d'euros)	Nombre d'empreses	Facturació (milions d'euros)	Nombre d'empreses	
Agricultura i ramaderia	2.806,9	959	4.444,4	2.321	63,16%
Indústria alimentària	1.367,6	159	18.892,1	1.439	7,24%
TOTALS	4.174,5	1.118	23.336,5	3.760	17,89%

Font: Elaboració pròpia amb base de dades SABI. Aquesta base de dades només inclou les societats que han dipositat els comptes al Registre Mercantil.

Figura 2.14. Nombre d'empreses i facturació de l'any 2017 dels sectors d'agricultura i indústria alimentària de Lleida i Catalunya.

Catalunya bàsicament exporta carns i importa cereals i oleaginoses. En el cas de Lleida, el 67,3% de totes les exportacions són del sector agroalimentari (vegeu la figura 2.15). I el 29,5% de totes les seves exportacions agroalimentàries corresponen a fruita i aquestes representen el 45,3% de tota l'exportació de fruita de Catalunya (segons dades d'ACCIÓ de 2017).

Territori	Exportacions sector	% exportacions	Taxa de cobertura
-----------	---------------------	----------------	-------------------

	agroalimentari	sector agroalimentari sobre total exportacions	sector agrari (Exportacions / Importacions)
	Milions d'euros	%	%
Lleida	1.397	67,3%	331,7%
Catalunya	10.069	14,2%	99,6%
Espanya	47.171	16,6%	131,5%

Font: Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, amb dades de l'IDESCAT i l'Eurostat; ACCIÓ (dades de 2017) i Cambra de Comerç de Lleida.

Figura 2.15. Exportacions agràries i taxa de cobertura del sector agrari a Lleida, Catalunya i Espanya.

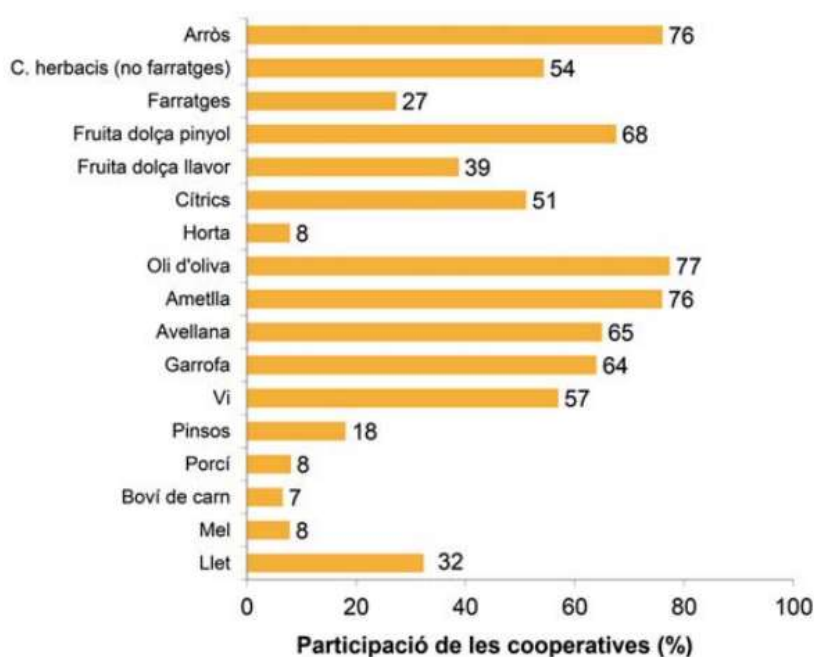
Una de les característiques del sector a Lleida és el fort pes de les cooperatives agràries (Guissona, Ivars d'Urgell, Sant Domènec, Cadí, Fruits de Ponent...). Representen el 53% de la facturació de les cooperatives agràries de Catalunya (vegeu la figura 2.16). Aquestes cooperatives es concentren sobretot a les comarques del Segrià i les Garrigues.

Territori	Facturació (milions d'euros)	% sobre total Catalunya	Nombre de cooperatives	% sobre total Catalunya
Alt Urgell	40,8	2,6%	1	0,5%
Garrigues	33,8	2,1%	16	7,8%
Noguera	111,9	7,0%	6	2,9%
Pallars Sobirà	1,7	0,1%	1	0,5%
Pla d'Urgell	212,4	13,3	8	3,9%
Segrià	386,5	24,2%	27	13,2%
Urgell	61	3,8%	3	1,5%
Lleida	848,2	53%	62	30,4%
Barcelona	257,1	16,1%	24	11,8%
Girona	77,5	4,8%	16	7,8%
Tarragona	416,9	26,1%	102	50,0%
Catalunya	1.599,7	100%	204	100%

Font: Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya, 2018.

Figura 2.16. Facturació i nombre de cooperatives agràries sòcies de la Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya (dades del nombre de cooperatives en 2017 i de la facturació en 2016 per comarques de Lleida i la resta de les províncies de Catalunya).

Les cooperatives agràries aglutinen una part molt important de la producció agrària de Catalunya, especialment en productes com l'arròs, la fruita dolça, l'oli d'oliva, els fruits secs, la garrofa i el vi (vegeu la figura 2.17). Les cooperatives agràries representen el 65% de la producció agrària i el 23% de la producció ramadera de Catalunya (Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya, 2018).

Font: Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya, 2018.

Figura 2.17. Participació de les cooperatives agràries en el total de la producció agrària de Catalunya (dades de 2017).

És remarcable que actualment “Lleida és el motor agrícola per excel·lència de Catalunya” (...) i la primera baula de tota la cadena de valor del sector agroalimentari català” apunta Enric Pedrós. Tot i això, el sector agrari està fragmentat. Tal com diu Vicente Cebollero, un dels punts febles de l'economia de Lleida és la “dimensió reduïda de les empreses i cooperatives”. Especialment destaca l'alta fragmentació del sector fructícola. En canvi, la forta integració del sector ramader és el seu punt fort. També hi

ha exemples interessants d'integració, com és el cas d'ACTEL (que agrupa a 110 cooperatives

Un problema és que una part important del sector agrícola lleidatà no té capacitats diferencials que li donin un clar avantatge, respecte als seus potencials competidors. En paraules d'Enric Pedrós: *“la seva producció (fruita, oli, vi, hortalisses, porcí, etc.) es pot produir a qualsevol altre indret. No hi ha un conjunt de coneixements, habilitats i tècniques que ens permetin afirmar amb rotunditat que Lleida té un ‘fet diferencial de fer les coses’”*. A més, cal afegir que és un sector poc transformador *“en proporció al pes del sector primari no existeixen moltes empreses de transformació o sector secundari”* i, per tant, *“molts cops la transformació dels productes de Lleida es produeix fora de Lleida”* segons Xavier Esquerda de Transerveto S.L. Aquesta manca d'indústries de transformació resta valor afegit a l'economia lleidatana. Josep Maria Forné, diputat al Parlament de Catalunya per la circumscripció de Lleida, ho exemplifica amb *“la quantitat d'oli que va a l'exportació sense embassar ni identificar”* perquè *“la producció de béns agrícoles i ramaders no desenvolupen la seva transformació industrial al mateix territori”*. Això és una debilitat important de l'economia lleidatana, ja que la seva producció (fruita, oli, vi, hortalisses, etc.) es pot produir a qualsevol altre lloc i com que no té valor afegit ni caràcter diferencial la fa vulnerable a l'entrada de nous competidors amb un menor cost de producció. Com a exemple, es pot citar el cas de l'oli que empreses italianes el compren a granel i després l'envasen i el venen amb un important valor afegit. I amb la fruita succeeix quelcom semblant. Per tant, cal comercialitzar més i millor. De fet *“cada cop hi ha més països que produeixen el mateix amb menors costos i sense subvencions”* tal com apunta el directiu de Clúster Femac. Per tant, sense una diferenciació dels productes d'origen el futur de Lleida, respecte als seus competidors, podria ser menys prometedor que el que ha estat en els últims 20 anys.

La inversió en innovació agroalimentària (producte transformat amb un alt valor afegit) es concentra en unes poques empreses, tot i que molt potents. És el cas, per exemple, de Guissona. Un fenomen molt estudiat en el que destaquen, d'acord amb Francesc Reguant: *“aspectes clau com els criteris de planificació des d'una mirada a llarg termini, la capacitat d'innovació com a motor d'oportunitats, la integració horitzontal i vertical fins a arribar a assolir tota la cadena, l'equilibri costos-qualitat, la capacitat d'autofinançament, etc. Alguns autors destaquen un aspecte o un altre però tots coincideixen en un factor clau: el lideratge exercit des de l'inici pel seu President en Jaume Alsina.”* En una entrevista recent, Jaume Alsina diu *“Com seria la Segarra sense nosaltres? Segurament com altres comarques secaneres de Catalunya, o no... És una gran satisfacció veure la vitalitat de la nostra vila, que tenia 1.800 habitants i ara ja potser som una ciutat, amb 8.000 veïns”* (Alsina, 2018). D'acord amb Vicente Cebollero, també es poden destacar iniciatives innovadores com Carn Sargaire (carn de vedella ecològica), Elixirs de Ponent (elaboració de licors artesans), Cal Quiteria (Formatges de cabra de qualitat), SAT Edoa (cireres d'alta qualitat)...

Un altre problema és *“la falta de continuïtat generacional fa que tanquin explotacions agrícoles i ramaderes”* tal com apunta Vicente Cebollero. Una altra deficiència és la poca digitalització del sector agrícola.

Un punt que també és important remarcar és que d'acord amb l'informe econòmic del sector ramader del Departament d'Agricultura de la Generalitat de Catalunya publicat l'any 2018, es calcula que els ramaders de les comarques de Lleida van cobrar 1,6 cèntims d'euro menys per quilo que els productors de Barcelona o Girona. Això és degut a les despeses i descomptes lligats a la distància als escorxadors que es troben a les comarques de Girona, Vic o Aragó. Un dels problemes associats amb aquest fet és que el producte ja no torna a Lleida i la transformació i comercialització es fa fora del territori amb les implicacions econòmiques negatives que té.

Encara que Lleida és el major productor de porcs, les comarques lleidatanes pateixen un dèficit endèmic en escorxadors i indústries càrnies que passa factura als productors reduint els seus beneficis. De fet, tenint en compte que el 2017 es van produir a Lleida 4.177.916 caps de porcí i que cada animal sol arribar a la sala de sacrifici amb un pes mitjà de 105 quilos, el cost de no tenir escorxadors a prop se situa en set milions d'euros per a un dels sectors claus del camp de les comarques de Ponent. Aquest cost pot arribar a ser clau en anys on el preu de la carn sigui menor, lluny dels preus dels últims anys. L'informe també apunta que aquest fet és un problema endèmic a la província.

Per altra banda, lluny d'incrementar-se el nombre d'escorxadors i la seva capacitat a les terres de Lleida, el nombre està estancat i les inversions temporalment aturades. Per altra banda, destaca que el nombre de plantes escorxadores ha augmentat a Osca amb l'objectiu de satisfer la demanda i encara es preveu que augmentarà més com a resultat de la inversió de diverses empreses. Un exemple és el cas de la Corporació Agroalimentària Guissona amb la nova fàbrica d'Aragó que té l'objectiu de proveir el mercat basc, navarrès, valencià, madrileny i del nord d'Espanya.

En vista d'aquesta realitat, pot ser convenient que s'implementin incentius a la construcció de noves plantes escorxadores que donin més competitivitat a la província.

Com hem vist, l'agricultura és el principal motor econòmic de Lleida i ha estat un dels pilars de la transformació econòmica del territori en els últims 20 anys. Així i tot, aquest model de producció mostra certes mancances com la falta de valor afegit, indústries de transformació i capacitat de comercialització que poden limitar el seu desenvolupament futur. Per tant, un repte important per al futur és aconseguir incrementar el valor afegit en aquest sector augmentant el pes de la indústria agroalimentària.

2.4.2. Indústria

De l'economia de Lleida es diu sovint que la indústria té poc pes. De tota manera, com s'ha vist a la figura 10.1 la indústria representa a Lleida el 20,6% del total de l'activitat econòmica (en el total de Catalunya aquest percentatge és del 21,1%). Per a poder avaluar aquest percentatge, convé recordar que l'objectiu de la Unió Europea és que en 2025 la indústria representi el 20% de l'activitat econòmica. Per tant, Lleida ja ho està

complint. I també es considera molt positiva l'evolució al llarg dels darrers anys que ha permès que el pes de la indústria hagi anat augmentant (vegeu la figura 10.2).

Entre els diferents subsectors de la indústria, destaca la indústria agroalimentària (vegeu la figura 2.18) especialment en comarques com la Segarra, Segrià, Pla d'Urgell i Urgell.

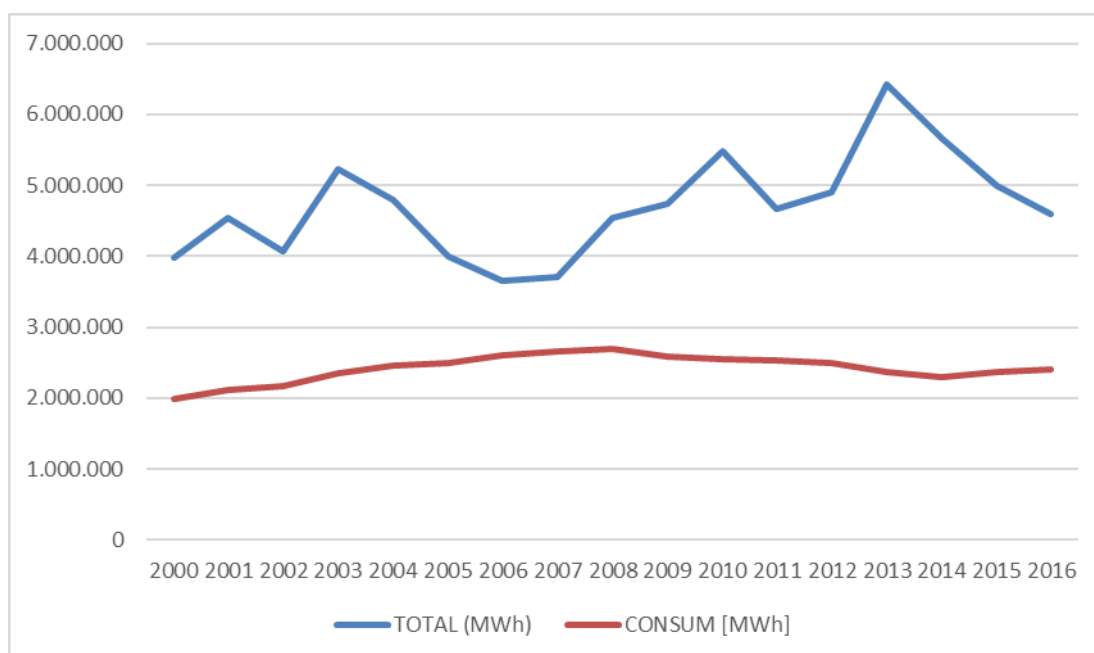
Per tant, de l'evolució de l'economia de Lleida podem destacar el fort increment que ha tingut la indústria i el fet de que està en línia amb l'objectiu de la Unió Europea.

	Indústries extractives, energia, aigua i residus	Indústria agroalimentària, tèxtil, fusta, arts gràfiques i química	Metal·lúrgia, maquinària material elèctric i de transport	Total
Alt Urgell	20,3	19,3	8,7	48,3
Alta Ribagorça	19,9	0,6	0,6	21,1
Aran	39,6	1,7	1,3	42,7
Cerdanya	9,2	4,6	2,6	16,3
Garrigues	49,3	32,6	22,8	104,8
Noguera	53,1	58,2	60,5	171,7
Pallars Jussà	52,2	7,6	2,7	62,6
Pallars Sobirà	29,0	3,0	0,9	33,0
Pla d'Urgell	36,7	206,5	58,1	301,3
Segarra	14,9	235,4	67,3	317,6
Segrià	124,0	326,4	161,2	611,7
Solsonès	7,5	27,8	41,7	77,0
Urgell	31,3	138,6	83,1	253,0
Lleida província	487,0	1.062,3	511,5	2.061,1
Catalunya	7.001,7	20.724,1	13.966,8	41.692,6

Font: IDESCAT.

Figura 2.18. Valor afegit brut per comarques de Lleida i sectors industrials. Dades de 2015 en milions d'euros.

Entre les activitats industrials, podem fer referència a l'energia. A la figura 2.19 podem veure com Lleida produeix més energia de la que consumeix al llarg dels anys analitzats.

Font: ICAEN (Institut Català de l'Energia).

Nota: Les dades de producció energètica de 2016 no inclouen la quantitat de MWh provinents de l'energia fotovoltaica.

Figura 2.19. Producció i consum d'energia de Lleida província.

També podem apreciar com el consum energètic és relativament estable amb un augment lleuger però constant entre el 2000 i el 2007 i un lleuger descens però constant entre 2007 i 2016, encara que l'any 2014 el consum s'estabilitza. El consum energètic de 2016 és un 21,5% superior al de l'any 2000.

Pel que fa a la producció d'energia observem que és altament volàtil, és a dir, plena d'alts i baixos. Com podem veure, l'any 2000 Lleida província produïa prop de quatre milions de MWh i el 2016 la producció (a falta de les dades de producció d'energia fotovoltaica) era de 4,6 MWh, un 15% superior. Tot i això, entre 2006 i 2007, els nivells de producció eren per sota dels de l'inici de la sèrie.

A la figura 2.20 es comprova que la producció d'energia a Lleida és majoritàriament d'origen hidroelèctric, encara que el seu percentatge disminueix al llarg de la sèrie passant d'un 76,64% a un 66,23%. Aquest descens és degut al fort augment de la producció eòlica des del 2007 quan s'inaugurà el primer parc eòlic a la província de Lleida, des d'aleshores s'han obert altres parcs que han permès millorar el seu potencial productiu.

Seguint amb la figura 2.20, cal destacar que la producció energètica per cogeneració també cau, passant d'un 21,15% al 12,63%. Per altra banda, augmenten però de manera molt menor l'energia solar fotovoltaica, la termoelectrica i el biogàs. També cau l'assecatge de residus encara que la seva tendència és molt particular perquè passa d'un insignificant 2,19% a representar el 10,22% el 2007 per després enfonsar-se fins al 0,01% el 2015.

	2000	2005	2007	2010	2015	2016
Centrals tèrmiques fuel i gasoil	0,01	0,01	0	0	0	0
Cogeneració	21,15	23,24	22,54	16,85	12,63	17,31
Assecatge de residus (purins de porc)	2,19	9,27	10,22	8,97	0,01	0,89
Hidroelèctrica	76,64	66,94	65,14	65,40	66,23	62,43
Eòlica	0	0	0,69	5,07	14,58	16,14
Solar fotovoltaica	0	0,00	0,24	2,41	3,18	N.D.
Solar termoelèctrica	0	0	0	0	1,77	1,79
Biogàs	0	0,54	1,17	1,30	1,37	1,23
Biomassa forestal	0	0	0	0	0,23	0,21
TOTAL (MWh)	100	100	100	100	100	100

Font: ICAEN (Institut Català de l'Energia).

Figura 2.20. Origen de la producció d'energia a Lleida província en percentatge.

Finalment la producció amb centrals tèrmiques utilitzant fuel, gasoil i la biomassa forestal tenen un pes insignificant en el total de la producció.

L'any 2016 veiem com la tendència amb l'energia hidroelèctrica continua i ja representa el 62,43% de l'energia produïda, lluny del 76,64% original. Aquest descens ve compensat per un augment importat en la producció per cogeneració (passa en un any del 12,63% al 17,31%) i un altre més modest de l'energia eòlica. Pel que fa a la producció mitjançant biogàs i solar termoelèctrica no presenten grans canvis respecte al 2015 (desafortunadament no tenim dades per avaluar què passa amb la producció solar fotovoltaica). Pel que fa a la biomassa forestal i l'assecatge de residus continuen tenint una importància residual.

2.4.3. Sector exterior

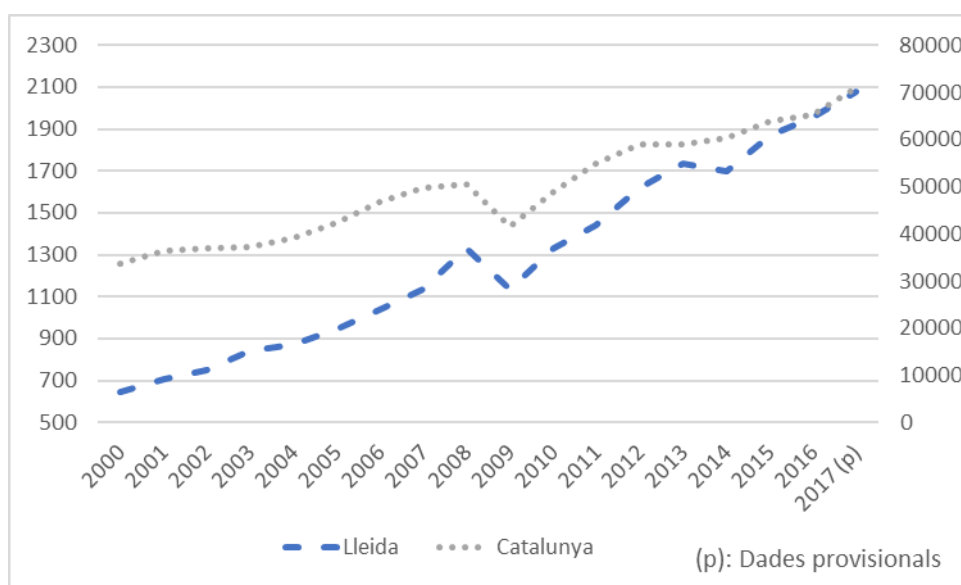
Un vessant que tenen tant el sector agrícola com l'industrial és el component exportador. En aquest apartat analitzem la dimensió exterior de l'economia lleidatana.

Si ens fixem en la figura 2.21, podem veure l'evolució de les exportacions. A Catalunya i Lleida s'ha produït un augment significatiu del valor de les exportacions del 100% i del 230%, respectivament, és a dir, de 700 milions d'euros a 2.100 en el cas de Lleida i de 40.000 milions a 70.000 per Catalunya. També destaca el fet que l'increment és gairebé lineal i només hi ha un petit sotrac l'any 2009 quan l'economia global va frenar bruscament. En aquest punt destaca que la província de Lleida mostra un comportament molt positiu, ja que les exportacions augmenten molt més que al conjunt de Catalunya.

En el cas de les importacions (figura 2.22), l'economia lleidatana mostra una evolució molt similar a la catalana.

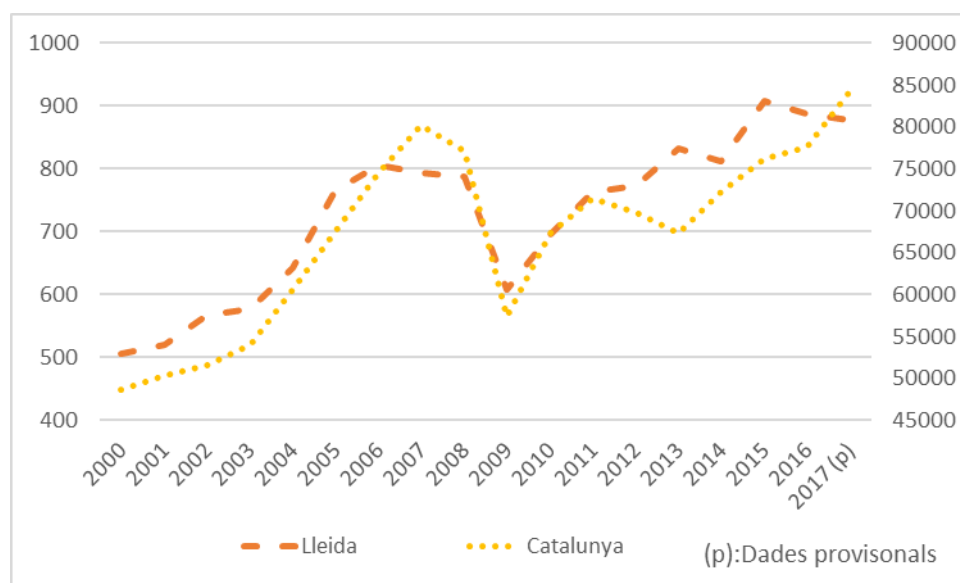
Si ens fixem en el saldo comercial (diferència entre les exportacions i les importacions) (figura 2.23), podem veure com Catalunya presenta un balanç negatiu (importa menys

que el que exporta) durant els anys que analitzem. Entre els anys 2000 i 2007, el dèficit comercial augmentà. A partir de l'esclat de la crisi en 2008, la caiguda de la demanda interna fa que les importacions es redueixin i, per tant, que el dèficit comercial caigui i es mantingui relativament estable fins a l'any 2017 (últim any que tenim dades). Per altra banda, Lleida província presenta un superàvit que s'incrementa de manera constant. En aquests 17 anys es produeix un fort augment del superàvit del 400% (de 200 a 1.200 milions d'euros).

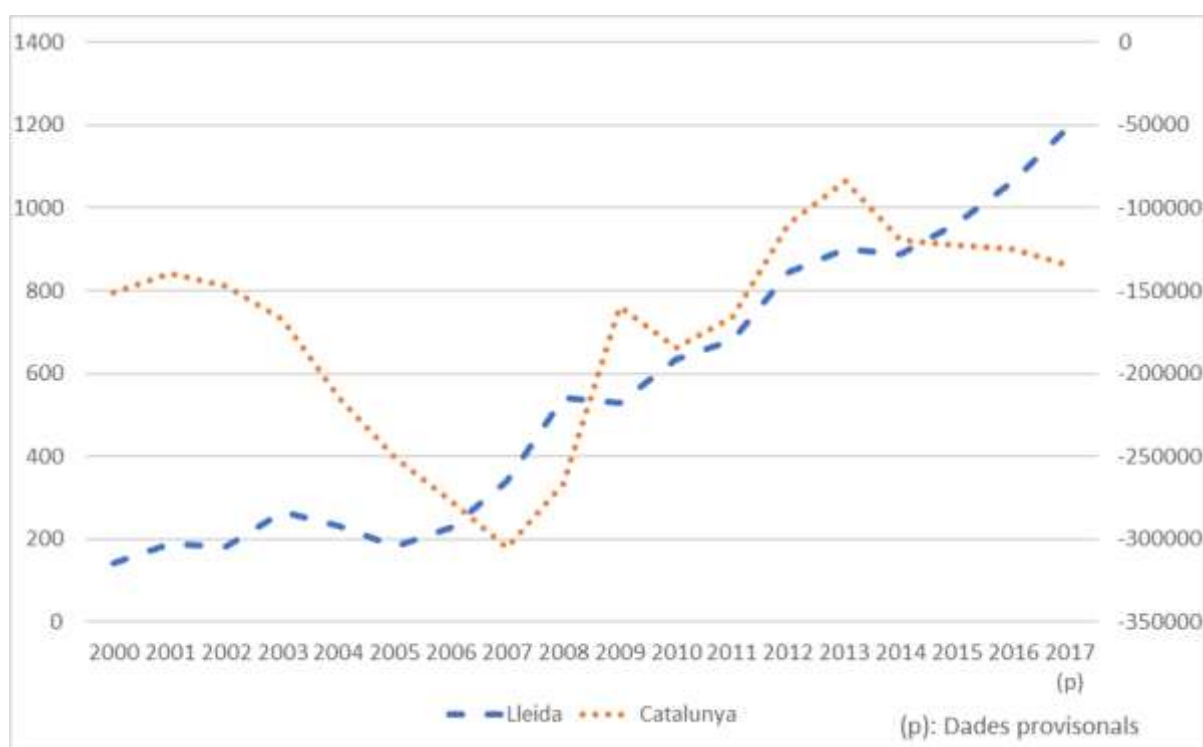
Font: Elaboració pròpia amb dades de DataComex.

Figura 2.21. Evolució de les exportacions catalanes (eix de la dreta) i lleidatanes (eix de l'esquerra)) en milions d'euros entre l'any 2000 i el 2017.

Font: Elaboració pròpia amb dades de DataComex.

Figura 2.22. Evolució de les importacions catalanes (eix de la dreta) i lleidatanes (eix de l'esquerra) en milions d'euros entre l'any 2000 i el 2017.

Font: Elaboració pròpia amb dades de DataComex.

Figura 2.23. Saldo comercial de Lleida i Catalunya (eix de l'esquerra i la dreta respectivament) en milions d'euros entre l'any 2000 i 2017.

També és important veure quin és el pes dels diferents sectors econòmics en les exportacions de Lleida província. Per fer-ho podem veure a la figura 2.24 que l'alimentació representa la major part de les exportacions lleidatanes (més d'un 60% i en algun any arribant al 70%). A molta distància trobem les semi manufactures i en tercer lloc però amb un pes molt baix els béns d'equip. Els altres sis sectors tenen un pes relatiu molt baix en el total de les exportacions. En aquesta taula observem clarament la importància del sector primari en l'economia lleidatana reforçant el que hem dit anteriorment.

	2000	2005	2007	2010	2015	2017
1. ALIMENTACIÓ, BEGUDES I TABAC	65,55	58,82	61,40	60,36	69,35	66,73
2. PRODUCTES ENERGÈTICS	0,51	1,79	0,38	0,40	0,08	0,04
3. MATÈRIES PRIMERES	1,85	1,53	1,40	1,22	1,08	1,10
4. SEMIMANUFACTURES	13,11	17,50	16,90	19,53	11,69	12,45
5. BÉNS D'EQUIP	5,17	5,62	7,23	7,05	7,57	8,26
6. SECTOR AUTOMÒBIL	5,89	5,30	4,68	2,12	1,74	2,23
7. BÉNS DE CONSUM DURADOR	3,83	5,17	3,27	2,36	2,33	2,48
8. MANUFACTURES DE CONSUM	4,08	4,26	4,72	6,86	6,09	6,63
9. ALTRES MERCADERIES	0,01	0,01	0,03	0,10	0,05	0,09
TOTAL	100	100	100	100	100	100

Font: Elaboració pròpia amb dades de DataComex.

Figura 2.24. Pes relatiu dels diferents sectors econòmics en les exportacions de la província de Lleida.

Així com el saldo comercial i l'evolució de les exportacions és un punt fort de l'economia de Lleida, la inversió estrangera és un aspecte millorable.

D'acord amb dades d'ACCIÓ, en els dos darrers anys dels quals hi tenim dades (2017 i 2016) no hi ha hagut inversions estrangeres que hagin tingut com a destinació Lleida. Per tant, actualment, hi ha poc interès de la inversió estrangera en la província. Per això, és important impulsar més accions per a la promoció de la inversió exterior a Lleida.

2.4.4. Construcció

El sector de la construcció segueix tenint un pes significatiu en l'economia de Lleida (7,2% del total de l'activitat, tal com hem vist a la figura 2.11). La dada destacable, com ja hem vist anteriorment, és que aquest percentatge s'ha reduït molt des de 2001, que era de l'11,2% (vegeu la figura 2.11). A la figura 2.25 es comprova que els habitatges acabats varen tenir el seu punt màxim l'any 2007 i, des d'aleshores, ha caigut molt, especialment en els darrers anys.

Any	Habitatges iniciats amb protecció oficial	Habitatges iniciats	Habitatges acabats amb protecció oficial	Habitatges acabats
2017	0	291	0	448
2016	0	330	19	369
2015	19	422	7	588
2014	0	453	62	747
2013	0	202	71	702
2012	119	349	271	1.673
2011	167	573	445	2.130
2010	1.183	848	715	2.003
2009	1.402	952	371	3.130

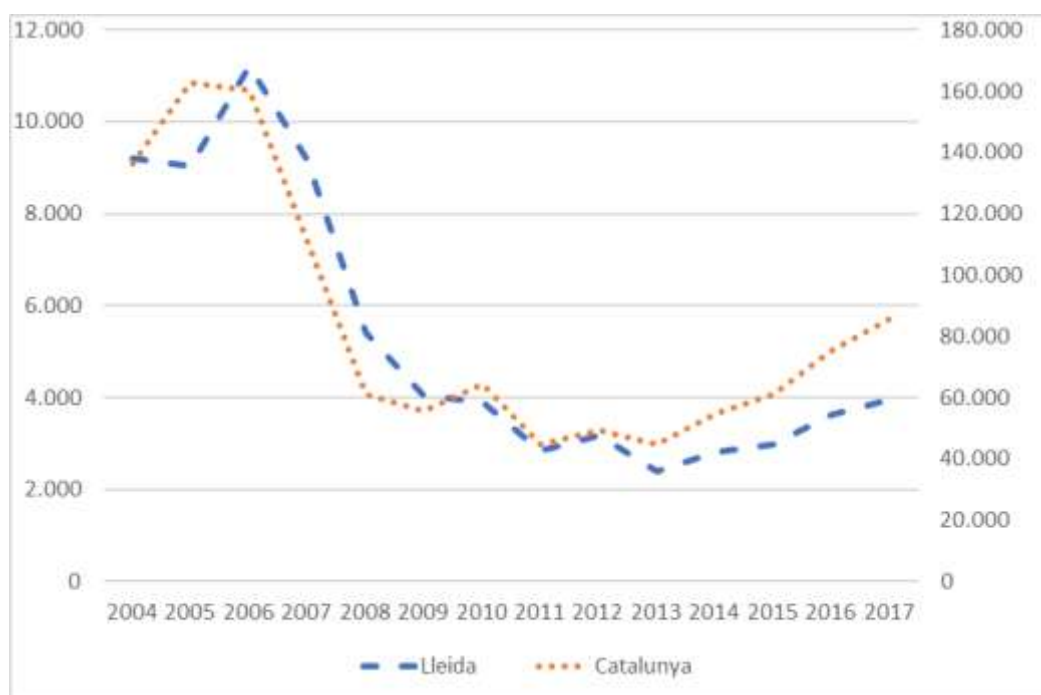
2008	936	3.337	325	5.935
2007	538	9.878	322	6.879
2006	374	13.864	141	5.860
2005	367	11.000	280	5.937
2004	736	8.704	467	4.605
2003	359	6.433	403	4.325
2002	512	4.349	591	3.880
2001	621	4.548	578	2.994
2000	531	4.863	408	2.855

Font: IDESCAT.

Figura 2.25. Nombre d'habitatges iniciats i acabats a Lleida província de 2000 a 2017.

Pel que fa a la compravenda d'habitatges a la figura 2.26 podem observar l'evolució de la compravenda d'habitatges a Catalunya i Lleida. Com era d'esperar d'un indicador de demanda interna, presenta un increment durant els anys de bonança econòmica (una bonança liderada pel sector de la construcció). Entre el 2004 i el 2006 a Lleida es va passar de 9.000 habitatges a prop d'11.000 i a Catalunya de 130.000 a 170.000 (un 20% més aproximament en ambdós casos). Des del 2006, el nombre de compres i vendes anà disminuint fins a tocar el seu mínim l'any 2013 amb una davallada de gairebé el 80%.

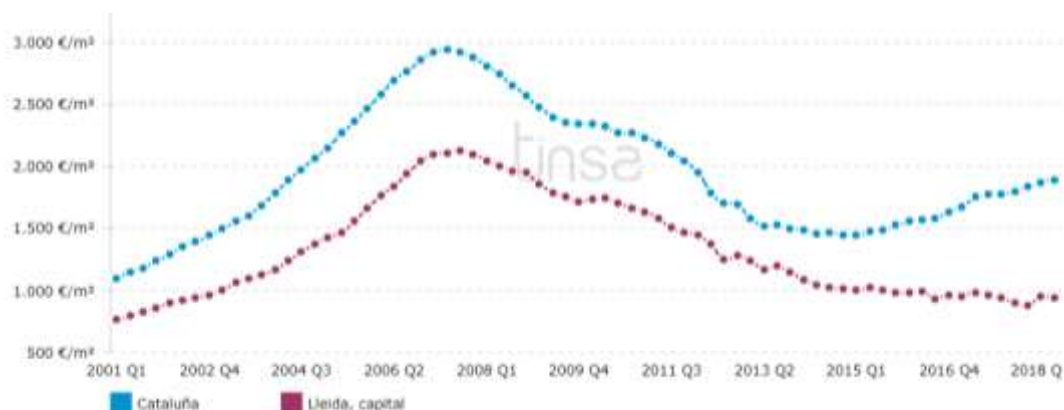
Des d'aleshores la situació presenta una millora encara que com veiem a Catalunya l'augment és més significatiu que a Lleida. Això és degut al fet que l'augment de la inversió immobiliària es trasllada a llocs de la costa i ciutats com Barcelona però esquiva les comarques de l'interior com Lleida i, per tant, l'augment és més moderat i més dependent de la demanda local (Martínez, 2017).

Font: Elaboració pròpia amb dades del Ministeri de Foment.

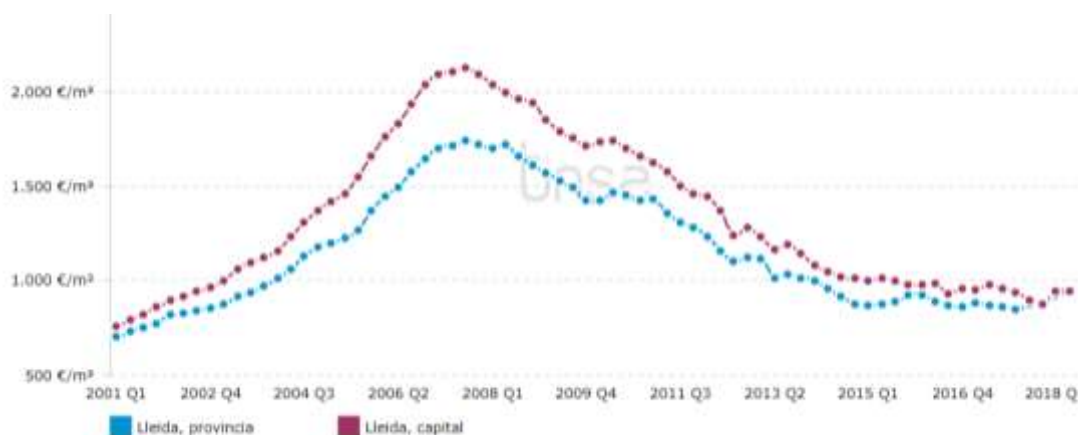
Figura 2.26. Compravenda d'habitatges entre el 2004 i el 2017 a Lleida (eix de l'esquerra) i Catalunya (eix de la dreta).

Un aspecte positiu de Lleida és que es caracteritza per tenir una oferta d'habitatge amb bona qualitat i uns preus més baixos que els de la resta de Catalunya. A les figures següents es pot comprovar l'evolució del preu de l'habitatge a Catalunya i a Lleida província. A la figura 2.27 comprovem com el preu de l'habitatge segueix un patró molt semblant a Catalunya i Lleida capital amb un augment progressiu de preu entre el 2001 i el 2007. Des de 2007 i fins a l'any 2015 el preu va caure a Lleida i després va començar a remuntar lleugerament. En el cas de Lleida, el descens encara continua i ja arriba a nivells de l'any 2000. A Lleida província observem el mateix però amb un nivell de preus inferior (vegeu la figura 2.28).

Font: Tinsa.

Figura 2.27. Evolució del preu de l'habitatge per metre quadrat a Catalunya i Lleida capital.

Font: Tinsa.

Figura 2.28. Evolució del preu de l'habitatge per metre quadrat a Lleida província i Lleida capital.

Un aspecte que incideix en l'habitatge però també en l'activitat econòmica general és la qualitat de vida. D'acord amb informes com els del BBVA (2018) d'àrees urbanes sobre economia i qualitat de vida, la ciutat de Lleida és una molt bona localitat per residir-hi si es tenen en compte aspectes com les zones verdes, la qualitat de l'aire, els nivells de seguretat i delinqüència. Per exemple, en zones verdes, Lleida (i les localitats del voltant) tenen una presència de zones verdes que és el doble de la mitjana estatal (és a dir, 64 metres quadrats per habitant). A més, Lleida està al primer quartil de les ciutats espanyoles en termes de condicions socioeconòmiques amb una puntuació elevada. En

aquest quartil i amb una puntuació semblant trobem Vitòria, Palma de Mallorca i Bilbao. Aquest índex mesura l'accés a l'habitatge, el dinamisme laboral i diferents indicadors del mercat laboral i temes econòmics com la població ocupada altament qualificada, població amb estudis universitaris, renda de les llars, etc.

Lleida també es troba al primer quartil en un indicador agregat que mesura les condicions generals del medi urbà (atractiu turístic i cultural, delinqüència, temps de trasllat al lloc de treball, qualitat del clima i àrees verdes això com variables de civisme com el consum de drogues i la participació electoral). En aquest indicador està al nivell de Lleó, Girona i Saragossa.

2.4.5. Serveis

Tal com succeeix en la majoria de les economies occidentals, el sector serveis és el que té el pes més gran en l'economia de Lleida. Com hem vist a la figura 2.10, representa el 64,1% del total de l'activitat. A Lleida, de tota manera, el pes dels serveis és una mica inferior. D'acord amb PIMEC (2016) el menor pes relatiu dels serveis s'explica per una menor importància de la indústria hotelera, de les activitats financeres i assegurances; i de les activitats immobiliàries, tècniques i administratives. El comerç té un pes semblant a la mitjana, i l'Administració Pública i altres serveis tenen un pes lleugerament superior.

Com es veu a la figura 2.29 els subsectors que més destaquen són l'Administració Pública, el comerç, les activitats immobiliàries, el transport i l'hostaleria.

	Comerç	Transport, informació i comunicacions	Turisme i hostaleria	Activitats financeres i assegurances	Activitats immobiliàries, tècniques i administratives	Administració pública i altres serveis	Total
Alt Urgell	71,5	23,7	39,3	10,1	53,5	86,3	284,4
Alta Ribagorça	5,4	5,2	12,8	1,4	16,3	15,5	56,5
Aran	32,1	6,3	79,7	3,3	37,5	87,6	246,4
Cerdanya	43,3	16,5	55,9	11,4	82,2	78,2	287,4
Garrigues	32,1	7,5	8,1	8,4	36,5	50,3	142,9
Noguera	92,1	38,3	28,3	24,9	81	117,4	382,0
Pallars Jussà	22,2	6,9	14,7	4,8	33,3	62,4	144,3
Pallars Sobirà	10,0	7,0	30,0	4,0	19,5	27,0	97,4
Pla d'Urgell	120,4	43,9	20,0	15,7	78,2	94,8	373,0
Segarra	36,6	26,5	15,7	11,6	59,0	53,6	202,9
Segrià	898,1	370	205,6	149,7	696,2	1.348,6	3.668,1
Solsonès	26,0	10,1	18,6	4,3	35,8	48,3	143,1
Urgell	118,2	30,6	22,9	16,9	97,2	102,3	388,1
Lleida província	1.508,0	592,5	551,6	266,5	1.326,2	2.172,3	6.416,5
Catalunya	29.645,4	16.499,4	11.692,5	7.461,8	42.616,5	37.102,1	145.017,8

Font: IDESCAT.

Figura 2.29. Valor afegit brut per comarques de Lleida i sectors de serveis. Dades de 2015 en milions d'euros.

Un altre tret a destacar, com ja hem vist a la figura 2.11, és que al llarg dels darrers anys, el pes dels serveis en l'economia de Lleida ha anat augmentant en línia amb el que ha succeït a Catalunya i Espanya. En els apartats següents analitzem els subsectors de turisme, sanitat, telecomunicacions i comerç.

2.4.5.1. Turisme

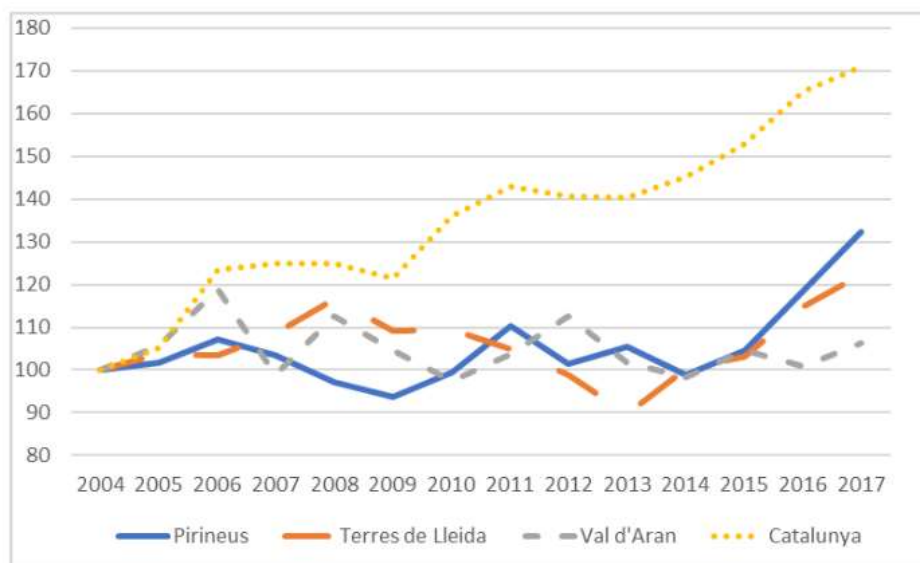
Aquesta és una altra activitat rellevant. Podem recordar que Lleida ciutat és la segona ciutat catalana en congressos i fires. En aquest cas ens fixarem en el nombre de turistes, els dies de pernoctació i l'evolució de l'oferta turística o places hoteleres. Per aquesta secció tenim dades de les anomenades marques turístiques. Les marques turístiques de la província de Lleida són:

- 1) Terres de Lleida: formada per les Garrigues, la Noguera, el Pla d'Urgell, la Segarra, el Segrià i l'Urgell,
- 2) Val d'Aran.
- 3) Pirineus: formada per l'Alta Ribagorça, el Pallars Jussà, el Pallars Sobirà, l'Alt Urgell, el Solsonès, la Cerdanya, el Berguedà, el Ripollès, la Garrotxa i l'Alt Empordà.

Cal tenir en compte que el Berguedà, el Ripollès, la Garrotxa i l'Alt Empordà no pertanyen a la província de Lleida. Així i tot els inclourem a l'anàlisi perquè les dades disponibles les incorporen.

Tot i que Lleida no disposa de platges, compta amb una important oferta de turisme de neu, aventura (ràfting, barrancs, parapent) i esportiu (competicions esportives).

En les figures 2.30 i 2.31, veiem com el nombre de turistes a Catalunya ha augmentat constantment des del 2004, en un 65% aproximadament. Passant d'11.558 milers de turistes el 2004 a 19.772 el 2017. Aquest fort augment del nombre de visitants ha estat menor en les comarques lleidatanes, especialment a la Val d'Aran. Un aspecte que pot haver afectat és l'increment de turistes que ha registrat Barcelona en els darrers anys.

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'IDESCAT.

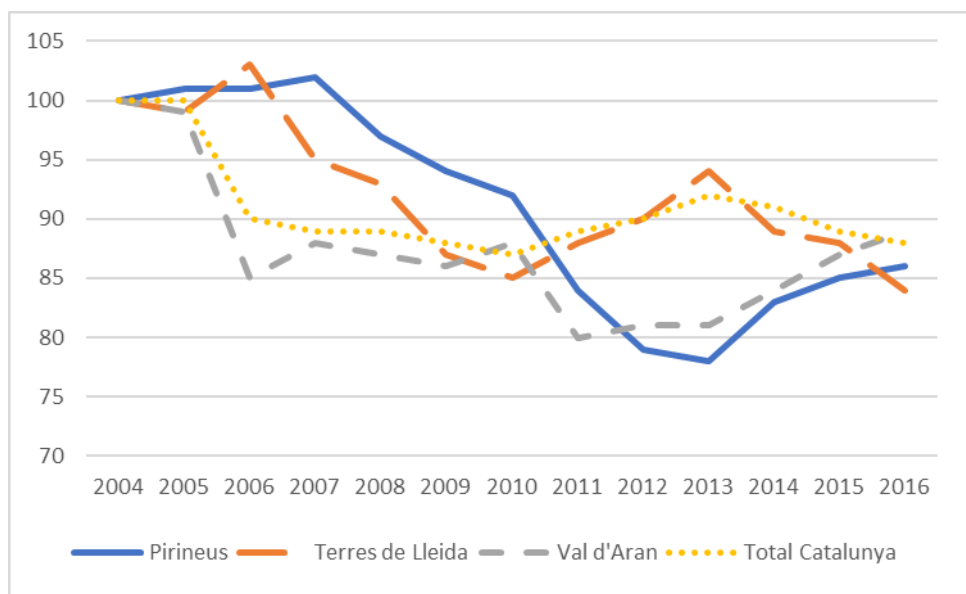
Figura 2.30. Evolució del nombre de turistes a Catalunya i les marques turístiques Pirineus, Terres de Lleida i Val d'Aran entre l'any 2004 i 2017 amb base 100 (2004 = 100).

	Pirineus	Terres de Lleida	Val d'Aran	Total Catalunya
2004	555,3	228,2	215,5	11558,7
2005	565,2	236,5	228,1	12146,1
2006	595,7	236,2	255,9	14252,9
2007	575	247,6	212,8	14425,2
2008	540	265,8	242,8	14437,7
2009	520,7	249,2	225,2	14031,3
2010	552	250	209,8	15727,7
2011	612,1	239	223,5	16506,3
2012	564	225,4	242,9	16236,9
2013	584,7	205	219,1	16207,7
2014	548,5	228,9	211,6	16773,5
2015	580,7	235,1	225,1	17686,4
2016	658,5	262	217,6	19094,4
2017	735,3	279,3	229,2	19772

Font: IDESCAT.

Figura 2.31. Evolució del nombre de turistes a Catalunya i les marques turístiques Pirineus, Terres de Lleida i Val d'Aran entre l'any 2004 i 2017.

Els dies de pernoctació, s'han anat reduint (vegeu les figures 2.32 i 2.33) tal com també ve succeint en el total de Catalunya. En el cas de Lleida capital la disminució de les pernoctacions pot haver estat influïda per la posada en marxa de l'AVE.

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'IDESCAT.

Figura 2.32. Evolució dels dies de pernoctació a Catalunya i les marques turístiques Pirineus, Terres de Lleida i Val d'Aran entre l'any 2004 i 2016 amb base 100 (2004 = 100).

El nombre de dies de pernoctació que estan els turistes cau en totes les marques turístiques lleidatanes. Si ve és cert que al conjunt de Catalunya també hi ha un descens, el nombre de dies era superior a Catalunya el 2004 comparat amb la resta de marques, i a més, el nombre de dies cau menys que com ho fan a les marques de Lleida. A la marca de Terres de Lleida és on el descens és menys pronunciat però com hem vist presenta el mateix comportament que la resta de marques en termes de persones que visiten la zona.

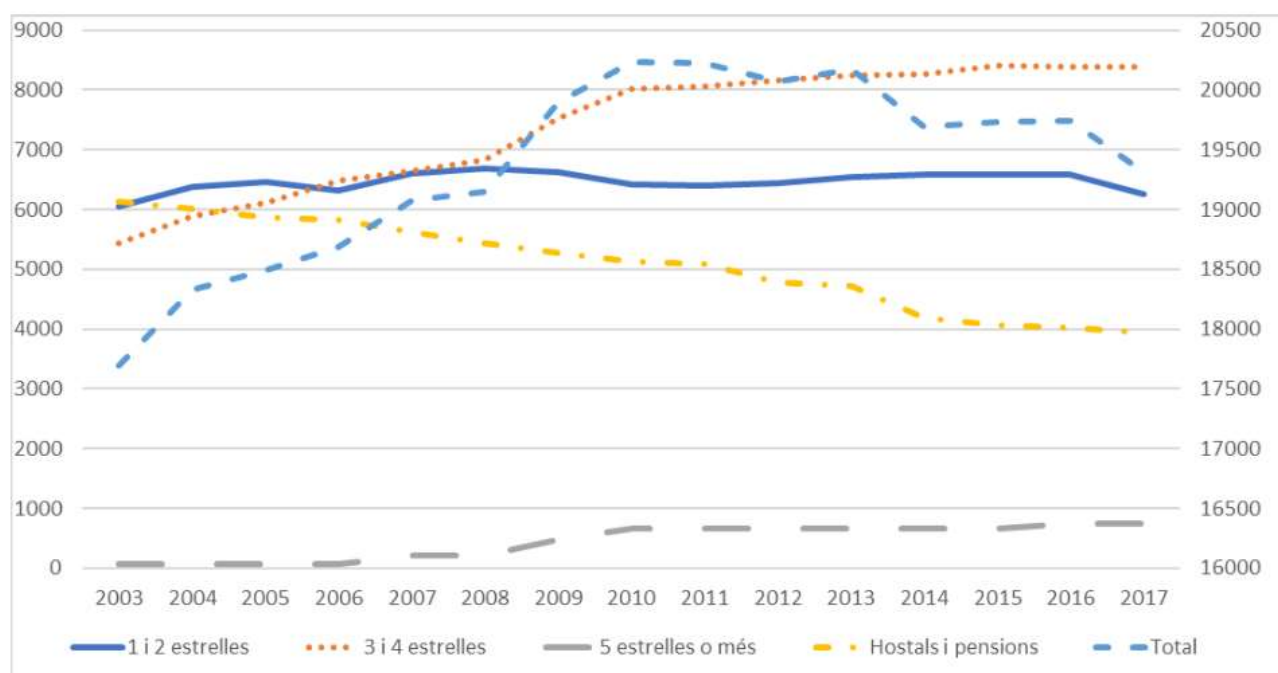
	Pirineus	Terres de Lleida	Val d'Aran	Total Catalunya
2004	2,4	1,8	3,4	3,3
2005	2,4	1,8	3,4	3,3
2006	2,4	1,8	2,9	3
2007	2,4	1,7	3	2,9
2008	2,3	1,7	3	2,9
2009	2,2	1,6	2,9	2,9
2010	2,2	1,5	3	2,9
2011	2	1,6	2,7	2,9
2012	1,9	1,6	2,7	3
2013	1,9	1,7	2,7	3
2014	2	1,6	2,8	3
2015	2	1,6	3	2,9
2016	2	1,5	3	2,9
2017	2	1,5	2,9	2,9

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'IDESCAT.

Figura 2.33. Nombre de dies de pernoctació a Catalunya i les marques turístiques Pirineus, Terres de Lleida i Val d'Aran entre l'any 2004 i 2016.

Observant l'oferta hotelera a la província (figura 2.34) veiem que el nombre de places hoteleres s'incrementa de 17.689 a 19.743 en 13 anys (un increment de l'11,6%). Això ve donat per un augment en el nombre d'hotels; els hotels d'una i dues estrelles augmenten el nombre de places passant de 5.000 a gairebé 8.500, els de 3 i 4 estrelles de 6.000 a 7.000 i els de 5 estrelles de 0 a prop de 800 places. Aquests increments compensen el fet que cauen el nombre de pensions i hostals. Per tant, es produeix un augment de places de tres o més estrelles, mentre es redueixen les places de dos o menys estrelles.

Un gran augment de places hoteleres el trobem l'any 2008, any en el qual va entrar en funcionament la connexió de l'AVE amb Barcelona i a només dos anys de l'estrena de l'Aeroport de Lleida-Alguaire. Aquesta millora en les infraestructures va tenir un impacte directe en el nombre de turistes.

Font: Elaboració pròpia amb dades de Turisme Lleida.

Figura 2.34. Evolució del nombre de places hoteleres a Lleida província entre els anys 2003 i 2016. L'eix vertical de la dreta serveix com a referència pel nombre total de places hoteleres.

Un altre component molt important de l'oferta turística la trobem en el turisme rural. La ubicació i les condicions naturals de Lleida, permeten l'oferta d'aquest tipus de servei. Tal com s'observa a la figura 2.35, destaca el gran augment que s'ha produït del mateix en els últims anys. L'any 2017 s'ofereixen 4.717 places repartides en cases de poble, masies i masoveries. Aquest fet implica un augment del 250% respecte a les places ofertes l'any 2000.

	Casa de poble compartida	Casa de poble independent	Masia	Masoveria	Total	Increment
2016	1.110	1.992	325	1.290	4.717	9%
2012	1.152	1.939	267	967	4.325	13%
2008	1.201	1.651	196	778	3.826	35%
2004	1.238	1.402	184	0	2.824	43%
2000	165	640	1.174	0	1.979	

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'IDESCAT.

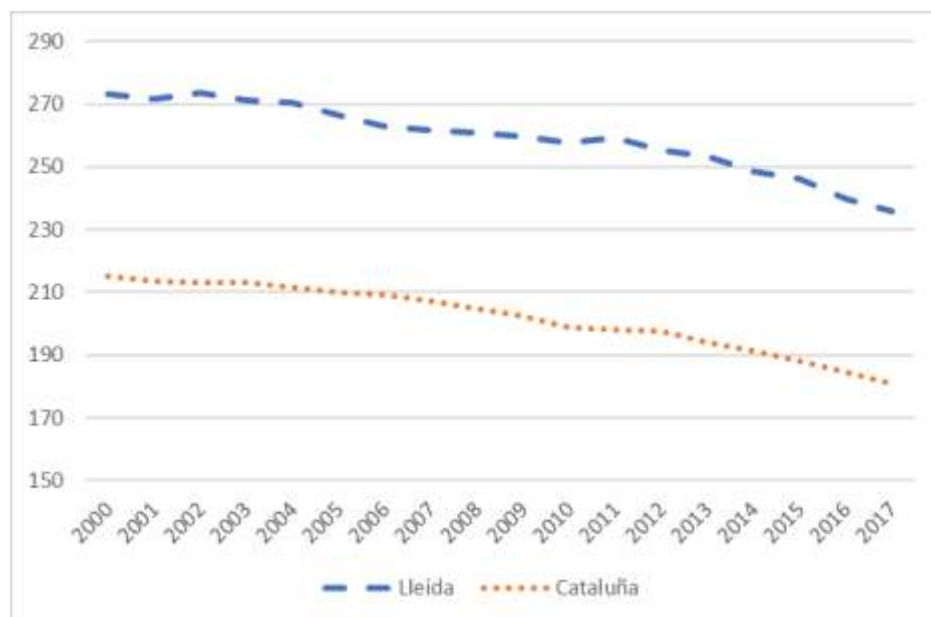
Figura 2.35. Evolució de l'oferta de places de turisme rural a Lleida província.

De cara al futur, entre els elements impulsors del turisme podem destacar la futura autovia cap al Pirineu i França.

2.4.5.2. Sanitat

En aquesta secció analitzarem indicadors relacionats amb la sanitat a la província de Lleida. Analitzarem el nombre d'habitants per metge, el nombre de llits per cada 1.000 habitants a la província i les seves comarques i el nombre de farmàcies per habitat a la província i comarques. També tindrem en compte dades com l'esperança de vida i les llistes d'espera.

Com podem veure a la figura 2.36, Lleida província té un nombre d'habitants per metge col·legiat superior a la mitjana de Catalunya. Tot i això, des de l'inici de la sèrie ambdós territoris presenten un descens. El descens entre el 2000 i el 2017 és de 37 habitants per metge per Lleida (un 13,5%) i de 34 per Catalunya (un descens del 15,8%).

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'IDESCAT.

Figura 2.36. Habitants per metge a la província de Lleida i a Catalunya entre el 2000 i el 2017.

Si ens fixem en el nombre de llits per cada 1.000 habitants, observem que Lleida està constantment per sota de la mitjana catalana (figura 2.37). Tot i que mentre a Catalunya cau i passa de 5,1 llits per cada mil habitants a 4,7, a Lleida augmenta de 4 a 4,2 encara que al llarg de la sèrie té alts i baixos constants. Per contra a Catalunya, després de l'any 2000 cau i es manté constant entre 4,7 i 4,8 llits per cada 1.000 habitants.

Tot i que el sistema hospitalari no és comarcal, es pot analitzar la dotació de llits per comarca. Així, veiem que hi ha diversos tipus de comarques:

- **Comarques sense llits al llarg de la sèrie:** en aquest cas hi trobem l'Alta Ribagorça, el Pallars Sobirà, el Pla d'Urgell, la Segarra i l'Urgell. Fins a l'any 2015 també hi trobaríem les Garrigues però l'obertura d'un hospital fa que es trobi en el grup que descrivim a continuació.
- **Comarques amb menys de 4 llits per cada 1.000 habitants al llarg de la sèrie:** aquí hi ha les Garrigues, el Solsonès, la Noguera i la Val d'Aran. Destaquem el fet que les Garrigues va obrir un centre d'atenció sanitària l'any 2015, el Solsonès i la Noguera han augmentat la xifra de llits per cada 1.000 habitants mentre a Val d'Aran ha disminuït passant de 4,1 a 3,1 en 17 anys.
- **Comarques amb més de 4 llits per cada 1.000 habitants al llarg de la sèrie:** en aquest grup hi ha l'Alt Urgell, la Cerdanya, el Pallars Jussà i el Segrià. En aquest grup es produeixen petits canvis al llarg de la sèrie tot i que no hi ha cap variació significativa després de 17 anys.

	2000	2005	2007	2010	2015	2017
Alt Urgell	5,7	5,3	5,2	5,1	5,3	5,4
Alta Ribagorça	0	0	0	0	0	0
Cerdanya	6,7	5,5	5,2	5,1	6,5	6,6
Garrigues	0	0	0	0	2,3	2,3
Noguera	3,1	3,6	3,5	3,4	3,6	3,7
Pallars Jussà	4,9	5,1	4,9	4,8	4,8	4,8
Pallars Sobirà	0	0	0	0	0	0
Pla d'Urgell	0	0	0	0	0	0
Segarra	0	0	0	0	0	0
Segrià	6,8	6,9	6,8	6,4	6,4	6,8
Solsonès	2,1	1,9	1,8	2,3	2,4	2,4
Urgell	0	0	0	0	0	0
Val d'Aran	4,1	3,5	3,2	3,2	3,2	3,1
Catalunya	5,1	4,8	4,7	4,7	4,8	4,7
Lleida	4	4,1	4	3,8	4	4,2

Font: Elaboració amb dades de l'IDESCAT.

Figura 2.37. Nombre de llits per cada 1.000 habitants.

El nombre d'habitants per oficina de farmàcia (figura 2.38) a Lleida província està per sota de la mitjana de Catalunya. Tot i això, encara que entre el 2000 i el 2017 aquesta xifra s'incrementa en ambdós territoris, a Lleida l'augment és superior a Catalunya (un 15,5% a Lleida província per l'11,3% de Catalunya).

En l'àmbit comarcal totes mostren una xifra inferior a la catalana. Encara que hi ha dos grups diferenciabls:

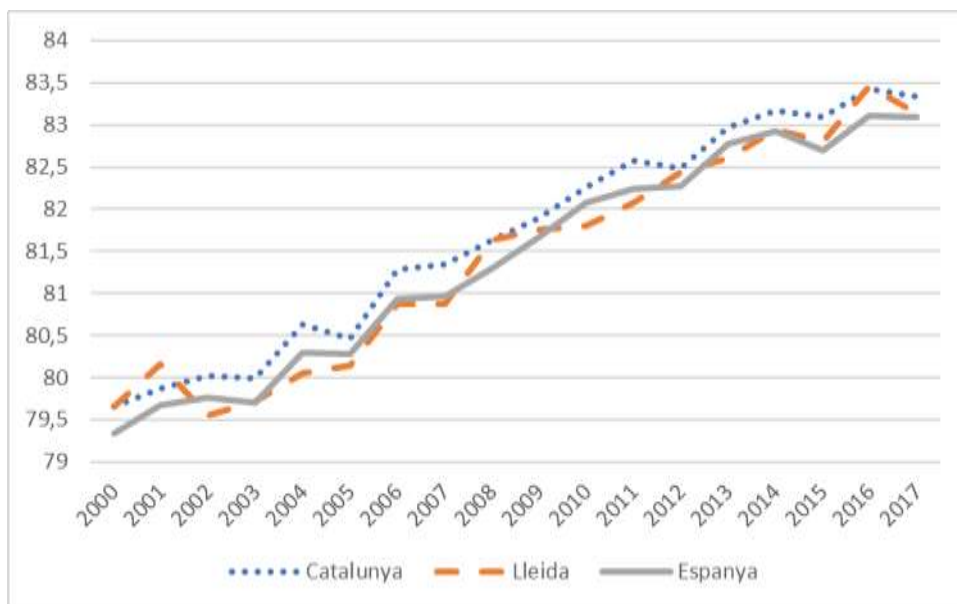
- **Comarques amb menys de 2.000 habitants per oficina de farmàcia:** l'Alta Ribagorça, la Cerdanya, les Garrigues, la Noguera, el Pallars Jussà, el Pallars Sobirà i la Val d'Aran. Normalment, es tracta de comarques amb poca població i molta dispersió geogràfica. La xifra d'habitants per centre farmacèutic en general augmenta encara que destaquen la Cerdanya i la Val d'Aran amb un augment de gairebé 600 i 700 habitants.
- **Comarques amb més de 2.000 habitants per oficina de farmàcia:** la resta de comarques es trobaria aquí, és a dir, l'Alt Urgell, el Pla d'Urgell, la Segarra, el Segrià, el Solsonès i l'Urgell. Només comentar que l'Alt Urgell mostra un descens en el nombre de persones, el Solsonès es manté relativament estable i la resta augmenten. En aquest augment l'Urgell i el Pla d'Urgell passen de 1.905 i 1.622 a 2.119 i 2.034 (un augment considerable per part del Pla d'Urgell). També destaca l'increment al Segrià i la Segarra en 500 i 300 persones en els 17 anys analitzats.

	2000	2005	2007	2010	2015	2017
Alt Urgell	2.113	2.249	2.314	2.201	2.070	2.030
Alta Ribagorça	1.198	1.312	1.362	1.426	1.295	1.276
Cerdanya	1.365	1.650	1.755	1.855	1.787	1.762
Garrigues	1.601	1.616	1.631	1.701	1.612	1.581
Noguera	1.626	1.759	1.710	1.911	1.778	1.760
Pallars Jussà	1.771	1.754	1.834	1.997	1.944	1.897
Pallars Sobirà	1.505	1.720	1.800	1.912	1.765	1.737
Pla d'Urgell	1.622	1.829	1.944	2.076	2.059	2.034
Segarra	1.972	2.343	2.397	2.294	2.265	2.274
Segrià	2.176	2.422	2.514	2.672	2.617	2.601
Solsonès	2.258	3.212	3.394	2.746	2.236	2.227
Urgell	1.905	2.091	2.179	2.333	2.136	2.119
Val d'Aran	1.262	1.479	1.608	2.041	1.985	1.997
Catalunya	2.121	2.319	2.387	2.448	2.369	2.361
Lleida	1.899	2.108	2.179	2.302	2.213	2.195

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'IDESCAT.

Figura 2.38. Nombre d'habitants per oficina de farmàcia a Lleida províncies, comarques lleidatanes i Catalunya

De les dades exposades es desprèn que la dotació de serveis de salut (metges i llits) és menor a Lleida en comparació amb la mitjana de Catalunya. De tota manera, aquestes dades s'han de contrastar amb dades de qualitat com són l'esperança de vida i les llistes d'espera. Com podem veure a la figura 2.39, Lleida té una esperança de vida molt semblant a la d'Espanya encara que lleugerament menor a la catalana en tots els anys analitzats.

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'INE.

Figura 2.39. Esperança de vida mitjana a Espanya, Catalunya i Lleida.

En el tema de les llistes d'espera, la regió sanitària de Lleida (formada per les Garrigues, la Noguera, el Pla de l'Urgell, la Segarra, el Segrià i l'Urgell) està en una situació similar a la d'altres regions sanitàries de Catalunya (vegeu la figura 2.40). En una situació molt diferent es troba la regió de l'Alt Pirineu i l'Aran on les llistes d'espera són menors en les operacions que s'ofereixen a la regió.

	Lleida	Àmbit de Barcelona Ciutat	Camp de Tarragona	Girona	Alt Pirineu i Aran
Neoplàsia maligna de coll	17	8	0	20	...
Neoplàsia maligna de còlon	8	12	15	5	0
Neoplàsia maligna d'hemt. i sist. Limfàtic	21	12	0	0	...
Extracció quirúrgica de dent	78	101	215	170	...
Operació d'orella mitjana i interna	101	118	146	433	...
Intervenció del quist o si pilonidal	91	102	162	106	41
Operació de retiran i iris	107	63	63	267	...
Pròtesi de maluc	96	79	89	135	65
Pròtesi de genoll	95	91	103	129	63

Font: Elaboració pròpia amb dades del Departament de Salut.

Figura 2.40. Mitjana de dies d'espera per diferents intervencions quirúrgiques a les regions sanitàries de Lleida, Barcelona, Camp de Tarragona, Girona i de l'Alt Pirineu i l'Aran.

És important destacar que recentment les llistes d'espera de diversos hospitals de Lleida han disminuït considerablement com és el cas de l'hospital Arnau de Vilanova que el maig de 2018 havia reduït les llistes d'espera al voltant d'un 20% gràcies a l'augment de l'activitat quirúrgica. Això és degut a l'aplicació d'un pla de xoc des de l'estiu de 2017 que va permetre augmentar el nombre d'intervencions quirúrgiques. Pel que fa a l'altre hospital públic de Lleida, el Santa Maria, a finals d'abril de 2018, el temps de demora era de 74 dies, davant els 121 d'espera de l'any anterior.

L'augment del nombre d'operacions s'ha fet reforçant les jornades de tarda, que s'han triplicat.

L'any 2017, segons la memòria anual del 2017 del Defensor del Pacient, a Catalunya, es van atendre 2.057 queixes i reclamacions. La majoria van ser a les comarques de Barcelona amb 1.645, seguides de Tarragona amb 234 casos, Girona amb 97, i Lleida amb 81.

2.4.5.3. Comerç

Per tal de tenir una visió global del comerç a Lleida és d'utilitat analitzar les dades sobre els establiments comercials. A la figura 2.41 es comprova que Lleida província té més dotació d'establiments comercials en relació a la població que la mitjana de Catalunya. I, per altra banda, la superfície dels establiments és també superior a la mitjana de Catalunya.

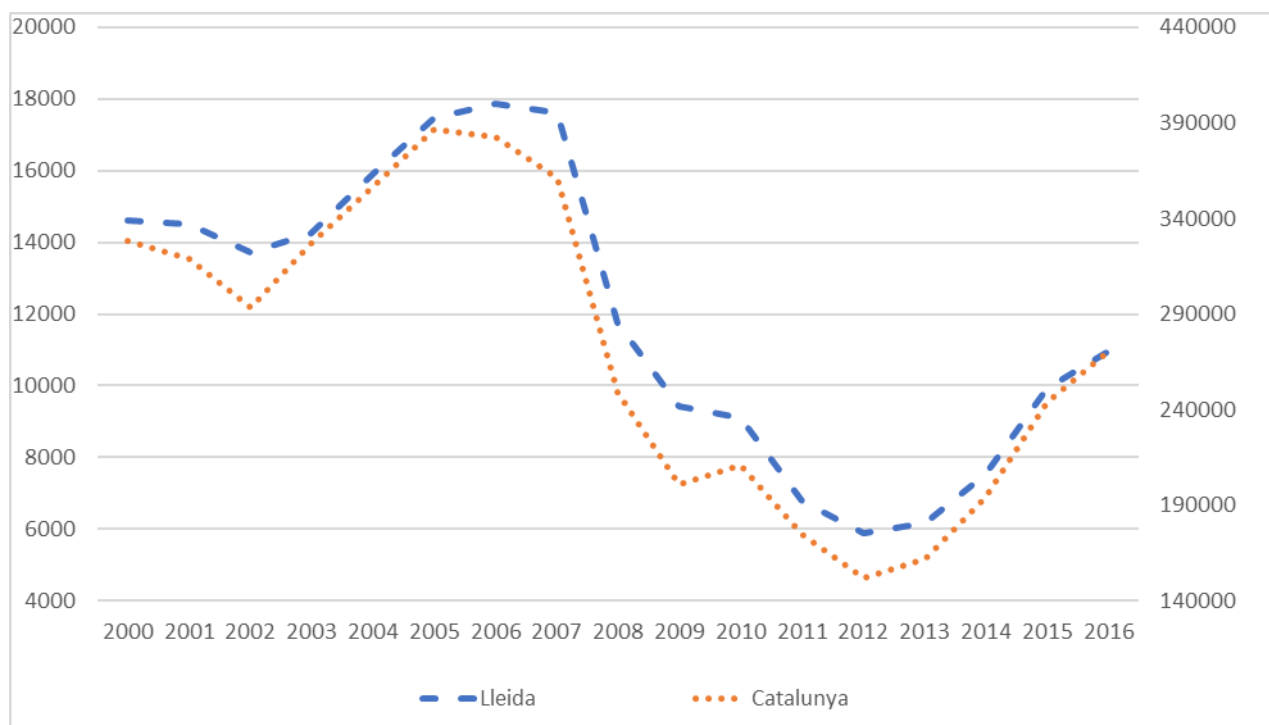
Territori	Població	Establiments	Superfície de Venda (m²)	Establiments / 1.000 hab.	m² / 1.000 hab.	Superfície Mitjana (m²)
Alt Urgell	20.296	309	40.821	15,22	2.011	132
Cerdanya	17.623	380	40.436	21,56	2.294	106
Pallars Jussà	13.280	206	30.422	15,51	2.290	148
Val d'Aran	9.985	259	39.359	25,94	3.941	152
Pallars Sobirà	6.947	110	12.565	15,83	1.808	114
Alta Ribagorça	3.827	94	7.709	24,56	2.014	82
Segrià	208.059	2.898	483.102	13,93	2.321	167
Noguera	38.726	547	86.906	14,12	2.244	159
Pla d'Urgell	36.614	526	87.420	14,37	2.387	166
Urgell	36.028	561	90.766	15,57	2.519	162
Segarra	22.736	300	42.767	13,19	1.881	143
Garrigues	18.975	224	21.273	11,81	1.121	95
Total Lleida província	433.096	6.414	983.546	14,81	2.271	153
Total Catalunya	4.823.361	64.428	8.815.801	13,36	1.828	137
% Lleida Província / Catalunya	9	10	11			

Font: Cens d'Establiments Comercials de Catalunya. Direcció General de Comerç de la Generalitat de Catalunya.

Figura 2.41. Establiments i superfície de venda dels comerços de la província de Lleida, per comarques i comparat amb el total de Catalunya.

A diferència d'altres ciutats de dimensió similar, Lleida capital no compta amb centres comercials de gran dimensió. Per això, en els darrers anys des de La Paeria s'han posat en marxa diverses actuacions (com el projecte de l'Estació, per exemple) que han de permetre atendre els nous models de consum, tot potenciant el comerç de proximitat i l'atracció comercial de Lleida capital. Aquestes mesures han d'afavorir que Lleida capital pugui atraure consumidors de la ciutat i de la seva zona d'influència, que supera els 450.000 habitants.

En el període analitzat, i com era d'esperar, hi ha una alta correlació entre l'evolució de l'economia en general i el comerç. Per exemple, el nombre de matriculacions (vegeu la figura 2.42) entre l'any 2000 i el 2005 va augmentar prop d'un 20% (de 14.000 a prop de 18.000). A partir de 2007 ha caigut considerablement i arribà al seu mínim dins la sèrie el 2012 amb prop de 6.000 matriculacions, cosa que representa un descens del 60% respecte al 2004. És una evolució molt similar a la del conjunt de Catalunya. Des del 2012, la situació a Lleida i Catalunya mostra una millora significativa passant de les 6.000 matriculacions al voltant d'11.000 i de 131.933 a aproximadament 270.000. Tot i això el nivell en 2016 encara està un 20% per sota de l'any 2000.

Font: Elaboració pròpia amb dades de la Direcció General de Trànsit.

Figura 2.42. Nombre de matriculacions de vehicles entre el 2000 i el 2016 a Lleida i Catalunya (eix de l'esquerra i la dreta, respectivament).

2.4.5.4. Empreses del sector tecnològic

Un subsector que en els darrers anys ha guanyat un pes significatiu és el tecnològic, especialment en l'apartat de tecnologies de la informació i la comunicació. En aquest camp, Lleida compta amb un seguit d'empreses molt rellevants en els seus àmbits d'actuació. Entre elles destaquen IFR, ICG Software (amb presència en més de 80 països), Just Digital, SEMIC, Lleida.net, Marques Informàtica, Starloop, Aritmos, GFT IT Consulting i Indra.

IFR és una empresa dedicada a la consultora tecnològica experta en Microsoft Dynamics 365, és la líder a escala espanyola. IFR Group presta servei a grans companyies capdavanteres de sectors tan diversos com l'agroalimentari, el transport, o la moda entre d'altres. Actualment, IFR Group compta amb la distinció *Microsoft Partner Gold*, la màxima a què pot optar un soci tecnològic de Microsoft, i forma part de la xarxa internacional People, que agrupa als principals socis mundials de Microsoft.

ICG Software és una empresa multinacional dedicada a la fabricació de solucions informàtiques per a petites, mitjanes i grans empreses dels sectors d'hostaleria, hotel i comerç, des del software punt de venda fins a la gestió centralitzada de cadenes i franquícies. Està format per sis societats comptant amb la seva filial americana ICG Software Corporation, USA i té tres divisions de negoci (Solucions ICG, HioPOS i CashDro).

Just Digital és una empresa del sector de la tecnologia amb seu a Lleida que es dedica al disseny de productes digitals per a empreses.

En una línia semblant trobem a SEMIC que ajuda a empreses privades i públiques a millorar la seva competitivitat mitjançant les noves tecnologies.

En aquest àmbit també trobem Marques Informàtica dedicada a la consultoria tecnològica i la implantació de programaris per a empreses.

Lleida.net és una referent internacional amb presència a diferents països d'Europa i Amèrica així com Filipines i l'Índia, especialitzada en matèria de comunicacions certificades i telecomunicacions.

També hi ha empreses punteres en el món dels videojocs com Starloop Studios que desenvolupa videojocs per iOS, Android, PC/MAC, Xbox One o PS4. Prova de la seva internacionalització és el fet que l'any 2018 van decidir obrir una seu a Silicon Valley per apropar vincles amb els seus socis americans.

Una altra empresa en el camp de la tecnologia amb reputació internacional és Aritmos concentrada en crear i implementar idees, solucions de negoci i/o eines tecnològiques que permetin millorar la competitivitat de les empreses.

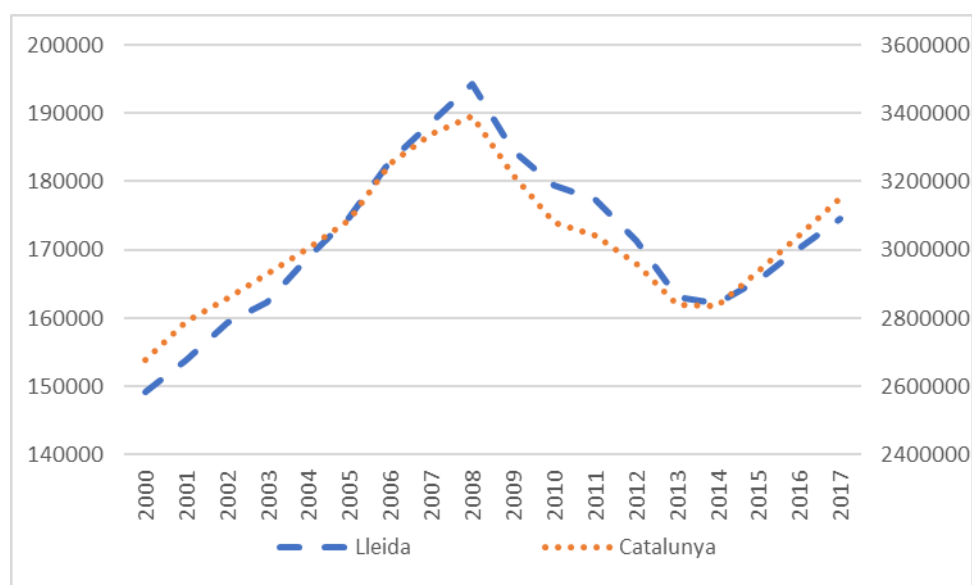
GFT IT Consulting és una multinacional especialitzada en la consultoria en transformació digital amb central a Alemanya i presència en tretze països, que té una filial al Parc Científic i Tecnològic de Lleida.

Finalment, és important destacar que la consultora tecnològica Indra té un centre d'atenció tècnica al Parc Científic i Tecnològic de Lleida juntament amb les seues que ja té a Madrid i Barcelona.

2.5. Mercat de treball i renda disponible

2.5.1. Afiliats a la Seguretat Social

Com podem veure a la figura 2.43, quan l'economia creixia, el nombre d'afiliats va augmentar constantment fins al 2007 i passà dels 150.000 afiliats a Lleida (2.678.793 a Catalunya) a 194.328 (3.391.152 a Catalunya). Es tracta d'un augment del 50% aproximadament en ambdós casos. Un cop la recessió es deixà notar, el nombre d'afiliats caigué un 20% des del 2007 fins a l'any 2014 quan l'afiliació va tocar fons. Des d'aleshores, el nombre d'afiliats ha tornat a créixer encara que sense recuperar les bones xifres del 2007. El nivell a Catalunya i Lleida província és gairebé un 6% menor, el que es tradueix en 400.000 i 2.000 afiliats menys, respectivament. Aquest fet sumat a l'envelliment i la pèrdua de població que comença a afectar el territori, fa que Lleida pugui tenir en un futur pròxim problemes per cobrir les prestacions socials que es paguen amb les cotitzacions a la Seguretat Social. El cas més evident és el de les pensions. Tard o d'hora aquest problema s'estendrà a la resta de Catalunya i, sobretot, a Espanya (FEDEA, 2010).

Font: Elaboració pròpia amb dades de la Seguretat Social.

Figura 2.43. Evolució del nombre d'afiliats a la Seguretat Social a Lleida (eix de l'esquerra) i Catalunya (eix de la dreta) entre el 2000 i el 2017.

Si ens fixem en el nombre d'afiliats a la Seguretat Social per comarques (figura 2.44) veiem que es produeix un descens en el nombre d'afiliats fins a l'any 2014 quan s'inicià la recuperació econòmica i els afiliats tornaren a augmentar. Tot i això, podem distingir tres diferents grups:

- **Comarques amb un major nombre d'afiliats:** només la Cerdanya i la Val d'Aran tenen un nombre d'afiliats major que l'any 2008, concretament 324 (un augment del 4,56%) i 232 afiliats (5,47%), respectivament.
- **Comarques amb un descens d'entre el 0-4%:** en aquest grup hi ha el gruix de comarques lleidatanes amb l'Alta Ribagorça (un descens del 3,78%), la Noguera (3,47%), el Pallars Jussà (0,37%), el Pla d'Urgell (1,55%), la Segarra (0,21%), el Segrià (1,57%) i l'Urgell (3,41%)
- **Comarques amb un descens major del 4%:** en aquest grup hi ha quatre de les tretze comarques. Concretament hi trobem: l'Alt Urgell, les Garrigues, el Pallars Sobirà i el Solsonès amb un descens del 7,95%, 7,96%, 5,01% i 4,74% respectivament.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Variació entre 2008-2017 (en %)
Alt Urgell	7816	7503	7397	7086	6976	6844	6969	6993	7136	7195	-7,95
Alta Ribagorça	1533	1534	1545	1447	1396	1381	1434	1450	1447	1475	-3,78
Cerdanya	7099	6722	6691	6391	6579	6657	6758	6959	7185	7423	4,56
Garrigues	8290	7942	7874	7517	7291	7136	7151	7264	7458	7630	-7,96
Noguera	16209	15613	15342	15020	14733	14498	14743	15008	15332	15565	-3,97
Pallars Jussà	5126	4972	4885	4689	4709	4559	4627	4683	4752	4869	-5,01
Pallars Sobirà	2719	2694	2709	2632	2489	2465	2520	2666	2716	2709	-0,37
Pla d'Urgell	15754	15247	15167	14758	14510	14256	14553	14745	15121	15510	-1,55
Segarra	10007	9688	9672	9385	9231	9090	9266	9356	9708	9986	-0,21
Segrià	87646	84424	84257	81528	79108	78017	79434	81830	84212	86268	-1,57
Solsonès	5828	5501	5444	5290	5201	5000	5129	5353	5498	5552	-4,74
Urgell	15282	14737	14631	14094	13815	13394	13608	13822	14359	14761	-3,41
Val d'Aran	4235	4138	4165	4066	4116	4251	4322	4425	4382	4467	5,48

Font: Observatori del Treball i Model Productiu.

Figura 2.44. Nombre d'afiliats a la Seguretat Social entre l'any 2008 i el 2017 per les comarques lleidatanes (referits a l'últim dia del mes de gener).

A la figura 2.45 es faciliten dades d'afiliació per comarques i per activitats econòmiques. Es comprova el fort pes dels serveis, tant a Lleida com a Catalunya. També es comprova que en els darrers dos anys s'ha anat reduint l'afiliació en l'agricultura, mentre que ha augmentat en els serveis i la indústria i, sobretot, en la construcció.

	Agricultura		Indústria		Construcció		Serveis		Total Afiliacions	
	Nombre ¹	(%) Var 17/16	Nombre ¹	(%) Var 17/16	Nombre ¹	(%) Var 17/16	Nombre ¹	(%) Var 17/16	Nombre ¹	(%) Var 17/16
Alt Urgell	479	-3,8	994	4,4	558	0,5	4.116	2,1	6.147	1,8
Alta Ribagorça	83	-1,2	95	11,8	118	-8,5	970	2,1	1.266	1,4
Cerdanya	276	-1,8	277	9,1	945	4,0	6.410	3,6	7.908	3,6
Garrigues	1.229	-0,2	1.146	6,1	581	3,9	2.643	1,4	5.599	2,2
Noguera	1.944	1,7	2.079	4,2	1.158	-4,1	6.682	0,8	11.863	1,0
Pallars Jussà	532	-1,3	222	5,7	498	24,8	2.626	1,5	3.878	3,8
Pallars Sobirà	187	-1,1	123	4,2	236	-6,0	1.872	5,1	2.418	3,3
Pla d'Urgell	1.227	-1,6	3.341	6,3	1.156	3,3	7.790	2,9	13.517	3,3
Segarra	844	2,7	5.216	6,3	498	-0,8	3.660	0,1	10.218	3,3
Segrià	4.529	0,4	8.035	5,0	6.103	2,5	74.003	3,3	92.670	3,3
Solsonès	560	1,8	957	7,8	504	-4,9	2.897	-1,5	4.928	0,2
Urgell	1.088	-0,1	3.329	9,4	1.006	-1,3	7.167	3,3	12.590	-4,2
Val d'Aran	38	-5,0	153	7,0	382	1,1	5.228	4,5	5.801	4,3
Província de Lleida	12.873	0,2	25.758	6,0	12.996	1,4	120.403	2,9	172.030	3,0
Catalunya	32.396	-0,6	475.353	3,1	189.752	5,3	2.480.260	3,5	3.177.761	3,5

¹ Dades a 31 de desembre

Font: Consell Superior de Cambres de Catalunya, Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya.

Figura 2.45. Afiliacions a la Seguretat Social per grans sectors econòmics i comarques de 2017 (referit al quart trimestre de l'any).

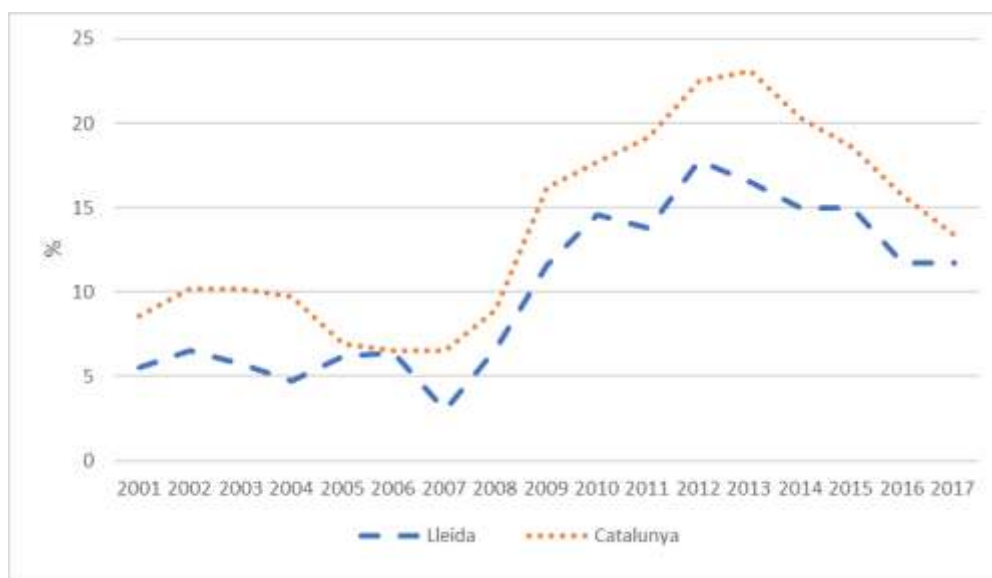
2.5.2. Atur

Una xifra molt important per conèixer l'estat de salut d'una economia és la taxa d'atur. Com podem veure a la figura 2.46, la taxa d'atur a Lleida província presenta una evolució molt semblant al conjunt de Catalunya encara que és remarcable el fet que sempre presenta un nivell inferior. Entre l'any 2000 i el 2008, la taxa d'atur a Lleida era del voltant del 5% mentre a Catalunya era del 8% de mitjana. Tot i això, al mateix temps, el nombre d'ocupats (vegeu la figura 2.47) augmentava. Això vol dir que mentre més gent entrava al mercat laboral, més llocs de treball es creaven i, per això, la taxa d'atur es mantenia estable (a Catalunya passava quelcom semblant).

Un cop esclatà la crisi, veiem com el nombre d'ocupats caigué i la taxa d'atur va augmentar. Encara que s'observa que augmenta més el nombre de desocupats (gent registrada a l'atur, vegeu la figura 2.48) que el descens en el d'ocupats, que indica que hi va haver una entrada de gent a les llistes de l'INEM que buscaven feina pel fet que, probablement, el cap de família havia perdut el seu lloc de treball. Com podem veure, després d'un fort descens en les persones ocupades l'any 2009, la xifra d'ocupació s'ha mantingut estable a Catalunya al voltant dels tres milions de persones mentre que a Lleida la xifra cau fins a l'any 2013 i després s'observa una recuperació de la tendència alcista encara que l'augment és menys pronunciat que abans de la crisi. El fet que a Catalunya el nombre d'ocupats no variï gaire però les xifres de desocupats caiguin (i fa

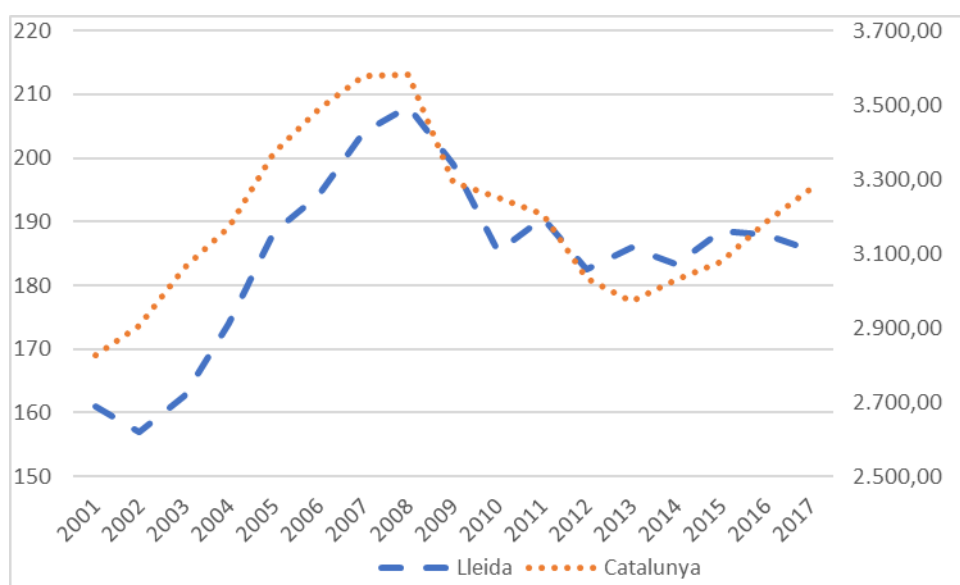
descendir el nombre d'aturats registrats) implica que molta gent està deixant de buscar feina i, per tant, no apareixen com a registrats a les oficines de l'atur. Aquesta situació és molt preocupant per l'impacte negatiu sobre les futures generacions i de les mateixes persones afectades, així com per la pèrdua de capital humà i físic que també afecta el creixement econòmic.

D'acord amb el professor Morell, la raó per la qual Lleida província mostra una menor taxa de creixement és “perquè és la [província catalana] que té menys assalariats (...). L'estructura agrària de l'economia basada en l'explotació familiar que no ocupa mà d'obra que no sigui temporal i amb un baix sector industrial fa que el nombre d'ocupats assalariats sigui baix comparat amb la resta de províncies catalanes”. També afirma que “la taxa d'atur a Lleida és molt alta tenint en compte l'estructura econòmica de producció i distribució de la província”.

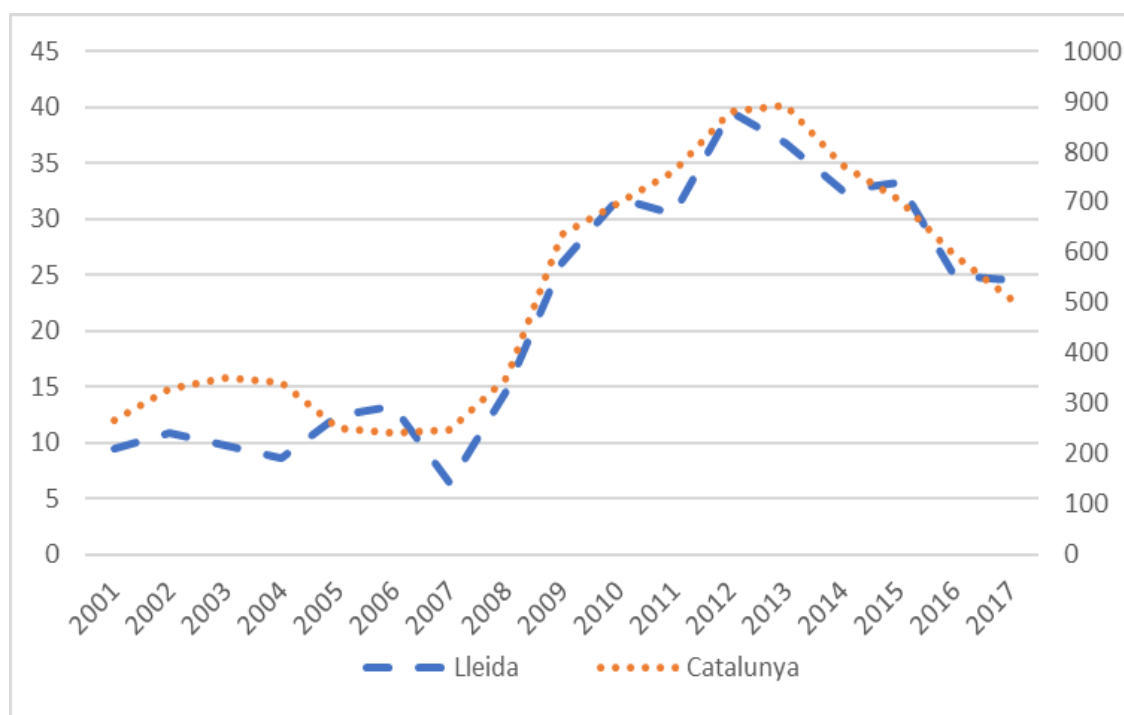
Font: Elaboració pròpia amb dades de l'IDESCAT.

Figura 2.46. Taxa d'atur a la província de Lleida i Catalunya entre el 2001 i el 2017.

Font: Elaboració pròpia amb dades d'IDESCAT

Figura 2.47. Nombre d'ocupats (en milers) a Lleida i Catalunya (eix de l'esquerra i la dreta respectivament) entre l'any 2001 i el 2017.

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'IDESCAT.

Figura 2.48. Nombre de desocupats (en milers) a Lleida i Catalunya (eix de l'esquerra i la dreta respectivament) entre l'any 2001 i el 2017.

A continuació, oferim dades de la taxa d'atur i dels afiliats a l'atur per les comarques lleidatanes (figura 2.49 i 2.50 respectivament). Analitzant per comarques podem observar el mateix patró que hem vist amb les xifres d'afiliats a la Seguretat Social. És a dir, un increment en el nombre de registrats a les llistes de l'atur i, per tant, un augment de la taxa d'aturats fins a l'any 2014 i des d'aleshores observem un descens en el nombre de registrats. Aquí volem destacar el fet que l'Alta Ribagorça i la Segarra tenen un menor nombre de registrats però una taxa d'atur més alta el que implica que la població activa ha disminuït en aquestes comarques.

Si ens fixem en l'evolució del nombre de registrats a les llistes de l'atur, tenim tres grups diferenciats:

- **Comarques amb un descens al registre d'aturats:** en aquest cas trobem l'Alta Ribagorça amb un descens del 3,57%, la Cerdanya amb una caiguda del 8,42%, la Segarra amb una davallada del 8,42% i el Solsonès amb una baixada del 13,01%.
- **Comarques amb un augment del 0-15%:** aquí hi ha la majoria de comarques i hi trobem l'Alt Urgell, la Noguera, el Pallars Sobirà, el Pla d'Urgell, l'Urgell i la Val d'Aran amb uns increments del 8,87%, 14,38%, 3,52%, 11,02%, 7,06% i 1,71% respectivament.
- **Comarques amb un increment de més del 15%:** en aquest bloc hi trobem les comarques amb augments més extrems com el del Segrià (27,69%), el Pallars Jussà (24,14%) i les Garrigues (23,8%)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Alt Urgell	9,05%	11,65%	11,44%	13,51%	15,92%	15,36%	14,52%	12,62%	11,69%	10,53%
Alta Ribagorça	6,81%	8,14%	8,15%	9,79%	10,23%	10,32%	9,13%	8,29%	9,17%	6,82%
Cerdanya	8,87%	11,77%	10,80%	12,44%	11,97%	10,82%	9,71%	8,64%	7,00%	6,38%
Garrigues	7,24%	10,09%	10,76%	12,41%	13,58%	13,52%	13,05%	11,51%	10,24%	9,50%
Noguera	9,79%	13,24%	14,23%	15,85%	16,99%	15,78%	15,02%	13,69%	12,19%	11,45%
Pallars Jussà	8,30%	11,58%	13,56%	15,01%	15,40%	15,75%	14,66%	13,02%	12,32%	10,58%
Pallars Sobirà	7,71%	10,91%	11,33%	11,80%	13,58%	12,62%	11,39%	8,51%	8,37%	7,98%
Pla d'Urgell	8,63%	11,62%	12,49%	13,93%	14,34%	14,13%	13,43%	12,32%	10,62%	9,63%
Segarra	8,57%	11,23%	11,07%	12,64%	12,55%	12,76%	11,33%	10,95%	8,70%	7,92%
Segrià	9,82%	13,55%	14,83%	16,50%	17,90%	17,37%	16,43%	14,90%	13,15%	12,38%
Solsonès	9,11%	14,14%	13,81%	13,65%	14,08%	15,05%	13,70%	11,23%	9,15%	8,38%
Urgell	10,01%	13,57%	14,08%	16,07%	16,16%	16,67%	15,75%	14,40%	12,12%	10,98%
Val d'Aran	5,24%	8,09%	7,01%	9,06%	8,74%	7,95%	7,63%	6,43%	6,13%	5,06%
Lleida	6,60%	11,60%	14,60%	13,80%	17,80%	16,50%	15,00%	15,00%	11,70%	11,70%

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu i de l'IDESCAT.

Figura 2.49. Taxa d'atur a les comarques de Lleida i Lleida província entre l'any 2008 i el 2017.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Variació entre 2008-2017 (en %)
Alt Urgell	778	989	956	1107	1321	1242	1184	1010	945	847	8,87
Alta Ribagorça	112	136	137	157	159	159	144	131	146	108	-3,57
Cerdanya	691	897	810	908	895	808	727	658	541	506	-26,77
Garrigues	647	891	949	1065	1146	1116	1073	945	851	801	23,80
Noguera	1760	2382	2545	2829	3015	2717	2605	2381	2129	2013	14,38
Pallars Jussà	464	651	766	828	857	852	795	701	668	576	24,14
Pallars Sobirà	227	330	346	352	391	356	324	248	248	235	3,52
Pla d'Urgell	1488	2004	2164	2389	2430	2345	2257	2071	1797	1652	11,02
Segarra	938	1225	1204	1358	1325	1330	1184	1151	925	859	-8,42
Segrià	9543	13229	14671	16111	17242	16395	15621	14324	12749	12185	27,69
Solsonès	584	906	872	836	852	886	814	677	554	508	-13,01
Urgell	1700	2314	2398	2699	2663	2679	2544	2326	1981	1820	7,06
Val d'Aran	234	364	314	405	394	367	357	304	286	238	1,71

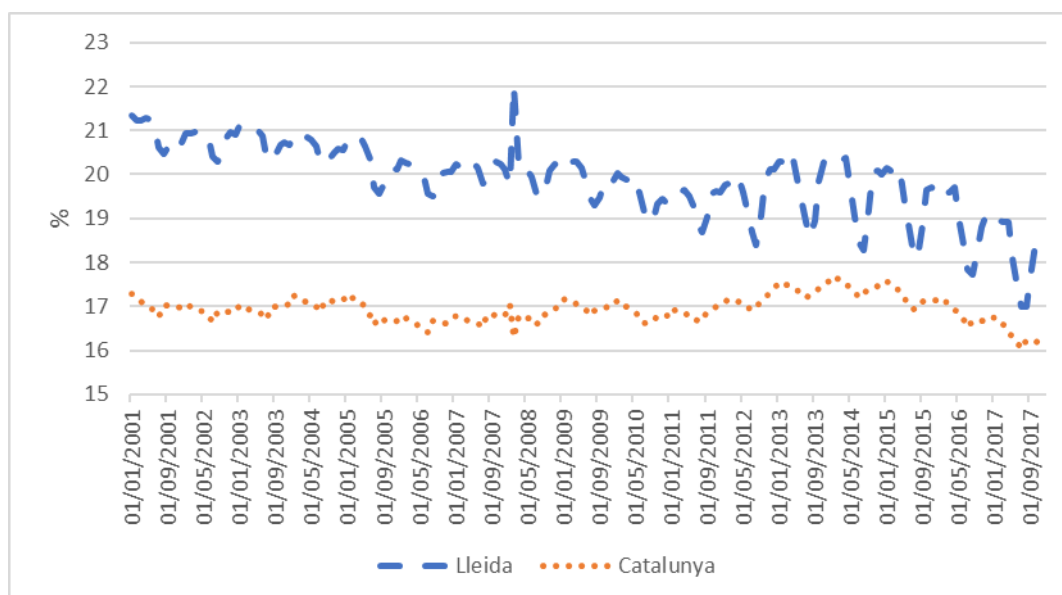
Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Figura 2.50. Nombre d'aturats registrats a les comarques lleidatanes entre l'any 2008 i el 2017.

2.5.3. Autònoms

A Lleida, el percentatge d'autònoms sobre el total d'afiliats a la Seguretat Social és major que la mitjana de Catalunya (vegeu la figura 2.51). Això està motivat, entre altres causes, per l'elevat nombre d'autònoms que hi ha a les granges de la província.

Un fet destacable és l'elevada estacionalitat que presenta Lleida, especialment en els mesos d'estiu amb la recollida de la fruita.

Font: Elaboració pròpia amb dades de la Seguretat Social.

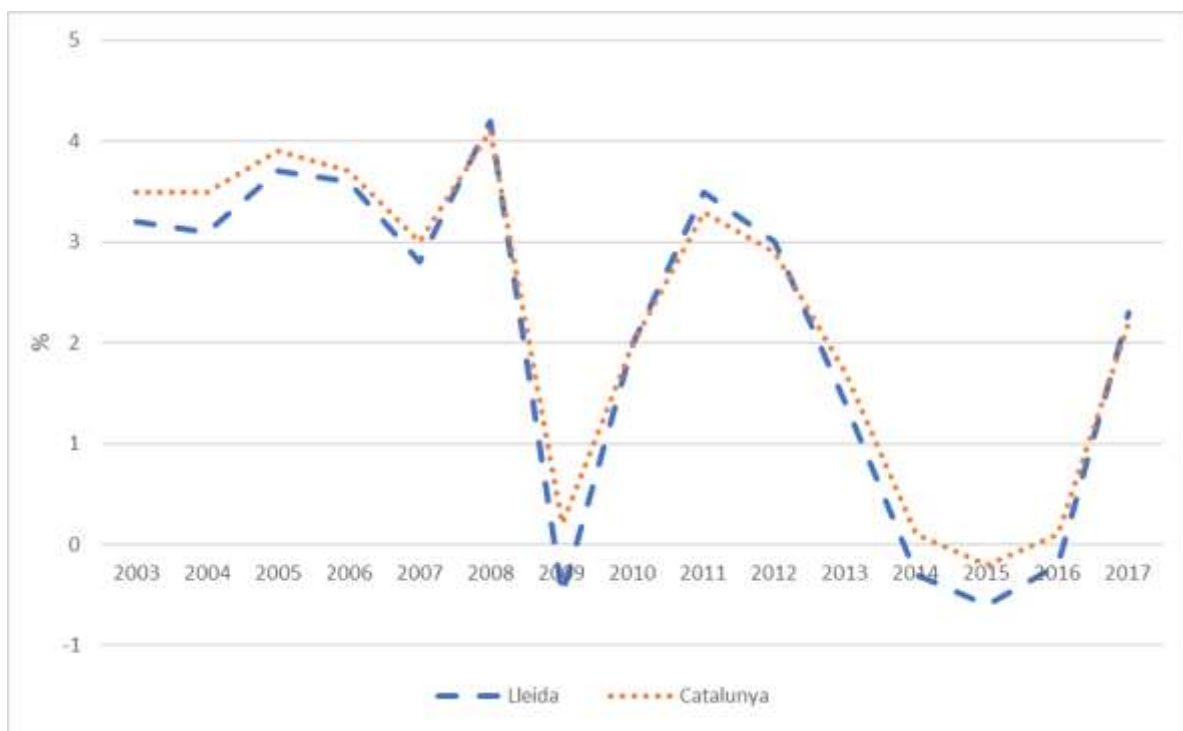
Figura 2.51. Percentatge d'autònoms sobre el total d'afiliats a la Seguretat Social a la província de Lleida i a Catalunya.

Una altra característica del mercat de treball a Lleida és l'elevada presència d'immigrants en posicions de peons (la més alta de Catalunya) i en posicions de baixa qualificació, fet que demostra la importància d'aquest col·lectiu en l'economia de la província. Cal destacar que es produeix una forta arribada d'immigrants durant l'època de recollida de la fruita, que després marxen.

D'acord amb GESTHA (2014), Lleida és una de les províncies espanyoles junt amb Tarragona, Saragossa, Madrid, Barcelona i la Rioja que sempre estan a la taula baixa en termes d'economia submergida.

2.6. Inflació

Per finalitzar aquest capítol d'anàlisi de la macroeconomia de Lleida, analitzarem la inflació. A la figura 2.52 es pot veure com la inflació evoluciona igual que al conjunt de Catalunya i com el 2017 s'ha recuperat la inflació positiva després d'un parell d'anys amb inflació zero. La mitjana de la inflació pels anys analitzats és d'un 2,2% en ambdós casos.

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'IDESCAT.

Figura 2.52. Taxa d'inflació a Lleida i Catalunya entre l'any 2003 i el 2017.

En canvi, d'acord amb dades de l'INE, Lleida és regularment una de les províncies de l'Estat amb una inflació més alta. En 2018, l'INE va confirmar que Lleida és la província amb la inflació més alta de tot l'Estat. Entre els factors que poden explicar

l'elevada inflació de Lleida podem destacar la manca de ma d'obra que incrementa salaris i preus en el sector serveis.

2.7. Conclusions

De l'anàlisi de la situació macroeconòmica de Lleida, podem concloure que l'evolució de les principals variables (activitat, renda per càpita, atur, inflació...) des de l'any 2000 fins avui ha estat molt similar a la del conjunt de Catalunya i s'ha vist molt influenciada pel cicle expansiu fins a 2007, la posterior recessió fins a 2013 i, finalment, per una nova expansió fins avui. En el moment de redactar aquest Informe s'està produint una desacceleració de l'activitat econòmica a escala mundial i europea que pot afectar negativament l'evolució futura de l'economia lleidatana.

Igual que l'economia dels països occidentals, compta amb un pes molt rellevant dels serveis. Entre els aspectes diferencials podem destacar la importància de l'agricultura i la indústria agroalimentària.

Entre les dades que han evolucionat favorablement podem destacar el PIB total i la renda per càpita, que des de 2007 està evolucionant millor que a Catalunya. Una possible explicació està en el pes més gran de l'agricultura i de la indústria agroalimentària que tradicionalment resisteixen millor les recessions. Un altre aspecte molt positiu és l'increment del pes de la indústria que ja està en el nivell del 20% del total de l'activitat econòmica i que, per tant, ja compleix amb l'objectiu que la Unió Europea ha fixat pel 2025. Hem vist com el sector exportador és una de les grans fortaleses de Lleida i que li permet generar un saldo comercial molt positiu, a diferència del que passa al conjunt de Catalunya on hi ha dèficit comercial. Un altre aspecte positiu és el mercat de treball que té un menor percentatge d'atur que al conjunt de Catalunya. D'altres aspectes positius a destacar són la qualitat de vida, l'oferta d'habitatge amb una bona relació qualitat-preu, la baixa contaminació i l'elevada esperança de vida. Entre les principals febleses destaca la despoblació i la fuga de talent que s'està produint des de 2011 fins avui, que són una amenaça per a la competitivitat i que pot tenir moltes conseqüències negatives en qüestions com la sostenibilitat de la Seguretat Social a mitjà i llarg termini. Una altra feblesa que té el territori és la poca diferenciació i el baix valor afegit que s'afegeix a la producció agrícola. Tot i que aquest punt pot convertir-se també en una oportunitat perquè amb una organització adequada que permeti unir esforços a l'hora de produir (com ha succeït en la ramaderia), l'augment del nombre d'escorxadors, l'aposta per la comercialització, la potenciació de la indústria de transformació agropecuària i una campanya que potenciï la marca Lleida es podria aconseguir fer del sector primari un motor econòmic molt potent. El fort pes del cooperativisme agrari a Lleida també és una oportunitat en aquesta línia. Un altre aspecte que pot indicar una feblesa és el menor creixement en el nombre de turistes, però pot ser vist també com una oportunitat per a un desenvolupament més sostenible en el futur, a diferència del que ha succeït a Barcelona ciutat i en la major part de la costa catalana.

2.8. Bibliografia

ALSINA, J. (2018). Jaume Alsina entrevistat per Francesc Reguant, OBEALIMENTARIA.

AMAT, O. (2011). Grup Alimentari Guissona. ACCID. Barcelona.

CASTELL, P., MAS, E., PRIOR, I. i SANTANA, J. (2008). Informe sobre immigració i mercat de treball a Catalunya. CTESC. Consultat a 7 de març de 2019 a: <http://ctesc.gencat.cat/doc/doc_68188085_1.pdf>.

CONSELL GENERAL DE CAMBRES DE CATALUNYA (2013). Memòria Econòmica de Catalunya 2013. Barcelona.

CONSELL GENERAL DE CAMBRES DE CATALUNYA (2018). Memòria Econòmica de Catalunya 2017. Barcelona.

CRESPO, R. i GARRETA, J. (2019). La Immigració. Quaderns de Cooperació Internacional, Universitat de Lleida, Consultat a 7 de març de 2019 a: <http://www.udl.cat/export/sites/universitat-lleida/ca/serveis/ODEC/.galleries/docs/CDOCS/quaderns/al_voltant_de_la_immigracix.pdf>.

DUSTMANN, C. et al. (2014). From Sick Man of Europe to Economic Superstar: Germany's Resurgent Economy. Journal of Economic Perspectives, Hivern 2014. Volum 28, n.1, p. 167-188.

EICHENGREEN, B. (2007). The European Economy Since 1945. Princeton University Press. Princeton.

ENCISO, J. P., ALLEPUZ, R., LAPRESTA, C. i PELEGRÍ, X. (2015). Nova i vella pobresa a les comarques de Lleida: Percepció des dels serveis socials. Publicacions de la Universitat de Lleida. Lleida.

EUROSTAT (2017). Glossary: Gross Value Added. Eurostat. Enllaç: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Gross_value_added>.

FAO (2009). La agricultura resiste mejor a la crisis mundial que otros sectores. 17 de juny. Enllaç: <<http://www.fao.org/news/story/es/item/20805/icode/>>.

FEDEA (2010). Hacia un sistema público de pensiones, sostenible, equitativo y transparente. FEDEA.

Enllaç: <http://www.fedea.net/propuestas_b/pensiones/pdf/propuesta_pensiones.pdf>.

FEDERACIÓ DE COOPERATIVES AGRÀRIES DE CATALUNYA (2014). Pla Marc del cooperativisme agrari de Catalunya. Enllaç: <<http://www.cooperativesagraries.cat/ca/descarrega-de-documentos.html>>.

FEDERACIÓ DE COOPERATIVES AGRÀRIES DE CATALUNYA (2018). Anuari socioeconòmic de les cooperatives agràries de Catalunya 2018. Enllaç: <http://www.cooperativesagraries.cat/admin/js/kcfinder/upload/files/Anuari_Socioeconomic_Cooperatives_Agraries_2018.pdf>.

GARCIA, A. (2016). La demarcació de Lleida, l'única que perd població fins al juny. Ara. Enllaç: <https://www.ara.cat/data/demarcacio-Lleida-lunica-poblacio-fins_0_1711628925.html>.

GESTHA (2014). La economía sumergida pasa factura. El avance del fraude en España durante la crisis. Consultat el 7 de març de 2019 a: <http://www.gestha.es/archivos/actualidad/2014/2014-01-29_INFORME_LaEconomiaSumergidaPasaFactura.pdf>.

GOERLICH, F. J., GISBERT, E., REIG, C., PÉREZ, A. i ROBLEDÓ, J. C. (2019). Las áreas urbanas funcionales en España: economía y calidad de vida. Fundación BBVA.

IDESCAT (2018). Definició de conceptes. IDESCAT. Enllaç: <<https://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=359&m=m>>.

IEC (2018). Macroeconomia. IEC. Enllaç: <<https://dlc.iec.cat/results.asp?txtentrada=macroeconomia&Submit2=Cerca+directa+al+diccionari>>.

IRB Lleida (2018). CONVOCATÒRIA D'AJUTS 2018 DE PROMOCIÓ DE LA RECERCA EN SALUT – 6A EDICIÓ. Consultat el 7 de març de 2019 a: <<https://bit.ly/2HkIzaB>>.

JAMRISKO, M. (2018). Reasons Why Global Growth Is Speeding Up, Not Slowing Down. Bloomberg. Enllaç: <<https://www.bloomberg.com/news/articles/2018-05-17/reasons-why-the-global-growth-is-speeding-up-not-slowing-down>>.

KANG, D. W., LIGHART, N. i MODY, A. (2015). The European Central Bank: Building a Shelter in a Storm. Desembre. Griswold Center for Economic Policy Studies Working Paper n. 248. Princeton University.

LANE, P. R. (2012). The European Sovereign Debt Crisis. Journal of Economic Perspectives, Summer 2012. Volum 26, n. 3, p. 49-68

MANIKW, G. N. (2011). Principios de Economía. Cengage Learning. 5a edició. Mèxic D.F.

MARTÍNEZ, R. (2017). Las zonas clave para la inversión en vivienda. Expansión. Enllaç: <<http://www.expansion.com/economia/2017/05/14/59189381468aeb051b8b460d.html>>

NELSON, E. (2017). Five years ago today, Mario Draghi saved the euro. Quartz. Enllaç: <<https://qz.com/1038954/whatever-it-takes-five-years-ago-today-mario-draghi-saved-the-euro-with-a-momentous-speech/>>.

PIMEC (2016). Economia i empresa a les comarques de Lleida, Observatori de la PIMEC.

RICKETS, L. R. (2011). Quantitative Easing Explained. Federal Reserve Bank of St. Louis. Enllaç: <<https://files.stlouisfed.org/files/htdocs/pageone-economics/uploads/newsletter/2011/201104.pdf>>.

SÉRVULO, J. (2018). ¿Desaceleración? Leve, esperada y por causas externas. El País. Enllaç: <https://elpais.com/economia/2018/09/14/actualidad/1536950891_456597.html>.

STOTHARD, M. (2018). Spain's exporters drive robust economic recovery. Financial Times. Enllaç: <<https://www.ft.com/content/19df28e6-43a7-11e8-93cf-67ac3a6482fd>>.

3. Els factors impulsors de la transformació econòmica de Lleida

3.1. Introducció

Aquest capítol analitza diversos impulsors del desenvolupament econòmic de Lleida entre els anys 2000 i 2018. Entre aquests factors considerarem les polítiques de les Administracions Públiques i altres agents relacionats amb la innovació i la promoció empresarial.

L'estructura del capítol és la següent: En primer lloc, exposarem l'acció de les Administracions Públiques, des de la Unió Europea fins el món local, estudiant l'impacte que tenen. A continuació, analitzarem les infraestructures i el seu paper. Posteriorment, descriurem diversos agents públics i privats encarregats de la promoció econòmica i turística. I finalment, s'estudien les principals institucions relacionades amb la innovació i el coneixement de Lleida.

3.2. Administracions Públiques

Les diferents Administracions Públiques actuen amb polítiques públiques amb l'objectiu de millorar la competitivitat i el benestar dels ciutadans. En matèria econòmica, les polítiques públiques serveixen per afavorir el desenvolupament econòmic del territori, millorar les deficiències i falles del mercat i garantir els serveis bàsics als ciutadans.

Tenint en compte l'organització territorial del nostre país, Lleida és destinatària de polítiques d'institucions com la Comissió Europea, el Govern espanyol, la Generalitat de Catalunya, la Diputació de Lleida, els consells comarcals i els ajuntaments. Gran part de les institucions es veuen interrelacionades entre elles i part dels projectes compten amb la participació d'administracions a diferents nivells.

3.2.1. Unió Europea

Catalunya és un contribuent net a la Unió Europea –hi aporta anualment al voltant d'uns 2.300 milions d'euros de mitjana i en rep entre 480 i 600 milions (Esteve, 2017) –. Una part significativa d'aquests fons estan vinculats amb l'agricultura.

Lleida es beneficia principalment de dues iniciatives de la UE, gestionades i cofinançades en part per la Generalitat de Catalunya: la Política Agrícola Comuna (PAC) i els fons europeus de desenvolupament regional (FEDER).

La PAC és una política europea nascuda en 1962 per garantir l'abastiment d'aliments a la població. A partir de l'any 2006 s'ha convertit en un ajut a la renda dels agricultors que està vinculat a normes de respecte del medi ambient, seguretat alimentària i benestar animal. Tracta de contribuir a la màxima competitivitat de les explotacions i de la qualitat dels productes.

El seu pressupost anual ronda els 68.000 milions d'euros a tot Europa, un 75% dels quals es destina a ajuts directes a les explotacions i a la intervenció dels preus de mercat i el 25% restant s'enfoca a mesures de foment del desenvolupament rural, cofinançat amb entitats regionals.

Fins a l'any 2006 el finançament de la PAC es feia a través del Fons Europeu d'Orientació i Garantia Agrícola (FEOGA). A partir del 2007 es va substituir pels Fons Europeus Agrícoles de Garantia Agrària (FEAGA), i els fons europeus agrícoles de desenvolupament rural (FEADER).

A Espanya, l'encarregat de gestionar els fons europeus agrícoles és el Fondo Español de Garantía Agraria, el qual, a través dels organismes pagadors de cada comunitat autònoma, fa arribar el pressupost als beneficiaris. En el cas de Catalunya, l'organisme pagador és el Departament d'Agricultura de la Generalitat de Catalunya.

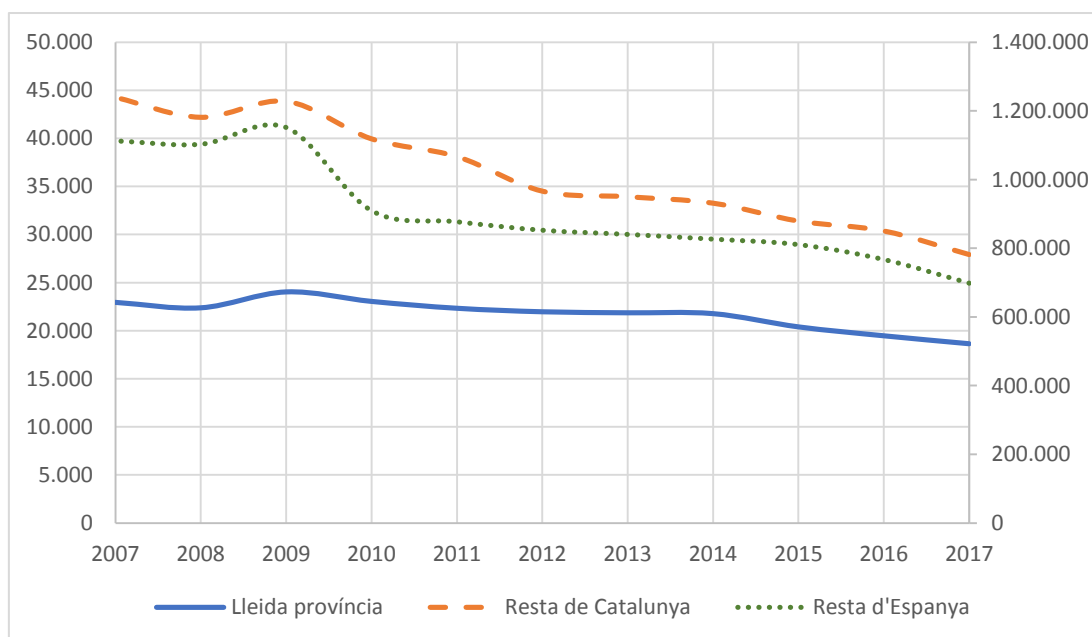
FEAGA

Els objectius dels FEAGA són estabilitzar els ingressos dels productors, millorar la competitivitat i sostenibilitat de l'agricultura i simplificar la gestió de les ajudes per arribar a una producció alimentària viable amb una gestió sostenible dels recursos.

Els FEAGA estan dividits en accions com:

- Els ajuts directes a les explotacions agràries.
- Les intervencions en els mercats per a regular els preus.
- Les ajudes a l'exportació.
- Els fons de promoció dels productes agraris.

Els beneficiaris dels FEAGA s'han vist reduïts en els últims 10 anys a tot l'estat espanyol. L'any 2007, hi havia a l'estat espanyol més d'1.200.000 beneficiaris. En 2017, aquesta xifra s'ha reduït fins als 700.000, amb una important reducció a partir de l'any 2009 (vegeu la figura 3.1).

Font: Elaboració pròpia amb dades del Fondo Español de Garantía Agraria.

Figura 3.1 Beneficiaris del FEAGA. A l'eix esquerre, dades per Lleida i Catalunya. A l'eix dret, dades per la resta d'Espanya.

Entre les causes de les reduccions en els beneficiaris es poden esmentar les següents:

- El límit mínim d'ingressos per rebre les ajudes ha augmentat dels 100 als 300 euros, deixant fora a nombrosos beneficiaris. Tot productor amb uns ingressos inferiors als 300 euros anuals, queda fora de la prestació. Aquest fet ha provocat que diferents beneficiaris s'unissin per a poder-ho sol·licitar.
- Implementació en 2014 per part del Ministeri d'Agricultura del filtre d'agricultor en actiu. Per tal d'acreditar aquesta condició, el productor ha de demostrar que almenys el 20% dels seus ingressos agraris tinguin un origen diferent del pagament directe de les PAC.

El territori català, exceptuant la província de Lleida, segueix en gran mesura la tendència estatal. Després de tenir prop de 40.000 beneficiaris en 2007, aquesta xifra es redueix fins als 25.000 en 2017.

Lleida és la província que menys s'ha vist afectada per aquesta situació. Els beneficiaris de les ajudes rondan els 20.000 anuals en els anys estudiats. De mitjana, els ajuts per a cada beneficiari varien entre els 5.000 i els 7.000 euros.

Tal com s'aprecia a la figura 3.2, Lleida només rep el 2,5% dels fons espanyols, els quals suposen un 40% del total que rep Catalunya. De mitjana, el pressupost anual de l'estat espanyol ronda els 5.500 milions d'euros. D'aquesta quantitat, a Lleida arriben 133 milions i a la resta de Catalunya, 177. Per tant, dels 5.500 milions d'euros que rep Espanya, Catalunya només en rep 300 (5,45% del total).

	Lleida província		Catalunya sense Lleida		Espanya sense Catalunya	
	Import rebut	Percentatge sobre el total rebut per Espanya	Import rebut	Percentatge sobre el total rebut per Espanya	Import rebut	Percentatge sobre el total rebut per Espanya
2007	134,7	2,4%	191,5	3,3%	5.367,70	94,3%
2008	129,1	2,4%	186,1	3,4%	5.161,50	94,2%
2009	129,7	2,1%	180	3,0%	5.758,6	94,9%
2010	127,9	2,2%	182,1	3,1%	5.623	94,7%
2011	131,7	2,3%	182,5	3,1%	5.497,4	94,6%
2012	124,7	2,2%	180,4	3,1%	5.479,9	94,7%
2013	138,3	2,4%	169,4	2,9%	5.503,8	94,7%
2014	136,1	2,5%	158,8	2,9%	5.198,4	94,6%
2015	142,7	2,5%	166,7	3,0%	5.275,3	94,5%
2016	141	2,6%	175,9	3,2%	5.181,4	94,2%
2017	134,6	2,5%	172,4	3,2%	5.131,8	94,3%

Font: Elaboració pròpia amb dades del Fondo Español de Garantía Agraria.

Figura 3.2. Evolució de les ajudes rebudes a través del fons FEAGA (dades en milions d'euros i percentatges sobre el total d'Espanya).

A Catalunya, des de l'any 2011 s'han rebut 2.400 milions d'euros en ajudes directes i fons de desenvolupament. Tal com es pot apreciar a la figura 3.3, on s'observen els ajuts directes de la PAC per les comarques lleidatanes, anualment es reben 130 milions d'euros. En destaquen les comarques del Segrià, que reben el 25% dels fons totals i la Noguera amb un 16%. Tot i això, les 14 comarques han rebut ajuts d'aquests fons.

Comarca	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Alt Urgell	5.507	5.577	5.865	5.313	5.098	5.053
Alta Ribagorça	1.422	1.407	1.332	1.643	1.767	1.786
Berguedà	5.874	5.766	5.662	5.641	6.097	6.117
Cerdanya	3.005	2.990	2.932	2.945	3.094	3.255

Garrigues	12.762	13.130	12.799	12.528	12.211	12.098
Noguera	22.213	23.254	23.253	22.864	21.290	21.323
Pallars Jussà	6.977	6.803	7.830	7.404	6.615	6.831
Pallars Sobirà	2.885	2.763	4.277	2.993	2.746	3.044
Pla d'Urgell	9.928	12.223	11.203	11.206	11.433	11.513
Segarra	10.713	10.529	10.354	10.259	10.205	10.250
Segrià	29.666	32.316	31.319	32.307	32.022	32.058
Solsonès	5.741	5.792	5.720	5.720	5.526	5.665
Urgell	11.118	11.488	10.985	11.278	10.683	10.966
Val d'Aran	766	557	739	479	1.220	379
Lleida província	128.577	134.594	134.269	132.579	130.009	130.338
Catalunya	267.506	271.451	267.494	263.141	263.866	264.043

Font: Elaboració pròpia amb dades del Departament d'Agricultura de la Generalitat de Catalunya.

Figura 3.3. Ajudes directes de la PAC a les comarques de Lleida entre els anys 2011 i 2016 (dades en milers d'euros).

Tal com ja s'ha exposat, Lleida és la província catalana més afavorida per la PAC. Tal com s'ha pogut apreciar en les anteriors figures, rep un 39% del pressupost destinat a Catalunya. Anualment, tal com s'observa a la figura 3.4 es reben a Catalunya més de 50.000 peticions d'ajudes de la PAC, d'aquestes, unes 20.000 s'atorguen a Lleida província. El pressupost que es destina és proporcional al nombre de sol·licituds registrades, el qual també ronda el 40%.

	2017	2018
Nombre de sol·licituds a Lleida província	39%	39%
Nombre de sol·licituds a tot Catalunya	53.868	52.261

Font: Elaboració pròpia amb dades del Departament d'Agricultura de la Generalitat de Catalunya.

Figura 3.4 Nombre de sol·licituds d'ajudes PAC a Lleida província i a Catalunya (dades en unitats).

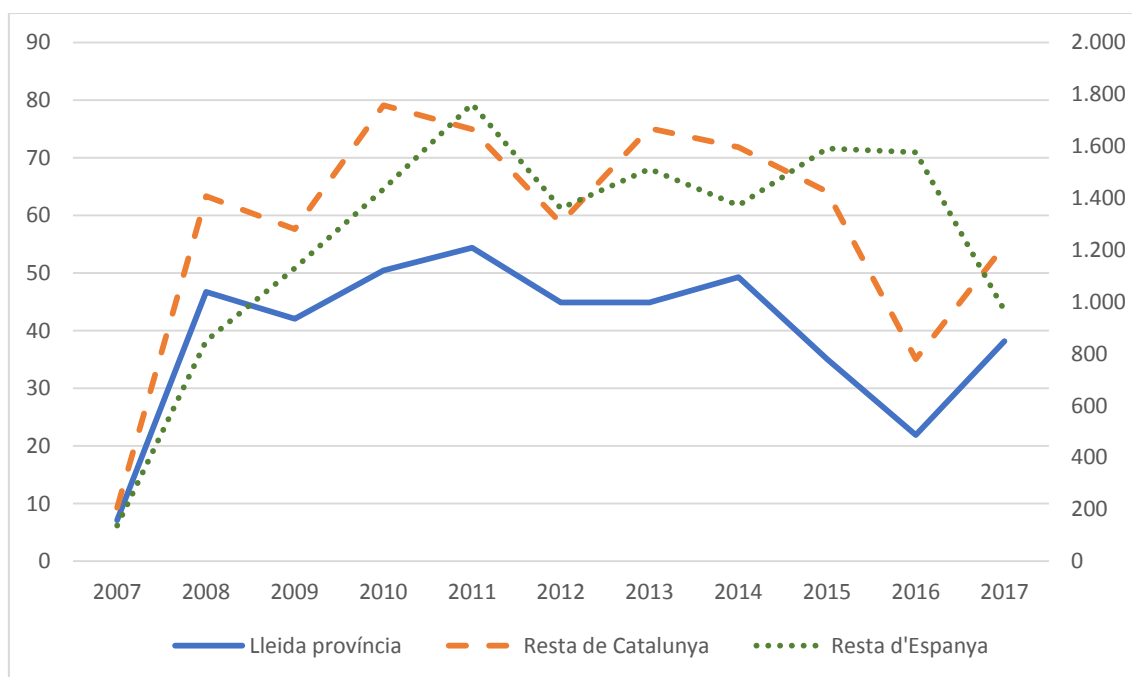
FEADER

Per una altra part, hi ha les iniciatives de desenvolupament rural que estan cofinançades entre els fons europeus agrícoles de desenvolupament rural (FEADER) i la Generalitat de Catalunya. En el període 2007-2016, s'han superat els 1.000 milions d'euros en inversions del fons de desenvolupament, dels quals la Generalitat ha finançat un 67%.

Els FEADER són un segon instrument per a l'aplicació de la PAC. El seu objectiu és el desenvolupament rural a través de:

- Millorar la competitivitat de l'agricultura.
- Una gestió sostenible dels recursos naturals i del clima.
- El desenvolupament equilibrat dels territoris.

Els FEADER es van crear l'any 2007 i el seu pressupost destinat a l'Estat ha variat amb els anys. Tal com es pot observar a la figura 3.5, els recursos van augmentar a un ritme elevat fins a l'any 2011, màxim dels últims 10 anys.

Font: Elaboració pròpia amb dades del Fondo Español de Garantía Agraria.

Figura 3.5. Pressupost del FEADER destinat a cada territori. A l'eix esquerre, quantitats de Lleida i Catalunya. A l'eix dret, quantitats per a la resta d'Espanya (dades en milions d'euros).

Tant a Lleida, com al conjunt de Catalunya, aquests fons s'han reduït considerablement en els darrers anys, especialment en 2015 i 2016. En el cas de Lleida, mentre que els primers anys rebia fins a un 5% del pressupost, l'any 2016, només en va rebre l'1%. Destaca la sobtada caiguda en els fons rebuts en els anys 2015 i 2016 per part de Catalunya. A la resta d'Espanya, aquesta caiguda es va retardar fins a l'any 2017.

Respecte a l'any 2017, mentre que a Catalunya els fons es tornen a recuperar, a la resta de l'Estat varen caure. El pressupost anual destinat a Espanya és de 1.000 milions d'euros i, en canvi, a Catalunya, només arriben uns 120, dels quals, 40 es destinen a la província de Lleida.

A Catalunya, l'aplicació dels FEADER la trobem en el Programa de Desenvolupament Rural de Catalunya (PDR), una estratègia d'accions comunes que s'acorden per períodes de 6 anys per part de la Generalitat. El PDR de Catalunya fomenta l'arrelament dels joves al medi rural, contribuir a la reactivació econòmica i estimular la innovació en el sector agroalimentari.

LEADER

Cal fer una especial referència a les subvencions a fons perdut LEADER pel seu impacte directe en el territori. Són ajuts destinats a petites i mitjans empreses de l'àmbit rural per promoure la innovació i l'ocupació en el sector. Aquesta iniciativa té a Catalunya un pressupost de 46 milions d'euros entre els anys 2014 i 2020 i està cofinançada per la Unió Europea a través dels fons FEADER en un 43% i en un 57% per la Generalitat de Catalunya.

PPA

També cal fer esment als fons destinats a la Promoció de Productes Agrícoles, PPA, una nova font de finançament per al món agrícola en el marc de la PAC, destinada a promocionar la qualitat i la competitivitat dels productes agrícoles de la UE. En aquest cas, el pressupost és més reduït. El pressupost de 2018 i 2019 de la PPA per a tota la Unió Europea és de 169 i 191 milions d'euros, respectivament.

FEDER

Fora del marc de la PAC, hi ha els fons FEDER. El seu objectiu és finançar actuacions dirigides a millorar el creixement i l'ocupació d'un territori i fomentar la cooperació. El pressupost FEDER ha destinat a Catalunya entre els anys 2014 i 2020 un total de 800 milions d'euros provinents de la UE. Aquesta xifra implica un augment del 68% respecte a l'anterior període de finançament. La Generalitat per la seva part, finançarà 800 milions més.

Una de les missions del FEDER és potenciar la recerca i el desenvolupament tecnològic. En aquesta línia, hi ha el projecte Inno4Agro de la Universitat de Lleida. A través del FEDER i a fons perdut, es subvenciona el 50% d'un total de 3,6 milions d'euros destinats a la recerca de la Universitat de Lleida en tecnificació industrial, impuls tecnològic al teixit econòmic, espais d'investigació al Parc Científic i promoció del turisme de negocis.

La Unió Europea realitza polítiques d'equilibri territorial i innovació en el sector agrari. Tenint en compte les característiques de Lleida, és la candidata òptima per a aquestes polítiques i és la principal província catalana beneficiària d'aquestes. Cal destacar el paper que ocupa la Generalitat de Catalunya, sense la qual, no seria possible arribar a la majoria dels fons de la PAC.

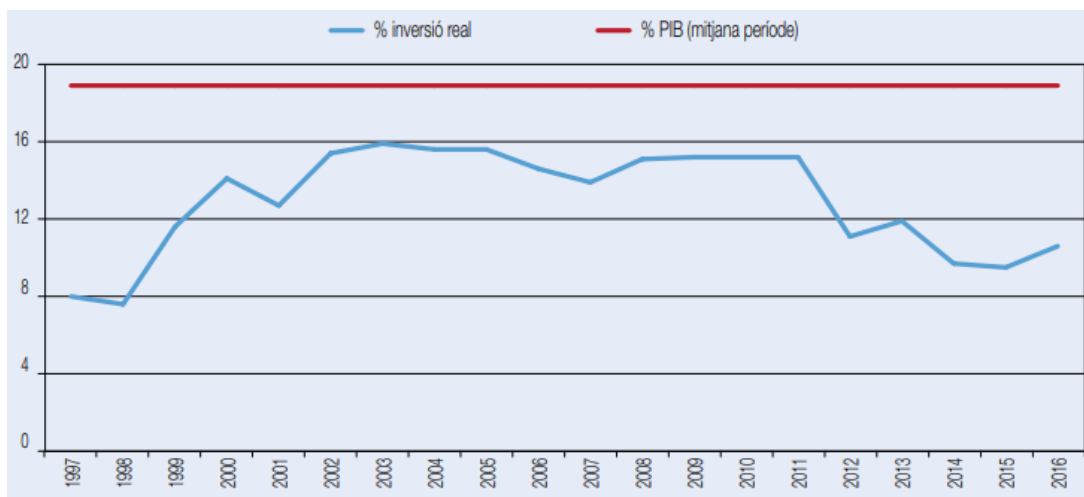
En resum, el balanç de l'actuació de la Unió Europea a Lleida és més favorable que el de la resta de Catalunya, destacant sobretot l'impacte positiu dels fons europeus relacionats amb l'agricultura i el FEDER.

3.2.2. Govern Central

El govern central juga un paper transcendental en el desenvolupament del territori, ja que d'ell depèn, principalment, les inversions que es fan en aspectes clau com són les infraestructures. Però, a més, l'Estat té competències en molta de la regulació que afecta l'activitat econòmica i empresarial; i també disposa de línies per a la promoció i desenvolupament empresarial.

En matèria d'infraestructures, en les darreres dècades cal destacar el paper de l'AVE que ha tingut un fort impacte a Lleida des de la seva posada en marxa en 2003. Posteriorment, en 2008 i 2013, arribava a Barcelona i França, respectivament. Tot i el retard en arribar l'AVE a Lleida, l'impacte en el turisme, congressos i activitat econòmica en general, ha estat molt positiu. Pel que fa a la localització de noves empreses, com el cas del Parc Científic i Tecnològic Agroalimentari de Lleida, l'AVE ha tingut una gran repercussió positiva. L'AVE a Madrid tarda dues hores i això permet anar-hi al matí i tornar a la tarda sense necessitat de fer-hi nit. A Barcelona es tarda una hora, el que permet evitar el cotxe, de manera que molts professionals que treballen a Barcelona o Lleida poden fer el viatge d'anada i tornada el mateix dia. També ha estat positiu el cobriment de vies que ha permès aconseguir un parc i afavoreix que barris com el de Pardinyes no estigui aïllat de la resta de la ciutat.

Tal com es comprova a la figura 3.6, l'esforç inversor de l'Estat a Catalunya ha estat sistemàticament menor al seu pes econòmic en el conjunt de l'economia especialment a partir de 2012. Així, el 2016, per exemple, el pressupost d'infraestructures a Catalunya era del 10,6% de la inversió real regionalitzada, força inferior al 18,9% que representa el PIB de Catalunya en el conjunt d'Espanya.

Font: Cambra de Comerç de Barcelona.

Figura 3.6. Inversió real pressupostada de l'Estat a Catalunya (en % del total regionalitzable).

Un problema addicional al de la insuficiència de pressupost és que, posteriorment, una part important del pressupost no s'executa. Per exemple, del pressupost de l'Estat per a infraestructures a Catalunya de 2016, només es va acabar executant el 35,6% (IGAE, 2017). En 2017, el percentatge d'execució va millorar substancialment i va ser del 75% (IGAE, 2018).

Els pressupostos generals de l'any 2018, indiquen que l'executiu té previst destinar 14.283 milions d'euros a inversions reals al conjunt de l'estat espanyol. D'aquesta quantitat, han previst per a la província de Lleida, 43,8 milions, és a dir, un 0,3% del pressupost, xifra menor al pes de població de Lleida sobre el total d'Espanya (0,91%) i al pes de Lleida sobre la superfície total d'Espanya (2,4%). En aquest pressupost s'inclouen partides com les següents:

- 2,9 milions d'euros per al projecte del nou tram de l'A-14 comprès entre Almenar i el límit provincial amb Osca.
- 3,6 milions d'euros per al canal Segarra-Garrigues.
- 3 milions d'euros per disposar noves rotondes a l'N-240 a l'altura de Juneda.
- 1 milió d'euros més per a la millora d'interseccions a l'N-240.
- 2,5 milions d'euros per a la duplicació de la calçada en el tram de l'N-240 comprès entre Lleida i les Borges Blanques.

El dèficit del pressupost d'inversió fa que hi hagi importants inversions pendents que podrien contribuir molt positivament al desenvolupament de Lleida. D'acord amb Foment del Treball (2018) de les cent infraestructures més rellevants pendents n'hi ha diverses de competència estatal que afecten Lleida:

Xarxa viària:

- A-27 Tarragona - Montblanc-Lleida.
- A-14 Tram: Lleida (A-2) Alfarràs i fins a Osca.
- N-260 Variants de la Seu d'Urgell, Adrall-Canturri, Gerri de la Sal, de la Pobla de Segur, Xerallo-El Pont de Suert.
- N-230 El Pont de Suert-Boca Sud Túnel de Vielha.

Xarxa ferroviària de mercaderies:

- Conversió a ample mixt de la línia convencional Saragossa-Lleida-Reus / Sant Vicenç de Calders.
- Conversió a ample mixt de la línia convencional Reus-Saragossa (Casp).
- Adaptació i apartadors per a trens 750 m del corredor Barcelona-Saragossa-Madrid.

Aigua (competències compartides):

- Interconnexió de xarxes Ebre/Ter/Llobregat.
- Acabament de la xarxa principal Canal Segarra-Garrigues, inclosa la Presa d'Albagés.

Telecomunicacions (competències compartides):

- Extensió de la xarxa de fibra òptica.
- Desplegament d'antenes de telefonia.

Energia:

- Completar les línies d'alta tensió.
- Millorar la capacitat i la qualitat de la xarxa elèctrica i implantar noves subestacions i línies elèctriques.
- Desenvolupar *smart grid* i l'autoconsum.

Per altra banda, hi ha moltes Administracions i institucions dependents de l'Estat que també incideixen en l'activitat empresarial. Com a exemples, podem citar les següents:

CDTI (Centro para el Desarrollo Tecnológico Industrial): és una entitat pública empresarial dependent del Ministeri d'Economia i Competitivitat. La seva missió és prestar una atenció integral a l'empresa innovadora, tant en l'àmbit de finançament com en la internacionalització. El CDTI ofereix una àmplia gamma d'instruments financers adaptats a cadascuna de les etapes de vida de les empreses innovadores (des de la fase de creació fins al creixement competitiu) i engloba activitats de recerca industrial, desenvolupament experimental i innovació tova. Part d'aquests instruments financers gaudeixen del suport de fons europeus. Per al 2018, el pressupost que el CDTI té previst per a concedir ajuts a les empreses del conjunt d'Espanya és de 1.800 milions d'euros. A Lleida hi ha diverses institucions que ajuden a les empreses a aconseguir aquests ajuts (Cambra de Comerç de Lleida, CEEI, GlobaLleida, UdL ...).

No tenim dades dels ajuts concedits a empreses de Lleida, però sí el total de 2017 per a Catalunya que ha estat del 18,5% (vegeu la figura 3.7).

	Nombre d'operacions	Percentatge sobre el total	Import aportat pel CDTI (milions d'euros)	Percentatge sobre el total
Catalunya	283	19,0%	155,8	18,5%
Total Espanya	1489	100,0%	839,0	100,0%

Font: CDTI.

Figura 3.7. Aportacions en 2017 del CDTI a operacions d'inversió en R+D+i d'empreses catalanes i total d'Espanya.

COFIDES (Compañía Española de Financiación del Desarrollo, SA): És una empresa públic-privada que finança operacions d'empreses espanyoles relacionades amb l'activitat internacional. Per exemple, en 2018, COFIDES ha aportat 160.000 euros a la inversió que l'empresa de Lleida TMI ha realitzat per implantar a Mèxic els seus sistemes d'empaquetament. TMI és l'empresa líder a Espanya en maquinària per a empaquetar i paletitzar; i té 120 treballadors.

El total de l'import concedit en el conjunt d'Espanya en 2017 va ascendir a 216,2 milions d'euros.

ENISA (Empresa Nacional de Innovación, SA): És un organisme de la Direcció General d'Indústria i de la Petita i Mitjana Empresa que dona suport financer a les petites i mitjanes empreses que volen impulsar els seus projectes d'emprenedoria innovadora. En 2017, en el conjunt d'Espanya va concedir 481 préstecs per un import de 47 milions d'euros.

No disposem de dades del finançament aportat a empreses de Lleida, però sí del total de 2017 per a Catalunya que ha estat del 39,4% (vegeu la figura 3.8).

	Nombre d'operacions	Percentatge sobre el total	Import aportat per ENISA (milions d'euros)	Percentatge sobre el total
Catalunya	191	39,7%	18,6	39,4%
Total Espanya	481	100,0%	47,1	100,0%

Font: ENISA.

Figura 3.8. Aportacions en 2017 d'ENISA al finançament d'empreses catalanes i total d'Espanya.

ICO (Instituto de Crédito Oficial): L'Instituto de Crédito Oficial té diverses línies de finançament orientades a autònoms, empreses i entitats públiques i privades, que

realitzin inversions productives en territori nacional i/o necessitin liquiditat. El poden sol·licitar també particulars i comunitats de propietaris exclusivament per a la rehabilitació dels seus habitatges. A la figura 3.9 s'acompanyen els préstecs que va concedir l'ICO en el tercer trimestre de 2018 a sol·licitants de Lleida, comparats amb el total de Catalunya i d'Espanya. El percentatge d'import concedit a sol·licitants de Lleida coincideix amb el pes de Lleida en el total de la població espanyola (0,9%).

	Import concedit (milions euros)	Percentatge sobre el total	Sol·licitants	Percentatge sobre el total
Lleida província	15,2	0,9%	228	0,8%
Catalunya	301,9	19,5%	4.019	14,5%
Espanya	1.578,1	100,0%	27.650	100,0%

Font: ICO.

Figura 3.9. Préstecs de l'ICO en el tercer trimestre de 2018 concedits a sol·licitants de Lleida, Catalunya i Espanya.

Un altre aspecte que pot incidir en la marxa de l'economia i les empreses és l'entorn legal. Sobre aquest tema és d'utilitat analitzar l'informe anual *Doing Business* del Banc Mundial. En la darrera edició Espanya surt situada en el lloc 28 de 190 països en el global de la facilitat per als negocis (Banc Mundial, 2018). A la figura 3.10 s'acompanyen diverses dades incloses en aquest informe i es comparen amb diversos països. Aquesta informació permet comprovar que en temes cabdals per a les empreses com són els tràmits per a crear una empresa o obtenir una llicència d'obres, el nombre de procediments, els dies necessaris i el seu cost són elevats comparats amb el millor país (Nova Zelanda) i d'altres països del nostre entorn. Aquest és un tema que afecta a totes les Administracions Públiques, i no solament a l'Estat i que perjudica la creació i l'expansió de les empreses.

	Espanya	Nova Zelanda	França	Portugal
Creació d'una empresa (posició global sobre 190 països)	86	1	25	48
Nº de procediments necessaris	7	1	5	6
	13	0,5	3,5	5

Dies	4,8%	0,3%	0,7%	2,1%
Cost (en % de la renda per càpita)				
Aconseguir un permís de construcció (posició global sobre 190 països)	123	3	18	32
Nº de procediments necessaris	15	11	9	14
Dies	208	93	183	113
Cost (en % de l'obra)	5,4%	2,3%	3%	1,2%

Font: World Bank (2018).

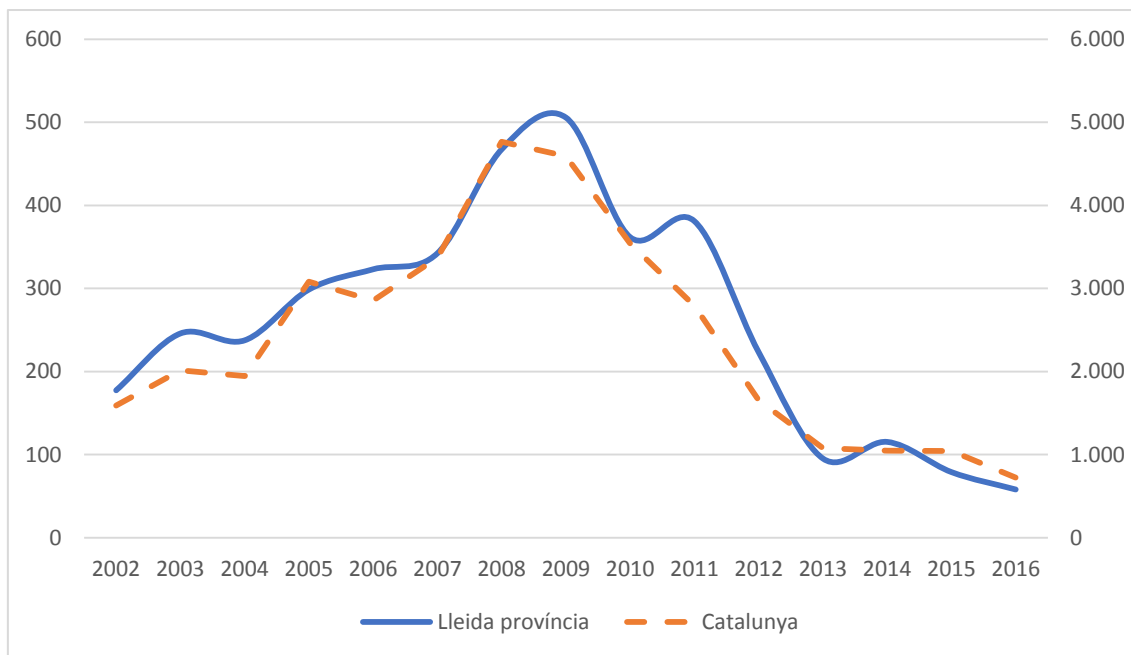
Figura 3.10. Posició d'Espanya en el ranking *Doing Business* de facilitat per a fer negocis del World Bank 2018, comparat amb Nova Zelanda, França i Portugal.

En conjunt, el balanç dels programes i ajuts estatals és positiu en els casos en els quals s'ha pogut quantificar. En l'apartat d'infraestructures s'han produït inversions importants i n'hi ha d'altres que serà molt important que es posin en marxa per tal de millorar les perspectives del territori.

3.2.3. Generalitat de Catalunya

La Generalitat de Catalunya també té molta incidència en l'economia. A Lleida, té la Delegació Territorial, que s'encarrega principalment de representar, informar i coordinar l'activitat del Govern.

L'execució del pressupost de la Generalitat de Catalunya té un impacte directe en Lleida. Tal com s'observa a la figura 3.11 les inversions en infraestructures que s'han realitzat a Lleida han seguit una evolució similar a la del total de Catalunya. Fins a l'any 2009, el pressupost total català va augmentar fins als 5.000 milions d'euros per, després, reduir-se en un 80% fins a l'any 2016.

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'IDESCAT.

Figura 3.11. Inversions en infraestructures del pressupost de la Generalitat de Catalunya. A l'eix dret, dades per Lleida província. A l'eix esquerre, dades per Catalunya (en milions d'euros).

Al llarg dels anys, l'import invertit a Lleida oscil·la entre el 8 i l'11% del total del pressupost català. Aquest pressupost és més alt que el pes de Lleida en la població catalana (5,7%), però molt més baix que el pes en relació al total del territori català (37,9%). A més, en els darrers anys les inversions en infraestructures s'han reduït encara més a conseqüència de les restriccions pressupostàries.

Com també passa amb l'Estat, el dèficit d'inversió per part de la Generalitat de Catalunya fa que hi hagi importants inversions pendents a Lleida. D'acord amb Foment del Treball (2018) de les cent infraestructures més rellevants pendents a Catalunya n'hi ha diverses de competència de la Generalitat de Catalunya que afecten Lleida:

Xarxa viària:

- C-53 i C-26 Tram: Tàrraga-Balaguer-Alfarràs.
- C-12 Tram: Sant Carles de la Ràpita-Amposta-Lleida.
- C-17 Millores de la capacitat i l'accessibilitat de la C-17.
- C-14 Tàrraga-Adral. Variants pendents d'executar.
- C-233. Eix de les Garrigues Variants i condicionaments pendents d'executar. Fase 1.

Xarxa ferroviària de passatgers i tramvia:

- Eix Transversal Ferroviari de Catalunya.

Aigua (competències compartides):

- Interconnexió de les xarxes Ebre-Llobregat.
- Execució total de la xarxa secundària del canal Segarra-Garrigues, inclosa la presa d'Albagés.

Per altra banda, a part dels diferents departaments de la Generalitat de Catalunya, hi ha diverses institucions dependents també de la Generalitat de Catalunya que incideixen en l'activitat empresarial. Com a exemples, podem citar les següents:

ACCIÓ: És l'agència catalana de competitivitat de l'empresa de la Generalitat de Catalunya i s'encarrega del foment de la innovació i la internacionalització. Va néixer en 2008 a partir de la fusió del Consorci de Promoció Comercial de Catalunya (COPCA) i del Centre d'Innovació i Desenvolupament Empresarial (CIDEM), que tenien més de 20 anys d'experiència promovent la internacionalització i la innovació empresarial. Actualment, disposa d'una xarxa de 40 oficines exteriors que ajuden a fer negocis en més de 100 països. ACCIÓ ofereix assessorament, ajuts i missions empresarials arreu del món.

A Lleida, ACCIÓ compta amb dues delegacions, una a Lleida capital i l'altra a la Seu d'Urgell. Actualment, està donant servei a sis comarques: Les Garrigues, La Noguera, El Segrià, L'Urgell, El Pla d'Urgell i La Segarra.

A la figura 3.12 es faciliten dades dels ajuts concedits per ACCIÓ a empreses de Lleida. En 2017, els ajuts concedits varen representar poc més del 10% de la inversió efectuada per les empreses sol·licitants.

	2015	2016	2017
Nombre d'empreses sol·licitants	95	103	44
Ajut concedit (milions d'euros)	0,7	0,3	0,8
Inversió efectuada (milions d'euros)	2,5	1,4	7.6

Font: ACCIÓ.

Figura 3.12. Evolució del nombre d'empreses sol·licitants a Lleida, ajuts concedits per ACCIÓ per a la innovació i la internacionalització; i inversió efectuada per les empreses sol·licitants.

CCAM (Consorci de Comerç, Artesania i Moda de Catalunya): Està integrat per la Generalitat de Catalunya i pel Consell General de Cambres de Catalunya. Adscrit al Departament d'Empresa i Ocupació, té com a finalitat general la promoció i l'impuls del

sector comercial, l'artesanal, i el suport a la moda catalana, amb l'objectiu de fomentar la competitivitat i la qualitat d'aquests sectors, a escala nacional i internacional. L'import dels ajuts que concedeix anualment és d'uns 6,5 milions d'euros. D'aquest import, 0,54 milions d'euros el varen rebre empreses i entitats de Lleida. Els ajuts es destinen a millorar la competitivitat de l'empresa comercial, afavorir la continuïtat de locals comercials i el relleu generacional en processos de traspàs de negoci, programes de transformació digital, programes de participació en fires i programes de promoció de l'artesania.

ICF (Institut Català de Finances): És una entitat financera pública fundada per la Generalitat de Catalunya en 1985. El seu objectiu és impulsar el creixement de l'economia catalana concedint préstecs, avals i inversió en capital risc. En 2017, l'ICF ha concedit finançament a 1.200 empreses per un import de 643 milions d'euros. El 96% de les empreses finançades el 2017 han estat pimes i emprenedors. A la figura 3.13 es pot comprovar que els imports concedits a empreses de Lleida és inferior al pes de la seva economia en relació al total de Catalunya, que és una mica menor del 6%.

	Import concedit 2016 (milions d'euros)	Percentatge	Import concedit 2017 (milions d'euros)	Percentatge
Lleida província	26,8	4,7%	13,5	2,0%
Total Catalunya	570,3	100,0%	643,0	100,0%

Font: ICF.

Figura 3.13. Evolució de l'import concedit en préstecs i avals per l'ICF en 2016 i 2017 en total i a Lleida.

Com ha succeït en el cas de l'Estat, en conjunt, el balanç dels programes i ajuts de la Generalitat de Catalunya és positiu en la majoria de casos que s'han pogut quantificar. En l'apartat d'infraestructures s'han produït inversions però n'hi ha d'altres que tindran un impacte molt positiu per a Lleida, si es poden portar a terme.

3.2.4. Diputació de Lleida

La Diputació de Lleida és un ens supramunicipal que s'encarrega de donar suport al món local i afavorir el desenvolupament. En aquesta línia ha creat diferents organismes per desenvolupar el territori i afavorir-ne la cohesió. Aquests són l'Institut d'Estudis Ilerdencs, el Patronat de Turisme, el Patronat de Promoció Econòmica, l'Organisme Autònom de Gestió i Recaptació de Tributs Locals i el Centre Europeu d'Empreses i

Innovació (CEEI). Tots els organismes treballen conjuntament per a impulsar el territori.

El pressupost de l'any 2017 de la Diputació de Lleida ha estat de 122 milions d'euros. Al llarg dels últims 17 anys, el pressupost ha augmentat en un 100%, tal com es pot observar a la figura 3.14. Aquest augment ha estat molt similar en la província de Girona, en canvi, ha estat inferior respecte a les diputacions de Tarragona i de Barcelona, la que amb diferència té més pes a Catalunya. En el conjunt del país, el pressupost ha augmentat de 697 a 1.538 milions d'euros. Com es pot comprovar a la figura 3.14, el pressupost de la Diputació de Lleida representa un 8% del total de Catalunya, una mica més elevat que el pes de la població (5,7%).

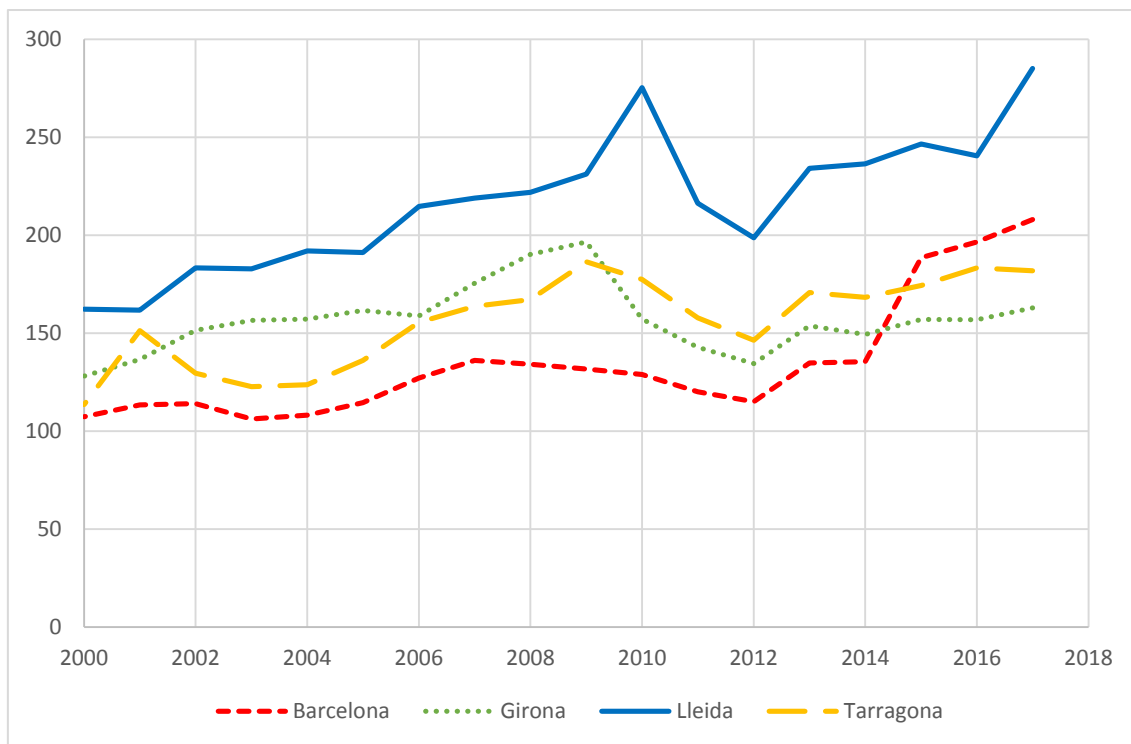
	Barcelona	% sobre el total	Girona	% sobre el total	Lleida	% sobre el total	Tarragona	% sobre el total	Total Catalunya
2017	1.151	75%	121	8%	122	8%	144	9%	1.538
2010	706	65%	117	11%	120	11%	142	13%	1.085
2000	502	72%	70	10%	58	8%	67	10%	697

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'IDESCAT.

Figura 3.14. Pressupost de les diputacions catalanes i el seu agregat a Catalunya (dades en milions d'euros).

A la Diputació de Lleida, més d'un 30% del pressupost es destina a ajuts directes al món local per a garantir uns serveis de proximitat i qualitat, en un ventall tan ampli que s'obre des de l'educació fins a la sanitat. A més, aporta recursos a famílies amb risc d'exclusió social o amb desnonaments imminents. Actualment, l'acció de la Diputació beneficia a unes 4.000 famílies per any.

La Diputació de Lleida té la despesa per habitant més alta en comparació amb la resta de diputacions catalanes. A la figura 3.15 es pot apreciar que la tendència de totes les diputacions és creixent. Mentre la mitjana catalana se situa en els 114 euros per habitant, a Lleida és de 216 euros.

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'IDESCAT.

Figura 3.15. Evolució de la despesa per habitant en els pressupostos consolidats de les diputacions catalanes (dades en euros).

Des d'un vessant més social, la Diputació col·labora amb 1.200 entitats i associacions lleidatanes i amb la Taula Assessoradora del Tercer Sector i Salut. En el món cultural, organitza esdeveniments i dóna suport a entitats posant a la seva disposició una línia anual d'1,5 milions d'euros en ajuts.

Aquesta tasca va acompanyada de la gestió de les infraestructures i l'aposta per convertir Lleida en un centre logístic europeu, aprofitant la seva posició geogràfica, treballant amb les administracions estatals per impulsar millores en la xarxa viària i l'Aeroport de Lleida-Alguaire.

A través del Patronat de Promoció Econòmica, la Diputació treballa en accions destinades al reequilibri territorial i al desenvolupament empresarial i social. Un dels serveis més destacats és la guia i les subvencions a empreses amb l'objectiu de participar en fires internacionals. Des de l'any 2010, es compta amb una partida pressupostària de 100.000 euros que destina anualment a la subvenció de participacions en fires internacionals. El Patronat també és l'encarregat de donar a conèixer i ajudar als habitants a sol·licitar els ajuts i fons europeus, en contacte directe amb la Generalitat.

Per últim, cal destacar la Xarxa Lleida Territori Intel·ligent (XLTI), un projecte promogut pel Patronat i que consisteix a buscar oportunitats per al desenvolupament empresarial, elaborant una cartera de projectes i cercant finançament extern que les

permeti fer realitat. El projecte està destinat a les Terres de Lleida, la Val d'Aran i l'Alt Pirineu. Els àmbits estratègics de la XLTI són:

- Sostenibilitat del creixement rural amb la implementació de noves tecnologies.
- Adaptació del sector primari al canvi climàtic.
- Equilibri territorial entre les zones urbanes i rurals.

3.2.5. Consells Comarcals

Els consells comarcals són els òrgans de govern i d'administració de les comarques. Són òrgans d'elecció indirecta, ja que la seva composició es concreta a partir dels resultats de les eleccions municipals. Les seves competències vénen determinades pel Decret Legislatiu 2/2003 de 4 de novembre. Tot i això, les funcions dels consells comarcals es delimiten a la cooperació, assessorament i coordinació dels ajuntaments. En un àmbit més econòmic destaca la promoció comarcal i turística (suport a l'emprenedor, borsa de treball, suport als ajuntaments de la comarca, noves tecnologies, turisme, ajuts i subvencions, gestió de projectes europeus d'abast comarcal, etc.).

Seguidament, s'exposen alguns exemples d'actuacions dels consells comarcals de Lleida província en relació amb el desenvolupament econòmic.

Alt Urgell: El consell comarcal de l'Alt Urgell ha dissenyat un seguit de projectes per potenciar el desenvolupament econòmic de la comarca per tal de poder gestionar i executar projectes rellevants al territori. Entre ells destaca l'espai del CETAP (Centre Empresarial i Tecnològic de l'Alt Pirineu), un punt de trobada per a l'empresa, la innovació, la formació i l'emprenedoria. D'altra banda, des del Consell Comarcal també assessoren les persones que volen crear la seva empresa i donen suport a les empreses ja consolidades. Per això, s'han signat convenis amb entitats empresarials que ofereixen un assessorament més especialitzat. Amb l'objectiu de fomentar l'emprenedoria, el CETAP ha convocat el primer Concurs d'Emprenedoria per fomentar la creació de noves idees.

Alta Ribagorça: En aquest consell es prenen mesures per ajudar a les empreses ja existents i s'ajuda a la creació de noves companyies. Així i tot, donat el seu patrimoni històric, destaca la promoció turística a través del Patronat Comarcal de Turisme de l'Alta Ribagorça, organisme autònom del Consell Comarcal que promou, coordina i dóna suport a les accions de foment del turisme amb els agents públics i privats de la comarca per tal de contribuir al dinamisme i al desenvolupament socioeconòmic comarcal. Per això, el Patronat realitza diverses publicacions per potenciar el turisme i és present en fires de turisme emblemàtiques d'àmbit català.

Cerdanya: A part de l'assessorament a l'emprenedoria, destaca la promoció del turisme a la comarca mitjançant programes d'incentius, la cooperació amb la resta de Consells Comarcals de les províncies de Girona i Lleida, la coordinació dels projectes entre comarques dins de l'Agència Catalana del Turisme de la Direcció General de Turisme i la participació activa en les comissions tècniques de la marca Pirineus.

Garrigues: Per promoure el turisme organitza fires, cursos i jornades amb la temàtica del turisme i la cultura local. Alguns exemples són l'organització de la Mostra Gastronòmica de les Garrigues des de l'any 1995 o el curs de guies turístiques (anys 2003, 2010 i 2012). Per ajudar els agricultors, el Consell ha millorat els camins per fer més ràpides les comunicacions i disposa d'un estudi sobre l'aplicació de diversos cultius que poden ser complementaris a l'agricultura tradicional de la comarca. L'estudi proposa una relació d'espècies i varietats dins el marc d'una agricultura sostenible a la comarca que poden ser compatibles amb el sòl i la quantitat d'aigua disponible.

Noguera: El consell comarcal es va involucrar molt en millorar la xarxa de comunicacions de la comarca. Per fer-ho van col·laborar amb la Generalitat a l'hora d'implementar les inversions pressupostades al pla Catalunya Connecta. El Consell Comarcal, en la línia del que han fet altres comarques, va crear l'Oficina Comarcal de Suport a l'Administració Electrònica (OCSAE), un servei adreçat als ajuntaments de les comarques de Catalunya en les quals el Consorci Administració Oberta de Catalunya (AOC) ha signat un conveni d'assistència tècnica amb els consells comarcals. L'AOC busca promocionar el desenvolupament de les noves tecnologies a les Administracions Públiques catalanes.

La promoció de la zona turística Montsec i el foment de l'emprenedoria a través de Catalunya Emprèn també són altres polítiques dutes a terme pel Consell.

Pallars Jussà: Ha creat la Societat de Foment, una organització formada per institucions públiques i empreses privades que té com a objectiu la promoció del desenvolupament econòmic, la defensa dels interessos econòmics, la realització d'inversions, programes i projectes, d'iniciativa pública, privada, propis o participats per tercers en benefici de la comarca. Des de l'Àrea de Turisme, el Consell Comarcal treballa per fomentar que el turisme sigui un sector econòmic destacat a la comarca, tot desenvolupant activitats i projectes que el consolidin. També donen suport als emprenedors mitjançant el pla Catalunya Emprèn i el programa Dinamo Joves destinat a fomentar el desenvolupament de polítiques locals per als joves.

Pallars Sobirà: Des de 1991 realitza actuacions per millorar la xarxa de transport públic de viatgers per carretera. També busquen millorar les comunicacions ja existents per facilitar la integració de tots els municipis de la comarca. També ofereix suport als emprenedors i intenten potenciar el turisme comarcal mitjançant el Patronat Comarcal de Turisme del Pallars Sobirà que ofereix assessorament i dóna suport a les empreses turístiques i promou la comarca participant en fires de turisme. Cal destacar que el Pallars Sobirà és la comarca de Catalunya amb més zones protegides.

Pla d'Urgell: Fa un especial èmfasi en la promoció cultural a la comarca. Té una línia de subvencions destinada a potenciar les activitats culturals i d'assessorament als ajuntaments i als particulars en temes relacionats amb la declaració de béns culturals d'àmbit local o comarcal. Un altre pilar són les polítiques de dinamització ocupacional destinades a proporcionar assessorament als autònoms, les cooperatives, els emprenedors, els treballadors i els aturats.

Segarra: També fa assessorament a emprenedors i ajuda a la gent jove a trobar una feina, així com als aturats. En aquesta direcció té un programa de formació i treball. Per promocionar la comarca culturalment van crear el concurs 7lletres.

Segrià: Ofereix una important gamma d'activitats culturals i turístiques per atraure visitants a la comarca. Una d'aquestes iniciatives és els Camins d'Or líquid que té l'objectiu de mostrar el patrimoni oleícola del territori. També té el servei de Promoció Econòmica que s'encarrega d'incentivar, des de l'acompanyament, la cooperació i la col·laboració dels agents i de les accions vinculats al desenvolupament comarcal. Com en altres comarques hi ha polítiques de suport als emprenedors i de promoció de noves tecnologies dins l'administració.

Solsonès: Ha creat la marca de garantia “Producte del Solsonès” per diferenciar i valoritzar la producció local. També donen suport a la creació i consolidació d'empreses i amb el Programa Catalunya Emprèn donen assessorament a aquelles persones que el necessiten. També ofereixen serveis de desenvolupament empresarial sota demanda com cursos d'anglès, de gestió d'equips d'alt rendiment o de fiscalitat i altres obligacions per empreses i autònoms. En aquest mateix àmbit van crear la taula de formació, organitzada per l'ajuntament de Solsona, amb l'objectiu d'adaptar els cicles formatius a les actuals necessitats empresarials del territori.

Urgell: En l'àmbit de la promoció econòmica, com totes les comarques, col·labora en el projecte Catalunya Emprèn però també han creat el Projecte Gustum, un projecte de cooperació interterritorial coordinat per l'Associació Leader de Ponent i impulsat conjuntament pels altres 10 Grups d'Acció Local de Catalunya. El seu objectiu és fomentar el desenvolupament rural a través de la promoció i la comercialització del producte agroalimentari local, artesà i de qualitat i de la sinergia amb altres sectors del territori com el turisme, la gastronomia i el petit comerç. Per la seva banda, l'Associació Leader realitza accions per fomentar el desenvolupament rural de la zona mitjançant l'aplicació de la metodologia Leader, aconseguir millores en els sectors productius del territori i desenvolupar projectes diversos i de cooperació.

Val d'Aran: Va crear ETEVA (Escola de Tècnics Esportius Val d'Aran), una escola destinada a formar professors en diverses especialitats tècniques com l'snowboard, l'esquí de fons o de muntanyisme. El Consell Generau també va crear l'anomenat Foment Torisme Val d'Aran, un organisme destinat a promocionar l'activitat turística a la zona. El Consell Generau d'Aran ha creat una marca de garantia “Val d'Aran” per senyalitzar els productes amb origen aranès.

Els exemples exposats són una mostra de les activitats que fan els consells comarcals per a dinamitzar l'activitat turística i empresarial del territori.

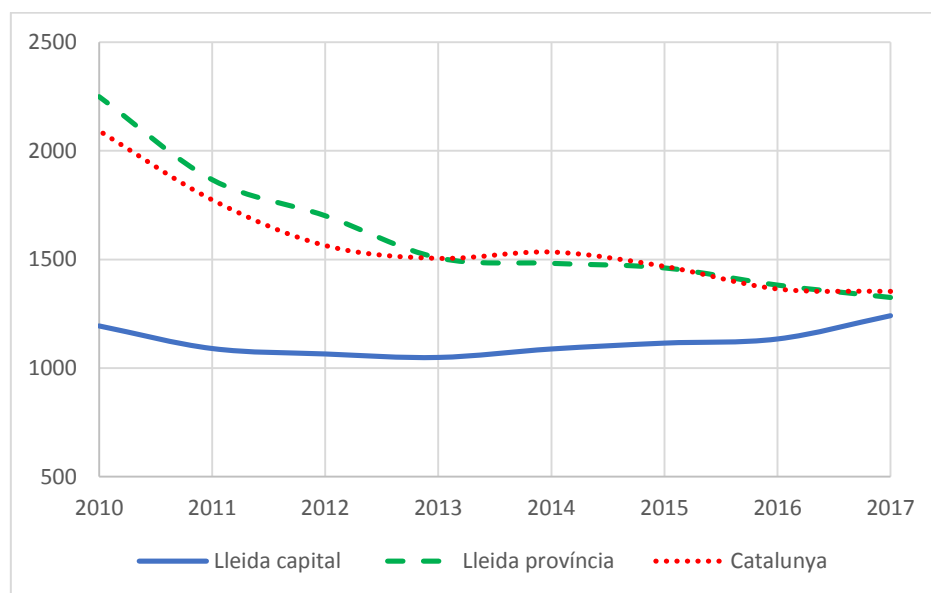
3.2.6. La Paeria

La ciutat de Lleida és el nucli demogràfic i econòmic més important de la Catalunya interior. Les polítiques públiques dels ajuntaments i les administracions locals són essencials en els serveis bàsics dels ciutadans i el teixit empresarial. La despesa dels ens locals se centra en el foment de l'ocupació, la inversió en educació i infraestructures i la despesa en habitatge social o en seguretat dels ciutadans.

Tal com es pot apreciar a la figura 3.16, la despesa a la ciutat de Lleida ha seguit una tendència diferent respecte de la mitjana provincial i nacional. A la província de Lleida hi ha hagut una reducció continuada de la despesa pública, passant d'una despesa de 2.229 euros per habitant en 2010 als 1.350 euros en 2017. Aquesta reducció del 40% segueix la tendència catalana i persegueix mantenir l'equilibri pressupostari de les administracions.

En canvi, a la ciutat de Lleida podem observar que la seva despesa per habitant ronda els 1.100 euros anuals en l'última dècada de forma contínua. En 2017, s'ha elevat fins als 1.241 euros per habitant, dada que l'apropa molt a la mitjana de la província i la de Catalunya.

Les polítiques de despesa seguides per la ciutat de Lleida i Catalunya són molt diferents. Mentre que la resta del territori ha hagut de reduir la seva despesa per arribar a un equilibri pressupostari, la capital del Segrià l'ha mantinguda constant i ha aconseguit augmentar-la any rere any.

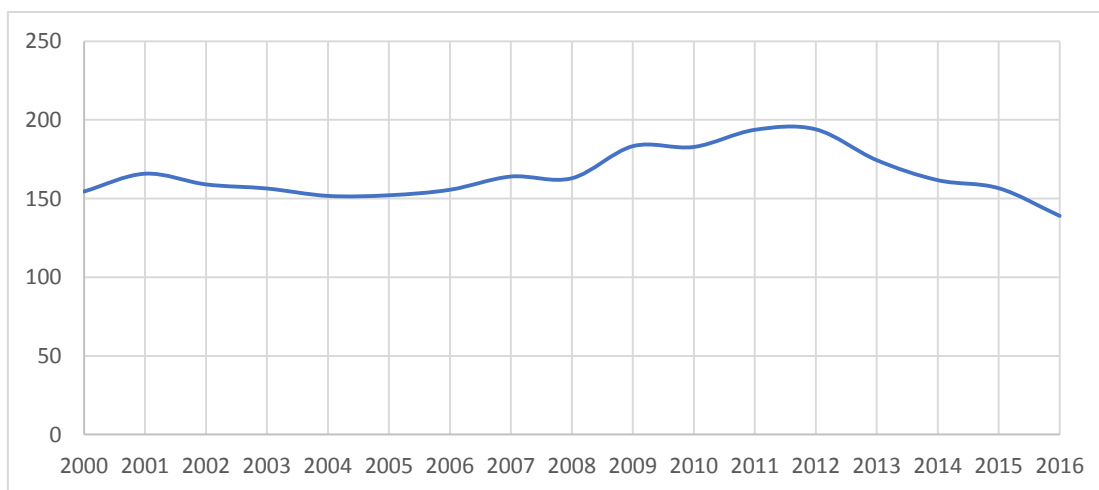

Font: Elaboració pròpia amb dades del Portal de Transparència de la Generalitat de Catalunya.

Figura 3.16. Despesa per habitant en els pressupostos municipals de la ciutat de Lleida comparada amb la mitjana de Lleida província i de Catalunya. Dades en euros.

L'endeutament de la ciutat està directament relacionat amb els ingressos i la despesa que realitza l'Ajuntament. Si es genera dèficit fiscal, on les despeses són més elevades que els ingressos, el consistori haurà de buscar endeutament extern per a fer front a les partides pressupostades. Un dels objectius de l'equilibri pressupostari és evitar l'augment del deute públic. A la figura 3.17 podem observar com el deute de l'Ajuntament de Lleida està actualment en mínims dels últims 15 anys, en els quals s'ha

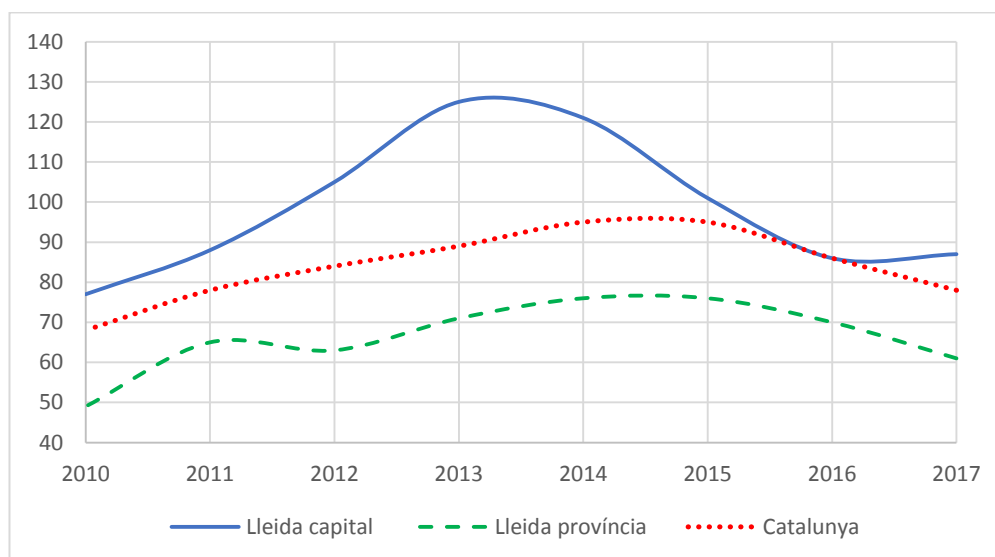
mogut entre els 150 i els 200 milions d'euros. En l'any 2016 ha trencat a la baixa aquesta barrera i s'ha situat en els 139 milions. Aquesta tendència és positiva de cara a la reducció de l'endeutament de la ciutat que es va veure incrementat en prop d'un 25% durant els anys de la recessió econòmica. Tenint en compte que l'Ajuntament va congelar la despesa pública però es van reduir els ingressos durant la recessió, el deute públic va ser el mètode utilitzat per a poder finançar el dèficit fiscal.

Font: Elaboració pròpia amb dades dels Pressupostos Municipals de l'Ajuntament de Lleida.

Figura 3.17. Endeutament de l'Ajuntament de Lleida (en milions d'euros).

El servei del deute (pagament per interessos i amortització del deute) a la ciutat de Lleida va augmentar força fins a l'any 2013 i a partir d'aquell any s'ha reduït molt, tal com s'observa a la figura 3.18.

Font: Elaboració pròpia amb dades del Portal de Transparència de la Generalitat de Catalunya.

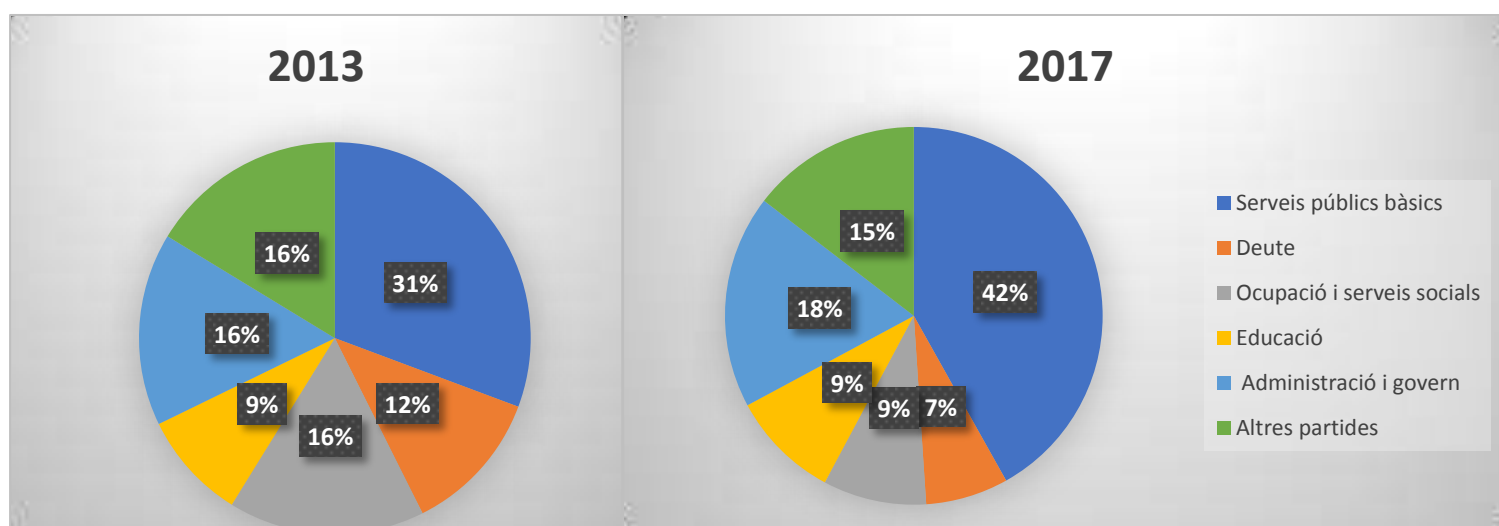
Figura 3.18. Despesa en deute públic per habitant als pressupostos municipals de Lleida capital, Lleida província i Catalunya (dades en euros).

Aquest augment ha estat generalitzat a tot Catalunya, a la ciutat de Lleida creixia en un 62% entre els anys 2010 i 2013 i a la província en un 55%. La reducció un cop passats els anys de recessió també ha tornat a ser dràstica. L'any 2017, la despesa en servei del deute a la ciutat de Lleida s'ha reduït fins als 87 euros per habitant, en la mitjana prèvia a la recessió i també en línia amb la mitjana catalana (vegeu la figura 3.18). Ara bé, pel que fa a la mitjana de la província de Lleida, es manté un 20% superior a la despesa prèvia a la recessió.

Les partides del pressupost

Tal com hem pogut observar a la figura 3.16, la despesa per habitant de l'Ajuntament de Lleida ha anat creixent amb els anys. Tot i això, el destí dels pressupostos no sempre ha estat el mateix.

A la figura 3.19 podem apreciar l'evolució de les diferents partides. El canvi més significatiu s'ha donat en els serveis públics bàsics que van passar de rebre el 31% del pressupost el 2013, al 42% l'any 2017. Aquest augment ve provocat per una reducció en el pressupost destinat al servei del deute, en màxims el 2013, i la baixada dels fons destinats a l'ocupació i als serveis socials.

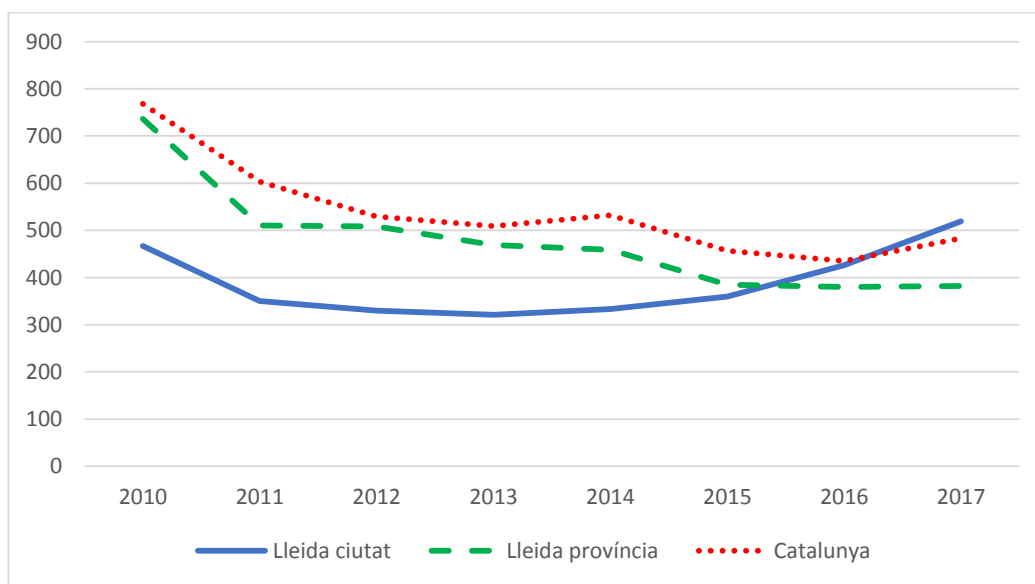
Font: Elaboració pròpia amb dades del Portal de Transparència de la Generalitat de Catalunya.

Figura 3.19. Evolució de les partides dels pressupostos de l'Ajuntament de Lleida en 2013 i 2017.

Despesa en serveis públics bàsics

La despesa en serveis públics bàsics en els ajuntaments comprèn les partides de prestació obligatòria dels municipis d'acord amb la llei reguladora de les Bases del Règim Local. Engloben la seguretat i la mobilitat ciutadana, l'habitatge i l'urbanisme, el benestar comunitari i el medi ambient.

Tal com s'observa a la figura 3.20, aquesta partida s'ha reduït en el total de Catalunya en un 37% seguint la tendència del total de despesa. A la província de Lleida, la reducció ha estat superior.

Font: Elaboració pròpia amb dades del Portal de Transparència de la Generalitat de Catalunya.

Figura 3.20. Despesa per habitant en serveis públics bàsics en els pressupostos de Lleida ciutat, Lleida província i Catalunya (dades en euros).

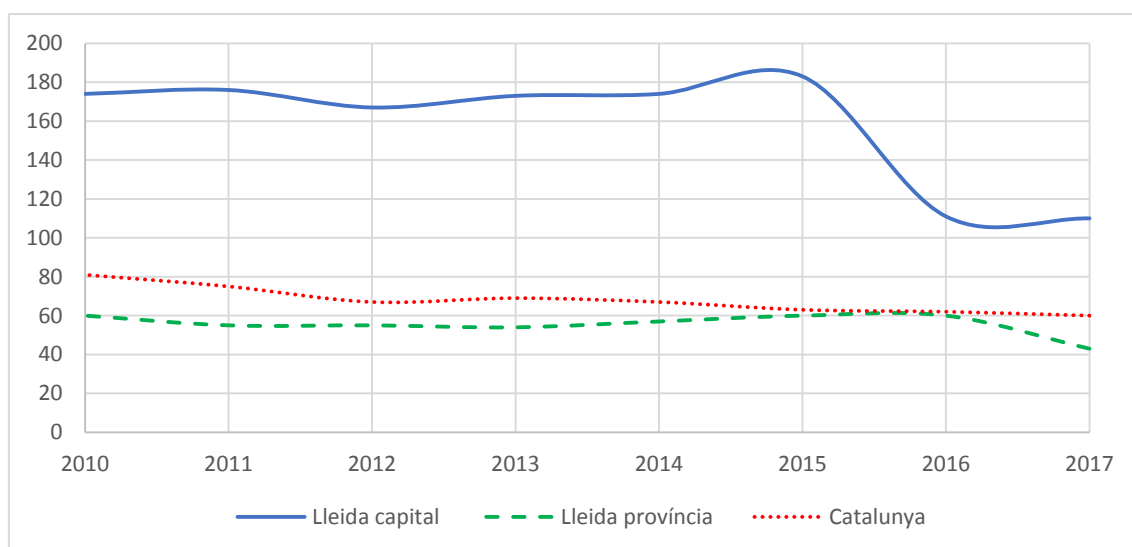
En canvi, a la ciutat de Lleida hi ha hagut un augment del 61% entre els anys 2013 i 2017, superant els 500 euros de despesa per habitant, per damunt de la mitjana catalana.

Despesa en foment de l'ocupació i serveis socials

Les polítiques de foment de l'ocupació són claus per a les empreses i els treballadors. La ciutat de Lleida té unes polítiques actives d'ocupació que suposen per al municipi una despesa propera als 3 milions d'euros anuals. La despesa de la ciutat en aquests conceptes per habitant és de 22 euros, en línia amb la mitjana catalana però per sobre de la mitjana de la província, que en 2017 estava en 14 euros. Als anys previs al 2013, era de 7 euros.

On sí que veiem una diferència respecte a la mitjana de Catalunya és en la despesa conjunta d'ocupació i serveis socials, tal com s'observa a la figura 3.21. En aquesta partida s'engloba a més del foment de l'ocupació, l'assistència social primària, la gestió de serveis socials, les residències de gent gran, l'atenció a persones en exclusió social, etc.

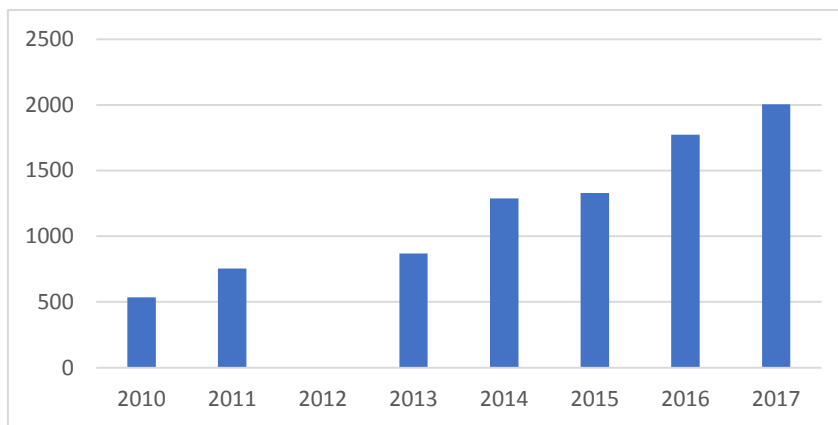
Aquesta partida no es va veure modificada a la ciutat de Lleida durant la recessió i es va mantenir fins al 2015 en els 175 euros per habitant, sent més d'un 130% superior a la mitjana provincial i catalana. En l'any 2016, la inversió s'ha reduït fins als 110 euros actuals. La mitjana provincial durant la darrera dècada s'ha situat en els 60 euros per habitant. I en 2017 pateix una brusca retallada fins als 40 euros per habitant.

Font Elaboració pròpia amb dades del Portal de Transparència de la Generalitat de Catalunya.

Figura 3.21. Despesa per habitant en serveis socials i ocupació en els pressupostos municipals de Lleida capital, Lleida província i Catalunya (dades en euros).

Els resultats d'aquesta inversió es veuen en institucions com l'Institut Municipal d'Ocupació encarregat de fomentar l'ocupació entre els col·lectius més vulnerables amb programes de formació i d'inserció laboral. L'any 2017 ha aconseguit inserir en el mercat laboral 2.005 persones, multiplicant per 4 el nombre de persones inserides l'any 2010, tal com s'observa a la figura 3.22.

Font: Elaboració pròpia amb dades de les Memòries de l'IMO.

Nota: No hi ha dades disponibles per a l'any 2012.

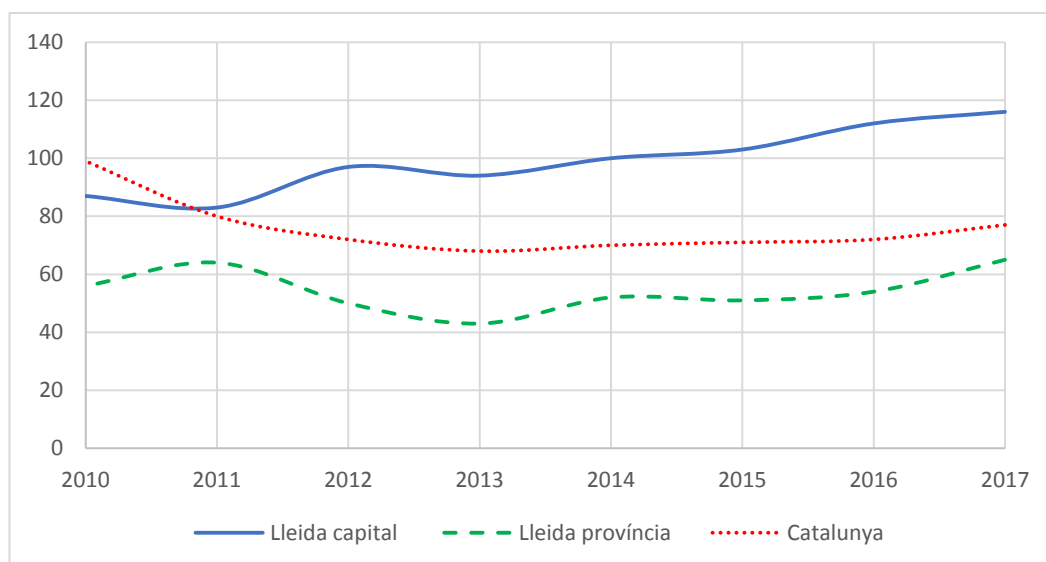
Figura 3.22. Persones inserides al mercat de treball per l'Institut Municipal d'Ocupació.

El foment de l'ocupació en 2017 ha tingut un pressupost de 5,9 milions d'euros, dels quals, un 54% s'ha rebut d'entitats externes a Lleida com el Servei d'Ocupació de Catalunya i el 46% restant, ha estat finançat per l'Ajuntament de la ciutat.

També es pot esmentar que la ciutat gaudeix de transport gratuït per a tots els majors de 65 anys.

Polítiques d'educació

La partida d'educació engloba en els pressupostos municipals els recursos destinats a la construcció i al manteniment de centres escolars, al transport escolar i a les beques dels estudiants. Tal com s'observa a la figura 3.23, la despesa en educació de l'Ajuntament de Lleida és creixent des de l'any 2010, sense veure's afectada per una reducció significativa en els anys de la recessió i se situa en més d'un 50% per sobre de la mitjana provincial i nacional.

Font: Elaboració pròpia amb dades del Portal de Transparència de la Generalitat de Catalunya.

Figura 3.23. Despesa per habitant en educació en els pressupostos municipals de Lleida ciutat, Lleida província i Catalunya (dades en euros).

L'any 2017, la despesa per habitant en educació a Catalunya se situa en els 77 euros, a la província de Lleida en 65 euros i a la ciutat de Lleida en 117 euros. Cal destacar que ni la mitjana provincial ni la catalana tenen un augment considerable al llarg dels anys. En canvi, a la ciutat de Lleida, ha augmentat un 33% en el període 2010-2017.

La inversió en educació és essencial per al coneixement i també per a aconseguir una societat amb més igualtat d'oportunitats. A més, permet la inclusió de les persones en risc d'exclusió amb prop de 5.000 beques menjador anuals. Un dels impactes d'aquesta inversió, la trobem en l'augment d'escoles bressol de la ciutat. L'any 2004 n'hi havia 9 i l'any 2018, n'hi ha 28.

Des de l'any 2000 fins al 2018 ha augmentat considerablement l'escolarització com es pot comprovar a la figura 3.24.

CURS	INFANTIL	PRIMARIA	ESO
2017-2018	4120	9391	6994
2016-2017	4157	9184	6826
2015-2016	4405	9048	6764
2014-2015	4608	9142	6590
2013-2014	4763	8848	6522
2012-2013	4792	8760	6587
2011-2012	4775	8593	6693
2010-2011	4547	8414	6690
2009-2010	4456	8223	6727
2008-2009	4434	8048	6722
2007-2008	4282	7867	6765
2006-2007	4134	7629	6740
2005-2006	3962	7429	6544
2004-2005	3826	7304	6447
2003-2004	3616	7320	6411
2002-2003	3524	7301	6225
2001-2002	3371	7289	6196
2000-2001	3371	7361	6177
1999-2000	3320	7472	6377

Font: Departament d'Ensenyament.

Figura 3.24. Dades d'escolarització a la ciutat de Lleida des de l'any 2000.

Durant aquests anys s'han posat en funcionament a Lleida un nombre important de centres.

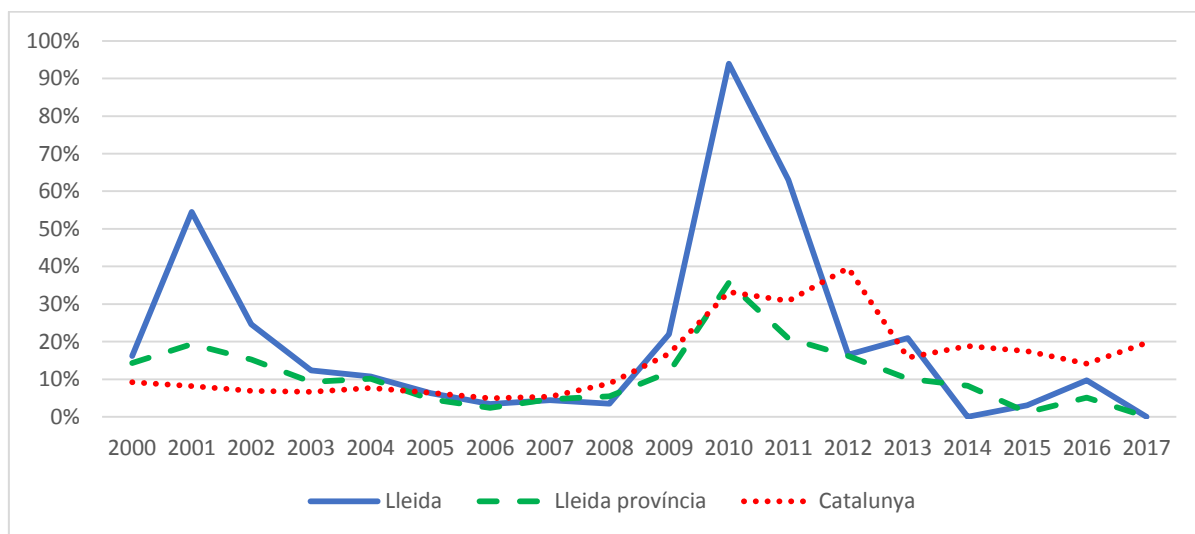
Habitatge social

L'habitatge social és una matèria que requereix un especial compromís per part de les Administracions Públiques, ja que el dret d'habitatge és bàsic i una part de la població no hi pot accedir. Per aquest motiu, calen unes polítiques actives de protecció social i de foment de l'habitatge.

En polítiques d'habitatge social, la ciutat de Lleida supera a la mitjana catalana, mentre que la província de Lleida en queda per sota, tal com s'observa a la figura 3.25. A la ciutat de Lleida el 20% dels habitatges acabats cada any es destinen, de mitjana, a habitatges de protecció oficial.

El 2010, en plena recessió econòmica, el 94% dels habitatges acabats es van adreçar a aquest fi. Pel que fa a la situació personal dels sol·licitants l'any 2010, el 53% estava en actiu, un 34% inactiu i els restants, eren jubilats. D'aquest total, un 36% eren menors de 35 anys.

De l'any 2014 ençà, aquesta proporció s'ha reduït fins al punt que només 26 habitatges s'han destinat a protecció oficial en tres anys a la ciutat de Lleida.

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'IDESCAT.

Nota: Les dades de Lleida província inclouen les dades de Lleida ciutat.

Figura 3.25. Percentatge d'habitatges destinats a protecció oficial respecte del total d'habitatges acabats de l'any a Lleida ciutat, Lleida província i Catalunya.

La tendència és clarament inversa a la tendència catalana. Els primers anys de segle, Lleida estava situada molt per sobre de la mitjana catalana. A partir del 2012, es troba clarament per sota. Aquesta situació també s'entén del desglossament de la despesa en serveis socials. Tot i augmentar el pressupost de la partida de protecció als ciutadans, la part destinada a l'habitatge s'ha vist pràcticament congelada en els últims 10 anys i fins a un 50% inferior a la mitjana catalana.

L'Ajuntament de Lleida per tal de capgirar aquesta situació ha iniciat una campanya per destinar a lloguer social els habitatges buits que hi puguin haver a la ciutat.

Comerç

La Paeria posa en marxa periòdicament iniciatives per a la promoció del comerç. Com a exemple, es poden citar les campanyes “Dies de *Shopping*” i “Els Mercats de Nadal” per potenciar la ciutat com a destinació de comercial. En aquests moments s'està treballant en la redacció del Pla Estratègic del Comerç que definirà la modernització del sector actual a Lleida, incidint en la seva digitalització i donant un suport especial a les microempreses i els autònoms.

Turisme de Lleida

Turisme de Lleida és un organisme autònom que depèn de La Paeria i es va crear en 1993 amb la finalitat de promocionar el turisme de la ciutat de Lleida. Compta amb l'oficina Lleida Event & Convention Bureau, que és l'oficina centralitzada de comercialització i promoció de la ciutat de Lleida en l'àmbit de l'organització d'esdeveniments i turisme de negocis.

Smart City

En 2010, La Paeria va fer una important aposta per la ciutat intel·ligent (Smart City), en col·laboració amb l'Ajuntament de Sant Cugat, Abertis Telecom i Indra. Es tracta d'aprofitar la tecnologia per a millorar l'eficiència i la qualitat de servei als ciutadans. Per tant, l'atenció a les persones és el nucli d'atenció prioritària.

Una mostra d'aquesta aposta es pot destacar que Lleida forma part de:

- Red INNPULSO formada pels Ajuntaments espanyols que impulsen la Innovació com a nou model econòmic.
- Xarxa SmartCAT - GT Smart Local impulsada per la Generalitat de Catalunya i formada pels Ajuntaments catalans que estan treballant models de Smart City.
- City Protocol Society on s'integren els Ajuntaments, les Institucions i les empreses que impulsen projectes Smart City. Exemples de ciutats que en formen part són: Amsterdam, Barcelona, Boston, Buenos Aires, Copenhaguen, Derby, Dublín, Gènova, Hèlsinki, Istanbul, Lima, Milà, Moscou, Nova York, Niça, París, Quito, Roma, San Francisco, Seül, Taipei, Tori, Uppsala, Venècia, Viena i Yokohama.

Entre els resultats d'aquesta iniciativa es pot destacar que Lleida va rebre el guardó de "Ciudad de la Ciencia y la Innovación" concedit el novembre del 2011 pel Ministeri de Ciència i Innovació, per les actuacions fetes per l'Ajuntament de Lleida en aquest àmbit.

Smart Green City Lleida

En 2013, La Paeria va fer un pas més com a continuació del "Smart City" posant en marxa la iniciativa "Lleida ciutat intel·ligent i sostenible" (Smart Green City Lleida) per tal d'utilitzar les tecnologies per a ser més sostenible, eficient, innovadora i millorar la qualitat de vida dels ciutadans. Un exponent de l'aposta per aquesta iniciativa és la inclusió de Lleida en 2013, conjuntament amb altres 10 ciutats europees, en la convocatòria de la Comissió Europea per dur a terme el projecte *Smart spaces*, que tracta d'implantar mesures destinades a reduir els consums energètics dels equipaments municipals gràcies a l'ús de tecnologies TIC. Una de les característiques d'aquest projecte és que es basa en la col·laboració pública i privada, ja que, a més de l'Administració, incorpora les empreses, la UdL i altres institucions.

L'Ajuntament ha col·laborat activament en aquesta campanya juntament amb la UdL i empreses i entitats privades. Un dels objectius centrals d'aquesta actuació és convertir Lleida en una ciutat verda a través del Pla d'acció per l'Energia Sostenible de Lleida.

L'objectiu és reduir en un 20% les emissions de la ciutat entre el 2014 i el 2020. Per tal d'arribar a aquest objectiu s'han posat en marxa mesures com les següents:

- Increment de la producció d'energies renovables.
- Fomentar l'eficiència energètica dels vehicles i substituir tot l'enllumenat públic per bombetes de baix consum.
- Rehabilitació energètica i consum d'energia en habitatges.

Altres mesures preses tenen a veure amb la gestió conjunta dels edificis i els equipaments municipals per tal de millorar l'estalvi energètic.

Com a exemples d'actuació en aquest àmbit es poden destacar:

- Servei de Teleassistència
- Hores Blaves per a la millora de les praxis d'aparcament en la ciutat
- Servei d'Open Data
- Portal de processos participatius en Xarxa
- Portals de participació ciutadana
- Portal d'Indicadors de Transparència
- Reducció dels consums energètics dels equipaments municipals (projecte SmartSpaces)
- Control de trànsit i Seguretat viària
- Servei integral de l'enllumenat públic
- Millora en el control del consum de reg de l'enjardinament públic
- Sistema d'Ajuda a l'Explotació del Transport Públic (SAE)
- Utilització de paviments asfàltics sono-reductors

Alguns resultats d'aquestes mesures els podem veure en els costos de l'Ajuntament en serveis públics:

- L'enllumenat públic té un cost per habitant de 27 euros anuals. La mitjana a Catalunya està en els 57 euros.
- S'ha reduït un 50% la despesa en gestió de residus entre els anys 2014 i 2017 passant de 92 euros a 62 euros.

Millorar l'eficiència energètica suposa un elevat cost inicial actual però un molt bon rendiment futur.

Transparència

Un altre àmbit en el qual La Paeria ha destacat en els darrers anys és el de la transparència. Aquesta es valora tenint en compte àrees com la publicitat i la informació dels treballadors de la corporació, la relació amb la ciutadania i la transparència en la informació financera. Hi ha indicadors que mostren que La Paeria ha assolit els màxims nivells en les classificacions de transparència de més prestigi:

- **Indicador ITA 2014** (Transparencia Internacional España)
S'ha obtingut un 100% en totes les àrees que avalua l'estudi, situant-se en el primer lloc.
- **Indicador Infoparticip@ 2014 de la Universitat Autònoma de Barcelona**
S'assoleix el 100% en l'enquesta de transparència i qualitat de la comunicació pública. Es rep el segell Infoparticip@ 2014 en reconeixement a la transparència i la qualitat de la comunicació pública.

L'any 2014 va entrar en vigor a Catalunya la Llei 19/2014 de transparència i accés a la informació pública que obliga a publicar gran part de la informació de l'administració i permet exercir al ciutadà el seu dret d'accés sol·licitant qualsevol dada que vulgui conèixer respecte a la gestió de l'Administració.

L'Ajuntament de Lleida, juntament amb el de Barcelona, és líder en transparència a Catalunya segons els informes externs que es realitzen a múltiples ajuntaments per part de l'ONG Transparencia Internacional España (vegeu la figura 3.26).

	La Paeria	Diputació de Lleida	Generalitat de Catalunya
2008	55	ND	ND
2009	75	ND	ND
2010	84	ND	83
2012	89	32,5	79
2014	100	40	100
2017	100	75	95

Font: Elaboració pròpia amb dades de Transparencia Internacional España.

Figura 3.26. Resultats dels indicadors de transparència de cada organisme, de 0 a 100.

Com es pot observar a la figura 3.26, l'entrada en vigor de la llei el 2014 eleva el grau de transparència de Lleida i de Catalunya fins a una puntuació de 100 sobre 100 en acomplir a aquesta. La Diputació de Lleida té uns resultats més baixos, tot i que s'observa una ràpida millora.

3.3. Les infraestructures

Les infraestructures són essencials per al desenvolupament econòmic d'un territori. Unes bones comunicacions fan més competitiu el teixit empresarial i són un al·licient per a la inversió exterior.

La ciutat de Lleida té un gran avantatge competitiu en la seva localització. Està situada en una posició geogràfica òptima, connectada amb l'eix Barcelona-Madrid i Barcelona-Bilbao, a 100 quilòmetres del port de Tarragona i a 100 quilòmetres del Pirineu. Està connectada amb la resta del territori mitjançant carreteres, vies de ferrocarril convencional i d'alta velocitat i disposa de l'Aeroport de Lleida-Alguaire.

3.3.1. Xarxa viària

La xarxa viària de Lleida està composta per autopistes de peatge, autovies i carreteres convencionals que la connecten amb diferents parts del territori, formant un conjunt radial amb la capital al centre. A la figura 3.27 s'acompanya la variació en quilòmetres des de l'any 2000. A Lleida província, els quilòmetres de carretera han augmentat un 5% des de l'any 2000.

	Variació en quilòmetres (2000-2016)			Percentatge de variació en relació al total de quilòmetres existent a cada territori (2000-2016)		
Tipus de via	Lleida Província	Catalunya	Espanya	Lleida Província	Catalunya	Espanya
Autopistes de peatge	0	7	837	0%	1%	38%
Autovies i calçades amb més d'un carril	63	490	5.829	68%	148%	100%
Carreteres de calçada única	63	-456	-4.740	2%	-4%	-3%
Variació total de quilòmetres	126	41	1.926			
% que representa la variació sobre el total de quilòmetres de cada territori	5%	0%	1%			

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'IDESCAT i del Ministeri de Foment.

Figura 3.27. Evolució de la xarxa de carreteres des del 2000 fins al 2016.

A la figura 3.28, es comprova que Lleida província té menys metres de carretera per quilòmetre quadrat en relació a Catalunya i al conjunt d'Espanya. Les autopistes de peatges no han augmentat en els últims 17 anys en les terres de ponent. La via de peatge que creua la província de Lleida d'est a oest és l'AP-2 que la connecta amb l'eix mediterrani i Saragossa. Tal com s'observa a la figura 3.21, a Lleida trobem 5 metres d'autopista per quilòmetre quadrat, en línia amb la mitjana estatal. En destaca la mitjana de Catalunya, la qual quadruplica la mitjana estatal.

	Metres per km ² 2000			Metres per km ² 2016			Increment		
	Lleida Província	Catalunya	Espanya	Lleida Província	Catalunya	Espanya	Lleida Província	Catalunya	Espanya
Autopistes de peatge	5	19	4	5	20	6	0%	1%	38%
Autovies i calçades amb més d'un carril	9	15	16	14	30	28	61%	100%	71%
Carreteres de calçada única	213	340	303	218	326	293	2%	-4%	-3%
Total	227	375	323	237	376	327	5%	0%	1%

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'IDESCAT i del Ministeri de Foment.

Figura 3.28. Metres per quilòmetre quadrat i tipus de carretera els anys 2000 i 2016 a Lleida, Catalunya i Espanya.

En referència a les autovies, Lleida queda molt endarrerida respecte a l'evolució estatal. Tot i haver augmentat les seves carreteres de més d'un carril en 63 quilòmetres, tal com s'indica a la figura 3.27, l'any 2017 només disposa de 14 metres d'autovia per quilòmetre quadrat, respecte als 28 estatals. Això representa un cost addicional per a les empreses en relació al transport de mercaderies per carretera, perquè no té una via gratuïta desenvolupada.

En referència a les vies de calçada única, Lleida torna a estar molt per sota de la mitjana estatal. A la figura 3.28 s'observa com els seus quilòmetres augmenten mentre que a la resta de Catalunya i Espanya, es redueixen en prop de 5.000 quilòmetres, el 80% dels quals, es converteixen en autovies.

A la figura 3.28, es pot observar com hi ha construïdes menys carreteres d'un sol carril a Lleida que a la resta de l'estat. Mentre que a Lleida trobem l'any 2016, 218 metres per quilòmetre quadrat, a Espanya rondan els 300, el que significa prop d'un 30% menys.

De les dades exposades, es desprèn que la xarxa viària a Lleida ha quedat estancada i és un fre per a l'evolució econòmica. Per això, és fonamental que l'Estat uneixi Lleida amb

Tarragona amb una autovia, per tal de donar-li accés al port i amb Osca, per tal de promoure una via directa de connexió amb el nord d'Espanya. La finalització de les autovies A-27 i A-22 podrien ser de molta ajuda. També cal reforçar la connexió amb el Pirineu, per a promoure la marca turística de Lleida-Pirineus i sobretot, per a facilitar l'accés a les muntanyes. En 2018, l'única via d'accés és per carreteres d'un únic carril que queden col·lapsades en les èpoques turístiques. També cal treballar en el desdoblament de l'N-260, eix pirinenc que n'uneix les valls, travessant els Pirineus d'est a oest.

Una altra infraestructura viària molt rellevant per l'economia de la província és l'autovia del Pirineu. Aquesta és una infraestructura viària d'alta capacitat que té com a objectiu connectar Navarra, Aragó i Catalunya amb origen a Pamplona i final a Lleida (o viceversa). Aquest corredor té dos traçats entrelaçats, l'A-21 (Pamplona-Jaca) i l'A-22 (Jaca-Osca-Lleida). El projecte està encara per finalitzar i porta un retard rellevant. De tota manera, s'espera que l'any 2021 ja estarà operatiu donat que ja s'ha licitat l'últim tram de l'autovia.

Aquesta autovia permetrà escurçar els temps de connexió entre el País Basc, Navarra i Aragó amb Lleida amb el consegüent impacte econòmic. És una connexió que permetrà enviar productes lleidatans a les zones del nord d'Espanya amb el seu impacte econòmic positiu.

Aquesta autovia, que vertebrarà una de les zones amb més activitat econòmica del país, implicarà un fort augment del tràfic i, en conseqüència, implicarà un fort augment de l'activitat econòmica a la zona. També permetrà un accés segur per a tots aquells ciutadans que vulguin moure's pel Pirineu i tindrà lloc un augment del turisme en les diverses zones pirenaïques.

De tot l'exposat, se'n desprèn que malgrat les infraestructures pendents, les comunicacions viàries són un dels punts forts de la competitivitat econòmica i social de Lleida.

3.3.2. Transport aeri

L'Aeroport de Lleida-Alguaire va ser inaugurat l'any 2010 amb la condició d'aeroport internacional. El seu pressupost inicial va ser de 72 milions d'euros. Finalment, el seu cost va ser de 95 milions. És gestionat per Aeroports de Catalunya, a diferència de la gran part dels aeroports de l'Estat, gestionats per AENA.

L'objectiu de passatgers marcat pel Departament de Territori i Sostenibilitat en la seva inauguració va ser de 50.000 passatgers anuals en el primer any, arribant als 400.000 en el 2020. Els objectius eren connectar Lleida amb grans aeroports com Nova York, París o Londres.

Com es pot observar a la figura 3.29, el primer any es van superar els objectius arribant als 57.000 passatgers però a partir d'aquell moment, la xifra ha rondat els 30.000 passatgers anuals, molt lluny dels objectius inicials. Es pot observar que la proporció de

passatgers de l'aeroport respecte al total de passatgers catalans oscil·la entre el 0,05% i el 0,23% segons els anys.

	Passatgers a Lleida	Increment	Passatgers a Catalunya	Increment	Lleida/CAT
Fins Març 2018	22,9	47% **	10.125	13% **	0,23%
2017	25,2	-23%	50.253	8%	0,05%
2016	32,9	9%	46.557	10%	0,07%
2015	30,2	-1%	42.205	4%	0,07%
2014	30,4	3%	40.577	4%	0,07%
2013	29,4	-11%	38.928	0%	0,08%
2012	33,2	38%	38.906	1%	0,09%
2011	24	-58%	38.705	9%	0,06%
2010	57		35.459		0,16%

** Nota: L'any 2018 es compara el mateix període de l'any anterior.

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'IDESCAT.

Figura 3.29. Dades dels passatgers a Lleida i conjunt d'aeroports de Catalunya (en milers de passatgers).

El projecte de l'aeroport contemplava els vols transatlàntics i convertir Lleida en un referent internacional. En el primer any hi van operar les companyies Vueling i Ryanair, esgotant gran part dels bitllets i connectant Lleida, a través de vols directes o amb escales a Barcelona, amb 14 destinacions europees. Per tal de complir amb aquestes rutes, Vueling rebia una subvenció de 10.000 euros mensuals i Ryanair una subvenció de 20 euros per passatger.

En 2011, la situació va canviar. Vueling va anunciar que cancel·lava el seu vol a Barcelona (i, per tant, l'escala principal amb Europa) arran de la retirada de la subvenció i Ryanair va demanar un augment fins als 60 euros per passatger. Davant la negativa de la Generalitat de Catalunya, també va renunciar seguir amb les rutes de l'aeroport.

A partir d'aquest moment, Air Nostrum va començar a operar a l'aeroport connectant amb les Illes Balears i es van establir rutes d'hivern amb tour-operadors per a la campanya d'esquí.

L'any 2017, l'aeroport opera principalment a l'hivern, connectant amb les Illes Balears, Regne Unit i Suècia. L'única companyia que opera de forma regular és Air Nostrum amb dos vols setmanals. Tot i això, l'aeroport ofereix serveis com a parc tècnic de reparació d'aeronaus i com a escola de pilots.

Del pressupost anual de 19 milions d'Aeroports de Catalunya, 11 es destinen a l'Aeroport de Lleida-Alguaire, a la seva promoció i a la cerca de noves rutes. En 2015, el dèficit de l'aeroport va ser de 3,3 milions d'euros anuals, tenint en compte uns costos operacionals de 3,6 milions i uns ingressos que s'aproximen als 300.000 euros.

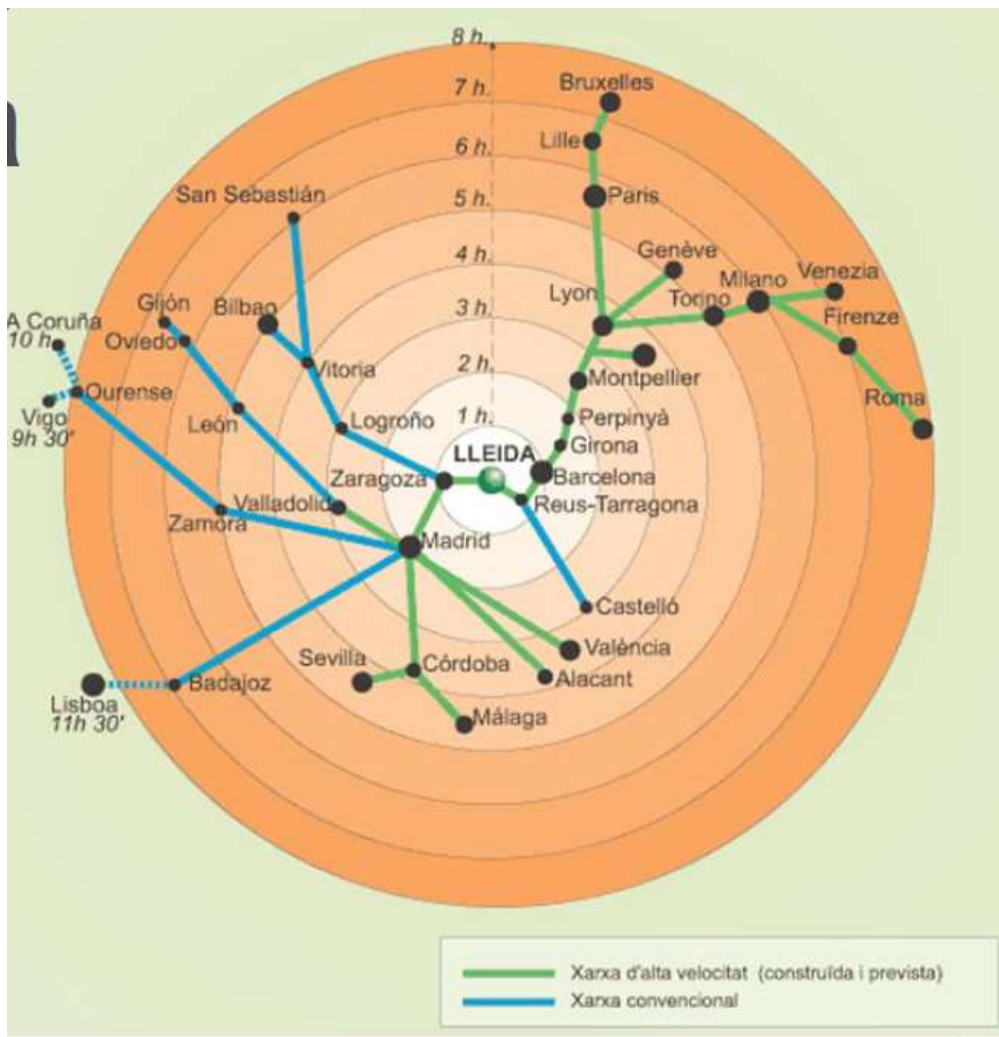
Un dels problemes de l'aeroport és que hi ha restriccions per als avions en els dies amb boira. Per a resoldre-ho, es necessita una inversió de 7 milions d'euros per a un dispositiu antiboira. La negativa de la Generalitat a realitzar aquesta inversió, comporta la paralització de l'aeroport en els dies de boira i el desviament de molts vols a Barcelona o Reus.

Cal destacar que l'aeroport és una infraestructura a valorar per a empreses que necessitin enviar productes per via aèria. I també que l'autovia del Pirineu combinada amb l'aeroport poden tenir un impacte molt positiu en el turisme de muntanya.

3.3.3. Xarxa ferroviària

La xarxa de ferrocarril permet el transport de passatgers i mercaderies i, a la vegada, la cohesió del territori. El tren ha permès augmentar el turisme de Lleida a partir del 2010 i també ha estat un dels impulsors del seu desenvolupament econòmic. Una de les grans fortaleeses de Lleida és que en tren està a una hora de Barcelona, Tarragona i Saragossa i a menys de dues hores de Madrid i Girona (vegeu la figura 3.30).

Tal com hem indicat en el punt 3.2.2 l'arribada de l'AVE a Lleida ha tingut un gran impacte positiu en tota l'activitat econòmica i empresarial.

Font: La Paeria.

Figura 3.30. Xarxa de viatge en tren des de Lleida

Lleida compta amb tres grans operadors en la seva xarxa ferroviària:

- Renfe: Gestiona l'AVE, amb amplada de via internacional, i els trens de Llarga Distància.
- Rodalies de Catalunya: Gestiona els trens de mitja distància i els regionals.
- Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya: Gestiona la línia Lleida-La Pobla de Segur.

L'AVE entre Madrid i Lleida es va inaugurar en octubre de 2003 amb quatre trens diaris i, actualment, ja compta amb 20 trens diaris. Fins a l'any 2013, any en el qual es va inaugurar el tram que connectava Barcelona amb Girona i França, hi havia una mitjana de passatgers creixent que rondava els 0,5 milions de passatgers anuals. A partir de 2013, i gràcies també a les tarifes reduïdes s'ha crescut fins als 1,1 milions de passatgers de 2017, tal com s'observa a la figura 3.31. L'AVE permet connectar Lleida amb

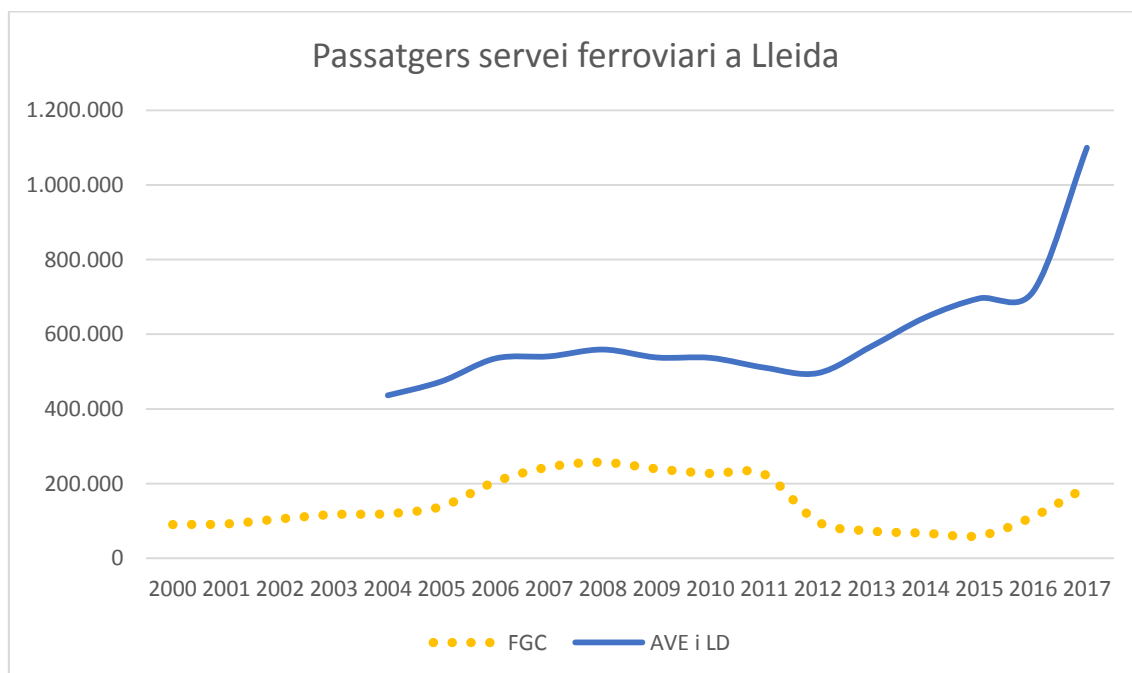
Barcelona en poc més d'una hora. Avui dia, més de 12 milions de ciutadans han utilitzat els trens d'Alta Velocitat a Lleida durant els seus primers quinze anys de servei.

L'AVE ha millorat les comunicacions amb Barcelona i Madrid i ha permès mantenir i atraure empreses i captar nous turistes. El fet de reduir els temps de desplaçament amb Barcelona (menys d'una hora), Saragossa (trenta minuts) i Madrid (una hora i mitja) i fer-ho amb una excel·lent qualitat de servei està afavorint les relacions econòmiques de Lleida amb tots aquests territoris. Per tant, l'AVE és un factor clau de competitivitat per a Lleida. Com a exemple de l'impacte de l'AVE es pot citar la Federació d'Associacions de Veïns de Lleida que creu que l'arribada de l'AVE ha tingut un impacte positiu en la ciutat, especialment pel barri de Pardinyes que fins que no va arribar l'AVE estava aïllat de la ciutat, però el soterrament de les vies va permetre connectar millor aquest barri així com construir un nou parc a la ciutat.

Cal destacar el fet que l'estació de l'AVE estigui situada al centre de la ciutat, fet que incideix directament en les activitats urbanes centrals i obre, encara avui, noves oportunitats al voltant de l'estació.

Ferrocarrils de la Generalitat gestiona la ruta Lleida-La Pobla de Segur. L'any 2005, la Generalitat va obtenir la propietat de la línia sota la gestió d'ADIF i Renfe; i no és fins al 2016 que es va començar a gestionar amb trens propis. El primer canvi va suposar augmentar els passatgers en un 150% entre el 2000 i el 2005, tal com s'observa a la figura 3.31, i el segon, va provocar un altre augment similar en només dos anys. La gestió pròpia de la infraestructura ha suposat l'augment de freqüència, passant de 4 a 10 trens diaris.

La línia que uneix Lleida amb La Pobla de Segur es va inaugurar l'any 1924 i tenia com a objectiu unir la capital del Segrià amb França mitjançant el tren. De cara a la promoció d'aquesta infraestructura, seria important proporcionar als viatgers un mitjà per arribar fins als Pirineus i poder travessar la frontera.

Font: Elaboració pròpia amb dades de FGC i Anuario del Ferrocarril, Renfe.

Figura 3.31. Dades de passatgers de FGC, AVE i Llarga distància de l'estació de Lleida.

La divergència que s'aprecia en els viatgers a partir de l'any 2011 a la figura 3.31 té dues causes independents entre elles. L'augment dels passatgers de l'AVE s'origina per la connexió amb França. La reducció de passatgers de FGC ve donada per la crisi econòmica i la reducció per part d'ADIF i Renfe, de la quantitat de trens.

Per una altra banda, la Generalitat de Catalunya i RENFE gestionen el tràfic de passatgers i mercaderies a través de la xarxa de Rodalies. Lleida està connectada amb Barcelona a través de l'eix Reus-Tarragona per la costa, i a través del centre de Catalunya, unint ciutats com Tàrrrega, Cervera i Manresa. El viatge per Reus dura prop de 3 hores i pel centre, ronda les 3 hores i mitja. En total, només es realitzen cinc viatges en dies feiners. Un problema rellevant és que la durada del viatge és massa llarga i necessita millores per donar un correcte servei als usuaris. A més, la xarxa no permet donar servei a ciutats importants del territori, com Igualada o Cervera, que queden fora de la xarxa. Jesús Font, del Banc Sabadell, opina en aquest sentit que: *“cal fomentar la creació d'una via de ferrocarril entre Cervera i Igualada per atansar la població de la plana de Lleida a l'àrea metropolitana de Barcelona de manera ràpida, ecològica i amb qualitat de servei”*.

Tot i la gran millora que ha suposat l'AVE, que permet connectar de forma ràpida les grans capitals, les ciutats petites i mitjanes no estan ben comunicades. Per això, cal una aposta per a la millora de la xarxa de carreteres per cohesionar el territori i permetre el transport dels seus habitants, cap a zones properes o enllaçant-les amb els trens d'alta velocitat.

Un altre aspecte clau és aconseguir que Lleida no quedi fora del Corredor Mediterrani, ja que és estratègic per a potenciar l'avantatge competitiu que suposa la bona localització. Entre els avantatges que pot suposar la connexió de Lleida al Corredor Mediterrani hi ha els següents:

- Poder viatjar més ràpidament.
- Augmentar la freqüència dels trens.
- Millorar les connexions amb els ports, aeroports, amb les zones logístiques i industrials i amb els grans nuclis de població.
- Estar més a prop d'Europa.
- Reducció dels costos de transport de mercaderies.
- Potenciar el sector logístic.
- Afavorir el comerç nacional i internacional.
- Atracció de noves inversions nacionals i internacionals.
- Impulsar l'economia (turisme inclòs) i, per tant, l'ocupació.

Per motius com els esmentats és fonamental que tots els actors s'uneixin en la demanda perquè Lleida pugui beneficiar-se també del corredor Mediterrani.

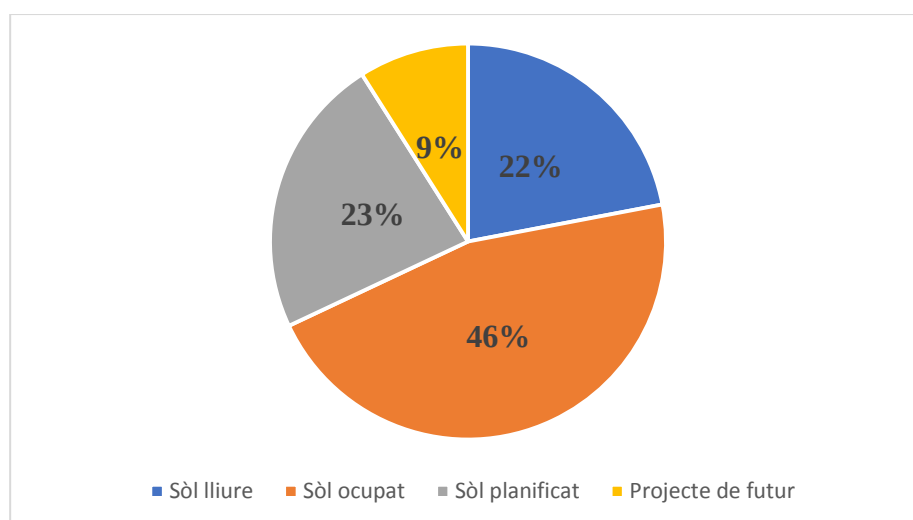
3.3.4. Polígons industrials

Els polígons i parcs industrials són zones del territori destinades a les empreses. La seva ubicació permet gaudir d'infraestructures per a desenvolupar l'activitat i crear sinergies entre elles.

A Lleida hi ha 190 polígons i zones industrials que ocupen més de 36.000 hectàrees. Destaca el parc industrial de l'Aeroport de Lleida-Alguaire, on el 66% de la seva superfície està lliure.

A la província de Lleida trobem que el 46% del sòl està ocupat i un 23% planificat (és el sòl que està en tramitació en el pla urbanístic municipal per a implementar una activitat econòmica, però que encara està pendent d'aprovació).

Tal com s'observa a la figura 3.32 hi ha un 22% del sòl lliure, és a dir, disponible per la compra i utilització.

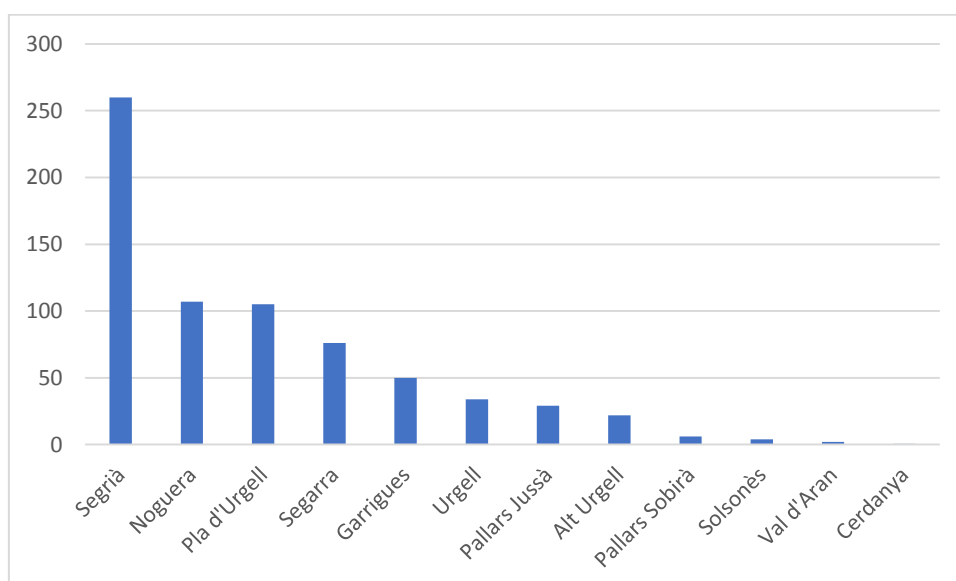

Font: Elaboració pròpia amb dades de Lleida Sòl i de la Cambra de Comerç de Lleida.

Figura 3.32. Distribució de l'oferta total de sòl de Lleida província en funció del seu desenvolupament.

Existeix sòl suficient a la província de Lleida que es pot destinar a activitats econòmiques, és a dir, el sòl amb ús industrial. En 2016, quedaven lliures unes 700 hectàrees per destinar a aquest fi. La gran majoria, a les comarques del Segrià, la Noguera i el Pla d'Urgell. Però, tal com es pot observar a la figura 3.33 en més de la meitat de les comarques, no hi ha sòl disponible de manera immediata. Per la seva part,

l'INCASOL disposa en propietat de moltes hectàrees de sòl industrial a la Província de Lleida (Aeroport de Lleida-Alguaire i Torreblanca - Quatre Pilars).

Font: Elaboració pròpia amb dades de Lleida Sòl i la Cambra de Comerç de Lleida.

Figura 3.33. Hectàrees de sòl industrial lliure (disponible) a les comarques de Lleida.

Efectivament, l'Ajuntament de Lleida i l'INCASOL, tenen en propietat 262 hectàrees de sòl industrial a Torreblanca, adquirides l'any 2010 amb la idea de convertir-lo en el principal parc industrial, connectant-lo amb el nus de la xarxa viària i ferroviària. Actualment, aquests terrenys són un projecte de futur que encara està pendent d'aprovació.

La quantitat de sòl industrial disponible és una oportunitat per a noves implantacions industrials. Cal seguir augmentant els metres disponibles per a l'ús empresarial, i treure millor rendiment als que actualment estan sense ús. En tot cas, el problema del preu del sòl a vegades és una limitació, en comparació amb els preus existents a la província d'Osca.

Per tal de millorar les possibilitats del territori cal millorar els espais industrials. Com diu Ramon Morell *“s'ha de construir en els llocs on la demanda supera l'oferta de sòl d'activitat. Per aquesta raó seria bo explotar quan abans els espais disponibles per implementar noves indústries o centres de logística”*.

3.3.5. Canal Segarra-Garrigues

En diverses parts de l'estudi, hem recordat que Lleida és la província catalana on més pes té el sector primari. El Canal Segarra-Garrigues és una de les infraestructures més

importants de Catalunya actualment en construcció. És un dels eixos del desenvolupament agrícola de Lleida i un dels reptes del país, després de la construcció de la línia 9 del metro de Barcelona. És un sistema de regadiu modern i eficient que permet el transport i la distribució d'aigua fins al cultiu amb un sistema automàtic. El Canal ha de permetre el conreu de regadiu a les comarques de la Noguera, la Segarra, el Pla d'Urgell, l'Urgell, el Segrià i la Segarra, i arribar a un total de 73 municipis. A més, ha de garantir l'aigua potable a la població, la ramaderia i la indústria.

El projecte no es limita només al regadiu, ja que ha permès concentrar de forma parcel·laria 48.000 hectàrees, construir 1.500 quilòmetres de camins, millorar les infraestructures elèctriques i rehabilitar el patrimoni històric.

El seu traçat parteix de l'embassament de Rialp i recorre 85 quilòmetres fins a l'embassament de l'Albagés, amb 3.500 km de canonades, 43 basses de regulació i 17 estacions de bombament.

El projecte del Canal va ser declarat d'interès general l'any 1994 i el 1998 es va incloure en el Pla Hidrològic de la Conca de l'Ebre. La seva construcció va començar l'any 2002 però en 2007, arran d'una sentència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea (TJUE) que considerava que el projecte no protegia de forma correcta les aus de la zona, es va haver de modificar amb l'entrada de la Zona d'Especial Protecció per a les Aus, o ZEPA.

El projecte inicial tenia previst ocupar una superfície bruta de 105.000 ha on s'inclouen poblacions, boscos, camins, etc. La superfície neta inicial era de 81.376 ha cultivables. Ara bé, després de la sentència del TJUE es va limitar totalment la instal·lació en més de 12.500 ha. Aquest fet va provocar, que només quedessin disponibles 68.645 ha.

Les diferents situacions orogràfiques de la zona i la necessitat de regadiu, va fer que es dividís la dotació de reg en tres quantitats, tal com s'observa a la figura 3.34. Novament, cal destacar que no es poden regar de forma lliure les més de 68.000 ha no excloses totalment:

- Es pot regar pràcticament la totalitat de la dotació de reg més gran, amb 6.500 m³, ja que prop del 90% no té cap restricció.
- La dotació de reg de 3.500 m³ està condicionada. Pràcticament la totalitat de la superfície està limitada a regadiu de cereals d'hivern. D'aquesta, el 50% està pendent d'una prova pilot que demostrï que no té un impacte negatiu en les aus. En el cas que no es pugui demostrar, més de 6.000 ha podrien quedar totalment excloses.
- La dotació de reg inferior pot operar sense restriccions en el 80% de la seva superfície. La superfície restant només està disponible per al reg de llenyosos.

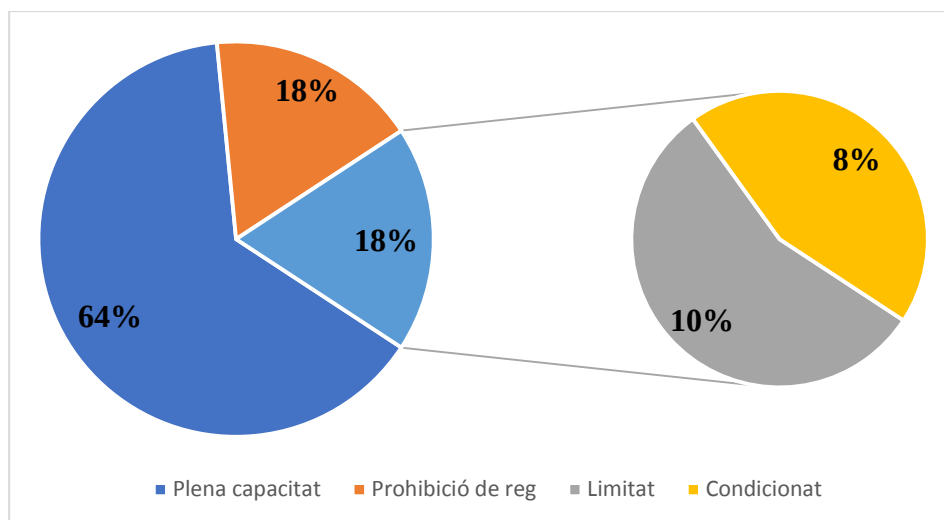
Dotació de reg	Hectàrees per	Restriccions ZEPA
----------------	---------------	-------------------

m ³ /ha/any	dotació	
6.500	31.004	Sense restricció
	4.751	Restricció limitada
3.500	50	Sense restricció
	13.579	Regadiu exclusiu de cereals d'hivern sota condicions. 6.000 ha en poden quedar excloses
1.500	16.139	Sense restriccions
	3.122	Regadiu exclusiu de llenyosos
0	12.731	Restricció total sense possibilitat de regar
TOTAL	81.376	

Font: Elaboració pròpia amb dades del Departament d'Agricultura de la Generalitat de Catalunya.

Figura 3.34. Hectàrees disponibles per al reg i limitades en la regió ZEPA.

A la figura 3.35 podem apreciar que de les més de 81.000 hectàrees inicials, només en un 64% es pot regar a plena capacitat. Un 18% està prohibit; i en funció de les proves pilot que es realitzin, aquesta prohibició pot augmentar fins al 26% de la superfície.

Font: Elaboració pròpia amb dades del Departament d'Agricultura de la Generalitat de Catalunya.

Figura 3.35. Capacitat de regadiu del Canal Segarra-Garrigues en relació amb el projecte inicial.

Cost del Canal

El cost econòmic previst del Canal és de 1.368 milions d'euros, dels quals, la part més important correspon a la Generalitat de Catalunya (vegeu la figura 3.36). Del total, la Generalitat de Catalunya ja ha executat 775 milions, que s'han dedicat a:

- Xarxes de regadiu: 643 milions d'euros.
- Obres de concentració parcel·lària: 73 milions d'euros.
- Obres electrificació: 26 milions d'euros.
- Mesures ambientals: 26 milions d'euros.
- Expropiacions: 14 milions d'euros.

ACTUACIÓ	FINANÇAMENT			TOTAL Milions euros
	Estat	Generalitat	Regants	
Xarxa bàsica de regulació i transport	222 (50%)		222 (50%)	444
Xarxa de distribució i reg		70%	30%	923
Concentració parcel·lària i camins rurals		100%		
Total				1.368

Font: Elaboració pròpia amb dades del Departament d'Agricultura de la Generalitat de Catalunya.

Figura 3.36. Repartiment del finançament en les obres de construcció del Canal Segarra-Garrigues.

Tal com es pot observar a la figura 3.36, l'Estat es fa càrrec de 222 milions de l'obra, ja que el restant 50% l'abonaran els regants. La Generalitat ha de fer front pràcticament a la totalitat dels 923 milions d'euros pressupostats per a la xarxa de distribució i reg; i per a la concentració parcel·lària i camins rurals. Els regants també han d'assumir un elevat cost en la infraestructura. La connexió al traçat i les instal·lacions tècniques costen entre 5.500 i 7.000 euros per regant en funció de la superfície afectada. A més, el preu de l'aigua inclou el cost de l'energia utilitzada en la distribució. Per tal de no provocar grans diferències en el preu en funció de la situació geogràfica, els preus es compensen.

A part dels problemes judicials i els sobre costos, el retard en el finançament també ha endarrerit el projecte.

Viabilitat econòmica

Els estudis de viabilitat del Canal Segarra-Garrigues mostren resultats molt favorables (Reguant i Lletjós, 2014):

- El valor de la producció a les àrees de regadiu respecte a les de secà, podria augmentar entre un 500 i un 800%, aquest fet significaria alimentar fins a 800.000 persones amb un increment en el valor de la producció de fins a 370 milions d'euros anuals.
- El VAB (Valor Afegit Brut) directe de l'agricultura es veuria augmentat en 200 milions d'euros i l'indirecte en 340 milions d'euros anuals.
- Una correcta gestió del Canal permetria la creació de fins a 10.000 llocs de treball directes i 10.000 indirectes, amb un increment patrimonial del 189%.
- La TIR del projecte oscil·la entre el 8 i el 14%, que és molt elevat per a una inversió publico-privada d'aquest tipus, arribant a un valor net d'aquí a 30 anys de fins als 5.000 milions d'euros.

Però aquestes previsions poden empitjorar pels condicionats mediambientals i la protecció de la ZEPA. La regió limitada al regadiu de cereals d'hivern és molt complicat que sigui viable econòmicament tenint en compte que el cost de l'aigua no compensa l'ingrés d'aquest tipus de conreu. D'acord amb (Reguant i Lletjós, 2014) en el cas que finalment les àrees ZEPA no es poguessin regar, estaria en risc tota la viabilitat del projecte. La producció agrícola es podria reduir respecte a les previsions inicials en 100 milions i l'impacte indirecte es reduiria en 150 milions d'euros anuals. L'augment de treballadors previst inicialment en 20.000, es reduiria fins als 14.000.

Situació actual de l'obra

A finals del 2018, hi ha 17.253 ha susceptibles de ser regades, és a dir, un 26% de la superfície disponible. D'aquestes, un 65% està regant i prop d'un 50% produint. Hi ha regants connectats que no poden produir. Miquel Galvarriato, president executiu d'Aigües del Segarra Garrigues, SA, societat concessionària per a la construcció i l'explotació del Sistema Segarra Garrigues, en l'entrevista a Obealimentaria (2018), esmenta que hi ha quatre causes que dificulten la producció: *“els costos inicials de la infraestructura de reg, els nous elements de maquinària, l'elevada edat dels regants i els nous canals de distribució que es desconeixen”*.

El projecte està executat en el 26% de la superfície de regadiu, però està executat el 98% de la xarxa primària i el 33% de la xarxa secundària. El nou horitzó de finalització de l'obra ronda els anys 2026-2030.

Reguant i Lletjós (2014) analitzen el retorn a la societat d'aquesta infraestructura i aborden alguns dels aspectes controvertits del projecte, l'afectació de la superfície de regadiu per àrees catalogades com a zona d'especial protecció per a les aus (ZEPA), les quals poden generar serioses dificultats a la viabilitat del conjunt del projecte o provocar que es deixi sense regar el 36% de la superfície prevista. Tal com conclouen Reguant i Lletjós (2014):

- *“El sistema Segarra-Garrigues és una eina estratègica de futur.*
- *Té uns potencials i una viabilitat economicosocial extraordinaris, els quals, articulats de manera sinèrgica amb el clúster agroalimentari català, poden suposar un impuls de gran importància a l'economia catalana.*
- *El projecte ha tingut un desenvolupament ple d'incerteses al si d'una trajectòria erràtica en què s'han evidenciat interessos contraposats amb concrecions a vegades contradictòries.*
- *Caldria refermar la coordinació i centralitzar la direcció del projecte per part del DAAM (Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural) amb una gestió participativa i oberta.*
- *Caldrà abordar el binomi dependent d'aigua i energia atenent a les projeccions del cost i les disponibilitats d'aquests factors en un horitzó temporal dilatat.*
- *El sistema Segarra-Garrigues es mereix una revisió planificada, amb la mirada a llarg termini, en què es contraposen les diferents necessitats, amb vectors contradictoris en molts casos, però que han de tenir una resultant positiva que cal concretar. Revisió que hauria d'anar acompanyada d'una intensa i transparent explicació ciutadana que recuperés la imatge de progrés i modernitat que és el sistema Segarra-Garrigues”.*

En resum, el Canal Segarra-Garrigues és una de les infraestructures que poden generar més creixement econòmic a Lleida i a tot Catalunya. En els darrers anys s'han aconseguit canvis significatius, però cal seguir treballant en tot allò que pugui millorar el potencial i la capacitat d'aquesta infraestructura.

3.3.6. Infraestructura digital

Un altre factor impulsor és la tecnologia digital. La revolució tecnològica segueix endavant i al segle XXI són claus les infraestructures digitals. Tan importants són les vies de comunicació i de regadiu com les infraestructures digitals (accés a Internet, els telèfons, 5G, Blockchain...).

La creació en 2018 del Departament de Polítiques Digitals de la Generalitat de Catalunya és una mostra de la implicació de l'Administració amb la infraestructura digital. Ara bé, la gran majoria de projectes tenen base a Barcelona, com la implementació de la tecnologia 5G i la Blockchain.

Jordi Puigneró, Conseller de Polítiques Digitals i Administració Pública de la Generalitat de Catalunya, creu que *“les telecomunicacions i Internet seran les*

infraestructures estratègiques per a la cohesió social i territorial del nostre país” (Generalitat de Catalunya, 2018). Lleida serà una de les ciutats claus en aquest desenvolupament. Ara bé, tret del projecte de fibra òptica com a cohesió territorial, no disposa de més polítiques.

A la figura 3.37 podem veure algunes dades sobre l'accés a les telecomunicacions. S'aprecia una millora considerable en tots els indicadors des de l'any 2005 fins a l'any 2017, tant per Lleida com per Catalunya.

En el cas de Lleida capital, la infraestructura digital és completa i amb un bon nivell de qualitat, en general. Així i tot, Lleida província sempre ha estat per sota de la mitjana de Catalunya. És especialment rellevant el cas de la banda ampla on l'any 2005 encara hi havia una diferència considerable entre ambdós territoris que ja està molt reduïda l'any 2017.

Tot i les millores experimentades, una queixa constant de Lleida és la falta d'una bona connexió a Internet en territoris allunyats de la capital. Per tal d'accelerar aquest procés, la Generalitat de Catalunya i la Diputació de Lleida s'han compromès a instal·lar-hi 1.500 quilòmetres de cables de fibra òptica per arribar a 231 municipis. Fins al 2017 s'han instal·lat 515 quilòmetres amb un cost de 15 milions d'euros que estan cofinançats pel fons FEDER de la Unió Europea.

	2005				2017			
	Tinença d'ordinador	Connexió a Internet	Telèfon mòbil	Banda ampla	Tinença d'ordinador	Connexió a Internet	Telèfon mòbil	Banda ampla
Alt Urgell	50,9	32,6	80,4	12,2	78,7	80,9	97,1	79,1
Alta Ribagorça	54,9	38,9	77,8	18,1	80,4	81,5	96,5	80,8
Cerdanya	52,4	35,9	78,5	15,4	78,4	80,6	95,9	79,7
Garrigues	52,3	36,2	70,7	12,8	80,9	83	96,3	81,3
Noguera	48,5	32,6	78	13,5	80,6	82,8	95,9	81,4
Pallars Jussà	51,5	36,2	79,1	18,2	79,4	79,4	97,1	77,3
Pallars Sobirà	51,5	36,8	76,4	12,8	78,4	78,1	95,2	76,3
Pla d'Urgell	60,1	42,2	77,6	19,2	80,1	83,4	95,9	82,5
Segarra	51,5	36,2	75	15,2	81,1	83,5	96,3	82,3
Segrià	55,2	40,7	75,2	19	81,8	83,7	95,5	83,4
Solsonès	53,3	36,6	78,9	15,2	79,9	82,5	97,6	80,5
Urgell	52,7	35,9	75,2	15	79,2	83,3	95,5	82
Val d'Aran	48,6	34,1	77,2	12,1	80,5	81,2	97,1	80
Catalunya	56,4	40,9	82,6	24,7	81,2	83,7	96,9	82,9
Lleida	53,1	37,5	75,5	16	80,0	81,8	96,3	80,5

Font: Idescat.

Figura 3.37. Evolució de 2005 a 2017 del percentatge de llars amb algun membre de 16 a 74 anys que disposa d'ordinador, connexió a internet, telèfon mòbil i banda ampla.

3.4. Promoció econòmica

Un altre dels factors impulsors de la transformació econòmica és la promoció del territori que es basa en pilars com la projecció empresarial, les infraestructures i el turisme. Aquesta tasca afecta les Administracions Públiques, i també les agències o les entitats privades. A Lleida hi ha diverses entitats que treballen en aquesta línia, entre les que podem destacar les següents.

3.4.1. GlobaLleida

GlobaLleida és una entitat nascuda l'any 2011 i que engloba l'activitat de promoció econòmica i turística del territori lleidatà. Les institucions que en formen part són l'Ajuntament de Lleida, la Universitat de Lleida, la Diputació de Lleida i les Cambres de Comerç de Lleida i de Tàrraga. És un projecte que aglutina els recursos de promoció en una sola organització.

La seva missió és el desenvolupament empresarial i territorial de Lleida a través de la innovació, la incentivació a l'ocupació, el desenvolupament del talent i la internacionalització de l'empresa. Els seus eixos són les persones, claus per al coneixement i la competitivitat; i les empreses.

L'actuació de GlobaLleida arriba a totes les fases de desenvolupament de l'empresa, ja que contribueix a:

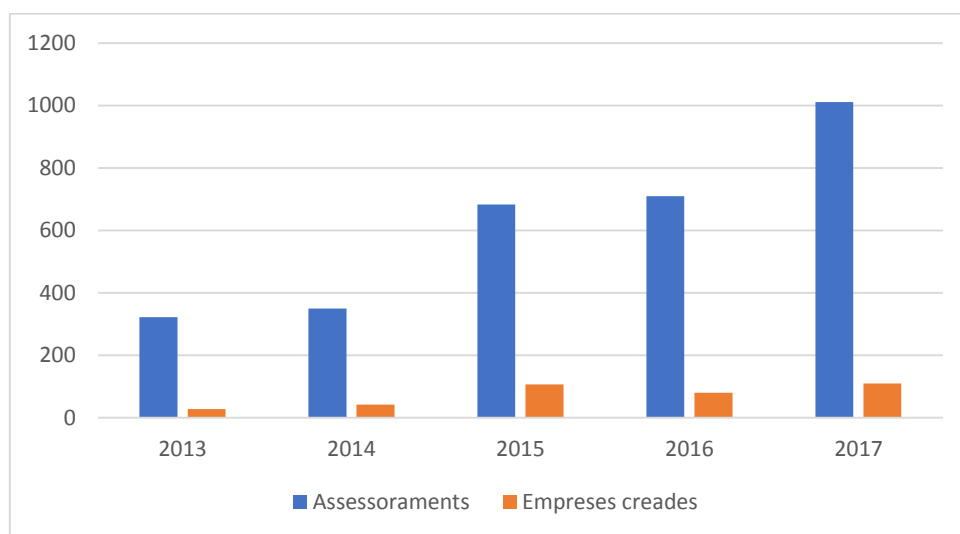
- Fomentar l'esperit emprenedor.
- La creació empresarial a través d'assessorament i tallers de formació.
- El creixement empresarial a través de plans d'acompanyament.
- La consolidació empresarial amb rondes de finançament i inversió, a les que ja hem fet referència anteriorment. Entre els anys 2012 i 2016 han rebut finançament 141 empreses, amb un total de 20 milions d'euros.
- Promocionar la inversió internacional a Lleida. Per això, compta amb el programa Why Lleida (Centre per al Desenvolupament Interancional).

GlobaLleida aposta pel Pla Embarca juntament amb Startup Catalonia, prestant assessorament i incubació a noves empreses en període de validació i arribada al mercat. Han assessorat 34 empreses en tres edicions, en les quals, la facturació ha augmentat en més de 200%. A més, 8 d'elles exporten productes.

També destina recursos a projectes sectorials claus com el clúster de l'oli i el sector vitivinícola. En el cas de l'oli, en un radi de 150 km de Lleida es produeix el 90% de l'oli de Catalunya, amb unes 90 empreses que facturen més de 500 milions d'euros però que, en general, no fan el producte amb elevat valor afegit i, a més, no exporten. Per això, un dels projectes de GlobaLleida és potenciar una marca de l'oli, millorar la cadena de valor i innovar en el producte i la comercialització.

Per tal de promocionar el territori, també participa activament en fires i ofereix cursos d'especialització en empresa, juntament amb la UdL.

En 2017, el seu pressupost anual era de 500.000 euros i va contribuir a crear unes 2 empreses setmanals ocupant de mitjana 2,4 treballadors. Tal com s'aprecia a la figura 3.38, la seva activitat ha permès assessorar en 2017 més de 1.000 empreses, amb un augment important respecte dels anys anteriors.

Font: Elaboració pròpia amb dades de GlobaLleida.

Figura 3.38. Nombre d'empreses assessorades i creades gràcies a l'activitat de GlobaLleida.

En 2015 ha creat la societat GlobaLleida Inversions SA, especialitzada en la inversió en els primers anys de vida de start-ups. El seu pressupost inicial ha estat de 650.000 euros que han estat aportats entre deu empreses i particulars de Lleida. L'objectiu és el finançament privat temporal en tiquets de 50.000 euros.

Entre les activitats que desenvolupa GlobaLleida també podem destacar les rondes de finançament. En aquestes rondes hi solen participar una quinzena d'empreses que tracten d'aconseguir finançament d'organismes com l'ICO, CDTI, ENISA i COFIDES.

Per una altra banda, el CEEI Lleida (Centre Europeu d'Empreses i Innovació) és una fundació constituïda pels principals agents socioeconòmics de les terres de Lleida (Diputació, Ajuntament de Lleida, Cambres de Comerç de Lleida i de Tàrraga, Universitat de Lleida, COELL, UGT, CCOO, PIMEC i Caixabank). Compta amb el suport de la Comissió Europea com a organisme d'ajuda a les pimes i als empresaris innovadors i està adherida a l'European Business Network, que treballa sota el paraigua de GlobaLleida, amb l'objectiu d'identificar les idees innovadores i dotar-les de mitjans materials i humans per transformar-les en empreses referents per al teixit econòmic del territori.

El CEEI acull, assessora i dinamitza en les seves instal·lacions iniciatives emprenedores viables que arrisquen innovant i que esdevinguin líders en els seus sectors, creant nous llocs de treball qualificats. Des de la seva creació, ha assessorat 200 empreses amb un percentatge de supervivència del 80%.

3.4.2. Fira de Lleida

Fira de Lleida és una fundació amb un Patronat integrat per l'Ajuntament de Lleida, la Cambra de Comerç de Lleida, la Diputació de Lleida i la Generalitat de Catalunya. La seva activitat principal és organitzar fires i congressos a la ciutat de Lleida. Tot i que la tradició firal de Lleida es remunta al 1232, la creació de Fira de Lleida data de 1946.

La seva superfície total d'exposició és de 70.000 metres quadrats, cinc salons i La Llotja-Palau de Congressos de Lleida. Un dels seus atractius és la bona connexió amb l'AVE que permet optimitzar els desplaçaments des de ciutats com Barcelona, Madrid, Tarragona i Saragossa. Entre les fires organitzades destaquen la Fira Agrària de Sant Miquel i Municipalia. Lleida és, després de Barcelona, la ciutat de Catalunya on més fires i congressos se celebren. En 2017, els 24 salons varen tenir 1.137 expositors, 330.000 visitants amb una ocupació dels recintes de 267 dies. En 2017, s'ha calculat l'impacte econòmic de la Fira en 17.200.000 euros que han repercutit en sectors com la restauració, l'hoteleria i el turisme.

En 2019 s'ha presentat el pla d'expansió de la Fira que, amb una inversió d'entre 27 i 36 milions d'euros, ampliarà la superfície d'exposició fins a 124.400 metres quadrats, i que permetrà duplicar la facturació.

A part de Fira de Lleida, cal tenir en compte que en el conjunt de la província hi ha una intensa activitat firal, com ho demostren els 178 certàmens celebrats en 2017 a la resta de la província.

3.4.3. Cambres de Comerç

A Lleida hi ha dues Cambres de Comerç: la de Lleida (creada en 1887) i la de Tàrraga (creada en 1905). Les seves funcions principals són:

- La internacionalització de l'empresa a través del comercial internacional.
- La competitivitat amb la detecció i la implantació d'oportunitats de millora.
- La innovació per millorar l'eficiència i la competitivitat del negoci.
- La formació contínua dels treballadors.
- La dinamització territorial i la promoció del teixit empresarial.

També ofereixen l'accés a les ajudes de la Unió Europea o ajuts a la contractació de joves en situació d'inactivitat. El 2018, ha obert una línia d'ajudes de 600.000 euros per a les empreses lleidatanes.

La Cambra de Comerç de Lleida ofereix un servei d'R+D+i com a procés de reflexió estratègica empresarial, on s'analitza la situació de l'empresa i es proposen plans d'actuació. El principal objectiu és enriquir la cadena de valor de l'empresa i crear un *networking* d'innovació.

El pressupost de 2017 de la Cambra de Comerç de Lleida ha estat d'1,3 milions d'euros i el de la Cambra de Comerç de Tàrraga ha estat de 0,15 milions d'euros. En el cas de la Cambra de Lleida, el 43% dels ingressos provenen de fons públics i un 57% de fons privats.

3.4.4. Altres organitzacions

A Lleida també podem destacar altres organitzacions que juguen un paper rellevant en la promoció i el desenvolupament empresarial:

- **Confederació d'Organitzacions Empresarials de les Terres de Lleida (COELL):** Patronal empresarial, creada fa més de 30 anys, i integrada per quatre federacions: Federació de Gremis de la Construcció (FGC), Associació d'Instal·ladors de Serveis per a la Construcció (AGRISEC), Associació Empresarial de la Fusta (AEF) i Federació d'Empreses de Serveis (FES). Així mateix, compta amb el Grup d'Empreses Sense Agrupació Sectorial (GSAS). En total, més de 40 gremis i associacions. Les principals activitats, a part de la representativitat, són la formació i assessorament empresarial.
- **Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya (FCAC):** Va néixer l'any 1983 i és l'òrgan de representació i defensa del cooperativisme agrari amb la finalitat de reforçar l'activitat econòmica i social d'aquest sector, i ha fet extensiu el seu compromís al conjunt de la població agrària i el món rural. Així mateix, contribueix al desenvolupament de les empreses cooperatives amb

recursos per potenciar el creixement, la millora constant i la competitivitat de les seves associades. Té, en el conjunt de Catalunya, 204 cooperatives federades (la major part a Lleida) que aglutinen gairebé 31.500 socis productors i 4.500 llocs de treball. La facturació agregada se situa en uns 1.600 milions d'euros.

- **Federació Provincial d'Empresaris de Comerç (FECOM):** Agrupa més de 80 gremis i associacions de comerciants. Es va fundar l'any 1977 amb la finalitat de defensar els interessos econòmics, socials i professionals dels comerciants. En aquests moments té com a prioritat el foment de la transformació del món del comerç.
- **PIMEC:** És la patronal de les micro, petites i mitjanes empreses i dels autònoms de Catalunya. Constituïda l'any 1975 el seu objectiu principal és afavorir l'entorn per a una millora de la competitivitat de les empreses. A Lleida funciona com a interlocutor de les petites i mitjanes empreses amb les institucions; i treballa en temes com les infraestructures, la internacionalització i la innovació. Ha assolit un 88% de representativitat entre les associacions de comerciants de Lleida i aposta pel petit comerç.
- **Trobada Empresarial al Pirineu:** És una iniciativa que va néixer el 1990, promoguda per un grup d'empresaris i professionals de Lleida que s'ha acabat consolidant com a una de les reunions empresarials més grans del país en línia amb la de Sitges del Cercle d'Economia i la de Tarragona de la Fundació Gresol. Al llarg dels quasi trenta anys de trobades, han assistit més de 10.000 persones i 500 ponents. Els temes tractats fan referència a l'actualitat empresarial, les perspectives de futur i els àmbits estratègics de l'empresa. Es busca fomentar i unir el teixit empresarial entre la zona de Lleida, els Pirineus, com a eix vertebrador d'un ampli territori d'abast transfronterer, i Andorra.

3.5. Projecció turística

El turisme és un dels motors claus de l'economia catalana. Tot i no ser un dels grans components de l'activitat econòmica lleidatana, Lleida pot oferir un tipus de turisme diferent del que poden oferir les grans ciutats. A Lleida província s'ofereix essencialment un turisme de tipus rural i familiar. I Lleida capital pot oferir turisme de negocis, tenint en compte el nombre d'esdeveniments econòmics que hi ha.

Per tal d'atraure més turisme, en aquest cas, de negocis, també es compta amb el Palau de Congressos La Llotja, com a motor d'actes, reunions i congressos. Durant l'any 2017, ha rebut 54.566 assistents d'arreu del món.

La ciutat de Lleida ha millorat el seu turisme, no només en quantitat, sinó també en el nivell de qualitat. Per això, cal promocionar Lleida com a motor d'un turisme rural i de negocis que pot tenir un alt impacte directe i indirecte en la ciutat.

Ara Lleida: El Patronat de Turisme, organisme de la Diputació de Lleida va crear l'any 1989 la marca "Ara Lleida", que gestiona de forma conjunta l'oferta turística de tota la província, que compta amb més de 200 empreses turístiques.

Entre els principals atractius turístics de Lleida podem destacar:

- Activitats diverses com els esports, la gastronomia i la natura.
- 460 quilòmetres de pistes d'esquí esquiables.
- Rutes de senderistes i el turisme ornitològic.
- El Tren dels Llacs, impulsat per FGC a partir de l'any 2009, recorre paisatges de la Plana del Segre i els llacs entre Lleida i la Pobla de Segur en quatre vagons d'època en un traçat sense electrificació. Anualment, el Tren dels Llacs acull més de 7.000 passatgers i té una ocupació superior al 99%. Per tal d'incentivar-ne encara més l'ús, la Generalitat està creant un model combinat de tren i bicicleta que recorrerà un total de 125 quilòmetres i tindrà una inversió de 4 milions d'euros. Aquest nou projecte funcionarà a plena capacitat el 2021 i permetrà connectar amb les rutes ciclistes que travessen el centre de Catalunya.
- Altres rutes turístiques destacades: Ruta dels Castells de Sió, la Ruta del Vi i la Ruta del Cister.
- A Lleida ciutat, destaca la magnífica catedral, la Seu Vella.

El turisme d'aventura a Lleida

Com ja s'ha esmentat anteriorment, la província de Lleida és una referència turística en la pràctica d'esports d'aventura i neu. Entre els factors que ho expliquen podem destacar el fet que el gran nombre de rius dels quals gaudeix li permet tenir una gran oferta de baixants per fer ràfting. Destaca el tram entre Llavorsí i Sort catalogat com el millor de la península Ibèrica i el tercer millor d'Europa. També destaquen la possibilitat de fer piragüisme aprofitant els seus rius, així com altres esports aquàtics com Ultra Tube, Trekking aquàtic, activats de submarinisme o d'esquí aquàtic que també aprofiten l'àmplia varietat de llacs.

En la mateixa línia, tenir una gran superfície muntanyosa la fa ideal per a pràctica del senderisme, el barranquisme i la bicicleta de muntanya. En els últims anys s'han obert noves rutes per ser explotades. I la província de Lleida ofereix unes condicions excepcionals per a la pràctica d'esports d'aire com el parapent o l'ala delta. Concretament el municipi d'Àger, al peu de la serra del Montsec és considerat com una zona excepcionalment bona per a aquestes pràctiques esportives i atreu gent d'arreu. Gràcies a les excel·lents condicions aerològiques també és ideal per realitzar el vol sense motor, excursions en globus, helicòpter o en ultralleuger. A banda de la serra del Montsec també destaca per la pràctica d'esports d'aire l'Aeròdrom d'Alfès al Segrià i la Vall d'Organyà.

3.6. Innovació i coneixement

Durant els darrers anys, Lleida ciutat ha fet una forta aposta per la innovació. Com a mostra d'aquest esforç podem recordar el reconeixement del Ministeri de Ciència i Innovació que el 2011 va atorgar a Lleida el distintiu “Ciudad de la Ciencia y la Innovación” en reconeixement al compromís de la ciutat amb la R+D+i i la seva contribució des de l'àmbit local al canvi de model productiu.

A part de la Universitat de Lleida i el Parc Científic i Tecnològic Agroalimentari de Lleida, que es descriuen més endavant, es poden destacar diverses institucions que promouen la innovació i el coneixement:

- **Associació de Fabricants i Exportadors de Maquinària Agrícola de Catalunya (FEMAC):** Lidera el Clúster Català dels Mitjans de Producció Agrícola que té com a objectiu millorar la competitivitat dels fabricants catalans dels mitjans de producció agrícola i els diferents agents que conformen la seva cadena de valor. Els seus eixos d'actuació són la cooperació, la innovació i la internacionalització.
- **Institut de Recerca Biomèdica de Lleida (IRB):** Es va constituir amb la finalitat de crear sinergies entre la recerca bàsica, la recerca clínica i la investigació epidemiològica. Està especialitzat en nutrició i ciències de la salut. Els seus investigadors provenen de la UdL i l'Hospital Arnau de Vilanova.
- **Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentària (IRTA):** És un institut d'investigació de la Generalitat de Catalunya, adscrit al Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació. Els seus objectius generals són els d'impulsar la recerca i el desenvolupament tecnològic dins l'àmbit agroalimentari, facilitar la transferència dels avenços científics i valorar els avenços tecnològics propis, tot cercant la màxima coordinació i la col·laboració amb el sector públic i privat. Compta amb diversos centres a Lleida província: Gimènells, Fruitcentre Lleida, Agrònoms, Granja E. d'Alcarràs, Mollerussa i Borges Blanques.
- **Centre de Recerca Experimental Biomèdica Aplicada de Lleida (CREBA):** Està impulsat per la Diputació de Lleida i està dedicat a la recerca i la formació en l'àmbit de la biomedicina.
- **Centre Tecnològic Forestal de Catalunya (CTFC):** Especialitzat en la recerca i la innovació en planificació forestal contribueix a la modernització i la competitivitat del sector forestal, al desenvolupament rural i a la gestió sostenible del medi natural.

Seguidament, descrivim més en detall el paper de la Universitat de Lleida i del Parc Científic Tecnològic Agroalimentari de Lleida.

En aquest tema, convé assenyalar que en el conjunt de Catalunya, la inversió en R+D ha caigut en els darrers anys (Consell General de Cambres de Catalunya, 2018).

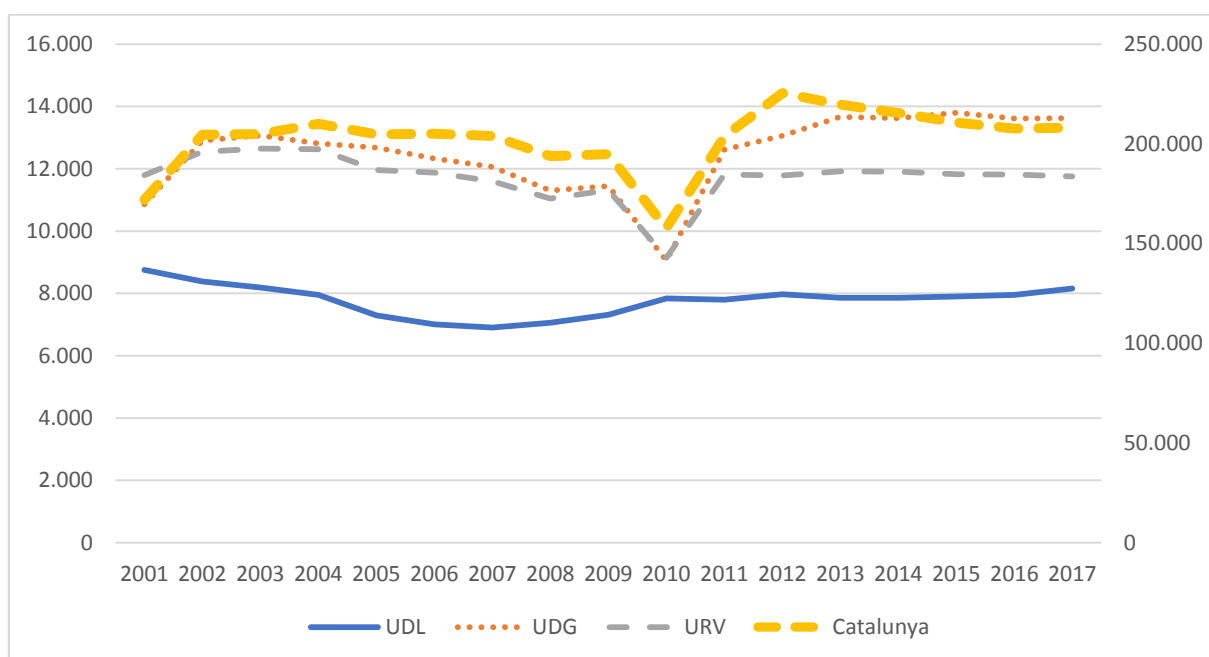
3.6.1. Universitat de Lleida

La Universitat de Lleida és un gran motor de l'educació i la innovació a Lleida. El seu progrés en els últims anys ha permès retenir un gran nombre d'estudiants que anys enrere marxaven cap a Barcelona o a altres ciutats de l'Estat per realitzar els seus estudis.

La seva ubicació i les necessitats del territori, expliquen que l'oferta formativa de la Universitat estigui enfocada als sectors agrònoms i forestals. Tot i això, la seva oferta educativa és ben àmplia. Està formada per 7 facultats i ofereix, en l'any acadèmic 2017-2018, un total de 32 graus i 12 dobles graus, 39 màsters i 2 dobles màsters.

Matriculacions i titulacions

La Universitat de Lleida ha tingut en el curs 2017-2018 un total de 8.446 estudiants de grau matriculats cada any. Tot i una petita reducció, com es pot observar a la figura 3.39 entre els anys 2005 i 2009, el nombre és relativament estable.

Font: Elaboració pròpia amb dades de les Memòries acadèmiques de la UdL.

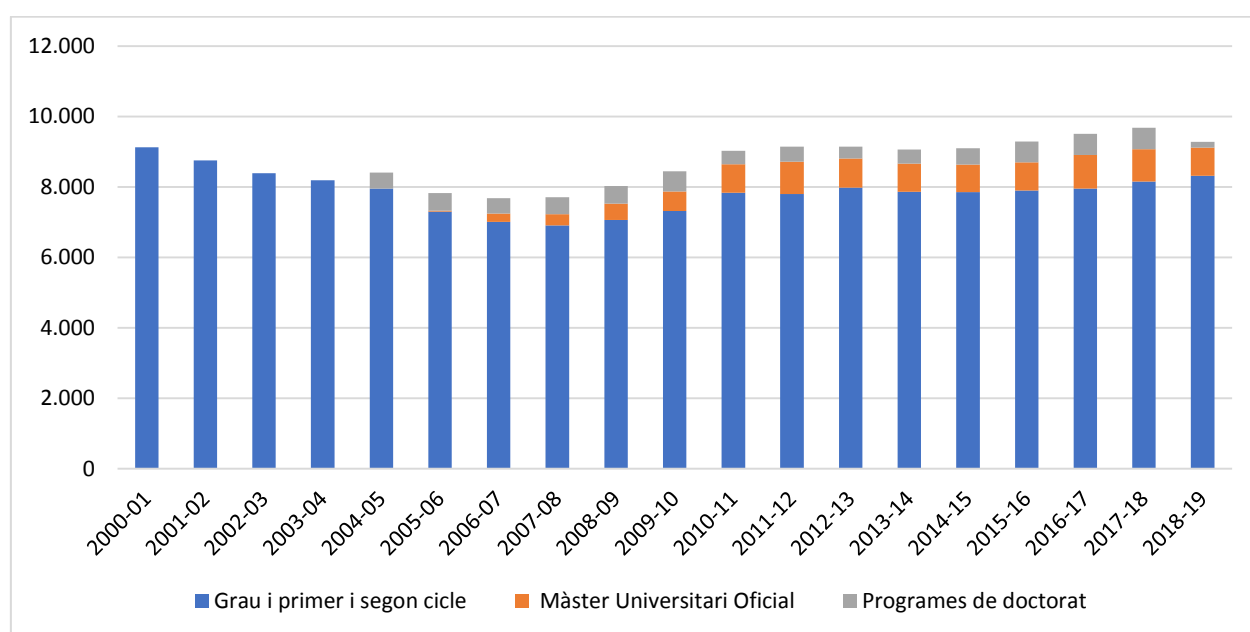
Figura 3.39. Nombre d'alumnes matriculats de grau a la Universitat de Lleida, la UDG i la URV, a l'eix esquerre. A l'eix dret, total d'alumnes matriculats a les universitats catalanes públiques i privades.

Aquesta tendència també la segueixen el total d'alumnes catalans. L'any 2017, prop de 200.000 alumnes estaven matriculats a les universitats catalanes. Aquesta xifra s'ha mantingut al llarg dels anys, tret del 2010, quan les matriculacions es van reduir en un 25%.

En relació al sistema universitari català, Lleida representa el 5,7% de l'alumnat en 2017, percentatge molt similar al pes de la població en relació al total de Catalunya.

A partir de l'any 2005, tal com s'observa a la figura 3.40, es van començar a oferir programes de màster i doctorat, a més del grau o la llicenciatura. La incorporació dels màsters i els doctorats ha permès augmentar el nombre d'alumnes i promoure l'especialització de la UdL en formacions molt específiques.

Als estudiants de grau esmentats, i d'acord amb les dades del curs acadèmic 2017-2018, cal afegir 1.060 alumnes de màster i doble màster; i 600 alumnes de doctorat. Si afegim els 339 estudiants de mobilitat que fan estades a la Universitat de Lleida (ERASMUS, per exemple) el total d'estudiants és de 10.438 als quals s'han d'afegir 498 d'altres estudis de postgrau i 80 del Programa Sènior.

Font: Elaboració pròpia amb dades de les Memòries acadèmiques de la UdL.

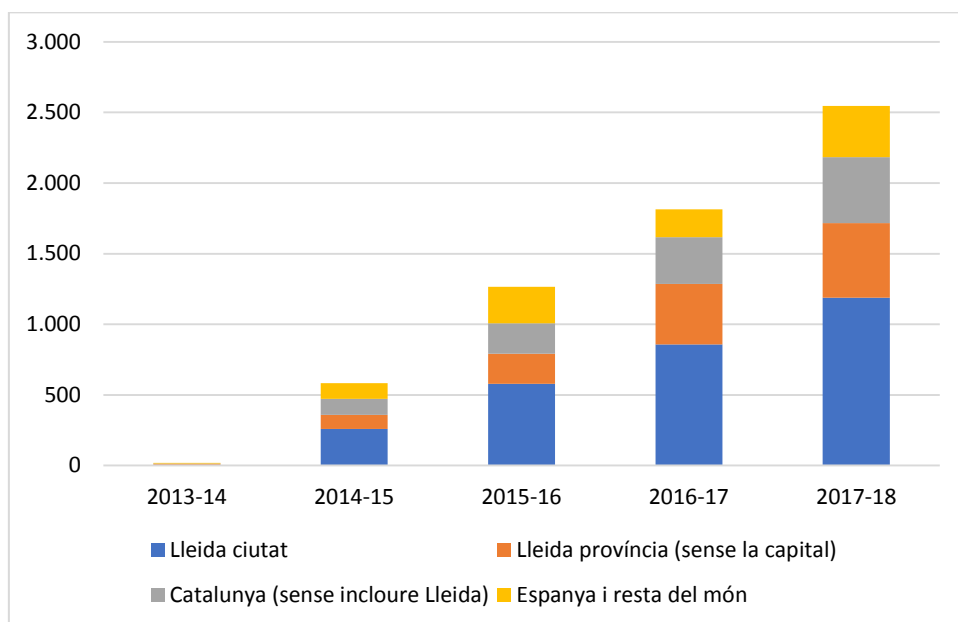
Figura 3.40. Nombre d'alumnes matriculats a la Universitat de Lleida per programes.

Els anys 2016 i 2017, a Catalunya, s'han titulat 97.786 alumnes, entre estudis de grau i màster (IDESCAT, 2018). Lleida representa un 5,2% de la totalitat dels alumnes titulats catalans.

En referència a les tesis doctorals, el 2016 i 2017 se n'han llegit a tot Catalunya 6.415, de les quals 292 a Lleida, un 4,5%.

Una altra dada a destacar de la UdL és la seva internacionalització. Els estudiants de mobilitat han augmentat en un 37% en els últims 10 anys, rebent en 2017, un total de 323 estudiants.

La realització de pràctiques en empreses és una mostra de la interacció entre la Universitat i el teixit empresarial. A la figura 3.41 es pot observar que en els darrers anys el nombre d'estudiants en pràctiques s'ha multiplicat per 5. L'any 2017, més de 2.500 alumnes han realitzat pràctiques en empresa. Aquest és un punt molt destacable, ja que la Universitat de Lleida ocupa la primera posició de totes les universitats de l'Estat. Es tracta d'un aspecte que, juntament amb la formació professional dual, és un pilar bàsic de la col·laboració entre la universitat i l'empresa.

Font: Elaboració pròpia amb dades de la Universitat de Lleida

Figura 3.41. Pràctiques curriculars dels estudiants de la UdL per destins.

A més del nombre, també cal fer referència al destí. Com es veu a la figura 3.41, prop del 50% dels alumnes realitzen les pràctiques a Lleida capital, amb un impacte directe de la Universitat en el territori en el qual viuen. Un 40% surten de la capital però es queden en territori català. Només un 10% van a la resta d'Espanya o a la resta del món. Encara que proporcionalment sigui una dada reduïda, en termes absoluts ha crescut cada any i és una mostra de la internacionalització de la UdL.

La recerca

Segons l'U-Ranking de l'any 2017, la Universitat de Lleida ha estat posicionada com la tercera universitat de l'estat en docència i la sisena en recerca. Aquest fet el demostren les prop de 2.000 publicacions científiques que es realitzen cada any i els 1.000 articles publicats en revistes científiques (vegeu la figura 3.42).

	2000-2004	2005-2010	2011-2015	2016-2018
Articles en revistes científiques	2.682	3.569	4.166	2.203
Publicacions científiques	7.107	10.642	9.645	4.000
Grups de recerca	8	285	430	318

Font: Elaboració pròpia amb dades de la Universitat de Lleida.

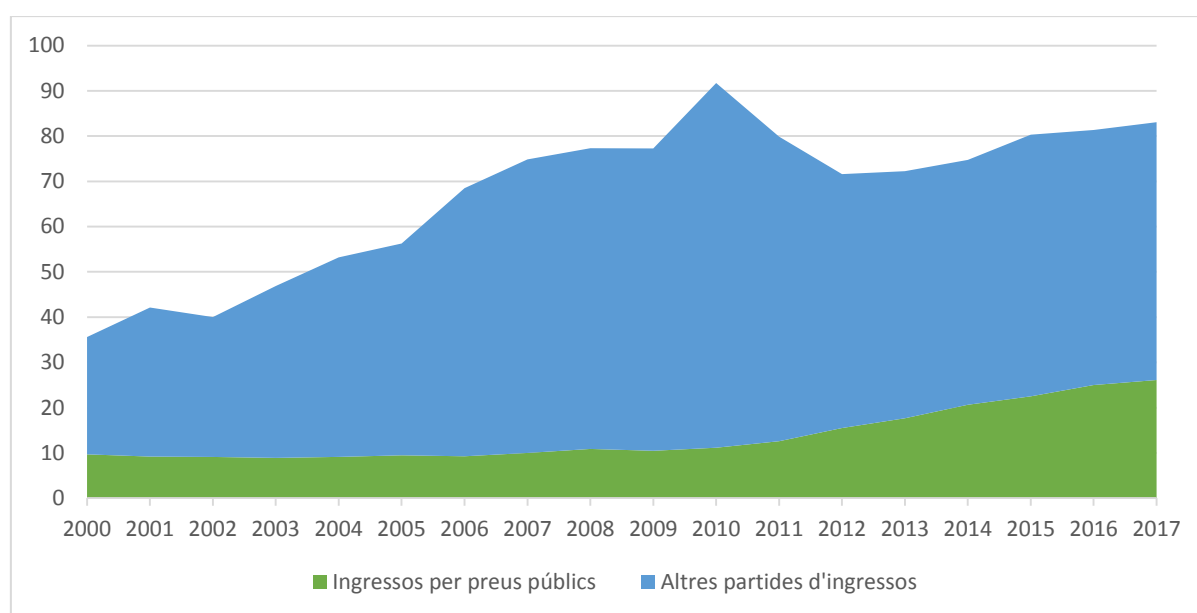
Figura 3.42. Publicacions i grups de recerca de la UdL per períodes.

Tal com es pot apreciar a la figura 3.42, els grups de recerca van entrar en funcionament a partir de l'any 2005, coincidint també amb la inauguració del Parc Científic. Actualment, hi ha també 19 càtedres d'empresa. La primera d'elles es va crear l'any 2005.

Entre els anys 2010 i 2017 es van registrar 38 patents. A més, s'han atorgat 2 patents triàdiques, és a dir, un conjunt de patents que com a mínim, inclouen una sol·licitud de patent europea, una japonesa i una americana.

Dades econòmiques

El pressupost anual de la Universitat de Lleida del 2017 ha estat de 80 milions d'euros, amb un augment d'un 2% anual en el període 2015-2017. Tal com es pot observar a la figura 3.43, el pressupost s'ha doblat en els últims 15 anys i a partir de 2008, any d'inici de la recessió econòmica, ha anat augmentant la part de pressupost finançada amb les matrícules pagades pels estudiants.

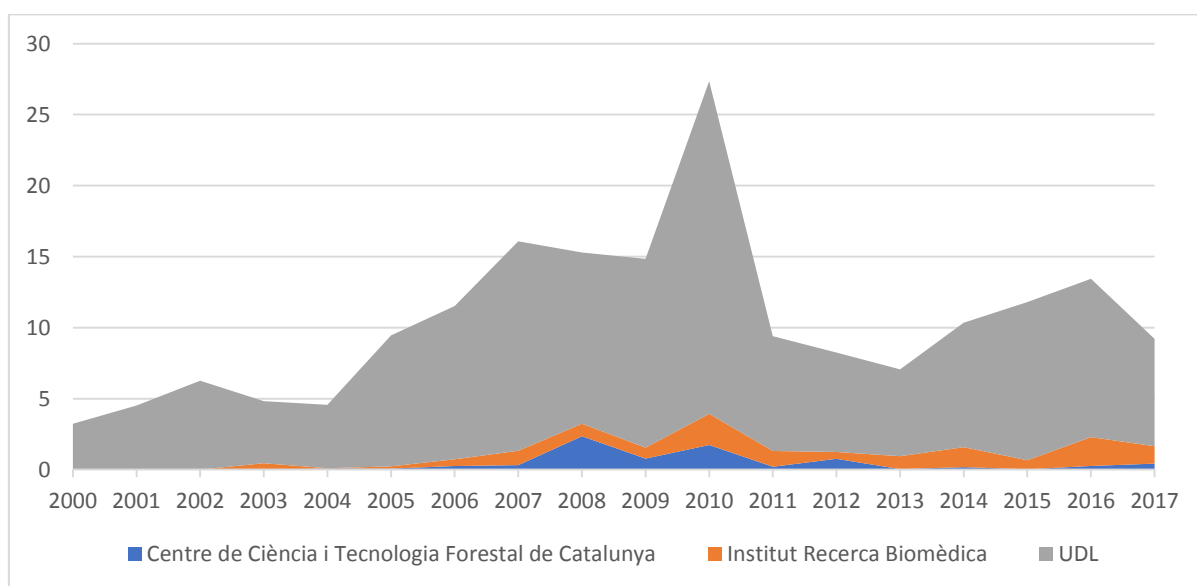

Font: Elaboració pròpia amb dades de la Universitat de Lleida.

Figura 3.43. Evolució dels ingressos per preus públics i la totalitat del pressupost de la UdL.

Tot i haver-se doblat el pressupost en 17 anys, s'ha estancat els últims 10 i han estat els estudiants qui han fet front al augment.

Dels actuals pressupostos, en destaca la partida destinada a la recerca i la transferència de coneixement que s'ha vist reduïda en els últims anys, passant de 14,3 milions d'euros l'any 2015 als 11,7 milions l'any 2017 (vegeu la figura 3.44). En aquesta figura es poden observar els ingressos que han obtingut les institucions d'educació i innovació del territori. La Universitat de Lleida ha tingut uns ingressos inferiors als últims anys tot i tenir un major nombre d'equips de recerca. Les ajudes a la recerca van arribar als seus màxims els anys 2009 i 2010, no només a la UdL sinó també a l'IRB i al CTFC. Preocupa per a la Universitat la reducció que s'ha donat en els anys posteriors, amb uns ingressos per recerca al nivell del 2005.

Font: Elaboració pròpia amb dades de la Universitat de Lleida.

Figura 3.44. Ingressos per projectes de recerca en institucions d'innovació del territori (en milions d'euros).

Instituts de recerca

Un altre aspecte que cal destacar és el dels centres de recerca. La UdL té dos centres propis (INDEST i INSPIRES) i participa en tres centres CERCA (Agrotecnio, IRBLLEIDA i CTFC).

INDEST

L'Institut de Desenvolupament Social i Territorial (INDEST) és un institut de recerca propi de la Universitat de Lleida nascut el 2015 i que té com a objectiu impulsar la recerca en les ciències socials i les humanitats. D'aquesta manera pretén analitzar el desenvolupament dels territoris i les societats que hi viuen. L'INDEST vol posar aquest coneixement al servei de les institucions públiques i privades per tal que aquestes en puguin dur a terme una bona planificació i gestió cultural de la seva tasca.

Entre els temes tractats hi ha la globalització i com donar resposta als problemes que genera en la societat i l'impacte en la diversitat social. L'INDEST aspira a fer que les seves aportacions ajudin a millorar les dacions públiques amb l'objectiu que aquestes puguin reduir desequilibris i augmentar la cohesió i el benestar dels ciutadans.

Actualment té quatre línies d'investigació, una basada en l'activitat socioeconòmica i territorial sostenible; una altra és la mobilitat, les transicions i les relacions socials; la tercera línia és la societat del lleure i consum cultural i la quarta és l'estudi dels diferents estadis de la vida i l'anomenen "Generacions: infància, joventut i envelliment".

INSPIRES

INSPIRES és un centre de recerca multidisciplinari de la Universitat de Lleida que posa èmfasis en la recerca per millorar *"la gestió energètica, l'eficiència, la usabilitat, la seguretat, la computació d'altres prestacions i la resolució i optimització de problemes, entre altres temes. Tot amb nexes comuns, girant al voltant de l'àmbit de la sostenibilitat i la tecnologia"*. Amb aquest centre es busca unir les forces de diferents centres de recerca que abans tractaven diferents línies i àrees però amb INSPIRES ara s'aconsegueix generar sinergies.

Agrotecnio

L'Agrotecnio és un centre de recerca en agrotecnologia fundat el 2006 com a Fundació UdL-IRTA i adscrit a la UdL. Actualment està en procés d'adaptació al sistema CERCA. Els seus objectius són la recerca, el desenvolupament tecnològic i la formació especialitzada en l'àmbit agroalimentari.

El centre investiga en els camps de l'agricultura, la ramaderia, el canvi global, el *biofactory*, una línia de recerca fronterera entre la biomedicina i l'alimentació funcional, el desenvolupament i la cooperació internacional i la biodisponibilitat d'aliments.

Una mostra de la reputació d'aquest centre de recerca és el fet que ha estat guardonat per la Unió Europea amb el premi HR d'excel·lència en la recerca.

IRBLleida

L'Institut de Recerca Biomèdica Fundació Dr. Pifarré (IRBLleida) és una institució creada l'any 2004 a partir de la col·laboració entre l'Institut Català de la Salut (ICS), la Fundació Dr. Pifarré i la Universitat de Lleida (UdL). Actualment, en formen part tots els grups de recerca biomèdica de la Regió de Lleida, tant de la UdL com del sistema sanitari. El 2014 IRBLleida va rebre el certificat "HR Excellence in Research". Les seves instal·lacions ocupen 9.000 m² distribuïts en dos edificis: el Biomedicina I i el Biomedicina II i des de 2004 han publicat 4.482 treballs en diverses publicacions científiques.

L'IRB es defineix com una institució que té com a objectiu *“crear sinergies entre la recerca bàsica, la recerca clínica i la investigació epidemiològica, perquè la investigació biomèdica sigui el motor de la millora de la pràctica clínica diària, en benefici de tota la població”*. Per fer-ho, *“abasta una cadena de recerca transnacional, des de la investigació bàsica, orientada a la comprensió dels mecanismes fisiològics i patològics de l'organisme humà, fins a la investigació que estudia el comportament de les malalties en grans grups poblacionals.”*

És important fer notar que l'IRB actua com a *“aglutinador de tota la investigació biomèdica realitzada a Lleida”*. La UdL aporta investigadors de les facultats de Medicina, Infermeria i Fisioteràpia i també a l'anomenat “dispositiu assistencial” que inclou investigadors de l'Hospital Universitari Arnau de Vilanova (HUAV), de la Direcció d'Atenció Primària Lleida, de l'Institut Català de la Salut (ICS), dels Serveis Territorials de la Conselleria de Salut a Lleida i de l'Hospital Universitari Santa Maria (HUSM).

L'IRBLleida pertany a la Institució CERCA amb un règim jurídic propi. CERCA és la Fundació Institució dels Centres de Recerca de Catalunya (I-CERCA). També és considerat un Institut d'investigació Sanitària (IIS) acreditat per l'Instituto de Salud Carlos III i la Generalitat de Catalunya. A més interacciona en el territori amb l'Institut Politècnic d'Innovació i Recerca en Sostenibilitat (Inspires), el Centre Tecnològic de Catalunya (EURECAT), el Parc Científic i Tecnològic Agroalimentari de Lleida i amb Agrotecnio, Centre de Recerca en Agricultura, Producció Animal i Tecnologia dels Aliments del campus ETSEA de la Universitat de Lleida.

Totes aquestes col·laboracions amb reputats investigadors i centres de recerca fan d'aquest centre un pilar de l'economia lleidatana i una font molt important d'investigació en R+D+i per ajudar a promoure avenços en salut.

CTFC

El Consorci Centre de Ciència i Tecnologia Forestal de Catalunya (CTFC), amb seu a Solsona (Lleida), es va constituir inicialment entre el Consell Comarcal del Solsonès i la Universitat de Lleida l'any 1996, i posteriorment, s'hi van incorporar la Diputació de Lleida, la Fundació Catalana per a la Recerca i la Innovació, la Generalitat de Catalunya, la Universitat Autònoma de Barcelona i l'Ajuntament de Solsona.

El CTFC està adscrit a l'Administració de la Generalitat de Catalunya i forma part dels centres CERCA. La seva missió és contribuir a la modernització i a la competitivitat del

sector forestal, al desenvolupament rural i la gestió sostenible del medi natural, per mitjà de l'excel·lència en recerca i de la transferència de coneixement i de tecnologia a la societat amb l'ànim d'esdevenir un centre de referència en l'àmbit nacional i internacional.

La UdL als rànquings universitaris

El posicionament de la UdL en els rànquings universitaris, tant estatals com internacionals, ha millorat significativament en els darrers anys.

Pel que fa als rànquings internacionals (Saladrigues, 2018) la Universitat de Lleida presenta una posició molt destacada en ciències de l'agricultura i en ciència i tecnologia dels aliments. Així ho rubricava, el 2015, el prestigiós *Informe de Thomson Reuters sobre l'estat de la innovació*, quan posicionava la UdL com la segona universitat més influent del món en Ciència i Tecnologia dels Aliments. En la mateixa línia, el *QS World University Ranking* per àrees de coneixement –un dels tres rànquings més rellevants a escala mundial– en l'edició de 2017, posicionava la UdL en el lloc 40è del món en ciència i tecnologia dels aliments, i entre la posició 101 i 150 mundial tant en ciències agràries, com en ciència veterinària. En la mateixa línia, el *National Taiwan University Ranking*, en l'edició de 2017, situava la UdL en la posició 89 en ciències agràries. No cal dir que són posicions molt rellevants, si un no perd de vista que 26.000 universitats al món són moltes universitats.

Pel que fa als rànquings de l'Estat, els tres que s'han publicat recentment destaquen també el bon posicionament de la UdL.

En maig de 2018 es va donar a conèixer l'edició 2018 del Ranking CyD –el rànquing universitari més prestigiós de l'Estat–, que posiciona la UdL com a 10a universitat de l'Estat en recerca, amb una millora notable dels indicadors any rere any.

I en l'edició de 2018 del U-Multirank, un rànquing d'universitats impulsat per la Comissió Europea. Aquest rànquing situa a la UdL en la posició 331 de les 1.614 universitats analitzades de tot el món, una posició molt notable per a una universitat de tan sols 10.000 estudiants. Si ens centrem en la posició a l'Estat, el U-Multirank coincideix força amb el Ranking CyD. De les 1.614 universitats analitzades, 75 són de l'Estat i, d'entre aquestes, la UdL és la 10a universitat en ensenyament i aprenentatge, la 10a en índex de citacions dels articles de recerca i la 9a en publicacions altament citades.

Finalment, a finals de juny s'ha publicat l'edició del U-Ranking, un rànquing estatal elaborat per la Fundació BBVA i l'Institut Valencià d'Investigacions Econòmiques. El U-Ranking elabora dos rànquings diferents: un de volum i un de rendiment. En el rànquing de volum, la UdL apareix en la banda baixa –en coherència amb la seva dimensió– mentre que en el rànquing de rendiment apareix en la posició mitjana-alta. Aquests resultats són encoratjadors i mostren que, en termes de rendiment i d'eficiència, la UdL està molt per damunt del lloc que li correspondria per la seva dimensió.”

La Universitat de Lleida ha de ser un dels principals motors del coneixement i la innovació del territori. Per això, cal que millori el finançament i al mateix temps cal que

la recerca estigui orientada a la millora de la competitivitat empresarial i del benestar de la població.

3.6.2. Parc Científic i Tecnològic Agroalimentari de Lleida

El Parc Científic i Tecnològic Agroalimentari és una de les apostes de futur més importants de Lleida. Inaugurat l'any 2009 de la mà de l'Ajuntament de Lleida i de la Universitat de Lleida, té més de 120 empreses (Soluziona, Microsoft, GFT...) i 1.500 persones treballant en recerca i innovació en l'àmbit agroalimentari. El cost de 13,5 milions d'euros destinats a la rehabilitació dels edificis on està situat, ha estat finançant amb fons europeus FEDER.

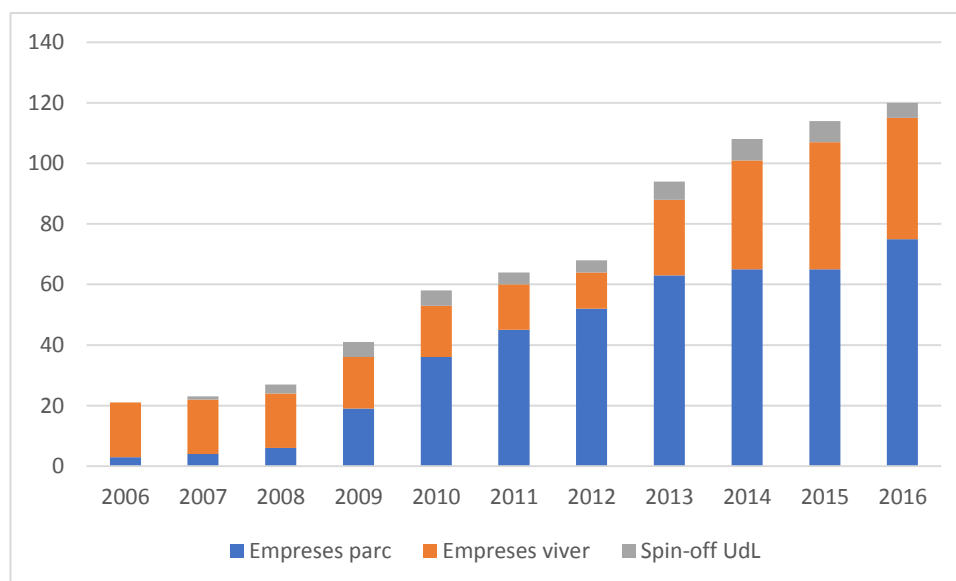
Amb un pressupost anual proper als 6 milions d'euros, el seu objectiu és incrementar la productivitat i la competitivitat mitjançant la innovació i la transferència de coneixement entre el món científic i la societat. El parc està especialitzat en la recerca agroalimentària. Funciona com un instrument per a:

- Reforçar grups de recerca de la UdL.
- Captar noves activitats empresarials.
- Crear llocs de treballs qualificats.

El parc conté empreses de diferents mides: disposa d'empreses multinacionals, d'un viver i incubadora d'empreses i d'una zona de recerca especialitzada de la Universitat. Tal com s'observa a la figura 3.45 el nombre d'empreses del centre ha anat augmentant any rere any. El parc compta amb tres tipus d'empreses:

- Empreses assentades al parc.
- Empreses viver o incubadora d'empreses que donen suport als emprenedors per tal d'avançar amb el seu projecte.
- Spin-off UdL. Iniciatives empresarials promogudes per la UdL amb la finalitat de promoure les seves activitats principals.

L'any 2006, tal com s'observa a la figura 3.45, el Parc Científic estava dominat per empreses viver i amb el pas dels anys, aquesta tendència s'ha vist modificada augmentant en gran proporció les empreses estables del parc. També han anat augmentant les spin-off de la UdL, dada que demostra el compromís de la Universitat amb el Parc Científic.

Font: Elaboració pròpia amb dades de les memòries del Parc Científic.

Figura 3.45. Nombre d'empreses per categories del Parc Científic.

Altres projectes que té el Parc Científic són:

- Fruitcentre: per donar valor a la cadena de la fruita.
- Maqcentre: centre d'innovació de maquinària agrícola.
- Arboretum: investigació de plantes vives i cultius de l'arc mediterrani.

Les empreses del Parc, estan augmentant la facturació cada any i van tancar l'any 2016 amb una facturació de 121,8 milions d'euros. I en 2018, el Parc ha tingut un pressupost d'ingressos de 13,5 milions d'euros.

El Parc Científic és una gran oportunitat tècnica i empresarial de la ciutat de Lleida que juntament amb la Universitat, pot arribar a ser un focus de coneixement i creixement.

3.9. Conclusions

Entre els factors impulsors de l'economia de Lleida podem destacar, en primer lloc, el paper de les Administracions Públiques:

- **Unió Europea:** Desenvolupa iniciatives com la PAC, que contribueix a la millora de les explotacions i els productes agraris; i els fons FEDER, que milloren el creixement i l'ocupació. La majoria d'aquestes iniciatives estan cofinançades per la Generalitat de Catalunya.
- **Govern Central:** Fa polítiques que també incideixen en el desenvolupament econòmic. En l'àmbit de les infraestructures, la inversió a Lleida és molt menor a la que li correspondria si tenim en compte el pes de la població i el de la

superfície en el total d'Espanya. Per aquest motiu, des del territori és força unànime la demanda de diverses infraestructures (xarxa viària, xarxa ferroviària, aigua, telecomunicacions i energia). També es pot destacar la positiva contribució de diversos organismes estatals com el CDTI, COFIDES, ENISA o l'ICO. Un altre aspecte que s'ha senyalat és la necessitat de millorar l'entorn legal, on Espanya no surt ben qualificada pels organismes internacionals, per l'excés de burocràcia que augmenta els costos de les empreses i retarda els terminis d'execució. Aquesta és una problemàtica que afecta a la totalitat de les Administracions Públiques.

- **Generalitat de Catalunya:** També fa polítiques amb els diferents departaments que incideixen en el desenvolupament econòmic. En l'àmbit autonòmic, com en l'estatal, existeix un important dèficit que afecta la xarxa viària, la ferroviària, el transport aeri i l'aigua. Aquest dèficit s'ha agreujat molt en els darrers anys, especialment a partir de 2009, un cop es varen notar els efectes de la recessió. A més dels diferents Departaments de la Generalitat, entre els organismes que incideixen positivament en l'economia podem destacar ACCIÓ, CCAM i l'ICF.
- **Diputació de Lleida i Consells Comarcals:** Són ens supramunicipals que donen suport al món local i també afavoreixen el desenvolupament.
- **Ajuntaments:** Les polítiques municipals també han tingut una incidència decisiva en el desenvolupament econòmic. A part de les actuacions en matèria d'ocupació, serveis socials, comerç i turisme, es pot destacar l'aposta de La Paeria per la Smart Green City, com a ciutat intel·ligent i sostenible, i la transparència.

En l'àmbit de les infraestructures hem destacat el dèficit existent, tot i les millores produïdes des de l'any 2000. El desenvolupament econòmic futur de Lleida estarà molt condicionat per la possibilitat que es millorin infraestructures fonamentals com les viàries, ferroviàries, aèries, digitals, aigua i polígons industrials.

En l'àmbit de la promoció econòmica es pot esmentar l'important paper que desenvolupen institucions com les Cambres de Comerç, GlobalLleida, COELL, FCAC, FECOM i PIMEC; i iniciatives com Ara Lleida i la Trobada Empresarial al Pirineu.

En l'àmbit del coneixement són cabdals les contribucions de la Universitat de Lleida i el Parc Científic i Tecnològic Agroalimentari de Lleida; i altres entitats com els instituts de recerca.

De cara al futur, és fonamental aprofundir en la cooperació de les diverses Administracions Públiques i la col·laboració publico-privada amb iniciatives que poden tenir un impacte molt positiu en el territori, tal com ja estan fent GlobalLleida, Ara Lleida o el Parc Científic, per citar alguns casos d'èxit.

3.8. Bibliografia

AEROPORT LLEIDA-ALGUAIRE (2019). Vols. Consultat a 7 de març de 2019 a <<http://aeroportlleida.cat/vols/>>.

AGROTECNIO. Consultat a 7 de març de 2019 a <<http://www.agrotecnio.org/>>.

AJUNTAMENT DE LLEIDA (2018). Pla d'Ordenació Urbanística Municipal. Aprovat a 25 d'abril del 2018.

ARITMOS. Consultat a 7 de març de 2019 a <<http://www.icg.es/en/>>.

CAMBRA DE COMERÇ DE LLEIDA (2017). Resum executiu de la base de dades: Polígons d'activitat econòmica, Lleida.

CENS DE POLÍGONS INDUSTRIALS. Consultat a 20 d'octubre del 2018 a <<https://www.diputacioLleida.cat/la-diputacio-de-Lleida-collaborara-en-lelaboracio-dun-cens-de-poligons-de-tot-catalunya/>>.

CENTRE TECNOLÒGIC FORESTAL DE CATALUNYA". Consultat a 18 d'octubre del 2018 a <<http://ctfc.cat>>.

CERCA (2019). Agrotecnio. Centre de Recerca en Agrotecnologia. Consultat a 7 de març de 2019 a <<http://cerca.cat/c/agrotecnio/>>.

DEPARTAMENT D'AGRICULTURA, RAMADERIA I ALIMENTACIO (2018). REGADIU SEGARRA – GARRIGUES. Consultat a 1 d'octubre del 2018 a <http://agricultura.gencat.cat/ca/ambits/desenvolupament-rural/infraestructures-agraries/dar_regadius/regadiu-segarra-garrigues/>.

DEPARTAMENT D'AGRICULTURA, RAMADERIA I ALIMENTACIO (2018). "Memòria de l'any 2017". Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca.

DIPUTACIÓ DE LLEIDA. Consultat a 26 de setembre del 2018 a <<https://www.diputacioLleida.cat/la-diputacio/qui-som-i-que-fem/>>.

ESTEVE, M. (2017). Què passarà amb els ajuts agraris de la UE?, ARA, 17 de setembre.

EUROPA PRESS (2018). Reparto de la inversión del Estado por provincias en los PGE del 2018. Consultat el 24 d'octubre del 2018 a <<https://valenciaplaza.com/grafico-interactivo-reparto-de-la-inversion-del-estado-por-provincias-en-los-pge-de-2018>>.

FERROCARRILS DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA. Memòries anuals dels anys 2000 al 2016.

FONS EUROPEU AGRÍCOLA DE GARANTIA AGRÀRIA (FEAGA). Consultat el 15 d'octubre del 2018 a <http://exteriors.gencat.cat/ca/ambits-dactuacio/afers_exteriors/ue/fons_europeus/quins_fons/feaga/>.

GENERALITAT DE CATALUNYA (2018). El Tren dels Llacs es posa en marxa el 14 abril. Nota de premsa de la Generalitat de Catalunya. Consultat a 5 d'octubre del 2018 a

<http://premsa.gencat.cat/pres_fsvp/AppJava/notapremsavw/305411/ca/tren-llacs-posa-marxa-partir-14-dabril.do>.

GENERALITAT DE CATALUNYA (2018). Grups Leader. Consultat a 16 d'octubre del 2018 a <<http://agricultura.gencat.cat/ca/ambits/desenvolupament-rural/programa-desenvolupament-rural/grups-leader/>>.

GENERALITAT DE CATALUNYA (2018). Programa operatiu FEDER de Catalunya. Consultat a 15 d'octubre del 2018 a <http://fonseuropeus.gencat.cat/web/.content/80_fons_europeus/arxius/2014_2020/Triptic_PO_2014_2020_CAT_web.pdf>.

GENERALITAT DE CATALUNYA (2018). La Comissió Europea aprova nous programes de promoció de productes agroalimentaris. Consultat a 17 d'octubre del 2018 a <http://exteriors.gencat.cat/ca/ambits-dactuacio/afers_exteriors/ue/fons_europeus/detalls/noticia/20171120_PAC-promocio-agroalimentari>.

GLOBALLEIDA. Memòries anuals dels anys 2016 i 2017. Lleida.

IFR GROUP. Consultat a 7 de març de 2019 a <<https://www.lleida.com/ifr/qui-som>>.

IGAE (2017). Distribución territorial del sector público estatal. Datos de 2016, Intervención General de la Administracion del Estado, Ministerio de Economía y Hacienda, Madrid.

IGAE (2018). Distribución territorial del sector público estatal. Datos de 2017, Intervención General de la Administracion del Estado, Ministerio de Economía y Hacienda, Madrid.

IGG SOFTWARE. Consultat a 7 de març de 2019 a <<http://www.icg.es/>>.

INDEST. Consultat a 7 de març de 2019 a <<http://www.indest.udl.cat/>>.

INDRA. Consultat a 7 de Març de 2019 a <<https://www.indracompany.com/es/pais/espana>>.

INSTITUT MUNICIPAL D'OCUPACIÓ DE LLEIDA. Memòries dels anys 2011 al 2017.

INSTITUT RECERCA BIOMÈDICA DE LLEIDA. Consultat a 14 d'octubre del 2018 a <<http://www.crebaLleida.org/formacio/#events-page>
<http://www.irbLleida.org/ca/sobre-nosaltres/irbLleida/>>.

IRBLLEIDA. Consultat a 7 de març de 2019 a <<http://www.irblleida.org/ca/>>.

JUST DIGITAL. Consultat a 7 de Març de 2019 a <<https://justdigital.agency/en/>>.

MARQUES INFORMÀTICA. Consultat a 7 de Març de 2019 a <<https://marquesme.com/>>.

PARC CIÉNTIFIC I TECNOLÒGIC DE LLEIDA. Memòries dels anys 2016 i 2017.

PARLAMENT EUROPEU (2018). La financiación de la PAC. Consultat a 14 d'octubre del 2018 a <<http://www.europarl.europa.eu/factsheets/es/sheet/106/la-financiacion-de-la-pac>>.

PATRONAT DE PROMOCIÓ ECONÒMICA. Consultat a 27 de setembre del 2018 a <<http://promocioeconomica.cat/serveis/ajuts-i-subvencions/>>.

REGUANT, F. i LLETJÓS, R. (2014). EL CANAL SEGARRA-GARRIGUES, UNA EINA DE FUTUR, Quaderns Agraris, Institució Catalana d'Estudis Agraris, n. 37, p. 27-71.

SALADRIGUES, R. (2018). Excel·lència universitària: La UDL als rankings, La Mañana, 28 de juny.

SANS, C. (2018). La Diputació invertirà 40 milions per desplegar fibra òptica a la demarcació. Consultat a 12 d'octubre del 2018 a <https://www.segre.com/noticies/comarques/2018/06/14/la_diputacio_invertira_milions_per_desplegar_fibra_optica_demarcacio_48940_1091.html>.

SEMIC. Consultat a 7 de Març de 2019 a <<https://www.semic.es/es>>.

STARLOOP STUDIOS. Consultat a 7 de Març de 2019 a <<https://starloopstudios.com/>>.

TRANSPARENCIA INTERNACIONAL ESPAÑA (2018). Índice de transparencia de los ayuntamientos, Madrid.

VÍA LIBRE (2018). “Anuario del Ferrocarril 2017”. https://www.vialibreffe.com/anuario_ffe.asp

4. El teixit empresarial

4.1. Introducció

Aquest capítol adopta una perspectiva més microeconòmica. L'objectiu és analitzar els trets principals del teixit empresarial de Lleida. Els principals temes d'estudi seran el nombre d'empreses, la dimensió, la durada, les activitats econòmiques i l'anàlisi de la situació financera i econòmica de les empreses.

4.2. Nombre d'empreses i dimensió

El nombre d'empreses ha evolucionat des de l'any 2000, en línia amb el cicle econòmic. Com podem veure a la figura 4.1, el nombre total d'empreses va augmentar amb força entre el 2000 i el 2007. I després, fins al 2015, va caure. En 2017 la xifra està més estabilitzada, però encara no s'han recuperat els màxims de 2007.

És remarcable que el nombre d'empreses amb més de 200 treballadors ha augmentat constantment des de l'inici de segle, encara que amb certa volatilitat. Tot i aquest augment significatiu, el nombre absolut és baix, només 37 l'any 2017, el que representa un 0,23% del total de les societats (figura 4.1).

	2000	2005	2007	2010	2015	2017
De 1 a 9	11.921	14.943	16.515	15.545	14.101	13.808
De 10 a 49	1.393	1.662	1.858	1.526	1.223	1.310
De 50 a 199	142	154	179	173	147	159
De 200 a més assalariats	18	29	29	27	40	37
Total empreses	13.474	16.788	18.581	17.271	15.511	15.314

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'INE.

Figura 4.1. Nombre d'empreses amb assalariats a la província de Lleida, en funció del nombre d'assalariats.

L'altre aspecte que cal subratllar és que les microempreses (aquelles que tenen entre 1 i 9 treballadors) conformen la gran majoria de les empreses de la província entre un 86-90% depenent de l'any tal com veiem a la figura 4.2.

	2000	2005	2007	2010	2015	2017
De 1 a 9	88,47	89,01	88,88	90,01	90,91	90,17
De 10 a 49	10,34	9,90	10,00	8,84	7,88	8,55
De 50 a 199	1,05	0,92	0,96	1,00	0,95	1,04
De 200 a més assalariats	0,13	0,17	0,16	0,16	0,26	0,24
Total empreses	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'INE.

Figura 4.2. Pes relatiu que tenen les empreses de Lleida província en funció del nombre d'assalariats.

Les dades anteriors podrien fer pensar que Lleida es caracteritza per la dimensió reduïda de les seves empreses. Però, com es pot comprovar a la figura 4.3, la proporció d'empreses de 50 o més treballadors a Lleida província és similar a la de Catalunya; i superior a la d'Espanya, França i Itàlia. En canvi, la proporció d'empresa gran és superior a Alemanya i al Regne Unit. Per tant, no podem dir que Lleida es caracteritza per la dimensió reduïda de les seves empreses, ja que això és una característica general. En canvi, en comparació amb alguns països com Alemanya i el Regne Unit, sí que podem dir que Lleida té una menor proporció d'empreses grans.

	Lleida província	Catalunya	Espanya	França	Itàlia	Alemanya	Regne Unit
Empreses fins a 49 treballadors	98,72%	98,8%	99,4%	99,2%	99,4%	97,0%	98,2%
Empreses amb 50 o més treballadors	1,28%	1,2%	0,6%	0,8%	0,6%	3,0%	1,8%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Font: INE, IDESCAT, Eurostat (dades a 1 de gener de 2018).

Figura 4.3. Pes de les empreses segons el nombre de treballadors a Lleida província, comparat amb Catalunya, Espanya i diversos països europeus.

De tota manera, si ens centrem en les pimes, d'acord amb PIMEC (2018) la seva dimensió (7,9 d'empleats per empresa) és inferior als 10 empleats del conjunt de Catalunya.

4.3. La durada de les empreses

Un altre aspecte rellevant en les empreses és la vida mitjana, és a dir, la mitjana de durada des que l'empresa és fundada fins que l'empresa es dissol. D'acord amb la base de dades SABI, hem identificat 10.335 empreses amb seu a Lleida província que han dipositat els comptes de l'any 2016. Aquestes empreses tenen una vida mitjana de 15,5 anys. Aquesta dada és similar a la que indiquen diversos estudis per altres països. Per exemple, segons De Geus (2002), la vida mitjana de les empreses a escala internacional se situa entre 12 i 15 anys, segons els estudis. En determinats sectors (com l'alimentari,

per exemple), en les empreses cooperatives i en les empreses familiars, l'esperança de vida és més llarga.

A la figura 4.4 s'acompanyen els anys de fundació de les empreses lleidatanes.

Any de fundació de l'empresa	Nombre d'empreses
1905-1939	11
1940-1949	20
1950-1959	21
1960-1969	61
1970-1979	138
1980-1989	798
1990-1999	2.853
2000-2009	3.771
2010-2016	2.662
Total	10.335

Font: Elaboració pròpia amb base de dades SABI. El nombre total d'empreses no coincideix amb les 15.314 incloses a la figura 4.1, ja que la base de dades SABI només inclou les empreses que dipositen els comptes al Registre Mercantil i, normalment, no inclou els empresaris individuals, les fundacions o associacions, per exemple. També hi ha moltes cooperatives que dipositen els comptes a la Direcció General de Cooperatives en lloc del Registre Mercantil.

Figura 4.4. Any de fundació de les empreses de Lleida que varen dipositar els comptes al Registre Mercantil en 2016.

La vida mitjana de 15,5 anys surt de la mitjana de totes les empreses, tant les centenàries com les empreses creades en el darrer any. A la figura 4.5 es relacionen les onze empreses lleidatanes creades abans de l'inici de la Guerra Civil en 1936. D'aquestes, n'hi ha cinc de centenàries (Maquinaria Agrícola Industrial SA, Cooperativa d'Ivars d'Urgell, Cooperativa Cadí, La Gremial SA i Industria Agrícola de Solsona SL. Per altra banda, de les onze empreses creades abans de 1936, es pot destacar que n'hi ha quatre que són cooperatives.

Nom	Localitat	Data de constitució
MAQUINARIA AGRÍCOLA INDUSTRIAL SA	LLEIDA	18/06/1905
COOPERATIVA D'IVARS D'URGELL S.C.C.L.	IVARS D'URGELL	01/01/1915
CADÍ SOCIETAT COOPERATIVA CATALANA LIMITADA	LA SEU D'URGELL	09/10/1915
LA GREMIAL, SOCIEDAD ANÓNIMA	LLEIDA	31/12/1917

INDUSTRIA AGRÍCOLA DE SOLSONA SL	SOLSONA	24/02/1918
AGRICOLA DE L' ALBÍ S.C.C.L.	L'ALBÍ	01/04/1919
AGROINDUSTRIAL CATALANA I SECCI'O DE CRÈDIT SANT ANTONI ABAD, S.C.C.L.	LA GRANADELLA	12/01/1920
AGUSTÍN MESTRE SA	LLEIDA	01/01/1921
FÁBRICA LANERA Y ELÉCTRICA DEL PUENTE DE ARSEGUEL SL	ARSEGUEL	15/11/1922
PRODUCTORA ELÈCTRICA URGELLENCA SA.	LA SEU D'URGELL	05/05/1925
ALIANZA MÉDICA LERIDANA, SA	LLEIDA	07/07/1934

Font: Elaboració pròpia amb base de dades SABI.

Figura 4.5. Empreses lleidatanes creades abans de 1936 i que han dipositat els comptes al Registre Mercantil en 2016.

4.4. Activitats empresarials

En capítols anteriors ja hem destacat la importància de l'agricultura i la indústria agroalimentària a Lleida. Si s'analitzen les activitats empresarials de les empreses, arribem a les mateixes conclusions. A la figura 4.6 es comprova que, d'acord amb les darreres dades disponibles del Registre Mercantil, les activitats més rellevants de les empreses lleidatanes, pel que fa a ingressos d'explotació, són els serveis (55% dels ingressos de les empreses; que inclouen el 43% del comerç i el 5% del transport). També destaca la indústria (que representa un 31%, que inclou el 21% de la indústria agroalimentària), l'agricultura (9%) i la construcció (5%).

Una altra característica del teixit empresarial lleidatà és que està molt diversificat, ja que després dels cinc principals sectors econòmics (comerç, indústria agroalimentària, agricultura, construcció i transport), la resta de l'activitat es reparteix entre molts sectors amb percentatges del voltant de l'1% o 2% del total.

També és destacable que la indústria representa el 31% del total de l'activitat empresarial. Tot i ser una bona dada, es comprova que en l'any 2000 aquest percentatge era del 38%. Per tant, la indústria ha perdut pes en benefici sobretot del comerç.

Activitats econòmiques	Nombre d'empreses	% empreses	2016	% sobre total	2015	% sobre total	2010	% sobre total	2005	% sobre total	2000	% sobre total
Agricultura	1.116	10,8	1.289.407	9	1.287.636	9	955.358	9	784.496	9	538.052	10
<i>Indústria agroalimentària</i>	205	2	2.920.662	21	2.920.162	21	2.233.712	21	1.601.587	19	1.194.699	22
<i>Tèxtil i calçat</i>	52	0,5	54.609	0	35.892	0	45.391	0	41.513	0	31.481	1
<i>Fusta i paper</i>	121	1,2	175.063	1	179.468	1	168.703	2	140.598	2	108.757	2
<i>Química i materials de construcció</i>	113	1,1	273.161	2	246.718	2	238.221	2	257.330	3	163.283	3
<i>Productes metàl·lics</i>	211	2	245.217	2	240.611	2	210.058	2	220.857	3	107.439	2
<i>Fabricació productes electrònics, elèctrics i maquinària</i>	127	1,2	402.819	3	454.964	3	378.660	4	406.121	5	348.575	7
<i>Fabricació de mobles i altres equipaments</i>	158	1,5	106.769	1	111.422	1	100.723	1	94.336	1	48.304	1
<i>Producció d'energia elèctrica, aigua</i>	319	3,1	158.790	1	157.697	1	124.220	1	66.731	1	19.912	0
Total indústria	1.306	12,7	4.337.090	31	4.346.934	31	3.499.688	33	2.829.073	34	2.022.450	38
Construcció i activitats immobiliàries	1.528	14,8	706.622	5	706.352	5	971.860	9	782.331	9	323.223	6
<i>Comerç</i>	2.436	23,6	6.013.428	43	5.882.235	43	3.897.793	37	3.009.710	35	1.855.075	35
<i>Transport</i>	461	4,5	689.758	5	652.312	5	450.509	4	325.514	4	182.130	3
<i>Restauració, hotels</i>	581	5,6	187.179	1	174.954	1	128.802	1	100.733	1	51.012	1
<i>Consultoria, edició</i>	386	3,7	139.075	1	125.848	1	146.289	1	63.013	1	30.988	1
<i>Intermediació immobiliària i arrendaments</i>	878	8,5	92.383	1	88.830	1	105.664	1	219.584	3	165.244	3
<i>Resta de serveis</i>	1.643	15,9	610.882	4	563.205	4	503.160	5	382.443	5	182.443	3
Total serveis	6.385	62	7.732.705	55	7.487.384	55	5.232.217	49	4.100.997	49	2.466.892	46
Total general	10.335	100,0	14.065.825	100,0	13.828.306	100,0	10.659.124	100,0	8.496.897	100,0	5.350.619	100,0

Font: Elaboració pròpia amb Base de dades SABI.

Figura 4.6. Evolució de les empreses de Lleida província que han dipositat comptes al Registre Mercantil segons les activitats econòmiques de 2000 a 2016. Dades en nombre d'empreses, milers d'euros i percentatges.

4.5. Situació financera i econòmica de les empreses

Per a l'anàlisi financera i econòmica de les empreses lleidatanes, hem agregat els comptes de les 2.000 empreses més grans que varen dipositar els comptes al Registre Mercantil en 2016. A la figura 4.7 les dades agregades mostren que les empreses lleidatanes compten amb uns balanços sòlids, ja que estan capitalitzades (el patrimoni net en 2016 representava el 48,5% de tot el balanç) i el nivell de liquiditat és elevat (el disponible representava el 17,4% del balanç en 2016). Aquests dos percentatges es poden qualificar de força elevats i estan per sobre de la mitjana de les empreses catalanes i espanyoles, d'acord amb dades del Consell Superior de Cambres de Comerç de Catalunya (2018) i del Banco de España (2018).

	2016	%	2015		2010		2005		2000	%
Nombre d'empreses	2.000		1.939		1.554		1.289		941	
Actiu no corrent	4.146.147	43,7%	3.964.705	44,3%	3.289.666	46,1%	1.760.134	40,4%	1.013.982	38,4%
Immobilitzat immaterial	116.852	1,2%	119.002	1,3%	63.958	0,9%	173.006	4,0%	81.444	3,1%
Immobilitzat material	2.569.517	27,1%	2.408.014	26,9%	1.968.248	27,6%	1.213.381	27,8%	759.155	28,8%
Altres actius fixes	1.459.778	15,4%	1.437.688	16,0%	1.257.460	17,6%	373.748	8,6%	173.383	6,6%
Actiu Corrent	5.334.912	56,3%	4.993.114	55,7%	3.840.232	53,9%	2.596.898	59,6%	1.625.942	61,6%
Existències	1.611.627	17,0%	1.510.615	16,9%	1.164.961	16,3%	798.005	18,3%	505.676	19,2%
Deutors	2.073.982	21,9%	1.974.161	22,0%	1.694.315	23,8%	1.225.005	28,1%	842.367	31,9%
Disponible	1.649.304	17,4%	1.508.338	16,8%	980.955	13,8%	572.671	13,1%	277.900	10,5%
Total actiu	9.481.059	100,0%	8.957.819	100,0%	7.129.898	100,0%	4.357.032	100,0%	2.639.924	100,0%
Patrimoni net	4.585.315	48,4%	4.254.793	47,5%	3.071.757	43,1%	1.888.678	43,3%	1.037.487	39,3%
Capital subscrit	992.858	10,5%	948.102	10,6%	691.988	9,7%	573.797	13,2%	367.246	13,9%
Altres Fons propis	3.592.457	37,9%	3.306.691	36,9%	2.379.769	33,4%	1.314.881	30,2%	670.241	25,4%
Passiu no corrent	1.455.741	15,4%	1.456.423	16,3%	1.351.866	19,0%	524.764	12,0%	304.735	11,5%
Creditors a llarg termini	1.303.065	13,7%	1.284.190	14,3%	1.225.445	17,2%	510.305	11,7%	296.235	11,2%
Altres passius fixes	152.677	1,6%	172.234	1,9%	126.420	1,8%	14.459	0,3%	8.500	0,3%
Passiu corrent	3.440.004	36,3%	3.246.602	36,2%	2.706.275	38,0%	1.943.592	44,6%	1.297.703	49,2%
Deutes financers	681.320	7,2%	641.311	7,2%	534.354	7,5%	314.765	7,2%	202.547	7,7%
Creditors comercials	1.383.484	14,6%	1.271.655	14,2%	1.083.570	15,2%	634.858	14,6%	399.212	15,1%
Altres passius líquids	1.375.199	14,5%	1.333.636	14,9%	1.088.351	15,3%	993.968	22,8%	695.943	26,4%
Total patrimoni net i passiu	9.481.059	100,0%	8.957.819	100,0%	7.129.898	100,0%	4.357.032	100,0%	2.639.924	100,0%
Nombre d'empleats	44.510		41.087		32.141		27.319		20.092	

Font: Elaboració pròpia amb dades de SABI de les 2.000 empreses que en 2016 eren les més grans de Lleida província, entre les que varen dipositar els comptes al Registre Mercantil. Les dades dels anys anteriors corresponen a la part d'aquestes 2.000 empreses que eren actives en cada any.

Figura 4.7. Balanços de situació de les 2.000 empreses més grans de Lleida província. Dades en milers d'euros.

A la figura 4.8 s'acompanyen els comptes de resultats de les 2.000 empreses lleidatanes més grans que varen dipositar els comptes al Registre Mercantil en 2016.

S'observa que el resultat de l'exercici ha augmentat fins al 3,7% dels ingressos, quan era del 3,1% en l'any 2000. Aquest percentatge és similar al de la mitjana de l'empresa catalana (Consell Superior de Cambres de Comerç de Catalunya, 2018) i una mica més elevat que el de la mitjana de l'empresa espanyola (Banco de España, 2018). Entre els factors que han evolucionat més favorablement es pot destacar la reducció de les despeses financeres, l'Impost de Societats i les altres despeses d'explotació; que han compensat el pes més gran de les despeses de personal.

	2016	%	2015	%	2010	%	2005	%	2000	%
Nombre d'empreses	2.000		1.939		1.554		1.289		941	
Ingressos d'explotació	12.540.258	100,0%	11.822.788	100,0%	8.592.779	100,0%	6.648.266	100,0%	4.344.575	100,0%
Consum de materials	9.111.277	72,7%	8.622.068	72,9%	6.169.233	71,8%	4.707.334	70,8%	3.171.300	73,0%
Marge brut	3.428.981	27,3%	3.200.720	27,1%	2.423.546	28,2%	1.940.932	29,2%	1.173.275	27,0%
Despeses de personal	1.379.476	11,0%	1.264.240	10,7%	989.152	11,5%	701.837	10,6%	418.114	9,6%
Amortitzacions de l'immobilitzat	270.304	2,2%	248.986	2,1%	211.108	2,5%	169.651	2,6%	107.430	2,5%
Altres despeses d'explotació	1.183.264	9,4%	1.150.881	9,7%	834.196	9,7%	729.233	11,0%	454.136	10,5%
Benefici abans d'interessos i impostos	595.937	4,8%	536.613	4,5%	389.090	4,5%	340.211	5,1%	193.595	4,5%
Ingressos financers	62.966	0,5%	66.743	0,6%	64.838	0,8%	38.457	0,6%	21.737	0,5%
Despeses financeres	-91.907	-0,7%	-121.262	-1,0%	-87.572	-1,0%	-58.371	-0,9%	-46.574	-1,1%
Resultat financer	-28.940	-0,2%	-54.518	-0,5%	-22.734	-0,3%	-19.914	-0,3%	-24.836	-0,6%
Benefici abans d'impostos	566.996	4,5%	482.094	4,1%	366.356	4,3%	320.297	4,8%	168.758	3,9%
Impost de Societats	-100.716	-0,8%	-94.059	-0,8%	-55.279	-0,6%	-88.073	-1,3%	-45.682	-1,1%
Resultat activitats ordinàries	466.280	3,7%	388.035	3,3%	311.077	3,6%	232.224	3,5%	123.076	2,8%
Resultats activitats extraordinàries	-2.878	0,0%	-1.152	0,0%	0	0,0%	16.871	0,3%	10.094	0,2%
Resultat de l'exercici	463.402	3,7%	386.883	3,3%	311.077	3,6%	249.095	3,7%	133.170	3,1%

Font: Elaboració pròpia amb dades de SABI de les 2.000 empreses que en 2016 eren les més grans de Lleida província, entre les que varen dipositar els comptes al Registre Mercantil. Les dades dels anys anteriors corresponen a les d'aquestes 2.000 empreses que eren actives en cada any.

Figura 4.8. Comptes de resultats de les 2.000 empreses més grans de Lleida província. Dades en milers d'euros.

Una altra informació que és d'interès fa referència a les empreses d'alt creixement dels darrers tres anys (2015-2017). Es tracta d'empreses que compleixen tres condicions:

augment de vendes del 15% anual com a mínim durant tres anys, beneficis en tots els anys i un mínim de facturació de 2,4 milions d'euros l'any. D'acord amb les dades de l'annex 4, en el període estudiant Lleida ha comptat amb 13 empreses d'alt creixement. És una xifra proporcionada amb la del conjunt de Catalunya. Cal destacar que els sectors als que pertanyen aquestes empreses són l'agroalimentari, fabricació, construcció, comerç i serveis.

D'acord amb les dades de la figura 4.9, les darreres dades disponibles mostren que la situació financera de les 2.000 empreses més grans de Lleida pot qualificar-se de positiva, ja que compten amb una bona liquiditat (la ràtio de liquiditat és bastant superior a 1) i l'endeutament és poc més del 50% de tot el finançament rebut. Aquest percentatge és similar al del conjunt de les pimes de Lleida (PIMEC, 2018). A la figura 4.9, es comprova que el nivell d'endeutament de les grans empreses de Lleida és bastant menor que el de les grans empreses del conjunt de Catalunya.

Per altra banda, la rendibilitat econòmica és del 5%, percentatge superior al cost del deute i, per tant, és favorable. I la rendibilitat financera és del 8%, que es pot qualificar de suficient. Tant la rendibilitat econòmica com la rendibilitat financera de les 2.000 empreses més grans de Lleida província són una mica menors a les de les 2.000 empreses més grans de Catalunya i a les de la mitjana de l'empresa catalana per l'any 2016 (Consell General de Cambres de Catalunya, 2018). D'acord amb PIMEC (2018), les rendibilitats de les pimes de Lleida són una mica menors a les pimes del conjunt de Catalunya, sobretot per la menor productivitat i menor valor afegit.

	2.000 empreses més grans de Catalunya	2.000 empreses més grans de Lleida				
	2016	2016	2015	2010	2005	2000
Liquiditat (Actiu corrent / Passiu corrent)	1,02	1,55	1,54	1,42	1,34	1,25
Endeutament (Deutes totals / Passiu)	0,63	0,52	0,53	0,57	0,57	0,61
Rendibilitat econòmica (BAII / Actiu)	0,06	0,05	0,05	0,04	0,07	0,06
Rendibilitat financera (Benefici net / Fons Propis)	0,10	0,08	0,07	0,07	0,10	0,10

Font: Elaboració pròpia amb dades de SABI de les 2.000 empreses que en 2016 eren les més grans de Lleida província, entre les que varen dipositar els comptes al Registre Mercantil. Les dades dels anys anteriors corresponen a les d'aquestes 2.000 empreses que eren actives en cada any.

Figura 4.9. Ràtios de liquiditat, endeutament i rendibilitat de les 2.000 empreses més grans de Lleida província. Dades en milers d'euros.

4.6. Conclusions

En resum, de l'anàlisi efectuat es desprèn que:

- El nombre d'empreses està creixent en els darrers anys, però encara no s'han recuperat els nivells previs a l'any 2007.
- La dimensió mitjana de les pimes de Lleida és menor a la de les pimes del conjunt de Catalunya. En canvi, el pes de les empreses grans és similar al de la mitjana de Catalunya.
- La durada de les empreses de Lleida és de 15,5 anys, xifra equivalent a la mitjana internacional.
- Les activitats principals de les empreses lleidatanes són el comerç, la indústria agroalimentària, l'agricultura, la construcció i el transport. La resta del teixit empresarial lleidatà està molt diversificat, ja que la resta de l'activitat es reparteix entre molts sectors amb percentatges del voltant de l'1% o 2% sobre el total.
- En línies generals les empreses de Lleida compten amb una bona posició financera i millor que la del conjunt de les empreses catalanes. En canvi, la rendibilitat de les empreses lleidatanes, tot i ser positiva, és una mica menor a la del conjunt de Catalunya.

Entre les propostes de millora es poden citar la necessitat d'una major implicació de les grans empreses lleidatanes en el desenvolupament econòmic i social del territori i una major inversió en polítiques de responsabilitat social.

4.7. Bibliografia

ACCID (2019): Ràtios sectorials 2017, Barcelona.

AMAT, O. i Lloret, P. (2014). Avançant: Claus per sobreviure i créixer, Profit, Barcelona.

BANCO DE ESPAÑA (2018). Central de Balances. Resultados anuales de las empresas no financieras 2017, Madrid.

CONSELL GENERAL DE CAMBRES DE CATALUNYA (2018). Memòria Econòmica de Catalunya 2017, Barcelona.

DE GEUS, A. (2002). The living company: Habits for survival in a turbulent business environment, Harvard Business Press, Boston.

PIMEC (2018). Estats comptables de les pimes a la província de Lleida de 2013 a 2016, L'Observatori de la PIMEC, Barcelona.

SEGRE (2019): Anuari 2018. Lleida.

5. Creació d'empreses i emprenedoria a Lleida

5.1. Introducció

En aquest apartat analitzarem l'estat de l'emprenedoria a Lleida i, en particular, de la creació d'empreses.

El període d'estudi d'aquest informe, que comprèn des de l'any 2000 fins avui, és un període caracteritzat pels canvis constants, per la incertesa, per l'aparició de noves tecnologies, lligades a les tecnologies de la informació i la comunicació i, en general, a la revolució digital, però també a nous materials, a la nanotecnologia i als avenços científics i tecnològics. Potser com mai abans, les noves idees innovadores han trobat, en aquest període de canvis, les condicions idònies per mirar de ser explotades pels emprenedors.

Paral·lelament, durant aquest període, el suport a l'emprenedoria i a la creació d'empreses s'ha reforçat de manera molt significativa: polítiques de promoció de l'emprenedoria, agents de promoció econòmica que donen suport a projectes emprenedors, incubadores repartides pel territori i la incorporació del fet emprenedor en l'ensenyament secundari i universitari, són algunes de les característiques que defineixen el període que va des de l'inici de la crisi econòmica –2008– fins a l'actualitat.

L'anàlisi de l'estat de l'emprenedoria, a la demarcació de Lleida, es planteja des de dues perspectives d'anàlisi.

En primer lloc analitzarem la intenció d'emprendre a la demarcació de Lleida i la taxa d'activitat emprenedora, elements que s'estudien a partir d'enquestes a la població.

Posteriorment analitzarem la creació d'empreses a la demarcació de Lleida a través de l'anàlisi dels estats financers que les societats mercantils disposen al Registre Mercantil.

5.2. La intenció d'emprendre

Difícilment una economia pot considerar-se dinàmica i desenvolupada si no és capaç de crear noves empreses que explotin noves idees disruptives i que regenerin el teixit empresarial d'una societat.

Una qüestió prèvia perquè es creïn noves empreses és que els individus d'una societat tinguin la intenció d'emprendre. La intensitat amb què en una societat manifesta la intenció d'emprendre depèn de diversos factors, entre els quals hi trobem el context social, cultural, polític i econòmic, així com de la fase de desenvolupament econòmic. En general, podem afirmar que l'emprenedoria potencial d'un territori es pot mesurar per la part de la població que, en un moment determinat, manifesta la intenció de crear una empresa pròpia en els propers anys.

El projecte Global Entrepreneurship Monitor (GEM) és l'estudi de referència internacional en el camp de l'activitat emprenedora. Estudia l'activitat emprenedora a 54 països, emetent informes anuals que permeten conèixer quin és l'estat de l'activitat emprenedora per territoris.

En particular, el GEM mesura el percentatge d'emprenedors potencials o persones de la població adulta (de 18 a 64 anys) que han declarat que tenen la intenció de posar en funcionament un nou negoci.

Durant aquestes dues primeres dècades del segle XXI, a Catalunya, el percentatge d'aquests emprenedors potencials acostuma a situar-se entre el 6% i el 8%. No obstant això, durant el període 2011-2014 –coincidint amb els efectes negatius de la crisi econòmica– el percentatge d'emprenedors potencials va presentar valors força més elevats (entre el 10% i el 14%). Des de 2014 fins a l'actualitat es van recuperant els valors habituals, de tal manera que els emprenedors potencials han tornat a situar-se en el 6,8% el 2017.

Ara bé, aquesta intenció d'emprendre s'acaba concretant? És a dir, quants d'aquests emprenedors potencials acabaran creant un nou negoci?

Un dels indicadors bàsics que segueix el projecte GEM és la Taxa d'Activitat Emprenedora o TEA (Total Entrepreneurial Activity), que és el percentatge de la població adulta que en un determinat període manifesta ser empresari (propietari i directiu) d'una empresa en fase inicial, naixent o nova. En particular, la TEA és el percentatge de persones de la població adulta (de 18 a 64 anys) que està engegant una empresa durant l'últim any però que no ha pagat salaris durant més de tres mesos (emprenedors naixents) o que posseeix un negoci que ha pagat salaris durant més de 3 mesos i no més de 42 mesos (emprenedors nous).

La figura 5.1 mostra els valors de la TEA durant el període 2007-2017 de les quatre demarcacions catalanes, així com les xifres mitjanes de Catalunya, Espanya i Europa:

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Mitjana període 2007-2017
Lleida	8,00	8,80	5,47	4,71	5,10	16,35	8,60	12,97	11,97	6,79	6,94	8,70
Girona	8,20	6,00	6,82	4,03	8,50	13,33	6,00	7,40	4,99	7,93	6,01	7,20
Tarragona	9,20	6,70	5,99	5,39	5,10	7,12	5,10	6,30	6,60	6,08	7,61	6,47
Barcelona	8,30	7,50	6,73	5,52	6,96	6,52	6,70	7,30	6,14	7,01	8,45	7,01
Catalunya	8,39	7,27	6,38	5,04	6,82	7,88	6,60	7,54	6,42	6,99	8,03	7,03
Espanya	7,62	7,00	5,10	4,30	5,81	5,70	5,21	5,47	5,70	5,23	6,20	5,76
Europa	5,40	6,00	5,81	6,01	7,58	7,64	8,00	6,77	7,59	8,09	7,86	6,98

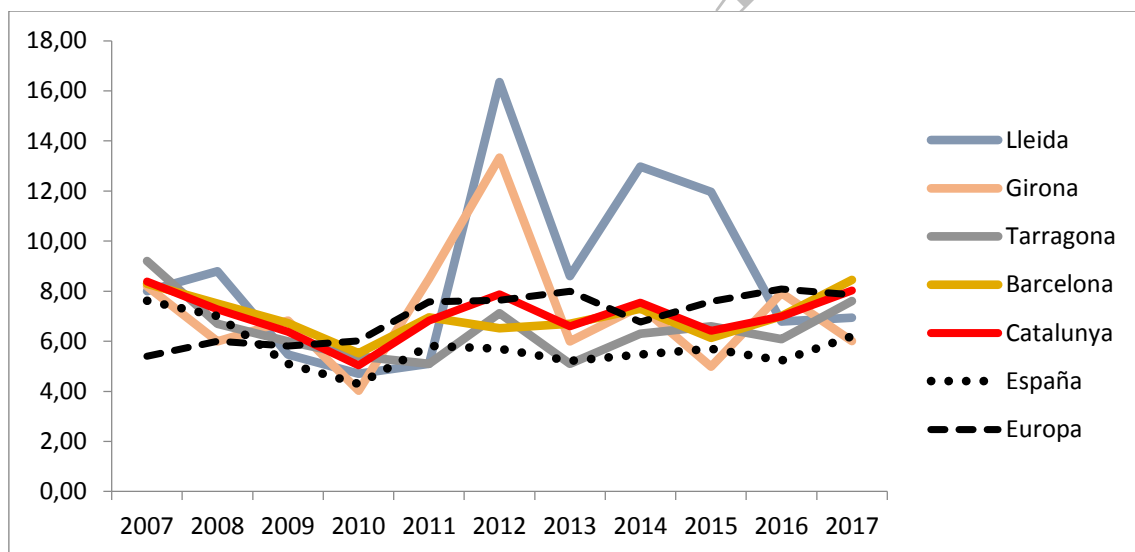
Font: Elaboració pròpia a partir dels informes anuals del GEM.

Figura 5.1. Evolució de la TEA (Taxa d'Activitat Emprenedora) en el període 2007-2017.

Com pot observar-se a la figura 5.1, el percentatge mitjà de població adulta lleidatana que es va identificar com emprenedor en fase inicial (TEA) durant el període d'estudi va ser del 8,70%, percentatge que se situa per damunt de la mitjana catalana (7,03%), espanyola (5,76%) i europea (6,98%). Dit d'una altra manera, el 8,7% de la població adulta de Lleida s'ha identificat com a emprenedor en un negoci que està en els primers tres anys i mig de vida.

Crida l'atenció els valors inusualment alts en alguns anys del període de crisi econòmica, en particular els valors entre el 12% i 16% en el període 2012-2015, una xifra més pròpia de les economies basades en la innovació.

Aquests valors alts poden explicar-se, en part, si tenim en compte els motius principals per emprendre. Així, mentre alguns emprenedors emprenen motivats per la identificació d'una oportunitat de negoci, altres emprenen per necessitat. En períodes de crisi econòmica, la ràtio oportunitat-necessitat disminueix de manera significativa. En els dos darrers anys la motivació per oportunitat torna a superar a la motivació per necessitat.

Font: Elaboració pròpia a partir dels informes anuals del GEM.

Figura 5.2. Evolució de la TEA (Taxa d'Activitat Emprenedora) en el període 2007-2017.

5.3. La creació d'empreses

Segurament l'anàlisi més detallada sobre la creació d'empreses a la demarcació de Lleida la trobem a l'Informe de Creació d'Empreses de la Càtedra Santander d'Emprenedoria Universitària de la Universitat de Lleida, un informe que analitza la creació d'empreses durant el període 2008-2014, és a dir, durant el període de crisi econòmica i la transició cap a l'etapa de creixement actual.

Les dades analitzades sobre la creació de noves empreses s'han obtingut de la base Sistema d'Anàlisi de Balanços Ibèrics (SABI), amb dades que provenen majoritàriament del BORME i del Registre Mercantil, i s'han analitzat 2.901 societats mercantils amb forma jurídica Societat Anònima (SA) i Societat Limitada (SL) constituïdes amb seu a la demarcació de Lleida entre l'1 de gener del 2008 i el 31 de desembre de 2014, tot i que puntualment s'han tingut en compte també les empreses creades fins al 31 de desembre de 2017.

5.4. Classificació sectorial i evolució de la creació d'empreses

La classificació sectorial de les empreses creades amb seu a Lleida és mostra a la figura 5.3.

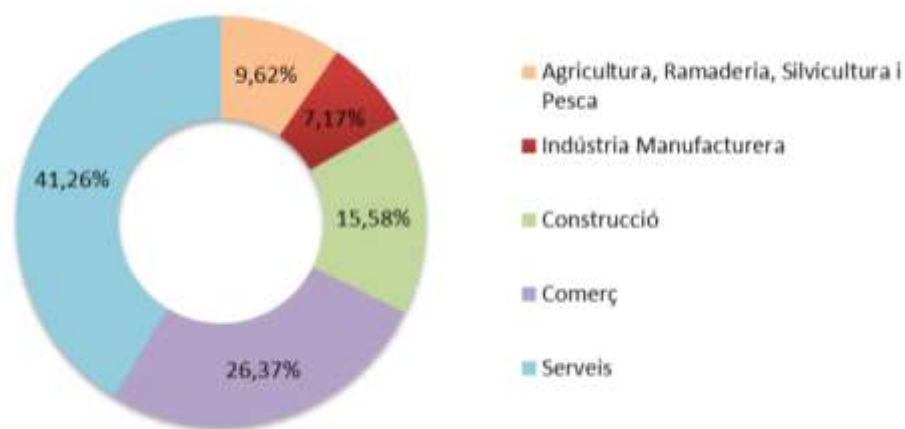
Sector	Nombre d'empreses creades	%
Agricultura, Ramaderia, Silvicultura i Pesca	279	9,62%
Indústria Manufacturera	208	7,17%
Construcció	452	15,58%
Comerç	765	26,37%
Serveis	1.197	41,26%
Total	2.901	100%

Elaboració pròpia a partir de dades de SABI.

Figura 5.3. Classificació sectorial de les empreses creades amb seu a la demarcació de Lleida.

El sector de Serveis (Comerç a part), amb 1.197 empreses (41,26%), és el que ha vist nèixer més empreses. Dins del sector de Serveis, els subsectors amb més empreses creades són el d'Activitats Administratives i Serveis Auxiliars (257 empreses), l'Hostaleria (232 empreses), les Activitats Immobiliàries (164 empreses) i el Transport i Emmagatzematge (155 empreses).

En segon lloc, amb un 26,37% (765 empreses) es troba el sector Comerç. A més distància trobem la Construcció amb un 15,58% (452 empreses), el sector de l'Agricultura, Ramaderia, Silvicultura i Pesca, amb un 9,62% (279 empreses) i, finalment, la Indústria Manufacturera amb un 7,17% de les empreses creades (208 empreses).

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI.

Figura 5.4. Percentatge d'empreses creades, per sector.

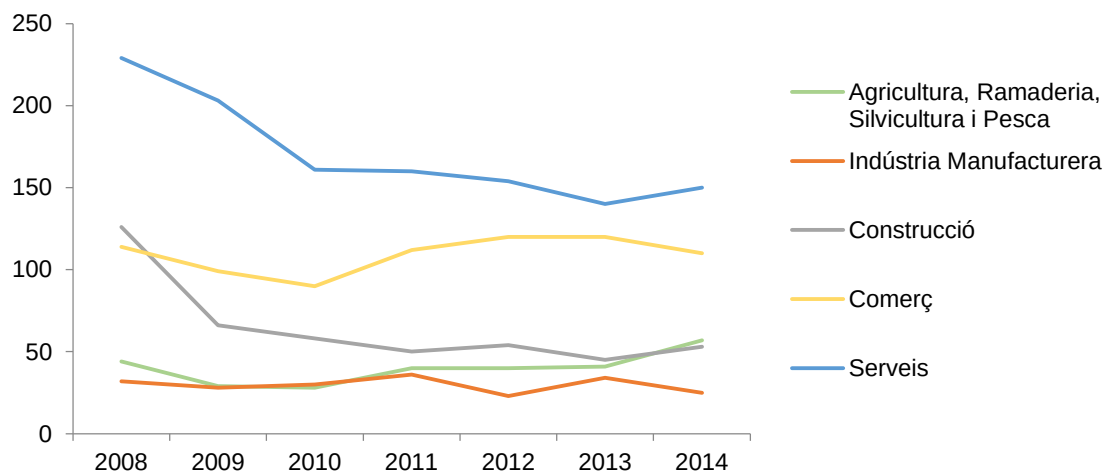
La distribució per sectors de les empreses creades a Lleida és molt similar al pes de cada sector del total d'empreses amb seu a la demarcació de Lleida, tot i que en comerç i serveis el pes de la creació d'empreses és més elevat que en la indústria, possiblement per la menor taxa de naixements i defuncions de les empreses industrials. Es pot afirmar doncs que sectors amb més pes dins de l'economia de Lleida són també aquells en els que es creen més empreses.

Les figures 5.5 i 5.6 presenten l'evolució de la creació d'empreses a la demarcació de Lleida per any i per sector d'activitat:

Sectors	Anys						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Agricultura, Ramaderia, Silvicultura i Pesca	44	29	28	40	40	41	57
Indústria Manufacturera	32	28	30	36	23	34	25
Construcció	126	66	58	50	54	45	53
Comerç	114	99	90	112	120	120	110
Serveis	229	203	161	160	154	140	150
Total	545	425	367	398	391	380	395

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI.

Figura 5.5. Evolució de la creació d'empreses, per any i per sector

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI.

Figura 5.6. Evolució de la creació d'empreses, per any i per sector.

Com es pot observar a la figura 5.6, la creació d'empreses a la demarcació de Lleida disminueix fortament en els anys més intensos de la crisi, del 2008 fins al 2010. Posteriorment, del 2010 al 2013, s'estabilitza i s'observa un lleuger repunt del 2013 al 2014, encara que no en tots els sectors.

5.5. La taxa de supervivència

La creació d'empreses haurà tingut incidència en l'economia lleidatana en la mesura que les empreses creades puguin sobreviure. És per això que hem analitzat la supervivència de les empreses al cap de 3 anys des de la seva creació. Per evitar el biaix habitual que pot generar l'absència de dipòsit dels estats financers de les empreses en els seus primers anys de vida, i tenint en compte que necessitem 3 anys posteriors a l'any de creació per observar si l'empresa ha sobreviscut, per a la taxa de supervivència hem analitzat les empreses constituïdes el 2008 i 2009. La consideració d'èxit en la supervivència s'assoleix si la nova empresa no està en situació d'extinció, no s'ha dissolt, i durant els 3 anys posteriors a l'any de creació ha reportat dades de la seva xifra de negoci.

La figura 5.7 mostra les taxes de supervivència per als anys esmentats.

Any de creació	Nombre d'empreses	Èxit	% èxit	Fracàs	% fracàs
----------------	-------------------	------	--------	--------	----------

2008	545	401	73,58%	144	26,42%
2009	425	359	84,47%	66	15,53%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI.

Figura 5.7. Supervivència de les empreses creades als anys 2008 i 2009

La figura 5.8 mostra les taxes de supervivència de les empreses constituïdes el 2008 i 2009 per sector d'activitat.

Sector	Any de creació	Nombre d'empreses	Èxit	% èxit	Fracàs	% fracàs
Agricultura, Ramaderia, Silvicultura i Pesca	2008	44	40	90,91%	4	9,09%
	2009	29	26	89,66%	3	10,34%
Indústria Manufacturera	2008	32	24	75,00%	8	25,00%
	2009	28	26	92,86%	2	7,14%
Construcció	2008	126	85	67,46%	41	32,54%
	2009	66	52	78,79%	14	21,21%
Comerç	2008	114	81	71,05%	33	28,95%
	2009	99	86	86,87%	13	13,13%
Serveis	2008	229	171	74,67%	58	25,33%
	2009	203	169	83,25%	34	16,75%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI.

Figura 5.8. Supervivència de les empreses creades als anys 2008 i 2009, per sector.

De la figura anterior es desprèn que les empreses creades en el Sector de l'Agricultura, Ramaderia, Silvicultura i Pesca, en conjunt, són les que presenten percentatges d'èxit més elevats, mentre que el sector de la Construcció presenta l'índex de supervivència més baix, prou raonable si es té en compte que la bombolla immobiliària va ser el detonant de la crisi econòmica. Així mateix, la tendència general en tots els sectors és que les empreses creades el 2009 tenen una taxa d'èxit superior a les creades el 2008.

Si hom té en compte que les taxes de supervivència que sovint es prenen com a referència són 60-70% de supervivència al cap de tres anys, 50-55% al cap de cinc anys i 35% al cap de deu anys, de seguida ens adonem que les taxes de supervivència de les noves empreses creades a la demarcació de Lleida són força més elevades.

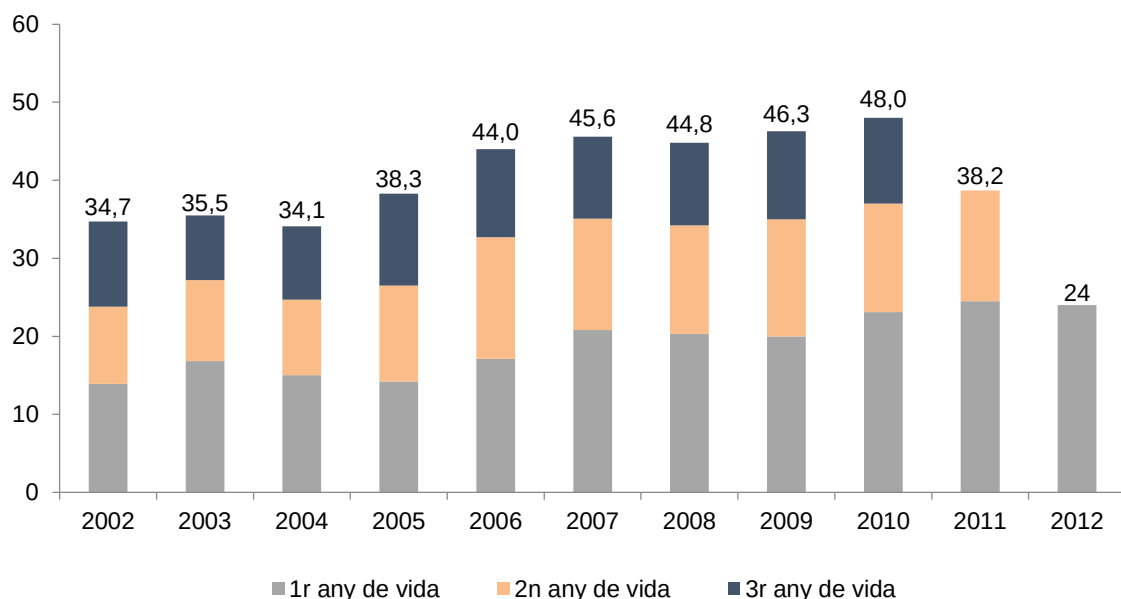
Als Estats Units, per exemple, i d'acord amb dades del U.S. Bureau of Labor Statistics, la taxa de supervivència de les empreses nord-americanes a tres anys està entre el 60 i el 65%, i és un percentatge molt constant en el temps, ja que es manté des de 1994 i fins a l'actualitat.

Per al període d'estudi, a Europa (dades d'Eurostat) la taxa de supervivència a tres anys se situa entre el 70-75% de Suècia i el 40% a Portugal, Lituània i Bèlgica. Espanya se situa en una posició mitjana-baixa amb una supervivència del 50-55%.

Unes taxes similars constaten els "Informes de la Fundación BBVA-Ivie sobre Crecimiento y Competitividad", atès que prenen dades d'Eurostat, on determinen, per a les empreses de l'Estat Espanyol, una taxa de supervivència a un any al voltant del 70-75%, a dos anys al voltant del 60% i a cinc anys al voltant del 40%.

En conseqüència, les xifres analitzades mostren que la taxa de supervivència a tres anys de les empreses creades a Lleida durant els anys 2008 i 2009, això és, durant els primers anys de la crisi –no disposem encara de les dades per fer l'anàlisi de supervivència en el període post crisi– estan força per damunt que les taxes mitjanes d'Espanya, d'Europa i dels Estats Units. La supervivència a tres anys de les empreses lleidatanes està fins i tot per damunt de la mitjana de Suècia, i de la supervivència mitjana a l'Estat Espanyol a tan sols un any.

Per posar en context aquestes dades en relació al teixit empresarial espanyol l'Informe 03/2016 del Consejo Económico Social de España sobre *La creación de empresas en España y su impacto en el empleo* recull la dinàmica de la supervivència de les noves iniciatives empresarials a Espanya atenent a l'edat de les empreses i ens mostra com la supervivència empresarial reflexa que un major nombre de desaparicions d'empreses, una mica menys de la meitat de les empreses creades, es produeix en els primers anys de vida.

Font: Dades de l'Informe 03/2016 del Consejo Económico Social de España sobre *La creación de empresas en España y su impacto en el empleo*.

Figura 5.9. Desaparicions acumulades d'empreses en els tres primers anys de vida, per any de naixement.

En el mateix informe es mostra gràficament com la fi de l'activitat empresarial afecta a més del 20% de les empreses creades en el seu primer any de vida, el 15% desapareixen en el segon any de vida (taxa de supervivència al segon any al voltant del 61-66%) i, aproximadament un 10% desapareixen en el tercer any de vida (taxa de supervivència al tercer any al voltant del 52-54%).

Stock empreses		Supervivència a 1 any	Supervivència a 2 anys	Supervivència a 3 anys	Supervivència a 4 anys	Supervivència a 5 anys
Nascudes en 2007	356.358	281.857	229.935	193.926	166.452	143.898
%	100,0	79,1	64,5	54,4	46,7	40,4
Nascudes en 2008	287.550	227.694	189.859	158.942	135.488	118.915
%	100,00	79,20	66,00	55,30	47,10	41,40
Nascudes en 2008	267.546	213.839	174.580	143.913	123.937	
%	100,0	79,9	65,3	53,8	46,3	
Nascudes en 2010	285.736	218.672	178.316	148.651		
%	100,0	76,5	62,4	52,0		
Nascudes en 2011	287.780	218.019	177.929			
%	100,0	75,8	61,8			
Nascudes en 2012	287.311	218.229				
%	100,0	76,0				

Font: Dades de l'Informe 03/2016 del Consejo Económico Social de España sobre *La creación de empresas en España y su impacto en el empleo*.

Figura 5.10. Supervivència empresarial (en milers i percentatges).

5.6. La xifra de negoci de les empreses de nova creació

Un cop analitzada la classificació sectorial i l'evolució de la creació d'empreses a la demarcació de Lleida, així com la seva taxa de supervivència, considerem interessant analitzar la xifra de negoci de les noves empreses, atès que és una manera de dimensionar el resultat de l'activitat emprendedora a Lleida.

La xifra de negoci, o volum de negoci, és l'import total dels ingressos d'una empresa que provenen de les vendes o de la prestació de serveis en un període determinat.

Les empreses creades a la demarcació de Lleida durant el període 2008 a 2014 han reportat els següents imports acumulats de xifra de negoci (figura 5.11).

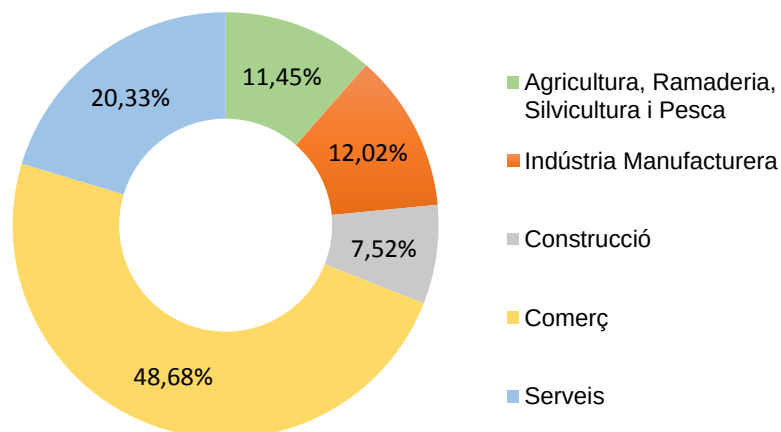
Sector	Xifra de negoci (milions d'euros)	%
Agricultura, Ramaderia, Silvicultura i Pesca	428,05	11,45%
Indústria Manufacturera	449,49	12,02%
Construcció	281,06	7,52%
Comerç	1.820,44	48,68%
Serveis	760,37	20,33%
	3.739,41	100,00%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI.

Figura 5.11. Import net acumulat de la xifra de negoci (milions d'euros). Període 2008-2014.

Tot i que el sector de Serveis (sense incloure-hi Comerç) és el que registra major nombre d'empreses creades (com mostra la figura 5.11), és el sector Comerç el que aporta una major xifra de negoci (1.820,44 milions d'euros), seguit de les empreses del sector de Serveis (760,37 milions d'euros), la Indústria Manufacturera (449,49 milions d'euros), l'Agricultura, Ramaderia, Silvicultura i Pesca (428,05 milions d'euros), i per últim el sector Construcció (281,06 milions d'euros).

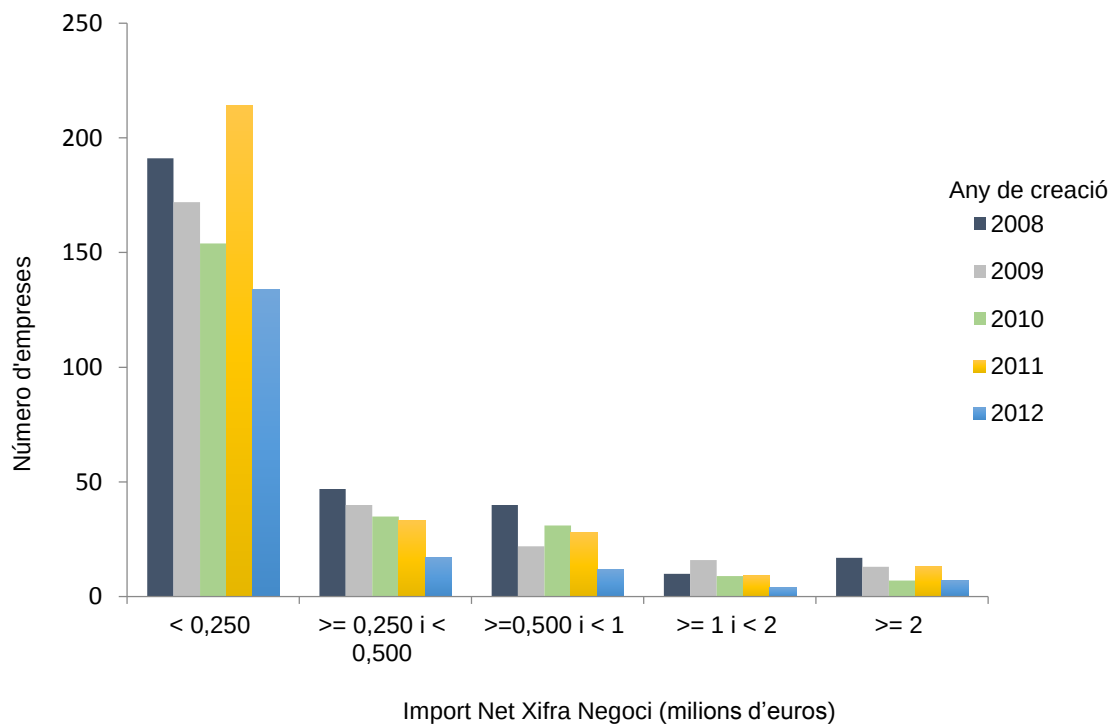
Com mostra la figura 5.12, es pot afirmar que gairebé la meitat de la xifra de negoci generada per les societats mercantils constituïdes en els anys d'estudi prové d'empreses que pertanyen al sector Comerç.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI.

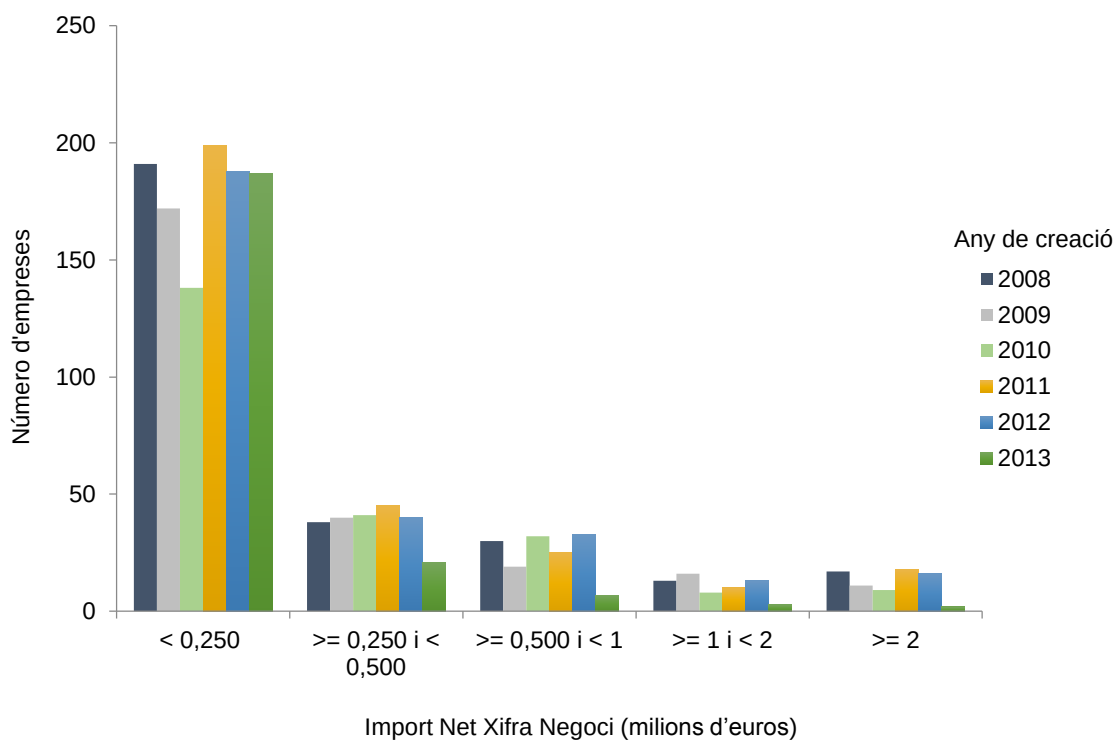
Figura 5.12. Percentatge de l'import de la xifra de negoci, per sectors.

Per tal de dimensionar les empreses de nova creació, s'han agrupat les empreses en diferents intervals segons l'import de la xifra de negoci reportades els anys 2012 i 2013 (figura 5.13).

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del SABI.

Figura 5.13. Nombre d'empreses creades per interval de xifra de negoci l'any 2012 (milions d'euros).

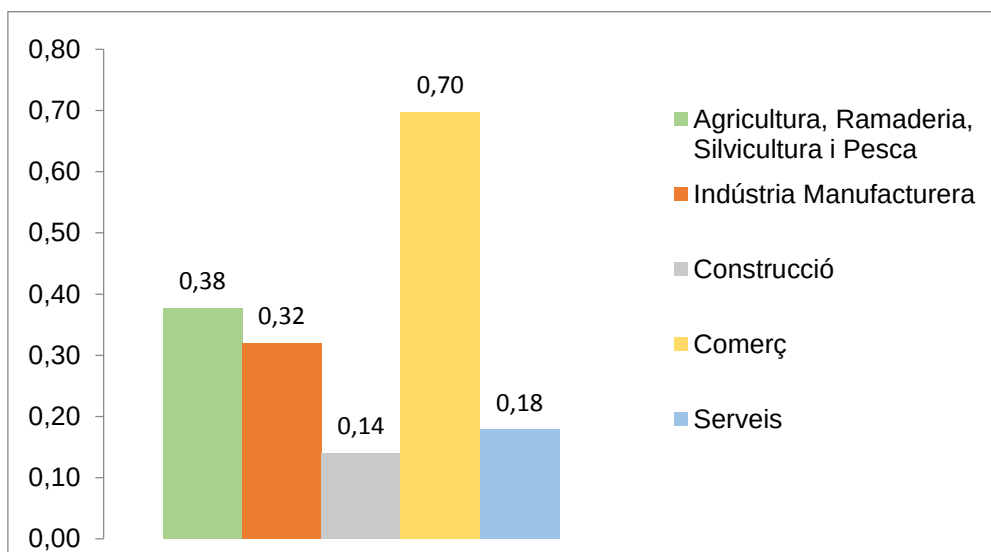

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del SABI.

Figura 5.14. Nombre d'empreses creades per interval de xifra de negoci l'any 2013 (milions d'euros).

Les figures anteriors evidencien que el gran gruix de les empreses creades a Lleida en el període d'estudi tenen unes vendes anuals inferiors a 250 mil euros, i que són poques les empreses que superen el milió d'euros de vendes anuals.

La mitjana de vendes per sector (xifra de negoci en relació al nombre d'empreses creades per sector), es mostra a la figura 5.15.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI.

Figura 5.15. Xifra de negoci mitjana per sector (milions d'euros) el tercer any de vida de les empreses constituïdes entre l'any 2008 i 2011.

El sector Comerç és el que compta amb una xifra mitjana anual de vendes superior, mentre que el sector de la Construcció i el sector de Serveis són els que tenen una xifra mitjana anual de vendes menor.

Pot resultar interessant mesurar el percentatge de vendes de les noves empreses creades sobre el total de les empreses amb seu a la demarcació de Lleida. Així, mentre les 2.901 empreses creades en el període 2008-2014 representen el 17,50% de les empreses amb seu a Lleida (16.576 empreses mercantils amb seu a Lleida), les empreses de nova creació generen el 4,60% de la xifra de negoci global de les empreses de Lleida.

Aquesta participació en les vendes és del tot raonable, perquè la gran majoria d'empreses creades són microempreses en el seu estadi inicial (vegeu més endavant la seva dimensió en nombre de treballadors).

Nombre d'empreses

Xifra de negocis

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI.

Figura 5.16. Percentatge d'empreses creades en relació al percentatge de vendes de les empreses creades.

La figura 5.17 presenta l'evolució de la xifra de negoci de les noves empreses per cohorts atenent a l'any de creació.

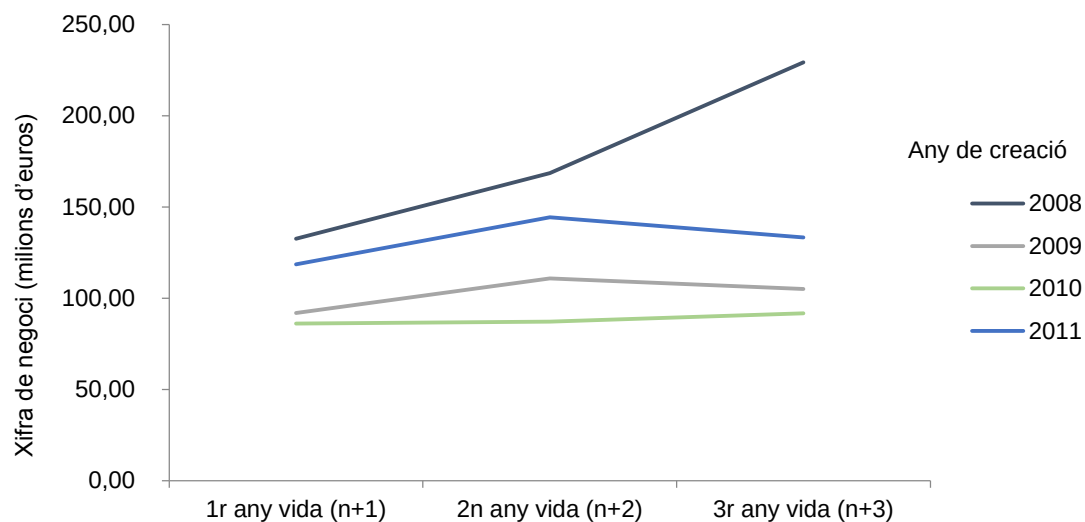
Any de creació (n)	Nombre d'empreses	1r any vida (n+1)	2n any vida (n+2)	3r any vida (n+3)
2008	545	132,60	168,48	229,17
2009	425	91,86	110,90	104,97
2010	367	86,14	87,22	91,79
2011	398	118,53	144,26	133,26

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI.

Figura 5.17. Imports de la xifra de negoci (milions d'euros) de les empreses creades, per any de vida.

La figura 5.17 presenta la xifra de vendes dels tres exercicis posteriors a l'exercici de creació de l'empresa. Així, per exemple, mostra com les 545 empreses creades durant l'exercici de 2008, el 2009 van obtenir unes vendes de 132,60 mil euros, el 2010 unes vendes de 168,48 mil euros i el 2011 unes vendes de 229,17 mil euros, el que indiquen creixements de vendes al voltant del 30% anuals. No obstant això, els valors de les vendes de les empreses creades el 2009 i 2011 evidencien dificultats per incrementar les vendes entre el tercer (n+2) i quart (n+3) any de vida de l'empresa.

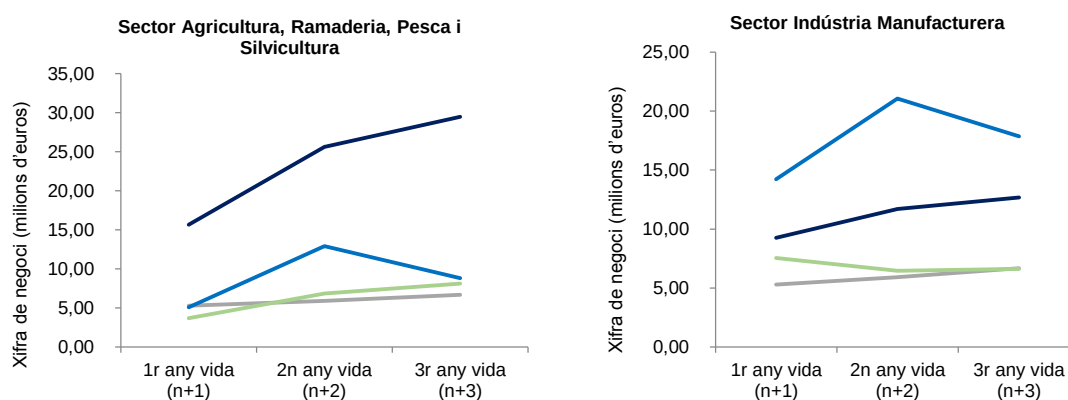
La figura 5.18 expressa la tendència evolutiva i s'observa com les empreses creades el 2008 mantenen volums de xifra de negoci amb una tendència a l'alça molt superior a partir del seu quart any de vida ($n+3$).

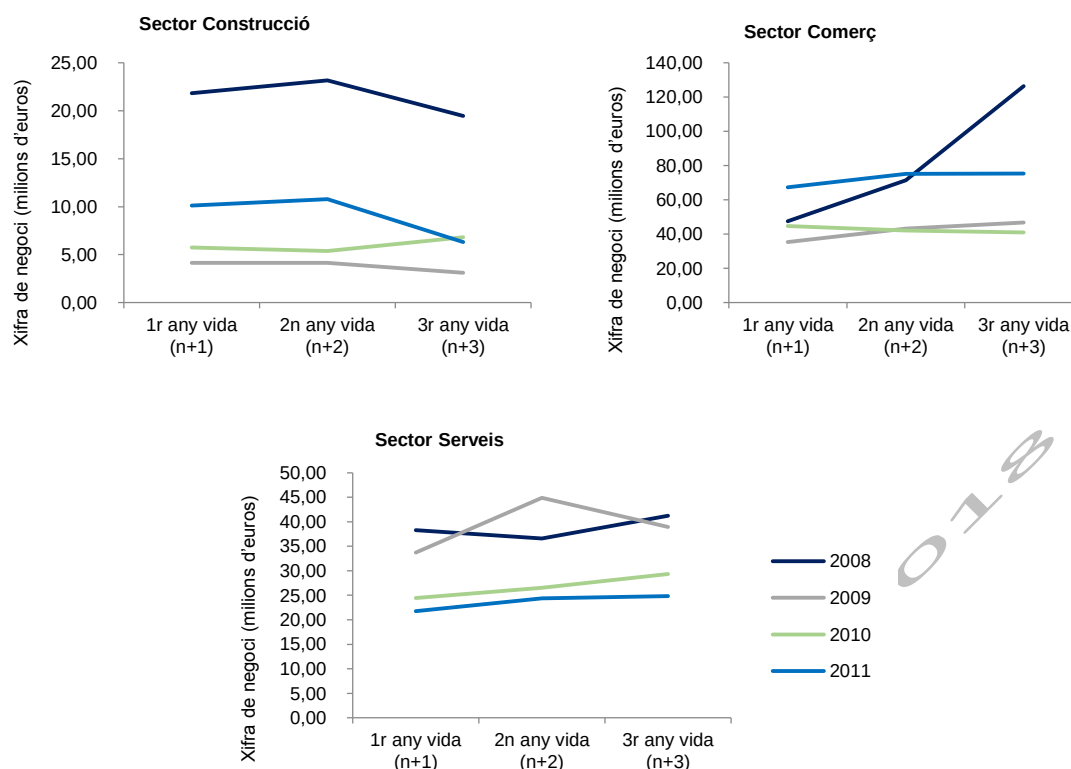

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI.

Figura 5.18. Evolució global de la xifra de negoci (milions d'euros), per any de vida.

No cal dir que la tendència en el creixement de les vendes divergeix segons el sector d'activitat (vegeu la figura 5.19).

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI.

Figura 5.19. Evolució global de la xifra de negoci (milions d'euros), per any de vida i per sector.

En general s'observa com l'evolució de les vendes per sectors d'activitat de les noves empreses amb seu a Lleida són a l'alça, llevat del sector de la construcció que és el sector que pateix amb més intensitat la crisi econòmica, que té precisament origen en la crisi immobiliària.

...

D'altra banda, és interessant comparar l'evolució de l'import net de la xifra de negocis de les empreses noves respecte del total de les empreses amb seu a la demarcació de Lleida.

A la figura 5.20 observem els imports de la xifra de negoci de les empreses noves creades a partir de l'any $n+1$ des de la seva creació, així com la xifra de negoci del total de les empreses amb seu a la demarcació de Lleida.

	Import net de la xifra de negoci (milions d'euros)					
Any de creació	2009	2010	2011	2012	2013	2014
2008	132,60	168,48	229,17	313,60	269,41	263,48
2009		91,86	110,90	104,97	100,41	102,29
2010			86,14	87,22	91,79	103,61
2011				118,53	144,26	133,26
2012					305,87	344,23
2013						96,18
Import net de la xifra de negoci del total de les empreses amb seu a la demarcació de Lleida	11.211,00	11.221,62	11.426,59	11.428,60	11.592,59	11.773,38

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI.

Figura 5.20. Import net de la xifra de negoci (milions d'euros) de les empreses a partir de l'any n+1 des de la seva creació.

Comparant l'import de la xifra de negoci de les empreses noves creades l'any n+1 respecte al mateix import del total d'empreses existents a Lleida el mateix l'any n+1, obtenint els següents resultats percentuals (figura 5.21).

	% Import net de la xifra de negoci					
Any de creació	2009	2010	2011	2012	2013	2014
2008	1,18%	1,50%	2,01%	2,74%	2,32%	2,24%
2009		0,82%	0,97%	0,92%	0,87%	0,87%
2010			0,75%	0,76%	0,79%	0,88%
2011				1,04%	1,24%	1,13%
2012					2,64%	2,92%
2013						0,82%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI.

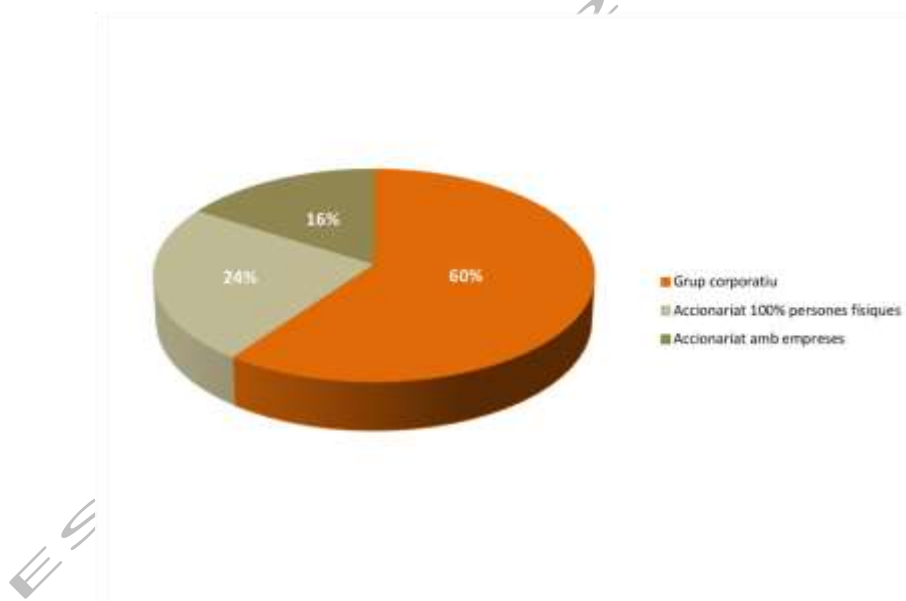
Figura 5.21. Percentatge de l'import net de la xifra de negoci respecte a les empreses existents a la demarcació de Lleida.

Els percentatges obtinguts ens mostren com les noves empreses creades durant els anys d'estudi han representat entre un 0,75% i un 2,92% de volum de negoci respecte a les

empreses ja existents amb seu a la demarcació de Lleida, sent les creades al 2008 i les creades en 2012 les que mostren majors valors.

Una qüestió rellevant per explicar la dimensió del fet emprenedor és la natura de l'accionariat de les noves empreses. Si els socis són emprenedors individuals, és a dir, persones físiques que inicien la seva activitat (emprenedoria individual), la dimensió de l'empresa serà necessàriament reduïda. Si en l'accionariat de l'empresa creada hi han persones físiques i empreses, la dimensió tendeix a ser major, i la taxa de creixement també, atès que les empreses sòcies aporten coneixement, finançament i accés tant als recursos i proveïdors com als clients. Finalment, si la nova empresa pertany a un grup corporatiu (emprenedoria corporativa), la nova empresa pot començar la seva activitat amb una dimensió en vendes, treballadors i actius considerable.

A tall d'exemple que ens permeti veure les diferències en dimensió de l'emprenedoria individual front a l'emprenedoria corporativa, hem seleccionat les 25 empreses amb major import net de la xifra de negocis creades a la demarcació de Lleida des de l'inici de la crisi econòmica i fins al 2017. La distribució per tipus d'accionariat es mostra a la següent gràfica, on s'aprecia que el 84% de les 25 empreses creades entre 2008 i 2017 amb més vendes, tenen empreses en el seu accionariat.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI.

Figura 5.22. Composició de l'accionariat de les 25 empreses amb major import net de la xifra de negocis creades entre 2008 i 2017.

5.7. La generació d'ocupació de les empreses de nova creació

Tal com hem vist en l'apartat 2.5, durant el període de crisi, la destrucció de llocs de treball i la desaparició d'empreses ha estat prou significativa. No cal dir que la creació

de noves empreses durant aquest període constitueix una important font generadora de llocs de treball.

La figura 5.23 mostra el sumatori anual del nombre de treballadors que les empreses creades a Lleida han ocupat durant els anys d'estudi, de 2008 a 2014. A efectes comparatius, s'ha afegit a la figura el nombre de treballadors que ocupen la totalitat de les empreses mercantils amb seu a la demarcació de Lleida.

Any de creació	Treballadors Any 2008	Treballadors Any 2009	Treballadors Any 2010	Treballadors Any 2011	Treballadors Any 2012	Treballadors Any 2013	Treballadors Any 2014	Acumulat
2008	499	1.079	1.063	993	993	1.020	971	6.618
2009		348	848	904	821	728	792	4.441
2010			311	775	747	685	753	3.271
2011				433	894	1.043	1.045	3.415
2012					332	924	1.100	2.356
2013						338	882	1.220
2014							469	469
Total	499	1.427	2.222	3.105	3.787	4.738	6.012	21.790
Total d'empreses amb seu a la demarcació de Lleida	65.717	60.994	58.617	55.193	53.104	51.618	52.964	398.207

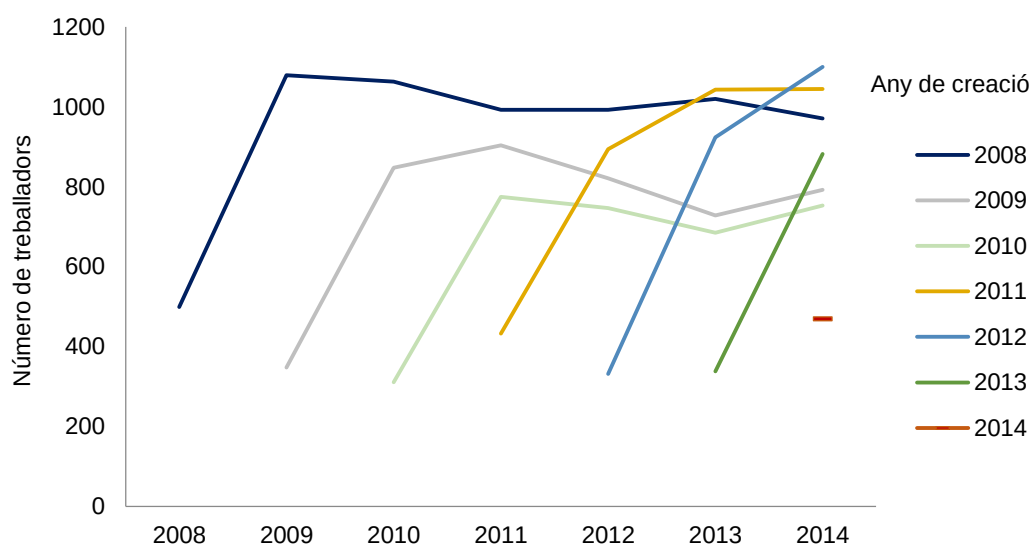
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI.

Figura 5.23. Nombre de treballadors ocupats en les empreses de nova creació.

Les empreses creades el 2008 són les que en el seu primer any de vida van ocupar un major nombre de treballadors, amb una ocupació total de 499 treballadors. Les creades el 2010 i les creades el 2012 van ocupar menys treballadors en el seu primer any de vida, amb un nombre de 311 i de 332 treballadors respectivament. L'any 2011 suposa un punt d'inflexió, amb un increment considerable del nombre de treballadors ocupats respecte al 2010 de 433 treballadors el primer any de vida de la seva creació. No obstant

això, l'any 2012 tornem als nivells de creació d'ocupació anteriors, amb un nombre de treballadors registrats aquest any de 332.

A la figura 5.24 observem la tendència evolutiva del nombre de treballadors de les empreses noves, i com a partir del tercer any des de la seva creació, en general, les empreses minoren la seva ocupació o l'estabilitzen:

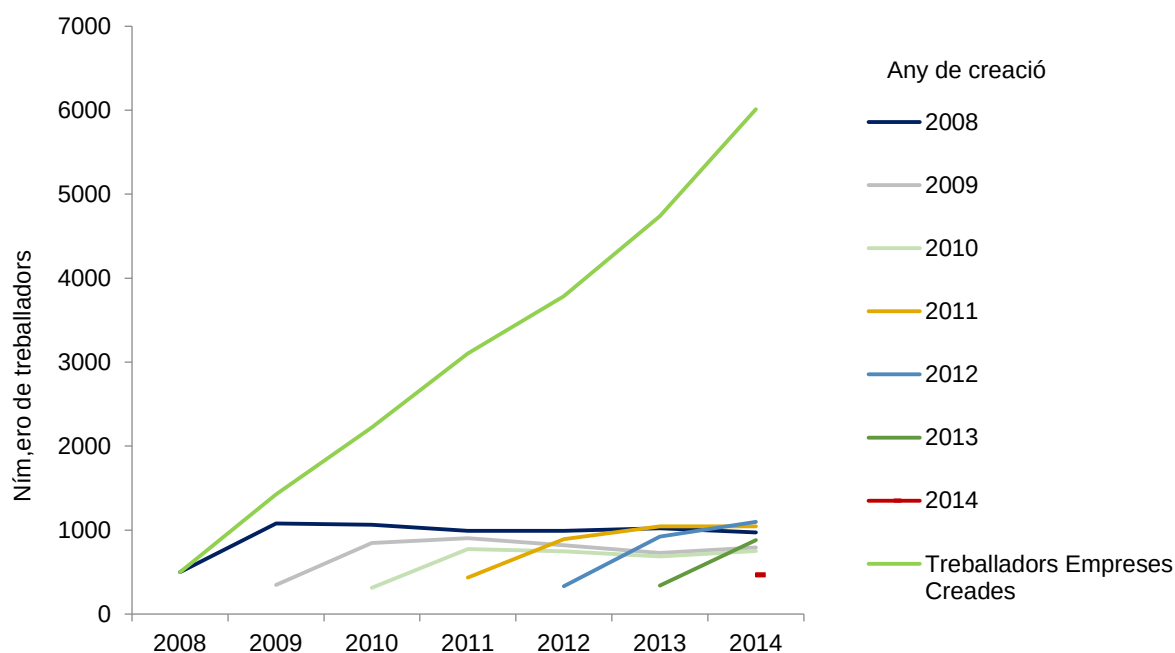

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI.

Figura 5.24. Evolució del nombre de treballadors ocupats per les empreses creades per any, des de la seva creació.

Si considerem les dades de la figura 5.24 on es recull el conjunt de treballadors ocupats per les empreses creades entre 2008 i 2014, es pot veure una tendència positiva del seu nivell d'ocupació. Aquesta evolució contrasta amb la caiguda del nombre d'afiliats a la Seguretat Social (SS) de la demarcació de Lleida que es va produir en aquests mateixos anys.

Ambdós resultats permeten corroborar l'impacte positiu que en l'àmbit de l'ocupació van tenir les noves empreses en l'entorn de crisi econòmica en el qual estava immersa l'economia entre 2008 i 2014.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI.

Figura 5.25. Evolució del nombre de treballadors ocupats per les empreses creades per any, des de la seva creació. Tendència evolutiva acumulada.

En aquest punt, pot ser útil aportar xifres concretes d'algunes de les empreses creades. Així, pel que fa a l'ocupació màxima, l'empresa que més treballadors ha ocupat durant els anys d'estudi pertany al sector de l'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Silvicultura, amb un total de 101 treballadors ocupats. La resta de sectors han ocupat com a màxim a 100 treballadors en el cas d'una empresa del sector Serveis, 91 treballadors en una empresa del sector de la Indústria Manufacturera, 65 treballadors en una del sector Comerç i per últim, l'empresa del sector de la Construcció que més treballadors ha ocupat durant el període d'estudi ha estat de 50 treballadors.

La figura 5.26 detalla la mitjana de treballadors que han tingut les empreses creades en funció del seu any de creació durant els anys període d'estudi.

Any de creació	Mitjana treb. Any 2008	Mitjana treb. Any 2009	Mitjana treb. Any 2010	Mitjana treb. Any 2011	Mitjana treb. Any 2012	Mitjana treb. Any 2013	Mitjana treb. Any 2014	Mitjana ponderada
2008	3,02	3,76	3,80	3,83	3,99	4,43	4,35	3,91
2009		3,00	4,20	4,30	4,13	3,96	4,26	3,84
2010			3,02	4,28	4,04	3,76	4,35	3,97
2011				3,80	4,18	4,66	5,00	4,49
2012					3,46	4,53	5,07	4,56

2013						2,47	3,87	3,34
2014							2,93	2,93

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de SABI.

Figura 5.26. Mitjana anual de treballadors ocupats, per any de creació.

Els càlculs de la mitjana ponderada mostren que les empreses creades el 2012 són les que tenen un valor més elevat amb 4,56 treballadors ocupats de mitjana, seguides de prop per les creades el 2011 amb 4,49 treballadors ocupats.

En conjunt les mitjanes de treballadors ocupats en els anys d'estudi oscil·len entre uns valors de 2,47 i 5,07 treballadors ocupats.

5.8. Conclusions

En aquest capítol hem vist quina és la intenció emprenedora (emprenedors potencials) i quina és la taxa d'activitat emprenedora (emprenedors reals) a la demarcació de Lleida, constatant que presenten valors més alts que els del nostre entorn. Pel que fa a l'anàlisi de la creació d'empreses a Lleida a partir de l'arribada de la crisi econòmica el 2008, hem constatat la distribució sectorial, l'evolució i la taxa de supervivència, destacant que les taxes de supervivència observades de les empreses lleidatanes són superiors també a les taxes habituals en les economies desenvolupades.

Tanmateix, malgrat la bona taxa d'activitat emprenedora i l'elevada taxa de supervivència, hem posat en evidència, a través de l'anàlisi de l'evolució de la xifra de negocis de les noves empreses i de la seva creació d'ocupació, que les empreses creades són de dimensió reduïda, amb unes vendes anuals en el tercer any de vida per sota dels 250.000 euros i una mitjana al voltant de 4 treballadors.

5.9. Bibliografia

CÀTEDRA SANTANDER D'EMPREDORIA UNIVERSITÀRIA DE LA UdL (2018). Informe 2018 sobre la Creació d'Empreses a la Demarcació de Lleida, període 2008-2014.

CONSEJO ECONÓMICO SOCIAL DE ESPAÑA (2016). Informe 03/2016 sobre La creación de empresas en España y su impacto en el empleo, Madrid.

EUROSTAT. Business demography by size class (from 2004 onwards, NACE Rev. 2) [bd_9bd_sz_cl_r2]

FUNDACIÓN BBVA-IVIE (2016). Esenciales nº 04/2016. Crecimiento económico y tejido empresarial en España, Madrid.

GLOBAL ENTREPRENEURSHIP MONITOR. Informe executiu Catalunya (diversos anys, del 2008 al 2017-18).

PÉREZ, F. (2014). Informe Fundación BBVA-IVIE. Crecimiento y competitividad. Los desafíos de un desarrollo inteligente, Madrid.

U.S. BUREAU OF LABOR STATISTICS (2016). Business Employment Dynamics. Entrepreneurship and the U.S. Economy. Survival rates of establishments, by year started and number of years since starting, 1994–2015, in percent.

ESBORRANY 2017 2018

6. Perspectives de futur

En aquest capítol es resumeixen les principals forteses i les debilitats que s'han identificat, així com les oportunitats i les amenaces. El capítol es completa amb una relació de mesures que poden contribuir al millor desenvolupament de l'economia de Lleida.

6.1. Fortaleses, debilitats, oportunitats i amenaces

Punts forts

- Entorn físic:
 - Bona climatologia amb molt de sol.
 - Recursos naturals: hídrics, solars, eòlics...
 - Bellesa del paisatge. S'ha preservat el medi ambient molt millor que en altres zones desenvolupades de Catalunya.
 - Localització geogràfica excel·lent. A una distància raonable de Barcelona, Saragossa, Madrid, Montpeller i Toulouse. I a prop dels ports de Tarragona i Barcelona.
- Nivell de vida: bona qualitat de vida, bona oferta educativa (guarderies, col·legis, Universitat de Lleida), preu de l'habitatge més assequible, sense riscos naturals, seguretat i renda per càpita.
- Proximitat entre les autoritats locals i el teixit empresarial.
- Lleida ciutat amb bona oferta d'oci (cultural, esportiva) i de serveis; i sense congestió.
- Infraestructures:
 - Xarxa de comunicacions potent: Autovia A-2, Autopista AP-2, via d'alta velocitat amb ample internacional, Aeroports d'Alguaire i de la Seu d'Urgell.
 - Les zones industrials tenen preus raonables.
- Un sector primari potent que és el motor agrícola de Catalunya:
 - Alt nivell de volum de producció i qualitat en fruita, oli, porcí, aviram, vacu de carn i de llet; i altres.
 - Cooperativisme agrari en la major part de les poblacions.
 - Suport de la Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya.
 - Forta integració al sector ramader.
 - Important nivell d'exportacions.
 - Pes de l'agroindústria: centrals fruïteres, escorxadors, fàbriques de pinsos, producció d'oli...
 - Estabilitat basada en la interrelació que té amb la indústria agroalimentària i diverses empreses agroalimentàries molt consolidades.
- Teixit empresarial:
 - Alta diversificació.

- Internacionalització: saldo comercial positiu en superar les exportacions a les importacions.
- Entitats que donen suport al teixit empresarial: Cambres de Comerç, CEEI Lleida, Globalleida, FECOM, COELL, PIMEC...
- En l'àmbit financer, les empreses de Lleida estan suficientment capitalitzades i més que la mitjana de Catalunya.
- La rendibilitat de les empreses lleidatanes, tot i ser positiva, és menor que la mitjana de Catalunya, essencialment per la menor productivitat i menor valor afegit.
- Emprenedoria: Les taxes d'activitat emprenedora i de supervivència observades de les empreses lleidatanes són superiors a les taxes habituals en les economies desenvolupades.
- Turisme.
 - Excel·lent oferta gastronòmica.
 - Oferta molt completa a tota la província de turisme d'estiu i d'hivern; i de turisme esportiu.
 - Bona capacitat turística. Gaudeix d'un turisme d'hivern referent i d'un turisme d'interior molt estable.
- Innovació i recerca:
 - Bones infraestructures de recerca: Parc Tecnològic i Universitat de Lleida (referència en docència i recerca en enginyers agrònoms, veterinària, producció animal...) i actuació d'entitats com CREBA, CTFC, FEMAC, IRB i IRTA.
- Mercat de treball:
 - El nivell d'atur més baix de tot Catalunya i amb menor rotació laboral i major estabilitat de l'ocupació.
 - Bona relació entre qualitat i cost de la mà d'obra.
 - Costos laborals més competitius en relació a Barcelona i altres capitals.

Punts febles

- Població:
 - Envel·liment de la població al camp.
 - Fugida del talent jove. Molts joves fan els estudis universitaris a altres ciutats, sobretot a Barcelona. En acabar els estudis, molts no retornen amb els seus coneixements per generar riquesa.
 - Reducció de població.
- Infraestructures:
 - Infràutilització del canal Segarra-Garrigues amb un retard important en la finalització i amb un nombre d'hectàrees molt inferior al previst per temes mediambientals.
 - Interconnexió de les xarxes d'aigua Ebre-Ter-Llobregat.
 - Infràutilització de l'Aeroport de Lleida-Alguaire.
 - Comunicacions interiors només de nord a sud. Manca una autovia que connecti Lleida amb el port de Tarragona i una altra que connecti Lleida amb França i el Pirineu.

- Inversions pendents en infraestructures dependents de l'Estat.
- Inversions pendents en infraestructures dependents de la Generalitat de Catalunya.
- Insuficiència de sol industrial.
- Polígons industrials amb dèficits de serveis.
- Comerç.
 - Falten estructures comercials que permetin atendre els nous hàbits de consum per tal que Lleida capital pugui atraure consumidors de la ciutat i de la seva zona d'influència.
- Teixit empresarial.
 - Falten més empreses grans.
 - Falta més cooperació entre les cooperatives i entre les empreses en general.
 - Les empreses tenen una menor productivitat i valor afegit que la mitjana de Catalunya.
- Emprenedoria: malgrat la bona taxa d'activitat empenedora i l'elevada taxa de supervivència, les empreses creades són de dimensió reduïda.
- Agricultura i indústria agroalimentària:
 - Baixa participació en la distribució que l'Estat fa de les ajudes de la PAC. Lleida només rep el 3% dels FEAGA i l'1% dels FEADER.
 - Es ven molta producció agrària sense incorporar un valor afegit.
- Innovació i recerca:
 - Pressupost de la UdL estancat des de fa anys.
 - La inversió en R+D en el conjunt de Catalunya ha caigut en els darrers anys.
- Mercat de treball:
 - La insuficiència d'indústria i d'empreses importants fa que els salaris no siguin alts i que molt talent jove marxi.
 - Les empreses tenen dificultats per trobar personal qualificat en sectors com la indústria o la restauració.
- Poc pes polític per la doble centralització: la d'Espanya centralitzada a Madrid i la de Catalunya centralitzada a Barcelona.

Oportunitats

- Entorn físic: El fet de ser la zona menys poblada de Catalunya ha de permetre un creixement prioritzant els valors de la sostenibilitat a tots els nivells, preservant la qualitat de vida de les persones i del medi ambient.
- Aprofundir en l'oferta de turisme de qualitat.
- Aconseguir la celebració d'uns futurs Jocs Olímpics d'Hivern al Pirineu.
- Infraestructures:
 - Treure més rendiment de diverses infraestructures: Aeroport de Lleida-Alguaire, Canal Segarra-Garrigues...

- Lleida disposa de sòl industrial i logístic qualificat urbanísticament amb dimensió suficient i amb molt bones ubicacions. Per això, cal desenvolupar aquest sol amb la creació de polígons industrials de qualitat.
- Crear una plataforma logística aprofitant el futur Corredor Mediterrani i la xarxa de comunicacions ja existent.
- La autovia del Pirineu per atraure més oportunitats turístiques al territori.
- Teixit empresarial:
 - Aprofundir en la col·laboració entre empreses i en la col·laboració publico privada com a impulsor de la innovació, la internacionalització i la competitivitat.
 - Elaborar un pla estratègic industrial i comercial per al territori de Lleida.
 - Passar d'una economia basada en l'explotació agrícola i ramadera a un clúster agroalimentari i de valor afegit. Les potencialitats en el sector porcí, en el vitivinícola i en el de l'oli d'oliva extra verge de qualitat, per exemple, són importants.
 - Afavorir l'augment de la dimensió empresarial a través de la cooperació i l'augment del valor afegit que s'incorpora a la producció agrària.
 - Impulsar la automatització i digitalització de les empreses.
 - Atracció de noves empreses oferint una immillorable posició estratègica i serveis.
 - Seguir apostant per l'especialització en docència i recerca universitària, i en formació professional dual, i aprofitar el Parc Científic per al desenvolupament de sectors com l'agroalimentari, logístic i turístic.

Amenaces

- Pèrdua de població:
 - Que per falta de continuïtat generacional tanquin explotacions agrícoles i ramaderes.
 - Que persones ben formades hagin de marxar de Lleida per falta de llocs de treball adequats.
- Infraestructures:
 - Àrea ZEPA en el Canal Segarra-Garrigues que posa en risc tota la viabilitat del projecte.
- Pèrdua de competitivitat en el sector primari:
 - Que per exigències mediambientals no es puguin construir més granges i s'instal·lin a la província d'Osca.
 - Especulació en els mercats de les matèries primeres.
 - Pràctica de venda a pèrdua de fruita per part de grans distribuïdors europeus.
 - Economia amb poc valor afegit si se centra en gran mesura en el sector primari. Això pot implicar salaris més baixos i dificultat per diferenciar-se davant altres territoris.
- Inestabilitat política:

- Pot dificultar la implantació d'empreses multinacionals o d'altres parts de l'Estat a Lleida.
- Pot fer que empreses lleidatanes trobin més avantatjós ubicar-se en altres territoris, com les comarques veïnes de l'Aragó.

6.2. Actuacions que poden contribuir a la millora de l'economia de Lleida

Tot seguit es fan diverses propostes d'actuació per part de les Administracions Públiques (Govern espanyol, Generalitat de Catalunya...) i les organitzacions privades que podrien ser beneficioses per a l'economia de Lleida. Donats els bons resultats d'iniciatives posades en marxa a Lleida que s'han fet amb ampla col·laboració publico privada, cal seguir apostant per plans estratègics del conjunt del territori que comptin amb el suport de tot el sector públic i també del sector privat.

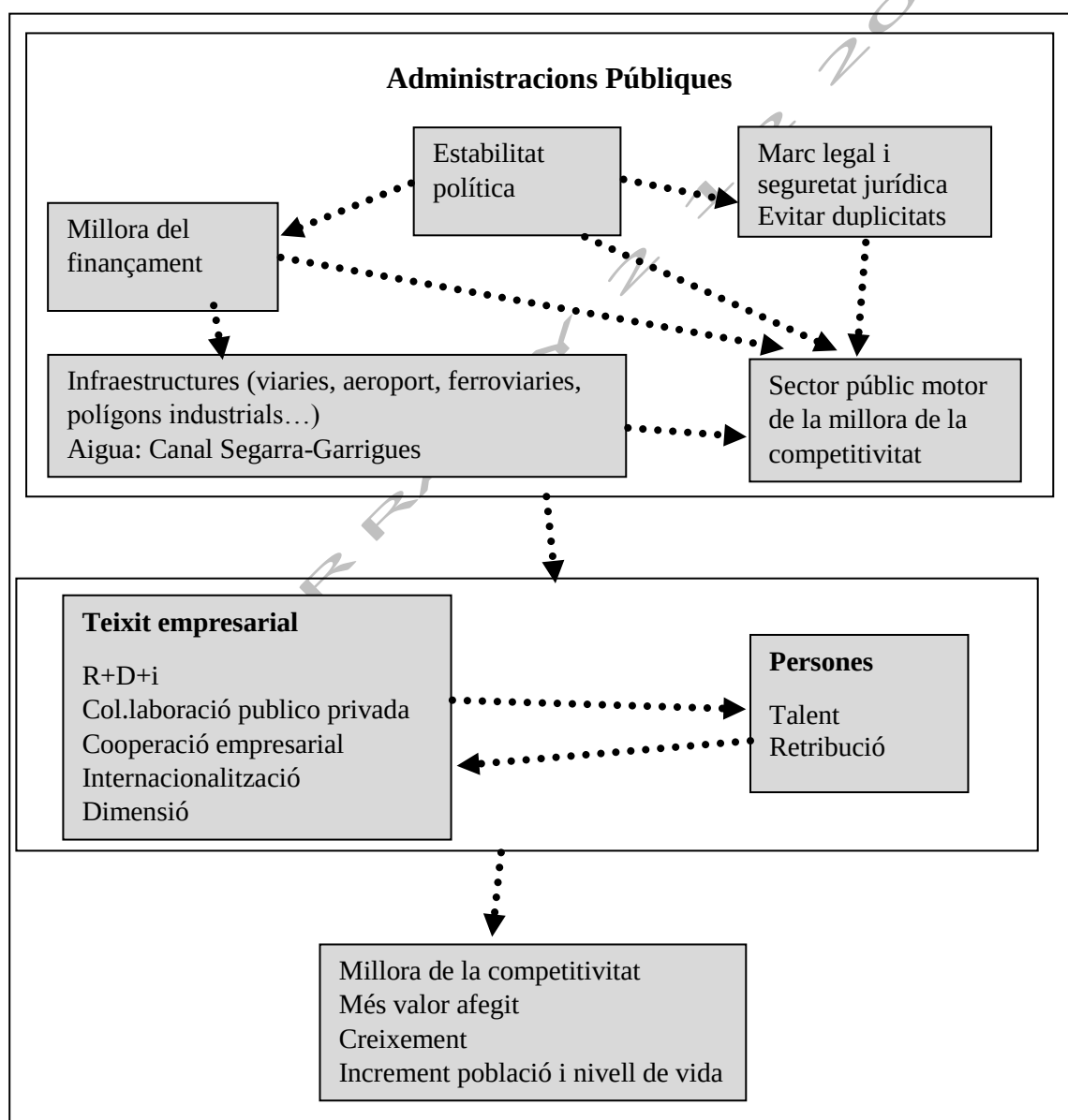

Figura 6.1. Visió global de les mesures proposades.

Govern Central:

Hi ha diverses actuacions que podria portar a terme el Govern Central que tindrien un impacte molt favorable en l'economia de Lleida:

- Entorn polític:
 - Contribuir a l'estabilitat política.
 - Millorar el finançament autonòmic per reduir el dèficit fiscal que té Catalunya.
- Infraestructures:

Xarxa viària:

- A-14 Tram: Lleida (A-2) Alfarràs.
- A-22 Autovia Lleida-Osca que ha de connectar amb l'eix de l'Ebre.
- A-27 Ha de connectar Lleida amb Montblanc, Tarragona i el seu port.
- N-230 El Pont de Suert-Boca Sud Túnel de Vielha. N-230: Connecta la plana amb la Val d'Aran i amb França per Vielha. És una de les vies més perilloses de l'Estat i amb problemes de congestió.
- Desdoblament de la carretera N-240 (autovia de Lleida a Tarragona).
- N-260 (Eix pirinenc). Variants de la Seu d'Urgell, Adrall-Canturri, Gerri de la Sal, de la Pobla de Segur, Xerallo-El Pont de Suert. És una infraestructura transversal d'est a oest que trenca les valls dels Rius que van de nord a sud i les connecta.

Xarxa ferroviària de mercaderies:

- Conversió a ample mixt de la línia convencional Saragossa-Lleida-Reus / Sant Vicens de Calders.
- Conversió a ample mixt de la línia convencional Reus-Saragossa (Casp).
- Adaptació i apartadors per trens 750 m del corredor Barcelona-Saragossa-Madrid.

Aigua (competències compartides):

- Interconnexió de xarxes Ebre/Ter/Llobregat.
- Acabament de la xarxa principal Canal Segarra-Garrigues, inclosa la Presa d'Albagés.

Telecomunicacions (competències compartides):

- Extensió de la xarxa de fibra òptica.
- Desplegament d'antenes de telefonia.

Energia:

- Completar les línies d'alta tensió.
- Millorar la capacitat i la qualitat de la xarxa elèctrica i implantar noves subestacions i línies elèctriques.

- Desenvolupar *smart grid* i l'autoconsum.
- Educació i mercat laboral:
 - Millorar les condicions dels autònoms.
 - Reforma del sector educatiu per a promoure el talent.
 - La Formació Professional dual com a gran oportunitat per a l'especialització i millora del talent.
- Millora de la competitivitat empresarial:
 - Promoure la col·laboració publico privada.
 - Legislació encaminada a promoure la competitivitat empresarial.
 - Seguretat jurídica: donant estabilitat a les lleis i les polítiques relacionades amb l'activitat econòmica.
 - Reducció de la burocràcia i els terminis per a la realització de tràmits (creació d'empreses...).
 - Impulsar l'R+D+i, ja sigui amb la inversió pública i/o amb beneficis fiscals pel sector privat.
 - Impulsar la inversió internacional a Lleida.
 - Ajudar a millorar les relacions amb Aragó i Andorra.

Generalitat de Catalunya:

- Entorn polític:
 - Contribuir a l'estabilitat política.
 - Comptar més amb Lleida i reduir el centralisme de Barcelona.
- Infraestructures:
 - Millorar les prestacions de l'Aeroport de Lleida-Alguaire pel transport de mercaderies i la senyalització per la boira.
 - Construir plataformes logístiques per aprofitar el corredor del mediterrani i el de l'Ebre.
 - Acabar el Canal Segarra-Garrigues i explotar-lo en el màxim del possible.
 - Interconnexió de les xarxes Ebre-Llobregat.
 - Millora de la xarxa viària (C-53, C-26 Tram: Tàrraga-Balaguer-Alfarràs, C-12 Tram: Sant Carles de la Ràpita-Amposta-Lleida, C-17, C-14 Tàrraga-Adral, C-233. Eix de les Garrigues...).
 - Eix Transversal Ferroviari de Catalunya.
- Educació i mercat laboral:
 - Millorar les condicions dels autònoms.
 - Reforma del sector educatiu.
 - Fomentar la formació tecnològica en l'educació.
- Millora de la competitivitat empresarial:
 - Promoure la col·laboració publico-privada.
 - Seguretat jurídica: donant estabilitat a les lleis i les polítiques relacionades amb l'activitat econòmica.

- Reducció de la burocràcia i els terminis per a la realització de tràmits (creació d'empreses...).
- Impulsar l'R+D+i.
- Estímuls a la concentració de cooperatives, a l'augment de la dimensió de les explotacions, a la concentració d'oferta, a l'exportació, al comerç de proximitat.
- Potenciar els programes de desenvolupament rural i facilitar la incorporació de joves a l'activitat agrària.
- Afavorir la transformació de l'agricultura i la resta del teixit empresarial cap a la digitalització.
- Fer plans estratègics de comerç de proximitat a Lleida i la resta de principals ciutats i comarques, per evitar la desaparició de la xarxa de comerç urbà versus les grans superfícies comercials.
- Crear una marca de territori de Lleida, associada a la qualitat de vida, a la qualitat del treball, sostenibilitat, qualitat alimentària...
- Ajudar a millorar les relacions amb Aragó i Andorra.

Administracions Locals (Ajuntaments, Diputacions, Consells Comarcals...):

- Infraestructures:
 - Diputació: Millorar la seva xarxa de carreteres i de camins.
- Promoure la col·laboració publico-privada.
- Millora de la competitivitat empresarial:
 - Reducció de la burocràcia i els terminis per a la realització de tràmits (licències d'obres, tramitacions de sòl industrial...).
 - Facilitats i estímuls per a la instal·lació de noves empreses.
 - Impulsar parcs tecnològics i industrials.
 - Impulsar un pla de comerç que permeti atendre els nous models de consum, tot potenciant el comerç de proximitat i l'atracció comercial de Lleida capital. Aquestes mesures han d'afavorir que la ciutat pugui atraure consumidors de la ciutat i de la seva zona d'influència.

Cambres de Comerç, patronals, associacions, sindicats...:

- Promoure la col·laboració publico-privada.
- Facilitar la col·laboració entre empreses del mateix sector.
- Ajudar i assessorar en matèries d'exportació i noves tecnologies.
- Impulsar el desenvolupament de l'economia de valor afegit (innovació, transformació de matèries primeres, comercialització arreu del món), donant suport a totes aquelles empreses que formen part d'aquesta economia i que tenen la capacitat i voluntat de créixer.

Empreses

- Major implicació de les grans empreses lleidatanes en el desenvolupament econòmic i social del territori.
- Promoure la col·laboració publico-privada i la cooperació empresarial.

- Invertir més en R+D.
- Promoure les actuacions que incrementen la productivitat i el valor afegit.
- Augmentar la dimensió empresarial.
- Millorar la formació i les retribucions dels treballadors.
- Augmentar la inversió en polítiques de responsabilitat social.

ESBORRANY 2012 2013 2014 2015 2016 2017 2018

Annex 1. Empreses de la província de Lleida per municipi i evolució de vendes des de 2000 fins a 2016.

Localitat	Nombre d'empreses	Vendes 2016 000 euros	Vendes 2015 000 euros	Vendes 2010 000 euros	Vendes 2005 000 euros	Vendes 2000 000 euros
ABELLA DE LA CONCA	3	2.395,32	3.401,05	1.538,65	1.204,97	0,00
AGER	15	5.100,75	3.732,31	3.411,31	1.376,24	532,58
AGRAMUNT	165	213.399,80	232.768,24	162.769,28	148.032,43	79.896,38
AITONA	49	48.757,20	49.950,00	9.331,86	5.737,20	520,34
ALAS I CERC	6	1.265,44	1.032,69	1.724,60	2.057,98	1.129,22
ALBATARREC	31	75.437,69	70.483,14	32.728,99	34.064,82	16.515,88
ALBESA	21	14.985,13	14.629,21	10.164,82	5.976,77	6.358,61
ALCANO	2	54,75	7,77	0,00	0,00	0,00
ALCARRÀS	245	296.797,38	291.936,94	163.049,05	120.404,93	77.675,48
ALCOLETGE	81	108.837,32	101.944,19	79.249,51	82.116,45	53.841,87
ALFARRAS	53	31.474,54	31.320,21	31.137,81	27.019,49	15.141,91
ALFES	8	546,00	639,56	696,64	583,88	195,85
ALGERRI	11	124.393,66	113.306,35	94.317,00	68.992,37	65.266,05
ALGUAIRE	71	156.218,30	158.652,00	156.831,38	94.816,07	71.538,58
ALINS	7	373,61	494,61	489,91	334,66	45,42
ALMACELLES	163	206.511,89	196.199,47	138.815,68	132.134,90	95.156,77
ALMATRET	6	423,19	341,78	251,99	269,10	0,00
ALMENAR	77	33.990,51	36.653,55	31.654,32	42.034,70	56.973,92
ALOS DE BALAGUER	1	170,51	226,00	0,00	0,00	0,00
ALPICAT	123	59.807,81	50.557,89	38.974,86	28.917,55	16.445,90
ALT ANEU	12	2.326,20	4.838,21	1.624,07	1.778,82	2.364,18
ANGLESOLA	38	23.206,19	21.192,62	14.567,95	11.172,83	8.589,46
ARBECA	61	27.892,47	26.686,89	23.200,87	17.928,85	7.993,57
ARSEGUEL	2	25,51	26,13	23,88	79,61	0,00
ARTESA DE LLEIDA	33	21.311,83	20.279,12	14.342,55	10.327,31	4.341,92
ARTESA DE SEGRE	103	145.972,03	137.608,86	100.645,65	193.216,01	115.486,31
ASPA	5	336,20	223,13	160,45	127,64	0,00
ATIES Y GAROS	1	8,07	8,72	5,80	0,00	0,00
BAIX PALLARS	1	17,52	6,62	23,43	0,00	0,00
BALAGUER	356	411.873,36	389.314,72	312.523,00	284.599,89	204.863,54
BARBENS	13	7.927,68	10.010,10	3.618,76	2.406,52	321,28
BARRUERA	8	3.496,18	2.797,94	6.387,32	2.987,21	1.012,74
BASSELLA	4	2.729,17	2.182,24	2.612,59	1.765,70	121,24
BELIANES	13	5.383,06	4.724,42	4.617,37	9.560,98	2.490,26
BELL-LLOC D'URGELL	48	41.753,16	37.202,76	24.427,12	17.076,20	7.112,41
BELLAGUARDA	2	379,59	414,92	626,07	392,89	0,00
BELLCAIRE D'URGELL	29	19.890,16	127.458,03	89.727,49	14.018,65	3.801,58
BELLMUNT D'URGELL	1	495,73	453,85	0,00	0,00	0,00
BELLPUIG	127	172.363,02	245.411,40	220.037,45	93.078,94	73.948,68
BELLVER DE CERDANYA	63	19.234,35	17.800,83	21.447,43	28.253,55	9.496,27
BELLVIS	50	21.522,25	19.004,38	16.638,02	9.209,12	5.807,06
BENAVENT DE SEGRIA	19	3.674,69	3.444,78	3.910,78	1.746,43	732,72
BIOSCA	5	152,10	299,78	227,88	0,00	0,00
BOSSOST	19	7.605,09	7.038,62	7.437,08	10.234,60	2.852,42
BOVERA	1	0,00	0,00	131,63	0,00	0,00

CABANABONA	3	1.542,10	1.754,56	1.380,10	973,62	449,66
CAMARASA	12	9.862,45	10.319,10	3.921,09	4.369,15	1.571,06
CASTELL DE MUR	1	1.965,96	1.697,09	1.489,69	1.638,69	1.329,43
CASTELLAR DE LA RIBERA	5	1.453,20	1.303,67	7,81	1.830,18	0,00
CASTELLDANS	12	4.024,98	3.407,74	2.480,46	1.119,77	81,29
CASTELLNOU DE SEANA	21	9.889,41	9.426,39	7.459,21	5.309,34	2.108,23
CASTELLO DE FARFANYA	8	9.868,78	9.819,54	10.237,50	5.360,60	7.330,31
CASTELLSERA	20	8.818,72	8.078,55	6.276,52	5.462,20	1.510,49
CERVERA	154	122.832,38	118.124,66	98.390,94	92.019,17	47.659,75
CERVIA DE LES GARRIGUES	6	379,16	830,52	2.739,87	495,67	0,00
CIUTADILLA	6	15.618,08	18.157,85	11.962,32	7.812,30	5.752,15
CLARIANA DE CARDENER	11	2.079,16	2.348,44	2.264,29	2.601,23	1.822,00
COLL DE NARGO	11	2.936,18	2.470,09	2.102,02	2.010,02	495,00
CONCA DE DALT	2	1.064,65	909,58	737,63	489,89	250,53
CORBINS	26	8.624,32	7.378,20	7.668,12	5.310,60	3.412,40
CUBELLS	7	1.440,22	1.250,16	1.968,09	1.234,03	401,46
EL COGUL	3	1.434,77	1.519,49	331,83	800,32	0,00
EL PALAU D'ANGLESOLA	51	53.702,92	51.735,15	39.435,55	29.751,63	16.848,19
EL POAL	16	19.750,82	20.559,15	13.117,28	7.666,31	3.423,51
EL PONT DE BAR	3	944,05	987,22	619,59	286,60	0,00
EL PONT DE SUERT	57	18.286,99	17.248,22	21.885,71	22.692,13	9.731,70
EL SOLERAS	5	1.286,69	1.430,46	598,65	603,95	197,69
EL VILOSELL	8	3.002,72	2.624,78	1.119,11	286,31	0,00
ELS ALAMUS	22	7.129,04	6.625,35	6.548,85	8.053,57	6.139,29
ELS OMELLONS	3	328,08	957,45	0,00	0,00	0,00
ELS OMELLS DE NA GAIA	4	692,56	627,53	1.386,20	1.071,99	0,00
ELS PLANS DE SIO	17	7.689,84	7.794,08	7.084,55	5.013,80	3.042,73
ELS TORMS	1	219,68	212,77	169,45	6,64	0,00
ES BORDES	1	27,67	45,08	0,00	0,00	0,00
ESPOT	13	1.973,62	1.821,84	1.301,01	1.036,42	618,20
ESTAMARIU	2	495,29	133,89	1.013,22	790,83	219,27
ESTERRI D'ANEU	28	5.029,82	4.696,08	4.113,42	3.576,00	862,84
FARRERA	1	0,00	0,00	263,72	0,00	0,00
FIGOLS I ALINYA	3	633,71	723,41	623,41	58,31	0,00
FONDARELLA	25	58.046,31	56.881,27	42.056,42	51.072,34	33.995,50
FORADADA	7	6.613,25	5.889,20	6.835,58	2.593,60	2.558,69
FULLEDA	2	145,70	97,54	0,00	0,00	386,75
GAVET DE LA CONCA	1	2.878,28	2.360,82	2.929,84	328,61	191,86
GIMENELLS	7	15.199,34	17.717,90	6.466,75	2.048,75	1.212,36
GIMENELLS I PLA FONT	22	7.585,59	10.673,95	7.735,84	3.930,05	0,00
GOLMES	99	71.462,05	64.766,31	53.886,29	51.021,14	24.637,70
GOSOL	2	571,40	567,11	594,37	306,54	110,49
GRANYANELLA	12	15.924,95	28.106,57	35.948,53	6.060,85	1.290,10
GRANYENA DE LES GARRIGUES	2	287,91	375,42	376,67	74,30	0,00
GUIMERA	5	1.434,19	1.574,44	339,55	0,00	207,61
GUISSONA	73	2.022.286,56	1.955.563,43	1.442.314,60	959.146,91	626.600,87

GUIXERS	3	1.345,72	1.345,40	1.344,83	1.716,03	887,61
ISONA I CONCA DELLA	34	14.603,30	14.069,62	10.281,34	12.719,60	6.392,03
IVARS D'URGELL	36	185.495,24	195.111,38	190.152,71	18.141,94	93.161,88
IVARS DE NOGUERA	2	309,56	32,53	243,38	176,97	0,00
IVORRA	3	627,69	585,63	61,67	667,60	0,00
JOSA I TUIXEN	3	830,98	740,95	453,27	466,01	263,08
JUNCOSA	11	3.559,66	3.321,83	754,91	498,35	0,00
JUNEDA	119	182.879,64	185.388,77	179.852,70	124.922,96	71.990,54
L'ALBAGES	5	2.340,15	2.134,64	1.907,54	1.028,42	662,11
L'ALBI	13	5.388,43	5.435,70	3.483,59	2.436,99	0,00
L'ESPLUGA CALBA	4	1.880,25	1.712,44	0,00	0,00	0,00
LA BARONIA DE RIALB	9	2.302,52	2.057,71	733,27	519,52	0,00
LA COMA I LA PEDRA	6	1.184,85	1.119,16	1.218,38	295,11	146,35
LA FLORESTA	1	0,00	323,26	0,00	86,48	0,00
LA FULIOLA	34	8.850,57	10.702,33	8.110,58	3.806,40	2.887,64
LA GRANADELLA	13	5.422,09	6.123,96	4.366,57	6.144,98	3.661,08
LA GRANJA D'ESCARP	10	1.427,57	1.130,67	812,23	171,23	9,90
LA GUINGUETA D'ANEU	6	8.801,69	8.212,07	11.578,82	9.138,39	3.028,47
LA MOLSOSA	2	3.682,42	3.463,93	3.531,58	1.731,62	0,00
LA POBLA DE CERVOLES	3	535,14	535,82	601,52	291,36	116,27
LA POBLA DE SEGUR	59	33.127,07	31.430,01	26.905,97	22.541,39	15.020,95
LA PORTELLA	12	76.324,38	83.495,30	27.391,84	22.241,02	2.240,95
LA SENTIU DE SIO	7	10.041,07	9.503,65	17.601,62	23.058,62	3.857,92
LA SEU D'URGELL	323	181.950,70	183.847,28	134.334,33	167.824,33	99.601,90
LA TORRE DE CABDELLA	7	731,00	598,28	249,84	73,78	94,43
LA TORRE DE CAPDELLA	2	358,39	253,26	0,00	0,00	0,00
LA VALL DE BOI	20	7.923,62	6.850,10	5.803,77	5.369,62	0,00
LA VANSÀ I FORNOLS	2	62,01	71,62	89,39	0,00	0,00
LES	22	35.940,18	35.015,14	48.783,40	49.885,41	16.617,55
LES AVELLANES I S.L.	7	1.373,51	1.013,11	620,77	0,00	0,00
LES BORGES BLANQUES	106	146.809,12	142.352,95	86.680,99	76.576,41	42.148,40
LES OLUGES	2	118,68	141,42	95,96	98,01	0,00
LES VALLS D'AGUILAR	4	23,00	20,18	418,81	461,45	414,08
LES VALLS DE VALIRA	15	9.650,24	9.070,03	5.555,45	4.755,61	5.150,77
LINYOLA	52	19.910,85	25.830,79	17.419,60	19.681,88	8.844,15
LLADORRE	6	735,89	719,09	574,96	520,43	0,00
LLADURS	6	147,74	121,30	91,67	0,00	0,00
LLARDECANS	7	6.782,34	6.112,55	4.699,75	3.667,84	2.998,25
LLAVORSI	11	4.035,17	3.742,01	3.648,16	2.447,43	482,10
LLEIDA	3269	4.736.480,04	4.628.476,40	3.510.058,19	2.736.489,43	1.583.394,32
LLES DE Cerdanya	10	2.430,59	2.127,81	2.688,48	2.455,95	416,65
LLIMIANA	2	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
LLOBERA	2	62,35	22,97	0,00	17,79	0,00
MAIALS	13	28.215,32	29.654,90	18.717,21	9.053,03	1.110,95
MALDA	6	2.355,65	2.090,83	2.908,66	2.690,32	1.134,51
MASSALCOREIG	7	3.951,10	1.948,42	121,21	211,21	0,00
MASSOTERES	2	569,79	557,35	734,85	313,00	0,00
MENARGUENS	14	11.172,82	11.251,66	7.093,11	6.965,53	4.185,63
MIRALCAMP	29	51.701,58	52.394,66	39.320,97	22.931,28	11.548,97
MOLLERUSSA	377	625.413,42	581.805,35	299.953,88	378.340,28	252.816,36

MONTELLA I MARTINET	8	1.026,24	967,29	1.042,54	425,98	0,00
MONTFERRER I CASTELLBO	41	17.983,19	23.856,06	20.657,07	14.213,80	4.657,47
MONTGAI	10	7.010,73	7.442,04	5.194,28	7.355,12	3.661,20
MONTOLIU DE LLEIDA	8	23.213,63	11.515,78	4.332,03	3.541,10	5.533,33
MONTOLIU DE SEGARRA	3	302,40	545,18	847,67	0,00	0,00
NAUT ARAN	83	82.821,00	73.082,80	84.141,42	85.364,45	56.970,74
NAVES	5	779,86	323,93	186,63	134,31	11,14
ODEN	6	3.407,29	4.264,81	2.482,26	395,75	0,00
OLIANA	37	187.707,10	176.744,33	118.558,35	189.097,68	136.803,75
OLIOLA	7	5.481,18	7.376,63	22.345,46	12.547,61	4.806,53
OLIUS	31	8.453,32	8.053,57	8.537,54	16.214,84	6.112,51
ORGANYA	20	8.220,57	7.879,53	7.355,51	6.521,42	3.331,69
OS DE BALAGUER	19	14.024,22	15.933,23	12.637,01	10.403,38	9.620,03
OSSO DE SIO	2	297,49	298,43	173,24	0,00	0,00
PENELLES	12	9.282,03	9.317,97	10.375,42	7.356,92	5.769,48
PERAMOLA	4	3.704,15	3.466,66	3.245,35	3.850,53	3.247,18
PINELL DE SOLSONES	5	899,93	776,62	345,70	169,62	0,00
PINOS	70	26.330,51	25.894,72	12.489,39	10.592,46	4.805,63
PONTS	70	59.681,81	56.720,69	48.663,19	41.020,76	25.466,37
PRATS I SANSOR	9	964,09	997,20	435,81	2.286,77	872,04
PREIXANA	7	310,89	254,63	421,68	811,48	1.875,31
PREIXENS	9	2.441,68	2.357,50	3.248,39	1.119,07	2.030,41
PRULLANS	5	3.366,26	3.390,65	2.334,19	1.714,06	1.026,37
PUIGGROS	8	5.295,56	5.054,49	5.284,41	4.088,41	1.424,29
PUIGVERD D'AGRAMUNT	3	2.665,56	2.665,38	2.269,63	1.603,90	207,48
PUIGVERD DE LLEIDA	14	16.821,87	15.709,40	7.891,90	9.057,74	5.051,79
RIALP	14	5.962,89	6.104,53	7.179,82	5.436,84	2.894,04
RIBERA D'ONDARA	11	2.924,55	1.754,45	2.645,35	14.786,73	9.924,87
RIBERA D'URGELLET	34	17.167,23	16.718,59	11.363,01	13.576,18	10.878,77
RINER	6	1.297,68	1.199,12	954,62	807,04	0,00
ROSSELLO	50	62.143,33	49.771,75	44.195,25	45.755,60	30.209,60
SALAS DE PALLARS	6	731,48	688,04	751,32	762,07	140,61
SANAUJA	3	6.306,84	6.226,41	4.831,72	3.222,23	3.321,95
SANAÜJA	13	3.782,96	2.262,40	2.754,63	3.679,32	1.012,48
SANT GUIM DE FREIXENET	16	64.209,19	67.623,62	48.391,73	32.948,67	25.253,73
SANT GUIM DE LA PLANA	5	1.898,71	1.127,42	1.047,70	2.854,10	0,00
SANT LLORENÇ DE MORUNYS	27	7.928,95	7.688,50	10.672,48	9.805,48	5.385,09
SANT MARTI DE RIUCORB	8	1.336,82	1.099,87	1.014,93	261,66	390,75
SANT RAMON	12	25.321,84	25.187,58	17.328,10	15.150,89	11.052,84
SARROCA DE BELLERA	4	2.915,89	2.221,65	1.017,22	0,00	0,00
SARROCA DE LLEIDA	3	1.920,00	1.555,16	1.316,63	1.297,89	1.294,97
SENERADA	3	205,65	78,73	0,00	0,00	0,00
SEROS	48	46.968,25	50.030,27	22.467,54	12.714,24	7.496,60
SIDAMON	17	28.105,97	29.903,54	23.238,17	22.852,94	15.595,24
SOLSONA	270	140.243,57	149.523,30	131.610,24	121.500,06	73.351,21
SORIGUERA	3	3.448,17	0,00	3.107,08	2.750,28	1.765,75
SORT	69	12.791,18	14.776,44	17.940,84	18.743,11	6.326,46

SOSES	54	191.096,40	175.926,42	130.998,83	97.501,80	65.739,50
SUDANELL	19	27.109,67	26.322,12	6.718,94	4.813,34	4.629,10
SUNYER	9	3.935,30	3.926,38	1.009,03	648,88	134,18
TALARN	9	1.062,75	894,94	547,48	727,70	72,92
TALavera	8	1.226,71	890,65	1.085,51	916,34	0,00
TÀRREGA	410	901.931,98	810.021,89	828.004,08	645.839,83	489.414,09
TARROJA DE SEGARRA	1	88,23	92,10	0,00	337,83	0,00
TERMENS	21	24.118,48	25.340,53	25.106,99	16.317,31	8.666,88
TIRVIA	2	0,00	215,18	122,20	0,00	0,00
TORA	24	15.245,40	15.001,55	12.786,16	13.194,13	12.126,67
TORNABOUS	21	3.333,97	3.325,82	2.144,23	1.159,00	1.945,01
TORRE-SERONA	30	26.938,71	26.137,20	14.410,64	13.653,18	8.921,20
TORREBESSES	5	1.116,08	870,27	670,12	867,52	842,80
TORREFARRERA	192	170.987,40	164.713,28	181.524,08	109.769,33	61.264,68
TORREFETA I FLOREJACS	8	3.766,83	3.960,10	2.865,54	1.833,15	797,03
TORREGROSSA	54	45.723,57	53.528,86	26.628,92	12.830,00	5.508,49
TORRELAMEU	15	9.081,13	9.005,43	5.555,24	7.046,02	3.000,00
TORRES DE SEGRE	61	74.420,07	64.002,56	48.114,79	24.025,60	19.287,95
TREMP	127	39.286,16	38.959,35	46.674,73	58.578,84	34.192,74
VALL DE CARDOS	7	2.238,83	2.069,88	3.660,64	5.268,14	1.827,37
VALLBONA DE LES MONGES	4	2.340,61	2.299,22	255,63	4,95	0,00
VALLFOGONA DE BALAGUER	69	50.489,09	48.691,06	21.672,64	15.729,59	8.999,13
VERDU	10	1.515,05	1.046,32	1.026,61	831,92	0,00
VIELHA E MIJARAN	226	75.481,32	74.773,77	66.591,54	61.590,97	29.022,96
VILA-SANA	57	48.641,88	43.596,95	30.319,05	24.914,85	11.945,18
VILAGRASSA	5	3.501,21	2.939,43	2.282,62	1.384,43	381,89
VILALLER	7	1.097,79	946,19	330,65	185,66	397,14
VILAMOS	5	565,70	543,52	639,79	506,45	204,67
VILANOVA DE BELLPUIG	23	19.340,44	21.742,68	7.348,24	9.650,43	7.668,37
VILANOVA DE L'AGUDA	4	4.869,01	5.039,79	5.408,24	3.771,04	3.231,53
VILANOVA DE LA BARCA	36	91.173,83	95.202,55	70.561,56	49.493,56	26.375,37
VILANOVA DE MEIA	5	8.803,81	6.644,79	4.868,16	3.366,32	2.185,94
VILANOVA DE SEGRIA	12	2.866,00	2.049,95	49,98	486,86	0,00
VINAIXA	7	4.482,42	4.790,22	1.480,70	4.878,24	1.950,75
TOTAL GENERAL	10.335	14.065.824,59	13.828.306,07	10.659.123,71	8.496.897,29	5.350.618,64

Font: Base de dades SABI. Dades referides a les empreses que han dipositat els comptes al Registre Mercantil.

Annex 2. Classificació de les 100 empreses de la província de Lleida amb més ingressos d'exploració en 2017 i 2016.

	Empresa	Localitat	CNAE 2009	Ingressos d'exploració mil EUR 2017	Ingressos d'exploració mil EUR 2016
1.	CORPORACION ALIMENTARIA GUISSONA, SA	GUISSONA	0150	1.673.754	1.548.858
2.	COMPANIA GENERAL DE COMPRAS AGROPECUARIAS SL	LLEIDA	4621	562.706	557.454
3.	BORGES AGRICULTURAL & INDUSTRIAL EDIBLE OILS S.A.U.	TÀRREGA	1043	362.083	325.496
4.	JOYERIA TOUS SA	LLEIDA	4777	304.180	270.729
5.	AGROPECUARIA DE GUISSONA S.C.L.	GUISSONA	0150	266.643	261.267
6.	ACTEL S.C.C.L.	LLEIDA	4631	205.660	213.752
7.	BONAREA ENERGIA SL	GUISSONA	4671	194.861	148.837
8.	NUFRI, SATRL	MOLLERUSSA	4631	187.486	176.058
9.	COOPERATIVA D'IVARS D'URGELL S.C.C.L.	IVARS D'URGELL	1091	175.230	161.418
10.	SUPSA SUPERMERCATS PUJOL SL	LLEIDA	4711	165.151	156.024
11.	PIENSOS DEL SEGRE SA	BALAGUER	1091	162.284	145.243
12.	BORGES BRANDED FOODS SL.	TÀRREGA	4633	149.184	125.057
13.	NUFRI SL	MOLLERUSSA	4631	134.822	122.935
14.	ELECTRODOMESTICOS TAURUS SL	OLIANA	2751	133.847	115.113
15.	CEREALES TORREMORELL SA	ALGERRI	4621	121.682	117.132
16.	RODI METRO SL	LLEIDA	4532	112.204	107.544
17.	NEX TYRES SL	LLEIDA	4531	96.261	85.133
18.	AVICOLA DE LLEIDA SA	LLEIDA	4722	91.734	85.666
19.	ADA 2100 SL	LLEIDA	4621	90.811	89.543
20.	PONDEX SA	JUNEDA	0147	78.676	75.084
21.	ROS ROCA SAU	TÀRREGA	2920	75.770	68.032
22.	PINSAGRO SA	LLEIDA	4621	73.669	69.056
23.	AGENCIA TRANSPORTES TROTA SA	LLEIDA	4941	72.535	74.679
24.	COMPANYIA GENERAL D'OLIS D'OLIVA DE CATALUNYA, SA	LES BORGES BLANQUES	4633	68.837	60.571
25.	SADA PA CATALUNYA SOCIEDAD ANONIMA	LLEIDA	0147	65.775	87.177
26.	INDULLEIDA SA	ALGUAIRE	1032	64.368	66.775
27.	SOCIEDAD COOPERATIVA SANT DOMENEC SCE	LA PORTELLA	4631	59.648	42.507
28.	COTECNICA S.C.C.L.	BELLPUIG	4621	59.177	61.036
29.	TRANSEGRE SL	LLEIDA	4941	54.774	50.486
30.	YAK FABRICA DE PIENSOS COMPUESTOS SL	SANT GUIM DE FREIXENET	1091	53.721	44.919
31.	BENITO ARNO E HIJOS SAU	LLEIDA	4211	52.311	68.101
32.	SERVICIOS MICROINFORMATICA SA	LLEIDA	4651	52.301	43.036
33.	PAPELERA DEL PRINCIPADO SA	MOLLERUSSA	1712	n.d.	46.127

34.	GRUPO CONSIST SA	AGRAMUNT	1721	46.010	44.776
35.	JULIA ESPAÑA PERFUMS SA	LLEIDA	4775	n.d.	45.683
36.	GANADOS MORANCHO SL	LLEIDA	4623	46.643	43.655
37.	TRANSERVETO SL	LLEIDA	4941	44.425	40.905
38.	UNIPREUS SL	LLEIDA	4772	42.762	43.441
39.	VILLART LOGISTIC SL	BALAGUER	5221	42.420	30.287
40.	MOTORTRANS SA	LLEIDA	4519	42.067	38.251
41.	FRUTAS HNOS ESPAX SL	SOSES	4631	41.608	38.808
42.	CADI SOCIETAT COOPERATIVA CATALANA LIMITADA	LA SEU D'URGELL	1053	n.d.	40.952
43.	FRUITS SANT MIQUEL SL	SOSES	4631	39.815	41.436
44.	EXEL FIL SA	CERVERA	2432	37.536	30.278
45.	DISTRIBUCIONES IGAN SL	LLEIDA	4634	36.943	54.149
46.	JOSE ANTONIO ROMERO POLO SA	LLEIDA	4299	36.695	35.927
47.	TORRONS VICENS SL	AGRAMUNT	1082	36.599	31.741
48.	URGEL GANADERA SA	JUNEDA	1011	35.834	37.534
49.	FRUITS DE PONENT S.C.C.L.	ALCARRÀS	4631	n.d.	35.685
50.	ROTECNA SA	AGRAMUNT	4661	33.706	25.662
51.	RAMON VILELLA SL.	LLEIDA	4677	33.680	23.375
52.	NAYPER MOTOR SA	LLEIDA	4511	33.239	29.854
53.	PREFABRICADOS PUJOL SAU	MOLLERUSSA	2361	33.095	32.601
54.	SERVISIMO SL	TÀRREGA	4511	31.905	29.535
55.	AUTANSA 3000 SL	LLEIDA	4511	31.862	29.272
56.	SUPERMERCADO BOYA SL	LES	4711	31.686	30.498
57.	EUROALIMENT PROVEEDOR DE ALIMENTOS DE CALIDAD SLU	ROSSELLO	4639	31.667	36.248
58.	COMERCIAL GRUP VALL 1996 SLU	LLEIDA	4773	31.371	30.196
59.	GANADOS GILI SA	SOSES	0146	31.268	28.483
60.	BUENAVENTURA BORRAS SAU	LLEIDA	4638	30.823	29.252
61.	GRÍÑO ECOLOGIC SA	LLEIDA	3821	29.982	26.783
62.	AGROVILANOVA SL	VILANOVA DE LA BARCA	1091	29.896	26.546
63.	VENSO SA	ALMACELLES	4621	29.702	23.034
64.	NOVA APRACOSA SL	ALCARRÀS	4631	29.350	29.899
65.	BAQUEIRA-BERET SA	NAUT ARAN	9311	28.276	31.163
66.	PICBER SA	LLEIDA	0146	28.143	25.525
67.	MOTOR TÀRREGA SA	TÀRREGA	4519	27.507	22.446
68.	MEDIA MARKT LLEIDA SA.	LLEIDA	4754	n.d.	26.670
69.	ATLAS ENERGIA COMERCIAL SL.	LLEIDA	3514	25.998	17.456
70.	AD MASANES SA	LLEIDA	4614	25.769	24.622
71.	M Y J GRUAS SA	ALGUAIRE	4312	24.899	24.481
72.	SUSTAINABLE AGRO SOLUTIONS SA	ALMACELLES	2015	24.216	22.011
73.	GARAJE DALMAU SA	LLEIDA	4511	24.126	21.347
74.	TRANSPORTES TARRAGONA SA	LLEIDA	4941	24.402	23.619
75.	ALBERTO SOLER SA	LLEIDA	4674	24.388	23.520
76.	PERFUMERIA INTERNACIONAL SLU	TORREFARRERA	4645	23.752	18.712
77.	LERIDANA DE ESTRUCTURAS Y CUBIERTAS SA	MOLLERUSSA	4399	23.248	19.582
78.	COMPÀÑIA COLOME DE ACEITES SA	LLEIDA	4633	23.092	16.600
79.	MASANES SERVINDUSTRIA SA.	LLEIDA	4669	22.510	20.179

80.	ARAGONESA DE HARINAS SA	ALGUAIRE	1061	22.294	18.695
81.	AGROPECUARIA D. ARTESA DE SEGRE S.C.C.L.	ARTESA DE SEGRE	1091	n.d.	22.278
82.	FRUTAS LERIDANAS SA	VILANOVA DE LA BARCA	4631	n.d.	22.051
83.	VICENS MAQUINARIA AGRICOLA SA	FONDARELLA	4663	24.724	21.723
84.	ILTRALIA LOGISTICA SL	LLEIDA	4941	20.800	19.863
85.	EXPO FRUITS S.C.L.	SOSES	4631	20.717	20.999
86.	SALTOKI LLEIDA SA	LLEIDA	4673	20.670	20.805
87.	RAMADERIES DEL DONDARA SL	SANT RAMON	0146	19.988	16.819
88.	AGENCIA TRANSPORTES ROBLES SA	LLEIDA	4941	19.971	15.593
89.	MECA-SYSTEM SL	GOLMES	2512	19.951	14.918
90.	EL PASTORET DE LA SEGARRA SL	SANT GUIM DE FREIXENET	1054	19.763	15.803
91.	GANADOS CASALS SA	ALPICAT	4623	19.418	17.267
92.	CAMP D. ALCARRÀS I SECCIO DE CREDIT S.C.C.L.	ALCARRÀS	4631	n.d.	19.324
93.	GANLLOVERA SL	BALAGUER	4611	19.129	15.764
94.	IASO, SA	LLEIDA	1399	18.860	19.486
95.	MEVET SA	LLEIDA	2120	18.839	15.846
96.	ROMA INFRAESTRUCTURES I SERVEIS SAU	MIRALCAMP	4211	18.691	16.218
97.	AIGUES DEL SEGARRA GARRIGUES SA	TÀRREGA	4291	17.243	21.464
98.	COOP DEL CAMP SANT GAIETA D. AITONA S.C.C.L.	AITONA	4631	n.d.	18.499
99.	SPF-DIANA ESPANA S.L.	CERVERA	1092	n.d.	18.480
100.	AGRARIA DE MONTOLIU DE LLEIDA I SECCIO DE CREDIT	MONTOLIU DE LLEIDA	4631	n.d.	17.876

n.d.: No disponible a la base de dades SABI en el moment de fer la consulta (febrer 2019).

Font: Base de dades SABI. Dades referides a les empreses que han dipositat els comptes al Registre Mercantil.

Annex 3. Startups de la província de Lleida

NOM DE L'EMPRESA
ESTUDI MOLINE DISSENY SL
BASICCONS 2100 SL
BALL HEAD SYSTEM SL
STARLOOP SL
NEOSALUS SOLUTIONS SL
SMART MEDICAL SOLUTIONS SL
CREABIT SOLUTIONS SL
KATAE ENERGIA SL
NEARCRUMBS SL
HAPPYCLICK SL
EFOODPRINT SERVICES SL
AKIS RESEARCH SL
KING OF APP SL
DIETARY MOLECULAR DIAGNOSTICS SL
SOSTECA EUROSERVICES SL
BTACTIC S.C.C.L.
VENDITEC TECHNOLOGIES SL
GAME TROOPERS
GLOBAL DRAGON SOLUTIONS SL
FOREST BIOENGINEERING SOLUTIONS SA
BLUEINDIC SOLUTIONS SL
MACHINE TO SMARTPHONE SL
CARDIONLIVE SL
OPTOMETRIC AIR LENS SL
Zymvol Biomodeling SL

Font: Barcelona & Catalonia Startup Hub (2017).

Annex 4. Empreses d'alt creixement en el període 2015/2017 de la província de Lleida

Es tracta d'empreses (incloses a la base de dades SABI) que compleixen tres condicions: augment de vendes del 15% anual com a mínim durant tres anys, beneficis en tots els anys i un mínim de facturació de 2,4 milions d'euros l'any.

Nom	Localitat	Descripció activitat	Ingressos explotació milers euros 2017	Ingressos explotació milers euros 2016	Ingressos explotació milers euros 2015
Atlas Energía Comercial, SL	LLEIDA	Comercialització d'energia elèctrica i gas	25.998	17.456	9.833
Leridana de Estructuras y Cubiertas, SA	MOLLERUSSA	Construcció d'estructures	23.248	19.582	15.360
MECA-SYSTEM, SL	GOLMES	Fabricació i comercialització d'estanteries metàl·liques.	19.951	14.918	12.317
Enea Digital, SL.	LLEIDA	Comerç al major d'aparells informàtics	15.667	12.986	10.829
Compañía Canoa Quebrada, SL	BALAGUER	Comerç de moda	14.665	12.055	9.526
Projectes Modulares Prefabricats, SL	LLEIDA	Construcció de vivendes prefabricades	12.202	9.837	4.444
Trans-Bautista, SL	ALPICAT	Transport de mercaderies	9.283	7.168	5.372
Ecologica dels Pirineos, SL	LA POBLA DE SEGUR	Producció i comercialització de carn ecològica	8.013	6.213	4.126
Ferrofet Catalana, SL	MOLLERUSSA	Fabricació de ferro per a la construcció	5.973	5.092	4.314
Tutti-Frutti 2000, SL	LLEIDA	Comerç minorista de fruits secs i dolços	5.836	4.669	3.519
Movitec Wrapping Systems, SL	ALCOLETGE	Fabricació de maquinaria d'embalatge de palets	5.645	4.723	3.934
Comercial Exvet, SL	LLEIDA	Comerç majorista de productes per a la ramaderia	5.626	4.859	4.105
Harinera Roca, SA	AGRAMUNT	Fabricants de farina	4.378	3.670	3.102

Font: SABI.

Índex d'empreses, organitzacions, Administracions Públiques i actuacions citades

ACCIÓ, 5, 14, 31, 41, 84, 136
ACTEL, S.C.C.L., 185
AD MASANES, SA, 185
ADA 2100, SL, 185
AENA, 105
Aeròdrom d'Alfès, 124
Aeroport de Lleida-Alguaire, 7, 49, 87, 102, 105-107, 111, 173, 178
Aeroports de Catalunya, 105-107
Agència Catalana del Turisme, 88
Agencia Transportes Robles, SA, 186
Agencia Transportes Trota, SA, 185
Agrària de Montoliu de Lleida i Secció de Crèdit, 186
Agrícola de l'Albí, S.C.C.L., 143
Agroindustrial Catalana i Secció de Crèdit Sant Antoni Abad, S.C.C.L., 143
Agropecuària de Artesa de Segre, S.C.C.L., 186
Agropecuària de Guissona, S.C.L., 32, 185
Agrotecnio (Fundació Centre de Recerca en Agricultura Tecnològica), 131-133
Agrovilanova, SL, 185
Agustín Mestre, SA, 143
Aigües del Segarra Garrigues, SA, 186
Ajuntaments, 12, 70, 88-90, 100, 133, 179
Akis Research, SL, 187
Alberto Soler, SA, 185
Alianza Médica Leridana, SA, 143
Ara Lleida, 5, 124, 137
Aragonesa de Harinas, SA, 186
Arboretum, 135
Aritmos, 15, 57
Associació d'Instal·ladors de Serveis per a la Construcció (AGRISEC), 122
Associació de Fabricants i Exportadors de Maquinària Agrícola de Catalunya (FEMAC), 7, 125, 173
Associació Empresarial de la Fusta (AEF), 122
Associació Leader de Ponent, 90
Atlas Energia Comercial, SL, 185, 189
Autansa 3000, SL, 185
AVE, 47, 49, 77, 107-110, 121
Avícola de Lleida, SA, 185
Ball Head System, SL, 187
Banc Central Europeu, 17
Banc Sabadell, 14
Baqueira-Beret, SA, 13, 185
Basiccons 2100, SL, 187
BBVA, 15, 44
Benito Arno e Hijos, SAU, 15, 185
Blueindic Solutions, SL, 187
Bonarea Energia, SL, 185
Borges Agricultural & Industrial Edible Oils, S.A.U., 185

Borges, 13, 185
 Btactic, S.C.C.L., 187
 Buenaventura Borrás, SAU, 185
 Bufet Assessor Lleida, 14
 Cadi S.C.C.L., 32, 142, 185
 Cafes Batalla, 15
 Caixabank, 15, 121
 Cal Quiteria, 34
 Cambra de Comerç de Lleida, 5, 7, 12, 14, 79, 119, 120-121, 137, 173, 179
 Cambra de Comerç de Tàrraga, 5, 7, 12, 119, 120-121, 137, 173, 179
 Camins d'Or líquid, 89
 Camp d'Alcarràs i Secció de Crèdit, S.C.C.L., 186
 Canal Segarra-Garrigues, 7, 10, 78, 79, 113-118, 174, 175
 Cardionlive, SL, 187
 Carn Sargaire, 34
 CashDro, 57
 Catalunya Connecta, 89
 Catalunya Emprèn, 89
 Càtedra Santander d'Emprenedoria Universitària de la Universitat de Lleida, 151
 CCOO, 121
 CEEI Lleida (Centre Europeu d'Empreses i Innovació), 7, 79, 85, 120, 172
 Cellnex (anteriorment, Abertis Telecom), 100
 Centre de Recerca en Agricultura, Producció Animal i Tecnologia dels Aliments, 133
 Centre de Recerca Experimental Biomèdica Aplicada de Lleida (CREBA), 7, 125, 173
 Centre Empresarial i Tecnològic de l'Alt Pirineu (CETAP), 88
 Centre Tecnològic de Catalunya (EURECAT), 133
 Centre Tecnològic Forestal de Catalunya (CTFC), 7, 125, 130, 133, 173
 Centro para el Desarrollo Tecnológico Industrial (CDTI), 5, 79, 80, 120, 135
 CERCA, 131-133
 Cereales Torremorell, SA, 185
 City Protocol Society, 100
 Clúster FEMAC (Clúster dels Medis de Producció Agrícola de Catalunya), 14, 30, 34, 125
 COFIDES, 5, 80, 121, 136
 Col·legi d'Economistes de Catalunya, 14
 Comercial Exvet, SL, 189
 Comercial Grup Vall 1996, SLU, 185
 Compañía Canoa Quebrada, SL, 189
 Compañía Colomé de Aceites, SA, 185
 Compañía General de Compras Agropecuarias, SL, 185
 Companyia General d'Olis d'Oliva de Catalunya, SA, 185
 Confederació d'Organitzacions Empresariales de les Terres de Lleida (COELL), 5, 7, 121, 122, 137, 172
 Consell General de Cambres de Catalunya, 84
 Consell Generau d'Aran, 90
 Consells Comarcals, 5, 88-90, 136, 179
 Consorci Administració Oberta de Catalunya (AOC), 89
 Consorci de Comerç, Artesania i Moda de Catalunya (CCAM), 5, 84, 135
 Cooperativa del Camp Sant Gaieta d'Aitona, S.C.C.L., 186
 Cooperativa d'Ivars d'Urgell, S.C.C.L., 32, 142, 182, 185

Corporació Alimentària de Guissona, SA, 13, 34, 35, 185
 Cotecnica, S.C.C.L. , 185
 Creabit Solutions, SL, 187
 CROM2, 15
 Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural (DAAM), 117, 125
 Departament de Polítiques Digitals de la Generalitat de Catalunya, 118,
 Departament de Territori i Sostenibilitat, 105
 Dies de Shopping, 99
 Dietary Molecular Diagnostics, SL, 187
 Dinamo Joves, 89
 Diputació de Lleida, 5, 19, 85, 102, 118, 121, 123, 125, 135, 136, 179
 Direcció d'Atenció Primària Lleida, de l'Institut Català de la Salut (ICS), 133
 Direcció General de Turisme, 88
 Distform, 15
 Distribuciones IGAN, SL, 185
 Ecològica dels Pirineus, SL, 189
 Efoodprint Services, SL, 187
 EKKE, 15
 El Pastoret de la Segarra, SL, 186
 Electrodomésticos Taurus, SL, 185
 Elixirs de Ponent, 34
 Els Mercats de Nadal, 99
 Empresa Nacional de Innovación, SA (ENISA), 5, 80, 121, 136
 Enea Digital, SL, 189
 Escola de Tècnics Esportius Val d'Aran (ETEVA), 90
 Estudi Moliné Disseny, SL, 187
 Euroaliment Proveedor de Alimentos de Calidad, SLU, 185
 European Business Network, 121
 EXEL FIL, SA, 185
 EXPO Fruits, S.C.L., 186
 Fábrica Lanera y Eléctrica del Puente de Arsèguel SL, 143
 FEADER, 71, 75, 76, 174
 FEAGA, 71, 174
 FEDER, 4, 70, 76, 77, 118, 119, 134, 136
 Federació d'Empreses de Serveis (FES), 122
 Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya (FCAC), 5, 6, 33, 122-123, 137
 Federació de Gremis de la Construcció (FGC), 122
 Federació Provincial d'Empresaris de Comerç (FECOM), 5, 7, 14, 123, 137, 172
 FEOGA, 71
 Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya, 108-110, 123
 Ferrofet Catalana, SL, 189
 Fira Agrària de Sant Miquel, 121
 Fira de Lleida, 121-122
 Foment Torisme Val d'Aran, 90
 Forest Bioengineering Solutions, SA, 187
 FÒRUM EMPRESA, 14, 15
 Fruitcentre, 135
 Fruits de Ponent, S.C.C.L., 14, 15, 32, 185
 Fruits Sant Miquel, SL, 185

Frutas Hnos. Espax, SL, 185
 Frutas Leridanas, SA, 186
 Fundació Catalana per a la Recerca i la Innovació, 133
 Fundació Dr. Pifarré, 132
 Game Troopers, 187
 Ganados Casals, SA, 186
 Ganados Gili, SA, 185
 Ganados Morancho, SL, 185
 Ganllovera, SL, 186
 Garaje Dalmau, SA, 185
 Generalitat de Catalunya, 4, 5, 8, 14, 77, 82-85, 89, 102, 117, 118, 121, 123, 133, 136, 177, 179
 Gestoría Cebollero, SL, 14
 GFT IT Consulting, 57, 58, 134
 Global Dragon Solutions, SL, 187
 GlobaLleida, 5, 7, 15, 79, 119-121, 136, 172
 Govern Central, 5, 8, 175, 77, 136, 176
 Griñó Ecològic, SA, 185
 Grup Argal, 15
 Grup d'Empreses Sense Agrupació Sectorial (GSAS), 122
 Grup Sorigué, 13, 15
 Grup Vall Companys, 13
 Grup Vitral, 15
 Grupo Consist, SA, 185
 Grups d'Acció Local de Catalunya, 90
 Happyclick, SL, 187
 Harinera Roca, SA, 189
 HioPOS, 57
 Hospital Universitari Arnau de Vilanova (HUAV), 125, 132
 Hospital Universitari Santa Maria (HUSM), 133
 IASO, SA, 186
 ICG Software, 57
 IDESCAT, 14
 IFR, 57
 Ilerda Serveis, SA, 14, 15
 Iltralia Logística, SL, 186
 Indra, 57, 58
 Indulleida, SA, 15, 185
 Indústria Agrícola de Solsona SL, 142
 INEM, 60
 Inspires, 131-132
 Institut Català de Finances (ICF), 5, 85, 136
 Institut Català de l'Energia (ICAEN), 14
 Institut Català de la Salut (ICS), 132
 Institut Català del Sòl (INCASOL), 111, 112
 Institut d'Estudis Ilerdencs, 85
 Institut de Desenvolupament Social i Territorial (INDEST), 131
 Institut de Recerca Biomèdica Fundació Dr. Pifarré (IRBLleida), 7, 125, 130, 132, 173
 Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentària (IRTA), 7, 125, 132, 173
 Institut Municipal d'Ocupació de Lleida, 95

Institut Politècnic d'Innovació i Recerca en Sostenibilitat (Inspires),133
 Instituto de Crédito Oficial (ICO), 5, 80, 81, 121, 136
 Instituto de Salud Carlos III, 133
 José Antonio Romero Polo, SA, 185
 Joyería Tous, SA, 185
 Julia España Perfums, SA, 185
 Just Digital, 57
 Katae Energia, SL, 187
 KING OF APP, SL, 187
 La Gremial SA, 142,
 La Llotja-Palau de Congressos de Lleida, 121, 123
 La Paeria, 5, 14, 56, 90-102, 112, 113, 119, 121, 134, 136
 LEADER, 75, 76
 Lehman Brothers, 17
 Leridana de Estructuras y Cubiertas, SA, 185, 189
 Lleida Event & Convention Bureau, 100
 Lleida.net, 57
 Lorente & Cuenca, 14
 M Y J GRUAS, SA, 185
 MACHINE TO SMARTPHONE, SL, 187
 Mahou San Miguel, 15
 Maqcentre, 135
 Maquinaria Agrícola Industrial SA, 142
 Marca Pirineus, 88
 Marques Informàtica, 57
 Masanes Servindustria, SA, 185
 MECA-SYSTEM, SL, 186, 189
 MEDIA MARKT Lleida, SA , 185
 Mercadona, 15
 Mevet, SA, 186
 Microsoft, 134
 Ministeri d'Agricultura, 72
 Ministeri de Ciència i Innovació, 100, 121
 Mir Siurana Assessors, 15
 Mostra Gastronòmica de les Garrigues, 89
 Motor Tàrrega, SA, 185
 Motortrans, SA, 185
 Movitec Wrapping Systems, SL, 189
 Municipalia, 121
 Muns Agroindustrial, 15
 Nayper Motor, SA, 185
 Nearcrumbs, SL, 187
 Neosalus Solutions, SL, 187
 New Famrs, 15
 Nex Tyres, SL, 185
 Nova Apracosa, SL,185
 Nufri, SATRL, 185
 Nufri, SL, 185
 Oficina Comarcal de Suport a l'Administració Electrònica (OCSAE), 89
 Optometric Air Lens, SL, 187

Organisme Autònom de Gestió i Recaptació de Tributs Locals, 85
 PAC, 4, 30, 70, 73, 74, 76, 77, 136, 174
 Papelera del Principado, SA, 185
 Parc Científic i Tecnològic Agroalimentari de Lleida, 5, 7, 8, 13, 77, 125, 129, 134-137, 172, 175
 Patronat Comarcal de Turisme de l'Alta Ribagorça, 88
 Patronat Comarcal de Turisme del Pallars Sobirà, 89
 Patronat de Promoció Econòmica, 85, 86
 Patronat de Turisme, 85, 124
 Perfumería Internacional, SLU, 185
 Picber, SA, 185
 Pienso del Segre, SA, 185
 PIMEC, 5, 7, 14, 45, 121, 123, 137, 172
 Pinsagro, SA, 185
 Pla d'acció per l'Energia Sostenible de Lleida, 100
 Pla Embarca, 120
 Pondex, SA, 185
 Prefabricados Pujol, SAU, 185
 Producte del Solsonès, 90
 Productora Elèctrica Urgellenca, SA., 143
 Programa de Desenvolupament Rural de Catalunya (PDR), 76
 Projecte Gustum, 90
 Projectes Modulars Prefabricats, SL, 189
 Promoció de Productes Agrícoles (PPA), 76
 Ramaderies del Dondara, SL, 186
 Ramon Vilella, SL., 185
 Red Innpulso, 100
 RENFE, 14, 108-110
 Reserva Federal (FED), 17
 Rodalies de Catalunya, 108-110
 Rodi Metro, SL, 185
 Roma Infraestructures i Serveis, SAU, 186
 Ros Roca, SAU, 185
 Rotecna, SA, 185
 Ruta del Cister, 123
 Ruta del Vi , 123
 Ruta dels Castells de Sió, 123
 Sada PA Catalunya, SA, 185
 Saltoki Lleida, SA, 186
 SAT Edoa, 34
 SEMIC, 14, 15, 57
 Servei d'Ocupació de Catalunya, 96
 Serveis Territorials de la Conselleria de Salut a Lleida, 133
 Servicios Microinformatica, SA, 185
 Servisimo, SL, 185
 Smart City, 100
 Smart Green City Lleida, 100, 136
 Smart Medical Solutions, SL, 187
 Smart Spaces, 100
 Sociedad Cooperativa Sant Domènec, SCE, 32, 185

Societat de Foment, 89
 Soluziona, 134
 Sosteca Euroservices, SL, 187
 SPF-Diana España, S.L., 186
 Starloop, SL, 57, 187
 Startup Catalonia, 120
 Supermercado Boya, SL, 185
 Supsa Supermercats Pujol, SL (Plus Fresc), 15, 185
 Sustainable Agro Solutions, SA, 185
 Taula Assessora del Tercer Sector i Salut, 87
 TMI, 80
 Torrons Vicens, SL, 185
 Trans-Bautista, SL, 189
 Transegre, SL, 185
 Transerveto, SL, 14, 34, 185
 Transparencia Internacional España, 102
 Transportes Tarragona, SA, 185
 Tren dels Llacs, 123
 Trobada Empresarial al Pirineu, 5, 123, 137
 Turisme de Lleida, 99, 100
 Tutti-Frutti 2000, SL, 189
 UGT, 121
 Unió Europea, 4, 70, 122, 132, 136
 Unipreus, SL, 185
 Universitat Autònoma de Barcelona, 102, 133
 Universitat de Lleida, 5, 13, 15, 79, 100, 120, 121, 125-135, 137, 174
 Urgasa, 15
 Urgel Ganadera, SA, 185
 Venditec Technologies, SL, 187
 Venso, SA, 185, 185
 Vicens Maquinaria Agrícola, SA, 186
 Villart Logistic, SL, 185
 Voltes SLU, 14, 15
 Why Lleida, 120
 Xarxa Lleida Territori Intel·ligent (XLTI), 87
 Xarxa SmartCAT - GT Smart Local, 100
 YAK Fàbrica de Piensos Compuestos, SL, 185
 Zona d'Especial Protecció per a les Aus (ZEPA), 113, 114, 116, 117, 175
 Zymvol Biomodeling, SL, 187